

Møte mandag den 8. desember 2014 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 25):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2015, kapitler under Arbeids- og sosialdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2014–2015), jf. Prop. 1 S (2014–2015) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2014–2015))
  2. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i lov om Statens pensjonskasse, folketryktdloven og i enkelte andre lover (justeringer i reglene om uføretrygd og ny uførepensjonsordning i offentlig tjenstepensjon mv.) (Innst. 80 L (2014–2015), jf. Prop. 10 L (2014–2015))
  3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i folketryktdloven og enkelte andre lover (samleproposisjon) (Innst. 81 L (2014–2015), jf. Prop. 14 L (2014–2015))
  4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Sveinung Rotevatn, Pål Farstad, André N. Skjelstad og Abid Q. Raja om utgreiing av lovfesting av nasjonal minsteløn (Innst. 66 S (2014–2015), jf. Dokument 8:74 S (2013–2014))
  5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Karin Andersen om å gi trygge vilkår og bedre samarbeid mellom Nav og befolkningen ved hjelp av opprettelse av et Navombud (Innst. 50 S (2014–2015), jf. Dokument 8:75 S (2013–2014))
  6. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Fredric Holen Bjørdal, Dag Terje Andersen, Anette Trettebergstuen og Lise Christoffersen om strategi for bedre arbeidsmoglegheter for menneske med nedsett arbeidsevne (Innst. 52 S (2014–2015), jf. Dokument 8:73 S (2013–2014))
  7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Karin Andersen om å stoppe økt kommersialisering av arbeidsrettede tiltak for å sikre best mulig kvalitet og resultater i Nav (Innst. 51 S (2014–2015), jf. Dokument 8:76 S (2013–2014))
  8. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Karin Andersen og Heikki Eidsvoll Holmås om å gi unge som er innvilget uføretrygd, tilgang på hjelp og tiltak fra Nav for å komme i arbeid (Innst. 88 S (2014–2015), jf. Dokument 8:97 S (2013–2014))
  9. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Karin Andersen og Snorre Serigstad Valen om å gi unge under 25 år som ikke er i skole eller arbeid, rett til utdanning, kompetansegivende aktivitet, veiledning og/eller jobbtilbud innen tre måneder (Innst. 89 S (2014–2015), jf. Dokument 8:98 S (2013–2014))
  10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2015, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet (rammeområde 15) (Innst. 11 S (2014–2015), jf. Prop. 1 S (2014–2015))
  11. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Tove Karoline Knutsen, Freddy de Ruiten, Ruth Grung, Audun Otterstad og Torgeir Micaelsen om økt kapasitet i sykehusene og kortere ventetid for pasientene (Innst. 60 S (2014–2015), jf. Dokument 8:62 S (2013–2014))
  12. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Torgeir Micaelsen, Hadia Tajik, Ruth Grung, Freddy de Ruiten, Audun Otterstad og Tove Karoline Knutsen om at Rettsgenetisk senter i Tromsø kan utføre DNA-analyser i straffesaker (Innst. 59 S (2014–2015), jf. Dokument 8:67 S (2013–2014))
  13. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i tannhelsetjenesteloven (tiltak for å unngå kryss-subsidiering) (Innst. 100 L (2014–2015), jf. Prop. 16 L (2014–2015))
  14. Stortingets vedtak til lov om endringer i matloven (Mattilsynets organisering, gebyr og virkemidler) (Lovvedtak 9 (2014–2015), jf. Innst. 69 L (2014–2015) og Prop. 3 L (2014–2015))
  15. Stortingets vedtak til lov om endringer i alkoholloven (åpningsdager for salg av alkoholholdig drikk) (Lovvedtak 10 (2014–2015), jf. Innst. 58 L (2014–2015) og Prop. 127 L (2013–2014))
  16. Stortingets vedtak til lov om endringer i foretaksregisterloven (gjennomføring av direktiv 2012/17/EU om sammenkopling av sentrale registre, handelsregistre og foretaksregistre) (Lovvedtak 11 (2014–2015), jf. Innst. 56 L (2014–2015) og Prop. 130 L (2013–2014))
  17. Referat
- Presidenten:** Representanten Morten Ørsal *Johansen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.
Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:
For Akershus fylke: Are *Helseth* og Anne *Odenmarck*
For Møre og Romsdal fylke: Mette *Hanekamhaug* og Steinar *Reiten*
For Nordland fylke: Dagfinn Henrik *Olsen* og Greta Johanne *Solfall*
For Oslo: Pål Yasin *Ezzari*, Guri *Melby* og Ann Kathrine *Skjørshammer*
For Rogaland fylke: Sissel Knutsen *Hegdal*
- Det foreligger to permisjonssøknader:
– fra Venstres stortingsgruppe om velferdspermisjon for

representanten Terje *Brevik* i tiden fra og med 8. desember til og med 12. desember

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Freddy *de Ruiter* i dagene 9. og 10. desember

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Aust Agder fylke: Line Kysnes *Vennesland*

For Hordaland fylke: Åsta *Årøen*

Presidenten: Åsta *Årøen* er til stede og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag vil fortsette utover kl. 16.

Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1–5 behandles under ett. – Dette anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:01:42]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2015, kapitler under Arbeids- og sosialdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2014–2015), jf. Prop. 1 S (2014–2015) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2014–2015))

Sak nr. 2 [10:02:07]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i lov om Statens pensjonskasse, folketrygdloven og i enkelte andre lover (justeringer i reglene om uføretrygd og ny uførepensjonsordning i offentlig tjenstepensjon mv.) (Innst. 80 L (2014–2015), jf. Prop. 10 L (2014–2015))

Sak nr. 3 [10:02:27]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (samleproposisjon) (Innst. 81 L (2014–2015), jf. Prop. 14 L (2014–2015))

Sak nr. 4 [10:02:42]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Sveinung Rotevatn, Pål Farstad, André N. Skjelstad og Abid Q. Raja om utgreiing av lovfesting av nasjonal minsteløn (Innst. 66 S (2014–2015), jf. Dokument 8:74 S (2013–2014))

Sak nr. 5 [10:03:02]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Karin Andersen om å gi trygge vilkår og bedre samarbeid mellom Nav og befolkningen ved hjelp av opprettelse av et Nav-ombud (Innst. 50 S (2014–2015), jf. Dokument 8:75 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 40 minutter, Høyre 35 minutter, Framskrittspartiet 20 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Arve Kambe (H) [10:04:20] (komiteens leder): Det er urolige tider i Europa. Det påvirker Norge. Sakte, men sikkert vil vi også få utfordringer med de konjunktorene som vi over tid ikke har merket så altfor mye i Norge, men som i framtiden kanskje vil ha større innvirkning. Derfor er det viktig med et budsjett som løser viktige oppgaver i dag og ruster Norge for framtiden.

Vi har noen utfordringer med overgangen til et nytt år. Vi har i budsjettet for 2015 – som et enstemmig storting slutter seg til – en estimert arbeidsledighet på 3,6 pst. Noen av tallene sier en nedgang, mens andre tall sier en oppgang. Det betyr at regjeringen er nødt til å ha en god dialog med partene i arbeidslivet det neste året for å sette inn tiltak dersom det er behov for det. Vi har også et budsjett som setter inn en rekke tiltak, både for å styrke arbeidslinjen og for å sikre en stabil kronekurs. Når vi nå ser at eksporttallet næringsliv sliter, vil f.eks. det bidraget fra det samme næringslivet når det gjelder kronekursen, som er svekket den siste tiden, ha betydning.

Denne komiteen, som jobber i arbeids- og sosialsegmentet, har styrket Nav. Det er et stort fokus internt i Nav på å forbedre tjenestene for å styrke arbeidslinjen framfor sosiallinjen. Det er en jobb som denne regjeringen øker tydeligheten på. Regjeringens mål er et trygt, fleksibelt arbeidsmarked som sikrer en lav arbeidsledighet og høy sysselsetting. Et velfungerende arbeidsmarked er avgjørende for at hver enkelt skal kunne realisere sine drømmer og ambisjoner, og det skal alltid lønne seg å jobbe.

Regjeringen vil jobbe for et velfungerende trepartssamarbeid, høy produktivitet i næringslivet og høy trivsel blant arbeidstakerne. Det sikrer et godt arbeidsliv for alle. Samtidig vet vi at norsk arbeidsliv har noen utfordringer. Vi

har mange arbeidstakere som ønsker mer fleksibilitet, som gjør det enklere å kombinere jobb og privatliv. Innen en rekke yrkesgrupper er det en høy andel som jobber ufri-villig deltid, og for denne regjeringen er det et stort mål å senke terskelen for å komme inn på arbeidsmarkedet for mennesker med lav utdanning. Derfor blir det veldig krevende å få behandlet en ny arbeidsmiljølov, som kommer til behandling her på Stortinget på nyåret.

Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen gikk til valg på skatte- og avgiftslettelse. Det leverer dette budsjettet. Vi gikk til valg på en stor innsats på helse- og omsorgsoppgaver. Det får en stor styrking i dette budsjettet. Vi gikk til valg på et tryggere lokalsamfunn, og politiet sier vel for første gang i et statsbudsjett at de ikke trenger mer penger.

Samferdselsbudsjettet har vært en kjempevintersak for denne regjeringen, og det er akkurat dette vi gikk til valg på.

For oss i Høyre er arbeidslinjen noe av det viktigste for politikken vår. Vi har en rekke tiltak i budsjettet som skal bidra til å få flere i arbeid, at det skal bli enklere å komme i arbeid, og hvis man kommer ut av arbeidslivet, har vi en rekke tiltak for å komme tilbake igjen, enten i utdanning eller i yrke.

Vi reduserer formuesskatten ganske betydelig. Det gjør vi for å sikre norske arbeidsplasser, men ikke minst også for å skape nye arbeidsplasser, som dette landet trenger. Vi øker innslagspunktet i toppskatten. Det vet vi bidrar til arbeidslinjen og økt arbeidsdeltagelse. Vi øker minstefradraget og bidrar til å løfte dem som tjener minst.

Mange studenter har gjennom årene sagt at frikortgrensen er for lav. Vi øker frikortgrensen i dette budsjettet opp til 50 000 kr.

Et bidrag for å få folk inn i arbeidslinjen vet vi er barnehageplasser, sånn at mor og far kan være i jobb. Så vet vi også at for å ha en sosial kanal inn i arbeidslivet er det, selv om barnehageprisen er relativt lav, for veldig mange en relativt høy pris. Derfor kutter regjeringen barnehage-regningen med 5 500 kr i året for dem som trenger det mest.

I budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre gjør vi fra neste år – altså for 2016 – endringer i barnetillegget som støtter opp under arbeidslinjen. Vi tar maks 95 pst. utbetaling av den inntekt man hadde før uførhet. Vi gjør det, sammen med et enstemmig storting i dag, enklere å kombinere uføretrygd med jobb. Det er, sånn som jeg ser det i debatten, et enstemmig storting som også i dag støtter regjeringens overgangsordninger når det gjelder den nye uføretrygden, også på overgangsreglene.

Vi har et budsjett som øker ressursene til sosiale entreprenører og nye virkemidler. Vi slår sammen en rekke arbeidsmarkedstiltak. Vi utvider ordningen med aktivitetsplikt for personer over 26 år. Vi styrker ordningen for gruppe 2-biler, sånn at også de med sterkt begrenset gangfunksjon nå inkluderes i ordningen.

Regjeringen styrker tolketjenesten for døvblinde. Vi utvikler talegjenkjenningsprogram på norsk, og sammen med våre samarbeidspartier Kristelig Folkeparti og Venstre varsler vi en tiltaksplan for bekjempelse av barnefattigdom.

Svært mange av dem som lever på ulike offentlige støtteordninger, gjør det fordi de ikke får den hjelpen av samfunnet som de trenger. Derfor gjeninnfører Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen den gylne regel om at vekst innenfor psykisk helse og rus skal være større enn veksten i somatikk. Der finner vi mange av dem som trenger en ny sjanse i arbeidslivet.

Vi satser 0,5 mrd. kr mer på forebyggende arbeid i kommunene. Dette handler om å hjelpe dem som trenger det mest. Først skal vi hjelpe dem til å bli friske, deretter skal de få bli rusfrie, og så skal de få hjelp til å få seg en utdanning og komme seg ut i arbeidslivet. Der har vi for 2015 69 400 tiltaksplasser som Nav skal bruke enten på vanlige, generelt arbeidsledige på tiltak, mennesker med nedsatt arbeidsevne, varig tilrettelagt arbeid, eller vi vil bruke arbeidsavklaringspenger som lønnsstilskudd istedenfor passiv trygd.

Det kom en egen melding til Stortinget på fredag, som nettopp tar opp dette. Det er ingen tvil om at det arbeidet som er gjort fra den rød-grønne regjeringen for å inkludere flere mennesker i arbeidslivet de siste ti årene, har vært rimelig svakt på resultatoppgåelse. Det er derfor denne regjeringen sier at vi må ha fokus på ting vi vet virker. Et av de tiltakene som virker desidert best for å få folk inn i arbeidslivet, er bruk av lønnsstilskudd. Derfor har regjeringen nå fremmet forslag som skal gjøre det enklere og mer attraktivt for arbeidsgivere å bruke det, og det blir nå opprettet en ny, varig lønnsstilskuddsordning for dem med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne.

Det som arbeidsgiver får dekket av utgifter for arbeidstakere som trenger tilrettelegging, kommer vi til å øke, rett og slett fordi vi tror at mange arbeidsgivere enten ikke vet om det, eller lar være å ansette fordi det blir for mye arbeid for dem. Vi responderer på det som et samlet næringsliv og mange på Nav-kontorene sier. Vi har rett og slett for mange ordninger. De må slås sammen, de må gjøres lettere tilgjengelig, sånn at en arbeidsgiver skjønner hva slags ordninger det er, og sånn at en Nav-ansatt – gjerne på et mellomstort eller lite kontor – også skjønner hvilke tiltak som fungerer for den enkelte. I forbindelse med dette vil vi for 2015 også ha en aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere.

Alt dette er med på å styrke arbeidslinjen, sikre at vi har et sosialt sikkerhetsnett for dem som har falt utenfor. Det gjør at vi ser enkeltmennesket som blir arbeidsledig, som vi skal hjelpe til å komme tilbake i jobb. Vi ser den rusavhengige som skal hjelpes til å bli rusfri og komme seg i utdanning. Vi sier at de som trenger hjelp midlertidig av staten, kommunen eller det offentlige, skal få det.

Dette er et svært godt statsbudsjett som vi har fått til sammen med våre gode samarbeidspartier Kristelig Folkeparti og Venstre. Dette er et budsjett som styrker arbeidslinjen og gir et godt sosialt sikkerhetsnett. Det løser viktige oppgaver i dag og ruster Norge for fremtiden.

Avslutningsvis vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid om budsjettet, og – ikke minst – komitésekretæren for et svært godt arbeid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [10:14:36]: Høyre og Fremskrittspartiet foreslo opprinnelig store og grove kutt i barnetillegget. Etter budsjettforhandlingene med Kristelig Folkeparti og Venstre ble det kuttforslaget lagt bort, og man kom fram til en bedre ordning med tak. Jeg lurer på hvordan representanten Kambe vurderer de to ulike variantene. Mener representanten Kambe – og er han enig med de fleste andre i – at Høyre og Fremskrittspartiets opprinnelige forslag var for usosialt og bidro til for store kutt? Og er representanten Kambe enig i at den løsningen man har kommet fram til nå med Kristelig Folkeparti og Venstre, er en bedre løsning enn det Høyre opprinnelig foreslo?

Arve Kambe (H) [10:15:16]: Ut fra den debatten som har vært i det offentlige, representert ved SVs Karin Andersen, er det vel Arbeiderpartiet som opprinnelig hadde et forslag til løsning på barnetillegget som Arbeiderpartiet på et vis har blitt avslørt på. Så egentlig kunne spørsmålet vært stilt til Arbeiderpartiet selv.

Det som jeg tror, er at det alltid skal lønne seg å være i arbeid. De som ikke er i arbeid, skal få gode nok tiltak for å komme seg tilbake igjen i arbeidslivet. Der har arbeidspartiregjeringen gjennom åtte år med arbeidsministeren gjort en svært dårlig jobb. Resultatene står seg ikke, og jeg tror det er delaktig i at Arbeiderpartiet tapte valget. Vi har større ambisjoner enn det.

Når det gjelder innretningen på barnetillegget, følger vi opp Brochmann-utvalgets innstilling. Vi sier at ja, vi skal redusere barnetillegget, og så skal vi også gjøre andre tjenester billigere, f.eks. barnehage, som vi kutter med 5 500 kr. Jeg tror den løsningen vi har med Kristelig Folkeparti og Venstre, balanserer godt innenfor det behovet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:16:35]: Det var interessant at komitélederen brukte så mye av tida på å skryte av skattelettelsene i denne debatten, men det viser jo tydelig Høyres prioritering i den økonomiske politikken, og det var fint å få det avklart.

Ellers la representanten stor vekt på at en skulle senke terskelen for å komme inn i arbeidsmarkedet, det skulle være enklere å komme inn. Det blir sagt veldig ofte i sammenheng med alle dem som har en delvis arbeidsevne, som nå får det stadig vanskeligere med å komme inn i arbeidsmarkedet som følge av at det er stor konkurranse. Varierte eller tidsbegrensede lønnstilskudd til arbeidsgiver er et virkemiddel for å rette på dette.

Mitt spørsmål er: Vil det bli færre med delvis arbeidsevne som står utenfor arbeidslivet ved neste nyttår, med regjeringas tiltak i dette budsjettet?

Arve Kambe (H) [10:17:40]: Det er ingen tvil om at når denne regjeringen har begynt å arbeide med å se på hvilke tiltak som fungerer for arbeidsledige, ser den at veldig mange av dem i åtte år nå har gått i ring på ulike tiltak som ikke virker. Folk sitter på motivasjonskurs og jobbsøkerkurs uten at det er det som skal til for å hjelpe dem. Den stortingsmeldingen som vi fikk oversendt på fredag, bidrar til å styrke ordningen med lønnstilskudd, tiltak som

virker, og vi kommer med oppfølging av Nav, slik at dette skal ordne seg, tror vi.

Det er helt klart, som også representanten Lundteigen stiller spørsmål om, at det er en klar målsetting for denne regjeringen at de tiltakene vi setter i verk, skal medføre færre som står i kø, og flere som er inkludert i arbeidslivet, enn det var da vi startet regjeringperioden i 2013.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:18:43]: Lederen i komiteen startet sitt innlegg med å snakke om usikkerheten for hva som kan komme, og siden budsjettet kom, har vi jo sett at det er varslet at det kanskje kan bli enda større ledighet, og som komitélederen var inne på, har vi også sett at det er sagt noe annet. Men derfor var vi i Kristelig Folkeparti glad for at vi fikk flere tiltaksplasser inn i budsjettforliket med regjeringspartiene.

Jeg vil gjerne høre hva representanten Kambe mener om utsiktene, og hvordan han tenker å møte dem. For hvis det faktisk er slik at ledigheten øker, vil det jo være behov for flere tiltaksplasser, men kanskje også andre grep som kan imøtesette dette og sikre at vi unngår at mennesker faller ut av arbeidslivet og blir der lenge, før en klarer å få dem tilbake i arbeid.

Arve Kambe (H) [10:19:30]: Jeg synes det er et viktig spørsmål. Jeg synes det er godt å samarbeide med Kristelig Folkeparti. Jeg liker det Jan P. Syse en gang sa, at samarbeidet med Kristelig Folkeparti får fram det beste i Høyre, og det synes jeg også kommer til uttrykk i denne replikken.

For det er ingen tvil om, som det er laget merknader om i arbeids- og sosialkomiteen, at dersom noen regioner rammes mer enn andre av arbeidsledighet, enten midlertidig eller permanent, er det der Nav nå må ha hovedfokus sitt og sette inn ressurser – ikke bare på tiltaksplasser, mange av dem som blir ledige, er kompetent arbeidskraft som ikke trenger tiltak eller jobbsøkerkurs, de trenger kanskje en omstilling.

Så det er helt åpenbart at vi må se på samarbeid både mellom næringslivet og fagbevegelsen og ikke minst med Nav, for å sørge for at de som blir arbeidsledige, kommer ut i jobb. Samtidig vet vi at de fleste arbeidsledige er tilbake i ordinær jobb etter at det har gått tre måneder, og de aller fleste etter at det har gått seks måneder. Så her har vi en jobb å gjøre for å sikre at den utviklingen fortsetter.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dag Terje Andersen (A) [10:21:01]: Det budsjettet vi skal behandle i dag, er et av de budsjettene som bidro til størst debatt etter at det samlede statsbudsjettet ble lagt fram tidligere i høst. Vi fikk alt i første innlegg her understreket skattelettene i det som er forslagene i dette budsjettet. For det budsjettet vi behandler i dag, er – hvis en skal vurdere det slik media av og til gjør, hvorvidt statsrådene har tapt eller vunnet budsjettkampen – åpenbart budsjettet til en statsråd som har tapt.

Men viktigere og langt mer alvorlig enn det er at dette er et budsjett som skaper mange tapere der ute i samfunnet. For regjeringa legger stor vekt på skattelette, og det er

regjeringa og det vedtatte statsbudsjettets klart største satsing når det gjelder kroner og øre. Men noen betaler for de skattelettene, og det er dem dette budsjettet i stor grad omhandler. Så mye som 1 mrd. kr var regjeringa beredt til å ta fra dem som er arbeidsledige. Riktignok får det budsjettvirkning først i 2016, men med manglende opptjening av feriepengetillegg i 2015 – 1 mrd. kr fra de arbeidsledige for å bidra til spleiselaget på skattelettelsene.

Så er det en rekke tiltak i dette budsjettet som ikke er prisjustert, og det er jo et kamuflert kutt. Tiltak for enslige mødre eller fedre som har behov for barnetilsyn eller utdanning, blir kuttet med henholdsvis 12,7 og 1,3 mill. kr. Det har allerede vært snakk om å hjelpe til for at folk skal komme seg inn i og holde seg i arbeidslivet, men tilrettelegging for dem som er sykmeldte for at de skal holde seg i arbeidslivet, er kuttet med over 10 mill. kr. Arbeidsavklaringspenger er kuttet med 7,5 mill. kr, grunnstønad hvis en er syk med nesten 40 mill. kr og hjelpestønad med 36,7 mill. kr. På hjelpemidler er kuttet 1,3 mill. kr, på ortopediske hjelpemidler over 11 mill. kr og på høreapparat over 9 mill. kr – ja, til og med på gravferdsstønaden kuttet det, med 5,8 mill. kr. En kan godt si at denne regjeringa kutter på dem som virkelig trenger det – fra vogge til grav – for å finansiere store skatteletter til dem som har mye fra før.

Et av de temaene som heldigvis fort kom på dagsordenen, var kuttet i barnetillegget på over 500 mill. kr for dem som er på uføretrygd – 28 000 kr i kutt per barn. Reaksjonene var sterke, og jeg så at det var noen i statsrådets parti som mente at de ikke hadde fått fram budskapet. Det var nettopp det regjeringa hadde gjort, og det var derfor reaksjonene var så sterke. Så er det gjennom budsjettavtalen, og det vil jeg gi Kristelig Folkeparti og Venstre ros for, funnet fram til en annen løsning, som allikevel innebærer 50 mill. kr i kutt, men som er en helt annen løsning enn det som regjeringa opprinnelig la fram.

Så til permitteringsregelverket. Det er riktig – og regjeringa varsler – at vi er i en situasjon der vi har utfordringer med hensyn til sysselsettingen, og at arbeidsledigheten kan komme til å vokse. Et samlet næringsliv i Norge har gjentatte ganger sagt at da må det være feil å kutte i permitteringsregelverket, for det regjeringa da gjør, er å gjøre det vanskeligere å være seriøs. Statsråden pleier som regel å fortelle noen anekdoter om hvor han har vært, og hvem han har snakket med. Vi preker med folk vi også, men jeg har ikke til dags dato funnet én på arbeidsgiversiden, og ikke én på arbeidstakersiden – i den grad det måtte bety noe for statsråden – som mener at kuttet i permitteringsregelverket er fornuftig. Allikevel videreføres det. Både i Byggenærings Landsforening – Fellesforbundet på den andre siden – og ikke minst i den næringen som nå har store utfordringer, leverandørindustrien knyttet opp til reduksjon i oljeprisen og derav reduserte investeringer, sier det seg selv at det å ha mulighet til å permittere for å bruke den tida til å skolere folk til å komme enda bedre kvalifisert tilbake etter permitteringstida, er en styrke og en støtte til næringslivet. Regjeringa gjør altså det stikk motsatte. Regjeringa tvinger folk ut i ledighet istedenfor at de skal kunne være permittert en periode.

Generelt kan en si at næringspolitikken er den aller viktigste arbeidsmarkedspolitikken, og særlig i en situasjon der en ser at det er mørke skyer rundt oss når det gjelder sysselsettingen. Allikevel ser vi at regjeringa kutter i den marine sektoren, som er utrolig viktig for hele landet Norge, den kutter i reiselivssektoren, den kutter på landbruk, den kutter på skogbruk, og den kutter på Innovasjon Norge. Den kutter i det hele tatt på den satsingen som skal bidra til at det ordinære arbeidslivet går bra, og derfor skaper den utfordringer for arbeidsmarkedspolitikken. Næringspolitikken er den viktigste arbeidsmarkedspolitikken, kuttene er systematiske.

Men samtidig som regjeringa spår økt ledighet, holder den fremdeles det lave nivået den kuttet arbeidsmarkedstiltakene ned til for i år. I tillegg kuttes det for dem som har ekstra behov på arbeidsmarkedet – det er noe justering på det i budsjettavtalen, men det var altså regjeringas forslag. Vi satset både på å øke de ordinære tiltaksplassene og på å øke med 1 000 plasser med tanke på dem som har spesielle behov på arbeidsmarkedet, ikke minst 300 plasser for dem som trenger varig tilrettelagt arbeid, som er noen av dem i samfunnet som jeg tror både vi som komité og andre i Stortinget har hatt gleden av å se føler glede ved å kunne være i arbeid, altså også for dem som kanskje ikke klarer konkurransen i det ordinære arbeidslivet.

Vi kommer i senere innlegg grundigere tilbake til tiltak mot sosial dumping. Vi har lagt fram tre planer fra den forrige regjeringa, planer der tiltakene i stor grad var tiltak mot stemmene til Høyre og Fremskrittspartiet. En kamp mot sosial dumping er ikke bare en kamp mot sosial dumping, men også mot Høyre og Fremskrittspartiet. Vi ser nå en rekke tiltak fra regjeringa som går i feil retning. Vi har altså kommet med forslag til nye tiltak mot sosial dumping i nært samarbeid med begge partene i næringslivet, har lagt inn 22 forslag til tiltak og satt av penger til det i budsjettet.

Så noen få ord om minstelønn, siden jeg er ordfører for sak nr. 4 på dagens kart, Innst. 66 S. Jeg er veldig glad for at det er et bredt flertall bak å avvise forslaget om minstelønn. All erfaring tilsier at å innføre minstelønn – med det lønnsdanningssystemet som vi har i Norge, og har hatt siden hovedavtalen av 1935, der vi lar partene ta seg av lønnsdannelsen, og at ikke myndighetene gjør det – ikke vil bedre situasjonen med hensyn til sosial dumping, men tvert imot presse det laveste lønnsnivået nedover mot minstelønnen.

Jeg ser i merknadene at Fremskrittspartiet og Venstre viser til Fafos rapport, men den kan altså ikke leses slik at de anbefaler minstelønn – tvert imot. Jeg registrerer at statsråden ikke anbefaler minstelønn, men at det tar noe lengre tid for stortingsgruppa til Fremskrittspartiet å snu seg enn det tar for statsråden.

Apropos det å snu seg er det for så vidt bra at statsråden nå har snudd allerede to ganger når det gjelder brudd på IA-avtalen. Men det er bekymringsfullt at regjeringa generelt og denne statsråden spesielt har lagt opp til en arbeidsform der en ikke skal snakke med partene i arbeidslivet. Det gjelder enten en diskuterer arbeidsmiljølov, som vi kommer tilbake til, permitteringsregelverk eller opp-

følgning av IA-avtalen. Det ser jeg som en utfordring for regjeringa framover.

Så tar jeg opp de forslagene som Arbeiderpartiet er alene om, og de forslagene vi er sammen med andre om, i innstillinga til budsjettet og i de andre sakene vi nå har til behandling. Jeg vil også varsle at vi når det gjelder budsjettet, kommer til å stemme mot I, III, V og VIII.

Presidenten: Presidenten forstår at «de andre sakene» er sak nr. 1, sak nr. 2 og sak nr. 5. Representanten Dag Terje Andersen har da tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [10:31:53]: Hjertelig takk for innlegget.

Før den rød-grønne regjeringen gikk av, la den fram perspektivmeldingen. Det er et godt dokument, det er et viktig dokument, og det beskriver de utfordringene vi vil ha med å finansiere våre felles velferdsordninger i framtiden. Den slår klart fast at arbeid er nøkkelen til framtidens velferd. I tillegg kommer det fram at vi er nok nødt til å gjøre noen endringer i våre velferdsordninger. Det prøver denne regjeringen å gjøre ved bl.a. å følge opp Uførepensjonsutvalget og Velferds- og migrasjonsutvalget. Arbeiderpartiet er imot alt sammen.

Spørsmålet mitt er: Hvilke omlegginger, hvilke endringer, vil Arbeiderpartiet gjøre i velferdsordningene våre for å sikre bærekraft og legitimitet?

Dag Terje Andersen (A) [10:32:54]: I tillegg til perspektivmeldinga kan jeg bygge opp under det representanten spør om ved å vise til at det faktisk var jeg som statsråd som satte ned Brochmann-utvalget, fordi jeg er veldig opptatt av at vi skal ha bærekraft i velferdssystemet i Norge framover, og fordi internasjonalisering forandrer rammevilkårene for det. I tillegg til at de fleste som har snakket om Brochmann-utvalget, har snakket om trygd og arbeidsinnvandring, er det slik at norsk næringsliv i dag er i en helt annen internasjonal situasjon, der noen av deres ansatte i perioder bor i utlandet og jobber i utlandet, og noen av de utenlandske ansatte jobber i Norge – det var mange grunner til å nedsette det utvalget. Det er den tilnærminga vi vil ha. Vi vil se på de utviklingstrekk som er i samfunnet, og se om vårt trygdesystem står i forhold til de nye utfordringene vi møter, f.eks. det at det skal være lettere for en norsk ansatt i et norsk selskap som driver i utlandet, i perioder å kunne fungere i utlandet.

Så står vi på arbeidslinja – det har vi gjort, og det kommer vi til å gjøre.

Erlend Wiborg (FrP) [10:34:04]: Arbeiderpartiet har gjennom de siste månedene kritisert regjeringen for å følge arbeidslinja, og for å sørge for at det alltid skal være mer lønnsomt å jobbe. Vi vet også at stortingsrepresentant Hadia Tajik de senere årene har tenkt høyt om at kanskje Arbeiderpartiet bør nedtone arbeidslinja. Det viser med tydelighet at det gamle slagordet «arbeid til alle» ikke nødvendigvis er Arbeiderpartiets slagord.

Tidligere sto Arbeiderpartiet klart og støtt på arbeids-

linjen. Vi vet at da Arbeiderpartiet satt i regjering, ønsket de å kutte i barnetillegget for uførepensjonister sånn at det alltid skulle være mer lønnsomt å jobbe enn å gå på trygd. Det fikk de ikke igjennom, men de kutter som kjent i barnetillegget til dem som mottar arbeidsavklaringspenger. Og mitt spørsmål er: Er det mer usosialt å kutte og justere barnetillegget for dem som mottar arbeidsavklaringspenger, enn for dem som mottar uføretrygd?

Dag Terje Andersen (A) [10:35:17]: Først vil jeg si at det er nettopp på grunn av at vi tar arbeidslinja på alvor, at vi også protesterer sterkt mot regjeringas holdning til permitteringsregelverket. Det er derfor vi er imot de kuttene de gjør i næringspolitikken, for vi vil at folk i hovedsak skal ha muligheter til å ha ordinær sysselsetting. Det er derfor vi også går imot kuttene i dagpenger for tiltak for arbeidsledige, for vi vet at det kan hjelpe folk tilbake i jobb når de har mistet det.

Så til barnetillegget. Det er helt feil at Arbeiderpartiet noen gang har foreslått et generelt kutt i barnetillegget. Det som er sant, er at vi diskuterte på bakgrunn av faglige innspill som vi fikk, om det ville være riktig å sette et tak på barnetillegget. Det er noe helt annet. Det har aldri blitt diskutert et generelt kutt i barnetillegget, men det er sånn at vi diskuterte det og la det bort. Og hvis en ser i Arbeiderpartiets program og på Arbeiderpartiets stemmegivning og innstillinger i Stortinget, vil en se at vi står på den ordningen som vi sto på i 2012, også i dag.

Sveinung Rotevatn (V) [10:36:35]: Det er viktig med eit sosialt sikkerhetsnett, og det bør gjelde for alle. Nokon som i Noreg har hatt dårlegare sosiale rettar enn andre, er dei som ikkje er arbeidstakarar, men som er sjølvstendig næringsdrivande og gründerar.

Noko Venstre er veldig glad for at vi har fått til i budsjettforliket, er at vi gjer eit løft for dei no. Vi sørgjer for at dei får like rettar til omsorgs- og pleiepengar som det arbeidstakarar har. Det er viktig for veldig mange.

Eg kan ikkje sjå at Arbeidarpartiet i sitt alternative budsjett meiner at det er ei riktig prioritering. Det har dei heller ikkje vist nokon vilje til å meine tidlegare. Så mitt spørsmål til representanten Dag Terje Andersen er: Kan sjølvstendig næringsdrivande og gründerar med sjuke barn sjå fram til eit solid kutt dersom Arbeidarpartiet kjem tilbake i regjering?

Dag Terje Andersen (A) [10:37:28]: Nei – men jeg har nevnt en del saker i mitt innlegg, av mange saker, der regjeringa har kuttet på ordninger som allerede er der, så da har vi måttet prioritere det i vårt alternative budsjett: å få på plass igjen disse kuttene, der kuttene er store, f.eks. når det gjelder barnetillegget for uføre, eller der det rett og slett ikke er prisjustert. I sum har det blitt mye penger, og vi har da ikke kunnet prioritere nye velferdsordninger.

Jeg for min del er veldig for disse forbedringene for selvstendig næringsdrivende, som den forrige regjeringa også sto for, og som jeg tror representanten Rotevatn er enig i, men det er altså en sammenheng mellom de innbeta- lingene en gjør i forhold til de ytelsene en får tilbake, både

med hensyn til sykdom og med hensyn til permittering osv. For situasjonen for en arbeidstaker er jo at det er en innbetaling fra både arbeidsgiver og arbeidstaker til folketrygden. Men det er ikke sånn at vi er imot å utvikle et bedre sikkerhetssystem for selvstendig næringsdrivende – tvert imot.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Erlend Wiborg (FrP) [10:38:51]: Aller først vil jeg få takke komiteen for godt samarbeid om budsjettet i en hektisk tid. Jeg vil også takke alle som har vært på høringene, alle som har kommet med viktige innspill underveis. Er det noe denne budsjettprosessen virkelig viser, er det at Stortinget endelig er tilbake som den demokratiske arenaen der innspill, tanker, forslag og debatt skaper politikken i stedet for at politikken er avgjort før den kommer hit til denne sal.

Selv om man ut fra innlegget til representanten Dag Terje Andersen kunne få inntrykk av at nå går alt i feil retning, og at alt er så ille med dette budsjettet, er det sånn at Norge går godt og kommer til å fortsette å gå godt. Vi har fortsatt en lav arbeidsledighet, vi har et godt arbeidsliv, vi har en høy yrkesdeltagelse med begge kjønn godt representert.

Men selv om mye går godt, er det fortsatt sånn at altfor mange i dag står utenfor arbeidslivet, altfor mange mennesker med muligheter og ønsker om å kunne bidra i arbeidslivet. Det er jo det som er noe av grunnplanken bak budsjettet til Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen, og senere budsjettforliket med Venstre og Kristelig Folkeparti: å styrke de tiltakene som hjelper folk ut i arbeid, styrke de tiltakene som gjør at flere skal kunne stå på egne ben, styrke de tiltakene som gjør at flere får realisert sine drømmer. Og skal vi få til det, må vi ha et arbeidsliv som er allsidig, som har plass til også dem som ikke nødvendigvis er helt A4. Vi vet at arbeidslivet har forandret seg betydelig gjennom mange år. Den tradisjonelle tungindustrien der man jobbet mer standardisert, er det langt mindre av i dag. Vi har langt flere såkalte frie yrker, og det er også en fordel, for det gjør at vi nå har et arbeidsliv som passer bedre for mange som f.eks. har forskjellige funksjonshemninger, noe vi har diskutert mye her i denne sal. Men da er det også viktig at regelverket og hjelpemidlene er tilpasset det.

Men selv om Fremskrittspartiet er sterk tilhenger av arbeidslinjen og å legge til rette for at flest mulig skal kunne få jobbet, er vi også krystallklare på at vi skal ha et godt sikkerhetsnett som fanger opp dem som faller gjennom av forskjellige årsaker – mennesker som har behov for litt hjelp og støtte og bistand for å nå sine mål, for å få muligheten til å komme ut i arbeidslivet. Det sikkerhetsnettet velger vi å styrke i dette budsjettet. Jeg tror alle i utgangspunktet er enig i at vi skal ha et sikkerhetsnett, men Fremskrittspartiet ønsker ikke et sikkerhetsnett som er som et garn som gjør at hvis man først har falt utenfor, så blir man fanget i systemet. Vi ønsker et sikkerhetsnett som skal hjelpe hver enkelt til å komme ut av sikkerhetsnettet og kunne stå på egne ben så langt som mulig. Derfor er jeg glad for at dette budsjettet har en sosial profil på mange om-

råder, og vi satser tydelig for dem som har mest behov for hjelp.

Jeg er også glad for at regjeringen nå la opp til at virkemidlene skal tilpasses det enkelte individ, for ingen mennesker er like. Da er det viktig at vi har virkemidler som ser den enkelte, hva skal til for å hjelpe den enkelte – om det er lønnstilskudd, om det er tolketjenester etc., det er et vidt spekter – og da er det viktig at vi har hjelpemidler som ser den enkeltes behov, muligheter og ønsker. Den viktigste kampen mot fattigdom, som det er kommet mange pene ord og drømmer og visjoner om, er å hjelpe folk til å kunne forsørge seg selv. Og da er arbeidslinjen viktig.

Men det hjelper ikke å snakke pent om arbeidslinjen hvis vi ikke har hjelpemiddelapparatet rundt. Da er jeg glad for at regjeringen nå styrker Nav, som skal være spydspissen vår for å hjelpe mennesker tilbake i arbeidslivet eller hjelpe mennesker som er på vei til å falle ut av arbeidslivet, til fortsatt å kunne være der. Da er det viktig med det ekspertutvalget som er nedsatt, som skal se på hvordan vi faktisk kan forbedre Nav, for i Fremskrittspartiet setter ikke vi, som Arbeiderpartiet i sin tid gjorde, systemene over menneskene. For oss skal systemene være der for å hjelpe enkeltindividene, og da er det viktig at vi faktisk våger å ha en kritisk gjennomgang av alle de virkemidlene vi har, for å se om de fungerer, i stedet for til enhver tid å skulle forsvare systemene. Det at det alltid skal være mer lønnsomt å jobbe enn å gå på trygd, er et viktig prinsipp. Det kan være ubehagelig å ta den type debatter, men jeg er glad for at vi nå har en regjering som faktisk tør ta de debattene selv om de kan være ubehagelige av og til. Jeg er derfor også glad for den gode ordningen vi fikk til når det gjaldt det berømmelige barnetillegget, sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti. Vi sikrer nå et barnetillegg som gjør at de som trenger det mest, fortsatt skal kunne få det. Samtidig sikrer vi arbeidslinjen gjennom at ingen skal få over 95 pst. av det de hadde tidligere.

Men skal vi ha et godt arbeidsliv, som også har plass til alle, er det viktig at vi har et arbeidsliv som er anstendig og trygt. Vi vet at det norske arbeidslivet i all hovedsak er anstendig og trygt for de aller fleste. Men vi har også mange eksempler på episoder i arbeidslivet med useriøse aktører, og da har bl.a. fagbevegelsen spilt en viktig rolle med hensyn til å passe på. Men samtidig vet vi at organisasjonsgraden i fjor var nede på 51,7 pst., og den har vært fallende gjennom flere år. Det betyr at ca. halvparten av landets arbeidstakere står utenfor den sikkerheten og det vernet som fagforeningene ofte kan gi. Da kommer jeg tilbake til spørsmålet om å utrede en nasjonal minstelønn. Fremskrittspartiet er positive til en slik utredning. Vi mener det er viktig at alle arbeidstakere skal ha et vern, ikke kun den halvparten som er fagorganisert. Derfor tar jeg opp det forslaget som Fremskrittspartiet og Venstre står bak i sak nr. 4.

Men skal man ha et godt arbeidsliv, hjelper det ikke at vi som politikere eller Stortinget vedtar at vi skal ha arbeidsplasser, for politikere skaper ikke arbeidsplasser; næringslivet skaper arbeidsplasser. Politikerne legger til rette for næringslivet, og når vi snakker om arbeids- og sosialpolitikk, må vi derfor ikke se isolert på vårt budsjettområde.

Når regjeringen nå styrker utdanningen, styrker videreutdanningen av lærere, er det viktig. Vi bedrer rammebetingelsene for næringslivet – jeg hører at det blir kritisert her i dag at vi legger bedre til rette for norsk næringsliv – og vi legger bedre til rette for og styrker infrastrukturen i Norge, noe som kommer både innbyggere og næringsliv til gode. Det at vi reduserer skatter og avgifter for folk flest, men også for næringslivet, det at vi forenkler og moderniserer næringslivet, er viktig. Så Fremskrittspartiet er glad for dette budsjettet, vi er glad for budsjettforliket. Vi mener vi har fått et godt budsjett som har en god kombinasjon: incentiver for å hjelpe folk ut i arbeid, at mennesker kan få brukt den arbeidsevnen de har, samtidig som vi har et godt sikkerhetsnett som vi har styrket, sånn at de som faller utenfor, skal ha et trygt, godt og anstendig liv.

Presidenten: Representanten Erlend Wiborg har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Fredric Holen Bjørdal (A) [10:48:20]: Det er interessant å høre representanten Wiborg snakke om Framstegspartiets og regjeringas politikk og retning. Frå Wiborgs utsegner både i media og i denne salen får ein mange hint om kva som kan bli neste trekk for regjeringa. Til dømes uttalte Wiborg til Nettavisen 31. oktober at han ønskjer å innføre ein eller to karensdagar ved sjukdom. Han meir enn antyda at ei viktig årsak til korttidsfråværet er at folk skulkar fordi dei er fyllesjuke, snyltar og utnyttar systemet.

Eg har tiltru til at Wiborg vil føre ein kunnskapsbasert politikk, og for dei av oss som ikkje høyrer til «institutt for framifrå svogerforskning», er det interessant å høre kva slag forskning representanten baserer utsegnene sine på, kva som gjer at dette vil fungere, og om dette er noko som også regjeringa kjem til å gå inn for.

Erlend Wiborg (FrP) [10:49:21]: Hvis representanten Bjørdal hadde lest hele innlegget, hadde han tydelig sett at jeg var helt tydelig på at Fremskrittspartiet lovte velgerne at dagens sykelønnsordning skulle bestå i inneværende valgperiode. Det kan godt hende at representanten Bjørdal har en annen forståelse av valgløfter enn Fremskrittspartiet har, men Fremskrittspartiet har som intensjon å følge valgløftene, så det blir ingen endringer i sykelønnsordningen i inneværende periode.

Det Fremskrittspartiet våger, er å være et parti som tør å ta debatter og diskusjoner åpent, for vi mener at den beste politikken blir til ved at forskjellige synspunkter blir diskutert. Så skal vårt landsmøte før neste stortingsvalg ta stilling. Jeg registrerer at det også er representanter innenfor Arbeiderpartiet som har tatt til orde for å vurdere karensdager, men dette er altså ikke aktuell politikk for Fremskrittspartiet eller regjeringen i inneværende periode.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:50:29]: Representanten Wiborg ga inntrykk av – og sa det ganske rett ut også – at regjeringa satser mest på dem som har mest behov for

hjelp. Det er et utsagn som ikke har troverdighet blant folk flest, og det er jo ikke unaturlig.

Samtidig sa representanten at vi har fått et arbeidsliv i dag som passer bedre for flere som har funksjonshemninger. Men situasjonen er den at det er stadig flere med delvis arbeidsevne som står utenfor arbeidslivet, på tross av at vi har en del lette arbeidsplasser i fysisk forstand som burde vært bedre tilpasset dem som har delvis arbeidsevne. Mitt spørsmål er: Vil regjeringas budsjett føre med seg at det vil bli færre med delvis arbeidsevne som står utenfor arbeidslivet ved neste nyttår? Det er et krevende spørsmål, men bør kunne besvares med ja eller nei i sin konklusjon.

Erlend Wiborg (FrP) [10:51:39]: I likhet med representanten Lundteigen tror jeg ikke vi politikere skal spå effekten av hva som skjer om en måned. Men ja, regjeringen legger opp til å få flere som i dag står utenfor arbeidslivet, inn i arbeidslivet. Jeg registrerer at Lundteigen og Senterpartiet ønsker å fortsette den politikken som har blitt ført, som faktisk har medført at vi har over 600 000 mennesker i arbeidsfør alder som står utenfor arbeidslivet. Den politikken ønsker representanten Lundteigen å videreføre. Jeg er derfor glad for at vi har fått en ny regjering som heller ønsker å gjøre døren inn til arbeidslivet videre og bredere og sørge for at flere mennesker som i dag aldri får muligheten til å sette sin fot innenfor arbeidslivet, nå skal få muligheten til å få satt foten innenfor, få vist seg frem og få bygd opp CV-en. Det er derfor jeg er glad for at vi moderniserer arbeidsmiljøloven, så vi også kan ha en arbeidsmiljølov tilpasset de nye yrkene, som representanten Lundteigen er inne på. For når samfunnet forandrer seg, må også virkemidlene forandre seg. Det ønsker denne regjeringen, men det ønsker ikke Senterpartiet.

Kirsti Bergstø (SV) [10:52:57]: Representanten Wiborg snakker varmt om arbeidslinja, men foreslår kutt i overgangsstønaden, som vi vet at virker, reduserer barnetillegget, slik at 4 500 unger får mindre å leve for, og vil innføre en blind aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Det likner mer en fattigdomslinje, spør du meg.

Mitt spørsmål er: Mener representanten Wiborg at måten å styrke arbeidslinja på er å kutte i utbetalinger og kombinere det med tvang mot de mest fattige og utsatte?

Erlend Wiborg (FrP) [10:53:36]: Jeg mener at representanten Bergstø er akkurat inne på problemet. SV motsetter seg nytenkning. De ønsker å videreføre den politikken som har medført at så mange står utenfor arbeidslivet. SV skulle som kjent avskaffe fattigdommen med et pennestrøk. Det klarte de ikke, de har ikke snakket om det.

Jeg synes det er viktig at når man skal tenke nytt, må man huske på at mennesker som faller utenfor arbeidslivet av forskjellige årsaker, mennesker som er i fattigdom, også er mennesker som fortjener å bli behandlet med respekt. Representanten Bergstø går til angrep fordi vi vil innføre en aktivitetsplikt som faktisk vil gi mennesker som mottar sosialhjelp, verdighet, sørger for at de har noe meningsfylt å fylle dagen med, sørger for at de kan få noe på CV-en. Det er å ta mennesker seriøst og ikke gi opp mennesker og

passivisere dem, noe tydeligvis Sosialistisk Venstreparti ønsker.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:54:49]: En av de viktigste oppgavene vi har som politikere, er å skape et bærekraftig velferdssamfunn – et samfunn som fordeler ressurser til alle som trenger det i dag, men som også har framtidens generasjoner i mente.

Det betyr at vi må kjempe for at det skapes nye arbeidsplasser sånn at flere kan komme inn i arbeidslivet, at vi må trygge arbeidsplassene, og at vi må skape et inkluderende arbeidsliv, sånn at en kan stå i arbeid så lenge som mulig.

Kristelig Folkeparti løfter også fram et annet perspektiv hver gang vi har disse debattene, og det er viktigheten av et velfungerende samfunn på andre områder. Skal en lykkes med å skape arbeidsplasser eller skape et inkluderende arbeidsliv eller sikre at mennesker kommer i jobb, så handler det om en trygg oppvekst. Det handler om velfungerende familier der ungene får en trygg og god oppvekst, et godt velferdssamfunn med frivillighet og en trygg og god skole, sånn at de rustes for framtida. Derfor er vi veldig glad for budsjettforliket som vi fikk til med regjeringspartiene og Venstre, der vi styrker familievernnet for å hjelpe de familiene som begynner å slite, der vi får mer tidlig innsats i skolen, og vi får flere lærere for de yngste elevene. Elevene og ungene skal rustes for livet, og de skal rustes for arbeidslivet.

Et annet viktig felt for Kristelig Folkeparti er å målrette innsats mot de menneskene som har falt ut av arbeidslivet. Derfor var vi fornøyd for innværende år da vi fikk 3 000 nye tiltaksplasser. For 2015 fikk vi gjennomslag for 500 nye tiltaksplasser for mennesker med nedsatt arbeidsevne som trenger hjelp og bistand for å komme tilbake igjen. Vi fikk også 200 VTA-plasser, noe vi er godt fornøyd med. Vi kommer til å fortsette kampen for å bekjempe fattigdom og hjelpe familiene som er i fattigdom – ungene som er i fattigdom. Arbeid er nøkkelen til å komme varig ut av fattigdom. Men så vet vi også at det ikke er alle som vil kunne jobbe. Derfor er jeg glad for den uførereformen som egentlig også ligger til grunn, og som vil innføres fra 1. januar. Vi vet at en av tre uføre klarer å kombinere trygda med å jobbe noe. Den nye uførereformen som et enstemmig storting vedtok i 2012, legger også til rette for at en skal kunne kombinere arbeid og trygd på en best mulig måte.

Vi er veldig fornøyd med at vi klarte å ivareta det behovsprøvde barnetillegget for uføre. Vi har vært opptatt av å sikre en ordning som treffer dem som trenger det mest. Derfor var behovsprøvinga viktig. Så var vi opptatt av å sikre en ordning som kan stå seg – som er varig. Vi vet hva slags debatt det ble rundt barnetillegget. Derfor tror vi også at vi har fått en løsning som både sikrer legitimitet for ordninga, og som også gjør at den kan stå seg over lengre tid.

Jeg tror dette er en løsning som Stortinget til slutt vil slå seg til ro med. Vi er også fornøyd med at vi klarte å ta vare på overgangsstonaden, og at den fortsatt skal kunne være for tre år, der en tydelig stiller aktivitetskrav, men der det

også er en mulighet for å kunne kjempe seg gjennom utdanning, eller for å kunne kjempe seg inn i arbeidsliv når en er enslig forsørger.

Budsjettforliket er fullt av gode tiltak for dem som trenger det mest. Vi gjør f.eks. barnehageplassene billigere for husholdninger med inntekt under 473 000 kr. Vi får utvidet gratis kjernetid for 4–5-åringene. Vi har gitt 220 mill. kr mer til kommunene for at de kan ivareta ressurskrevende tjenester, noe som er kjempeviktig når en også tenker i et menneskeverds perspektiv. Vi har fått 100 mill. kr ekstra til rusarbeid i kommunene. Vi har fått 30 mill. kr til frivillige organisasjoner på rus og psykiatri. Vi har styrket barnevernet med i hvert fall 40 mill. kr. Vi har 20 mill. kr ekstra i en tilskuddsordning for å bekjempe barnefattigdom. Vi har millioner til ferietiltak, og vi har 10 mill. kr til personer med nedsatt funksjonsevne. Denne lista kunne vært lengre, og dette kommer i tillegg til det som lå inne fra regjeringas side, som også var bra. Derfor mener vi at det forliket og det budsjettet vi vedtar i dag, er et budsjett som både bidrar til å skape arbeidsplasser, til å hjelpe mennesker til å kunne bli i arbeidsplassene, og til å hjelpe flere mennesker inn i arbeid. Samtidig ivaretar vi de menneskene som ikke kan jobbe, og som derfor får målrettede tiltak for å bekjempe fattigdommen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [10:59:59]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, så er det en rekke poster – også poster som gjelder barn – som fremdeles har kutt i statsbudsjettet etter forslag fra regjeringa, og som Kristelig Folkeparti ikke har fått på plass igjen. Men jeg skal la det ligge nå til fordel for først og fremst å gratulere Kristelig Folkeparti og Venstre med at man har fått begrenset kuttet i barnetillegget for uføre. Det var et av de styggeste, mest dramatiske, usosiale kutt som var foreslått av regjeringa i statsbudsjettet. Kristelig Folkeparti og Venstre har altså nå forhandlet seg fram til den løsningen som bare Høyre og Fremskrittspartiet var for da uførereformen faktisk ble behandlet, men det er allikevel bedre enn det regjeringa foreslo i denne omgangen.

De skriver i merknadene at de tar utgangspunkt i Brochmann-utvalget. Det er veldig mange av betingelsene i Brochmann-utvalgets forslag til tak på barnetillegget som ikke er tatt inn nå, og da spør jeg: Når det barnetillegget kuttes – vi stemmer imot, men det blir allikevel vedtatt – vil representanten i hvert fall sørge for at Brochmann-utvalget i større grad blir fulgt opp enn det som nå ligger til grunn i budsjettet?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:01:18]: Takk for spørsmålet. Jeg må jo si at da vi var med og behandlet uførereformen sist, var min opplevelse av Høyre og Fremskrittspartiet at de ønsket den løsningen de la fram i budsjettforliket, at de ønsket en standardisering, som også Brochmann-utvalget peker veldig tydelig på, og som flere har ønsket.

Når det gjelder barnetillegget til uføre, er det jo noen dilemmaer. Det er noen argumenter for, og det er noen klare

argumenter mot. Jeg mener at det heller klart mot, nettopp fordi man ville hatt urimelige kutt for noen mennesker som trenger det mye, og som sannsynligvis aldri ville kommet seg ut i arbeid. Derfor vil vi ivareta behovsprøvinga samt sette et tak så det ikke vil være sånn at hvis man prøver seg ut i arbeid, så vil ikke det lønne seg. Derfor mener jeg at den ordninga som ligger der, er god.

Så har representanten Andersen et veldig godt poeng med at det også er viktig da å ivareta den andre biten med at hvis man gjør endringer, så må man ha flere målrettede tiltak mot de fattigste. I min liste som jeg leste opp her mot slutten, er noen av dem ivaretatt, men jeg kan også love representanten at jeg kommer til å kjempe videre for å få enda flere tiltak for dem som trenger det mest.

Erlend Wiborg (FrP) [11:02:28]: Kristelig Folkeparti er tydelig på at de ønsker et mer fleksibelt arbeidsliv, samtidig som vi skal ha et trygt og anstendig arbeidsliv. Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og regjeringen er klare på at fast ansettelse skal være hovedregelen. Samtidig registrerer jeg at Kristelig Folkeparti har vist noe skepsis mot regjeringens forslag som kom nå på fredag, om en moderat oppmyking av midlertidige ansettelser, som kan bidra til å gjøre døren videre og hjelpe flere til å få en fot innenfor.

Men samtidig vet jeg at Kristelig Folkeparti deler regjeringen og Fremskrittspartiets ambisjoner på dette feltet, så mitt spørsmål blir: Hva mener representanten Ropstad er viktig for å hjelpe folk fra trygd til trygg jobb?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:03:16]: Takk for det spørsmålet. Det jeg mener bør være en felles målsetting for alle de fire partiene som nå forvalter flertallet i fellesskap, er at vi klarer å lykkes med å inkludere enda flere mennesker i arbeidslivet. Kristelig Folkeparti har den tro at det å kunne være ansatt midlertidig har en positiv effekt. Det gir en mulighet til å vise at man kan noe, det kan være en vei inn. Men vi har ikke noen blind tro på at midlertidig ansettelse er den eneste løsninga, og jeg vil også advare mot midlertidig ansettelse hvis det blir sånn at det er til erstatning for faste jobber. Målet må bli at vi får flere arbeidsplasser som er faste, og så kan man gå veien dit hen gjennom midlertidig ansettelse. Derfor kommer jeg til å være konstruktiv i forhandlingene framover, som jeg regner med at kommer til å komme.

Men vi tror på de andre tiltakene også. I det som lå inne om et inkluderende arbeidsliv i resten av proposisjonen, var det gode tiltak. Jeg mener også at Stortinget må se på flere tiltaksplasser – men også bedre tiltaksplasser – og kortere ventetid, så man kommer raskere inn og får hjelp, for vi vet at jo lenger folk er ute av arbeidslivet, jo vanskeligere er det å få dem tilbake dit.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:04:32]: Representanten Ropstad sa nå at det en her har gjort, var et dilemma for Kristelig Folkeparti. Tidligere har det blitt sagt at det var Kristelig Folkepartis prinsipielle løsning at en skulle få en avkorting ved 95 pst. Det er for meg et tankekors at de som etter en lang behandling får innvilget uføretrygd – og det er ikke enkelt – samtidig som de har lav inntekt i familien

totalt og flere barn, skal få et kutt i sitt barnetillegg. Hvorfor er det så viktig for Kristelig Folkeparti å kjøre prinsippet om at det skal lønne seg å arbeide så langt – noe som en ikke gjør i andre saker, f.eks. i forbindelse med AFP – at det skal ramme de absolutt svakeste? Jeg skjønner dilemmaet. Kan representanten utdype dilemmaet?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:05:32]: Når jeg utdypet dilemmaet, mener jeg det kanskje først og fremst går på det som regjeringa foreslo når det gjelder et standardisert tillegg, for jeg mener det er der en først og fremst mer kan snakke om en arbeidslinje. Den løsninga som Kristelig Folkeparti kjempet igjennom nå med et tak på 95 pst., har jeg ikke tro på vil bidra i den forstand til at veldig mange velger arbeid foran trygd. Det har jeg ikke noen tro på. Derfor ville jeg heller at når det gjelder dilemmaet eller argumentene for og imot arbeidslinja – hvis en var blindt opptatt av arbeidslinja – helt mot en standardisering. Jeg er, som jeg sa i stad, opptatt av at det har noen uheldige utslag, og det kan en unngå med behovsprøvingen. Men med å sette et tak mener jeg at en sikrer legitimiteten til trygde-systemet, for det mener jeg er viktig, og så tror jeg det vil være en varig ordning. Ettersom dette har vært en ordning som har vært debattert, og Lundteigen kjenner selv til hvordan det var i forrige runde, frykter jeg at dette er en debatt som kan komme igjen og igjen. Nå tror jeg vi har fått en varig ordning som tross alt skjærer de aller fleste.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:06:48]: Jeg vil først fremme det forslaget som Senterpartiet er alene om i innstillinga.

Senterpartiet arbeider for et Norge – annerledeslandet – som ikke er seg sjøl nok. Det er en parole som settes på stor prøve, ikke minst det å være seg sjøl nok i en internasjonal sammenheng i dag.

Det som er det sentrale ved annerledeslandet, er økonomisk jambyrdighet mellom folk, som er et sjølstendig samfunnsmessig mål for Senterpartiet. Det sikres gjennom arbeid, arbeidsinntekt og små inntektsforskjeller. Det sikres gjennom skatt etter evne. Det sikres gjennom et sikkerhetsnett ved sjukdom, uførhet og ledighet for mennesker som sliter. Dagens budsjettdebatt gjelder arbeid og sikkerhetsnett, altså arbeids- og sosialkomiteens ansvarsområde.

Det norske arbeidsmarkedet endrer seg raskt i negativ retning for mange. Det er en av de viktigste sakene framover, utviklinga i arbeidslivet. Nå må vi få en debatt om prinsippet om friest mulig arbeidsinnvandring innen EØS-området, fra land med om lag 10 pst. av det norske lønnsnivået. Noen tjener på billige tjenester med dette systemet, men stadig flere taper. Det svekker lønns- og arbeidsvilkår for stadig flere bransjer, bransjer som vi i Norge er helt avhengig av at kompetent ungdom går inn i.

Videre svekker det også muligheten for de mange som har delvis arbeidsevne, til å komme inn i arbeidslivet. Det blir stadig vanskeligere å komme inn i arbeidsmarkedet. Med trangere tider og retning mot økt ledighet trengs

det enda sterkere virkemidler for å kompensere for den utviklinga som her er beskrevet.

Derfor: Senterpartiet arbeider for å si opp EØS-avtalen og innføre en handelsavtale med en regulert bevegelse av arbeidsinnvandring. Vi er veldig tilhenger av sterke fagorganisasjoner som gjør at vi får en balanse mellom arbeidsgivers makt og arbeidstakers makt. Vi er veldig for handlingsplaner mot sosial dumping og allmenngjøring av tariffavtaler. Og – som sagt – de som har delvis arbeids-evne, må i større grad komme inn i arbeidsmarkedet ved at arbeidsgivere som ønsker å ansette de personene, får varig eller tidsbegrenset lønnstilskudd, slik at det blir lønnsomt for sosialt innstilte arbeidsgivere å yte sin skjerv her.

Det som ellers er sentralt i innstillinga, er Arbeidstilsynet. Vi må få mer tilsyn i praksis. Den utviklinga som vi har hatt de siste 10–15 årene med mer papirtilsyn, har vist seg å innebære for liten risiko for dem som kutter svinger innenfor arbeidstilsynsområdet. Vi må få en større innsats mot dem som er useriøse, og som bedriver sosial dumping. Det er derfor viktig at regjeringa setter i gang felles tiltak mellom arbeidstilsyn, skatteetat og politi. Dette kan ikke understrekes sterkt nok, her er utfordringene store til negativ utvikling for både arbeidstaker og de seriøse arbeidsgiverne. Det blir vanskeligere og vanskeligere for de seriøse arbeidsgiverne å opptre i et slikt marked som går på kanten av det som er både lov og norsk arbeidslivstradisjon. Senterpartiet går derfor inn for å bevilge 75 mill. kr mer til Arbeidstilsynet og 3 mill. kr til øremerkede regionale verneombud for å få dette samspillet mellom fagbevegelse og arbeidsgiver, noe som har en så flott tradisjon fordi begge parter er interessert i felles sak, nemlig ryddige og ordentlige forhold i sitt arbeidsliv.

Senterpartiet er veldig tydelig på at en ikke skal endre arbeidsmiljøloven med tanke på midlertidige ansettelser. Det har vært en flaggsak, og Senterpartiet har sikret flertall for det tidligere. Det kommer vi til å fortsette å arbeide for å sikre flertall for, fordi midlertidige ansettelser er noe man bruker for å ta arbeidstopper i en bedrift – det er ikke en del av det ordinære ansettelsesforholdet.

Vi avviser minstelønn, og vi er veldig opptatt av at sikkerhetsnettet skal bedres. Derfor: Når det gjelder barnetillegget, går vi imot at det her settes en grense på 95 pst., fordi de familiene som er i en slik situasjon, er i en unntakssituasjon og må behandles spesielt, slik at de ikke får det verre enn i dag.

Videre: Vi er glad for at overgangsstonaden er utsatt. Vi er glad for at inntektsgrensen for sjukepengar og foreldrebetaling er trukket. Vi er glad for forbedringen for sjølstendig næringsdrivende, men totalt sett: Regjeringa prioriterer de svakeste svakere, og det er grunnleggende feil.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp det forslaget han refererte til. Vil representanten også ta opp forslaget som Senterpartiet har sammen med SV i sak nr. 2?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:12:16]: Alle forslag tas opp, president!

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp de forslagene har refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bengt Morten Wenstøb (H) [11:12:33]: Det er ingen tvil om at Senterpartiet er opptatt av unge arbeidsledige. Mitt spørsmål går på det å få unge arbeidsløse inn i arbeidslivet. Det viser seg enkelte ganger at terskelen for å komme inn er ganske høy, og regjeringa har foreslått flere ting for at det skal være lettere, bl.a. midlertidige tilsetninger og aktivitetsplikt. Mitt spørsmål er: Hvilket forslag er det representanten Lundteigen tenker seg for å få flere unge arbeidsledige inn i arbeidslivet?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:13:08]: Vi kommer senere, i en kommende debatt, inn på en sak hvor det nettopp er spørsmål om den gruppa av ungdommer mellom 20 og 25 år som verken har skole eller arbeid. Det som Senterpartiet der har fremmet, og som flere partier er enig i, er at vi innfører en ordning med såkalte lærekandidater, hvor både private og offentlige bedrifter tar ungdommene inn i ordinært ansettelsesforhold – en lærekandidat på et vis som en lærling, og vedkommende yter med sin evne under bistand fra arbeidsgiver. Og så får en gradvis økende inntekt fordi en blir mer og mer kompetent, og dermed får en på sett og vis utdannelse gjennom arbeid. Det kan være et godt tiltak for denne sårbare gruppa.

Sveinung Rotevatn (V) [11:14:20]: Eg oppfattar at representanten Lundteigen er genuint oppteken av å kjempe mot sosial dumping og sørgje for likeverdige vilkår i arbeidslivet. Det er bra. Men eg oppfattar at representanten Lundteigen og Senterpartiets hovudverkemiddel for dette, jf. budsjettinnstillinga og jf. innlegget no, er å seie opp Noregs viktigaste avtale med omverda, EØS-avtalen. Det er heldigvis ganske lenge til det forslaget får fleirtal i denne salen.

Eit anna forslag som er litt nærmare å få fleirtal i denne salen, er Venstres forslag om ei utgreiing av lovfesta nasjonal minstelønn. Det har Senterpartiet gått imot i innstillinga. Mitt spørsmål er: Kva er grunngevinga for det? For det som det blir vist til, er utelukkande at ein ønskjer å seie opp EØS-avtalen. Det kjem nok ikkje til å skje på ei stund. I mellomtida opplever vi at det er altfor mange som lever på altfor låge lønningar i utsette bransjar. Det å ha eit nasjonalt golv som vil hjelpe dei som er aller mest utsette, ser vi som eit målretta verkemiddel. Kva er problemet med dette?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:15:27]: Minstelønn er etter Senterpartiets vurdering et krisetiltak, det er et krisetiltak når det er en ubalanse i arbeidsmarkedet mellom dem som etterspør arbeidskraft, og dem som tilbyr sin arbeidskraft. Vi ser den ubalansen ikke minst i Tyskland og Storbritannia, hvor en har innført minstelønn. Dette har ført til store diskusjoner om nivået på det hele, og det fører til en grunnleggende diskusjon om det er det rette virkemidlet i forhold til ubalansen.

Senterpartiet standpunkt er: Når det gjelder ubalansen,

er det roten til ondet en må ta fatt i. Og roten til ondet er en friest mulig bevegelse av arbeidskraft fra land som har 10 pst. av lønnskostnadene i Norge. Alle forstår at det gir en ubalanse. Vi må ta ondet ved roten, og dermed er det å erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale, slik at vi kan regulere bevegelsene av arbeidskraft. Det er det essensielle.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Sveinung Rotevatn (V) [11:17:03]: Utfordringane for velferdsstaten blir store framover. Dette kunne vi lese i perspektivmeldinga frå den raud-grøne regjeringa. Og få plassar er denne utfordringa meir tydeleg enn i den delen av statsbudsjettet som vi behandlar i dag. Det er nok berre å sjå på eskalerande pensjonskostnader, så har ein eit blikk på korleis dette blir krevjande i framtida.

Skal vi lykkast med å bevare eit solid sosialt sikkerheitsnett, er vi heilt avhengige av at det løner seg å jobbe, at fleire kjem i jobb, og at fleire står lenger i jobb.

Statsbudsjettet har fått til dels hard medfart i offentlegheita på grunn av sin sosiale profil. Venstre delte i utgangspunktet ein del av den kritikken mot forslaget frå regjeringa, men etter at budsjettforliket mellom regjeringa, Venstre og Kristeleg Folkeparti kom i stand, er det etter vårt syn eit godt, framtidsretta og sosialt budsjett som vi vedtek i dag.

Frå Venstre si side bør ikkje prioriteringane vere overraskande, det er dei same som dei har vore i mange år, nemleg arbeidet for fattige og vanskelegstilte barn. Vi har gjennom forhandlingane fått løfta det området i budsjettet med om lag 600 mill. kr. Det handlar bl.a. om ei kraftig satsing på barnehagar, på rusarbeid, på psykisk helse, på barnevern og på ordningar for barn i asylmottak.

På denne komiteens område har det vore særleg mykje diskusjon rundt barnetillegget for uføre. Her meiner Venstre at vi har funne fram til ei god løysing, der vi tek vare på to viktige omsyn, nemleg omsynet til at det alltid skal løne seg å jobbe, og omsynet til at sosiale ordningar skal vere rause og behovsprøvde for dei som treng det. Med dette sikrar vi barnetillegget som ei framleis behovsprøvd ordning, men vi set eit tak på den samla ytinga på 95 pst. av inntektsgrunnlaget, slik at dei som forsøker seg i arbeid, ikkje kjem dårlegare ut enn dei som tek imot trygd.

Dette er også noko som både mindretalet og fleirtalet i uførepensjonsutvalet såg på som ei fornuftig løysing, uavhengig av synet på om tillegget burde ha vore standardisert eller ikkje. Og eg trur – til liks med representanten Ropstad – at dette er ei ordning som vil kome til å stå seg. Det er viktig for alle dei barna og familiare det gjeld, at det er føreseieleg.

Samtidig som vi har sørgt for å rette opp i ein del ting i budsjettet som frå Venstre sin ståstad ikkje var gode nok, får vi til ytterlegare satsingar på bl.a. barnehagar. I Venstre er vi glade for at vi no også får større differensiering, slik at dei som har dårleg råd, kan få billegare barnehagar. Så får heller dei som har betre råd, leve med at dei må bidra litt meir. Sosial utjamning kallar vi det.

Vi er frå Venstre sin ståstad særleg glade for at vi no endeleg får til eit løft for dei sosiale vilkåra til sjølvsten-

dig næringsdrivande og gründerar. Vi har ikkje i Noreg ein overflod av folk som ønskjer å ta ein risiko, starte sin eigen arbeidsplass for kanskje å lykkast med det, og tilsetje fleire – særleg ikkje når det gjeld kvinner. Etter Venstre sitt syn er det viktig at ein har gode sosiale ordningar også for dei som vil prøve å forfølge ein god idé. Det at vi no får like rettar til pleie- og omsorgspengar, er bra. Vi er også glade for at Senterpartiet har funne grunn til å støtte det i innstillinga.

Tida går, men eg vil også kome innom Venstre sitt forslag om ei utgreiing av lovfesta nasjonal minsteløn, som er til behandling i denne debatten. Fleirtalet har dessverre avvist det forslaget, men vi er glade for støtte frå Framstegspartiet i komiteen.

Vi er alle opptekne av å kjempe imot sosial dumping. Det å ha ei lovfesta nasjonal minsteløn kan vere eit av dei mest målretta verkemidla vi tek fram frå verktøykassa dersom vi vågar å bruke det. Dei aller fleste europeiske land har eit minstenivå for kva som er ei lovleg løn – eit golv som ingen kan gå under. Eg synest det er underleg at dei partia som til vanleg ikkje har problem med å detaljregulere nær sagt alle andre sider ved eit arbeidsforhold gjennom lov, tilsynelatande meiner det skal vere fullt lovleg å ha eit uanstendig lågt lønsnivå.

Så har også arbeidsmarknaden forandra seg noko, bl.a. som følge av EØS-avtalen. Det meste av det er til det gode, men noko set også ting vi tradisjonelt har gjort her i Noreg, under press. Det at vi har fått allmenngjering av løn, er eit tydeleg teikn på at noko må endrast. Det å ha eit nasjonalt nivå, noko du ikkje kan gå under, er eit naturleg neste steg, noko bl.a. også hovudorganisasjonen Virke i høyringa var svært positiv til og ville utgreie. Det same var YS, som primært er imot, men som likevel såg på dette som interessant. Eg skjønar ikkje kva det for ein kunnskap ein er redd for skal kome fram i ei slik utgreiing, så eg ser fram til å kome tilbake til dette forslaget ved ei seinare anledning. Det er eg sikker på at vi kjem til å gjere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [11:22:31]: Venstre er for minstelønn og står sammen med Fremskrittspartiet, som faktisk går imot anbefalingene fra egen statsråd. Vi andre satser på lov om allmenngjøring. Hovedgrunnen til at resten av komiteen er imot, er de erfaringene som 23 EU-land allerede har. De viser at minstelønn, hvis det er et målrettet tiltak, er et målrettet tiltak for å få de laveste lønningene enda mer ned. Vi etterlyser kunnskap, sier Rotevatn. Den kunnskapen har vi altså. I land som har innført minstelønn, ligger de laveste lønningene et eller annet sted mellom 30 pst. og 50 pst. av gjennomsnittslønna. Det vet vi.

Hvordan har Venstre tenkt å unngå at dette kommer til å bli situasjonen også i Norge?

Sveinung Rotevatn (V) [11:23:27]: Det har vi tenkt å unngå gjennom å be om ei utgreiing. Vi seier ikkje at dette er ei løysing vi skal innføre her og no frå Stortinget si side. Til det er det for mykje å ta omsyn til. Det er ting som

skil den norske arbeidsmarknaden frå arbeidsmarknaden i mange andre europeiske land. Då er det grunn til å gå nøye inn i det gjennom ei kunnskapsbasert utgreiing. Eg forstår ikkje kva det er for ein kunnskap ein i Arbeidarpartiet er redd for at skal dukke opp i ei slik utgreiing.

Så har vi allereie gått vekk frå det som tradisjonelt har vore den norske modellen med fri lønsdanning, gjennom å innføre allmenngjering i enkelte sektorar. Å ha ei nasjonal, lovfesta minsteløn er etter mitt syn eit naturleg neste steg, som eit alternativ eller som eit supplement til det. Vi skal vere klare over at når vi ser fleire tilfelle i media og andre plassar, t.d. i sommar om folk som får betalt 30 kr i timen, trur eg ikkje det er noko som denne salen synest er akseptabelt. Då bør kanskje enkelte i denne salen vurdere å gjere noko med det.

Lise Christoffersen (A) [11:24:29]: Som jeg sa i innledningen til mitt første spørsmål til representanten Rotevatn, har vi altså den nødvendige kunnskapen fordi 23 andre land har gjort seg sine erfaringer, og de erfaringene er ganske samstemte.

Men mitt neste spørsmål blir da: Hvilket nivå mener Venstre at en norsk minstelønnsordning skal ligge på? Er 30–50 pst. av gjennomsnittslønna et anstendig nivå, eller ønsker Venstre å legge nivået høyere?

Sveinung Rotevatn (V) [11:25:05]: Det skal ikkje Venstre slå fast her og no, av den enkle grunn at vi ber om ei utgreiing. Og igjen: Eg forstår ikkje kva det er for ein kunnskap ein i Arbeidarpartiet er redd for skal kome fram gjennom den typen kunnskapsutgreiing.

Eg syntest også det var interessant at arbeidstakarorganisasjonen YS i høyringa vi hadde i komiteen, sjølv om dei primært ikkje ønskjer minsteløn, likevel syntes det var ein spennande tanke å få meir kunnskap på bordet og såg mange av dei same utfordringane som Venstre ser.

Vi har ein del utfordringar i norsk økonomi no, der vi dessverre ser at det kan gå ut over mange arbeidstakarar, som ikkje blir behandla godt nok, og vi ser at folk mistar jobben. Då er eg for så vidt glad for at vi vedtek eit budsjett som er framtidretta på arbeidstakarane og næringslivet sine vegner. Eg synest ikkje det er ein god idé i denne situasjonen å stemme for Arbeidarpartiets budsjett, som vil medføre solide skatteaukar for verdiskaping og bedrifter på 10 mrd. kr. Eller var det 13 mrd. kr.? Uansett: Det er en svært dårleg idé.

Arve Kambe (H) [11:26:17]: Årsaker til fattigdom er først og fremst avstand til arbeidslivet, dårlege norskkunnskaper og eventuelle funksjonsnedsettelse.

Mye av fattigdommen i familier går ut over barn, og regjeringen har først i budsjettet og deretter i budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre sagt at vi skal ha en styrket tiltaksplan mot barnefattigdom. For oss i regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet, handler det ikke bare om å komme opp med tiltak selv, tiltak som vi finner på. Nå måtte SV be om unnskyldning overfor landets fattige – etter ett, to, tre, fire, fem, seks, syv, åtte år i regjering.

Hvilke tiltak er det Venstre ser for seg at vi sammen kan enes om for å få bukt med barnefattigdommen?

Sveinung Rotevatn (V) [11:27:14]: No har vi for så vidt vorte einige om noko allereie i budsjettet – det er vi glade for – men det er klart at vi må vidare. Realiteten er at det er om lag 78 000 fattige barn i Noreg. Det er eit tal som har gått opp dei siste åra. Det er alvorleg. Vi ser også at fattigdommen har endra seg noko. Der den typiske fattige før gjerne var ein minstepensjonist, ser vi no at fleire er barnefamiliar og ikkje minst barnefamiliar med ikkje-etnisk norsk opphav.

Frå Venstre si side er noko av det aller viktigaste å satse på barnehagar. Vi er glade for at vi løftar talet på barnehageplassar i dette budsjettet. Der må vi kome vidare. Vi bør også kome vidare når det gjeld inntektsdifferensiering her.

Vi trur også at vi må våge å sjå på kanskje den viktigaste ordninga for barnefamiliar, nemlig barnetrygda, som ikkje har vore inntektsjustert sidan 1996. Grunnen til det er sjølv sagt at alle får dette, at det er ein flat stønad. Det å differensiere meir der trur vi er eit godt steg på vegen mot større sosial utjamning, i tillegg til alt det andre viktige vi må gjere for å hjelpe barn ut av fattigdom – det vere seg tidleg innsats eller det å satse på skule, helsesøstret og psykisk helsearbeid.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kirsti Bergstø (SV) [11:28:37]: Jeg vil starte med å ta opp SVs forslag.

Norge er igjen kåret til verdens beste land å bo i. Vi er nummer to på listen over verdens lykkeligste land, vi er det tredje beste landet for kvinner og det nest beste landet å være mor i. I tillegg er vi blant topp fem når det gjelder lavest arbeidsløshet. Og Norge er det eneste landet i den vestlige verden der de økonomiske forskjellene har blitt redusert de siste årene. Dette er ikke tilfeldig. Det er ingen naturlov som står bak, dette er politiske veivalg. Jeg frykter at vi vil ha andre plasseringer når status gjøres opp i årene som kommer, for jeg frykter at hverdagen til mennesker her i landet skal bli mindre likestilt, mindre trygg og mindre rettferdig.

Regjeringen har lagt fram et budsjett som vil øke forskjellene mellom folk og forskyve maktforholdene i feil retning når det gjelder både kjønn, klasse og geografi. Kutt i permitteringsreglene hjelper ikke på arbeidsløshet – heller tvert imot. Kutt i pappaperm og mer til kontantstøtte gjør samfunnet mindre likestilt, og kutt til trygdebiler til enslige forsørgere og til folk som har minst, gjør samfunnet mindre rettferdig. Barnetillegg for folk som er uføre og har lav ytelse, svekkes. Dette er helt ekte unger, 4 500 i tallet, som trenger både bleier, smør på brødskena og nye fotballsko når våren kommer. Jeg snakket her om dagen med en mor som fortalte hvor vanskelig det var å gjøre fredagshandelen når ungen ville ha både brunost og Donald, og hun kun hadde råd til en av delene. Det å være fattig merkes ekstra godt i et samfunn der mange har mye, og der man har en politikk hvor mye skal få mer. De samme

pengene kan aldri være to steder på samme tid. Gir man skattelette til de rikeste, må det tas fra en plass.

Denne regjeringen har gjort et tydelig veivalg. Vi ser konturene av en samfunnsretning der hver og en skal være sin egen lykkes smed, men forutsetningene for å kunne smi er fremdeles så innmari skeive. Det er et samfunn der fagforeningene og organisasjonen sikkert har åpne dører i møte med makten, men likevel møter døve ører. Det er et samfunn der profitt-drevne tjenester er i frammarsj, der kommuneøkonomien svekkes, anbudsrunder presses fram, faglige rettigheter blir forsøkt svekket, og likestillingspolitikken ser ut til å være ute av syne og ute av sinn. Vi ser konturene av et Norge i endring.

SV kjemper for en samfunnsutvikling i stikk motsatt retning. Vi vil dele godene og bekjempe klasseskiller. Derfor fremmer vi en politikk for omfordeling. Folk som får god hjelp og økonomisk trygghet når de opplever sykdom, arbeidsløshet og vanskeligheter i livet, klarer også bedre å komme ut av problemene.

Vi vil øke barnetrygden – særlig for familier som har mange unger, og for enslige forsørgere – og vi vil fjerne kommunenes muligheter til å avkorte sosialhjelpen mot barnetrygden. Vi vil ha en ungdomsgaranti som virker. Derfor går SV inn for en arbeidslinje som har en verdi, og er en garanti for at unge gis rett til arbeidsmarkedstiltak eller annen hjelp for å komme i jobb. Dette er særlig viktig nå når vi ser at flere opplever usikkerhet rundt egen arbeidssituasjon. Da er det nødvendig med flere tiltaksplasser og et permitteringsregelverk som gir trygghet.

Vi vil ha et godt regelverk, sånn at folk kan beholde jobben sin i usikre tider samtidig som bedrifter slipper å tømmes for kunnskap og erfaring.

SV vil ha et godt arbeidsliv, der folk har en lønn å leve av og en arbeidsdag å leve med. Hele og fulle stillinger må være hovedregelen. Den som ikke kan jobbe, må trygges av fellesskapet og sikres inntekt.

Fremdeles har kvinner mindre makt enn menn. Kvinner eier mindre og tjener mindre, og lønnsforskjellene ser ut til å øke. Det er et viktig politisk ansvar å gjøre noe med denne uretten. Kvinners deltakelse i arbeidslivet er grunnlaget for selvstendighet og økonomisk frihet. Da nytter det ikke med kontantstøtte.

Fritid og arbeid bør også fordeles mest mulig rettferdig. I dag jobber menn overtid og kvinner deltid. SV vil ha et arbeidsliv der flere tar del, og der forskjeller som avgjør makt og muligheter mellom kvinner og menn, reduseres. Vi vil ha nye erfaringer med redusert arbeidstid. Kortere normalarbeidsdag vil kunne gjøre det mulig for flere å jobbe fullt, samtidig som det vil gi mer fritid, bedre livskvalitet, muligens bedre helse og økt likestilling. Derfor må ufrivillig deltid bekjempes. SV ser ikke på velferdsstaten bare som et sikkerhetsnett, men som en forutsetning for å leve et godt liv. For det store flertallet ligger friheten i fellesskapet.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bente Stein Mathisen (H) [11:34:05]: Regjeringen har varslet at det skal stilles vilkår om aktivitet for å motta økonomisk sosialhjelp, hvis de som mottar slik stønad, har helse til det. En del kommuner gjør det allerede med god effekt, og regjeringen vil ha denne ordningen i hele landet. Jeg har oppfattet det sånn at SV er mot dette, og jeg lurer på hvorfor. Er ikke SV enig i at det er rimelig å jobbe for de midlene man mottar, hvis man er i stand til det?

Kirsti Bergstø (SV) [11:34:32]: Jeg er glad representanten tar opp spørsmålet. SV mener det er rimelig å jobbe, men det er først og fremst rimelig å være i meningsfull aktivitet. Derfor ønsker vi ordninger der den enkelte blir sett, der man får hjelp på Nav-kontoret sitt i stedet for at man har en blind aktivitetsplikt som fungerer som moralisme mot fattige. Vi frykter også at man vil bli satt til oppgaver for lavere betaling enn det de som i dag utfører oppgavene, får.

Jeg har selv jobbet på Nav. Jeg har vært sosialarbeider og møtt mennesker som er i en vanskelig livssituasjon, og som trenger ordninger som passer for dem. Da frykter jeg en blind aktivitetsplikt mest av alt, for jeg tror det vil bli til hinder for å finne gode løsninger for det enkelte mennesket.

Erlend Wiborg (FrP) [11:35:28]: Sosialistisk Venstreparti har igjen begynt å snakke om fordelingspolitikk og fattigdom, og det vil jeg si er befriende. Alle husker vi at de skulle avskaffe fattigdommen med et pennestrøk, noe de ikke klarte.

Sosialistisk Venstreparti har også her i dag snakket mye om skatter og avgifter og at i stedet for å gi skattelette til de rike bør pengene brukes til å hjelpe dem som har størst behov for det. Samtidig har Sosialistisk Venstreparti fokusert mye på at de nå reduserer skatten for enkelte, men det de glemmer å si, er at de øker avgiftene så betydelig at den enkelte vil betale langt mer i skatter og avgifter.

Men en overraskelse er det at Sosialistisk Venstreparti i sitt budsjettforslag reduserer utbytteskatten for aksjeutbytter. Så mitt spørsmål til representanten Bergstø er: Hvor mange fattige vil nyte godt av redusert utbytteskatt på aksjeutbytte?

Kirsti Bergstø (SV) [11:36:30]: Under den rød-grønne regjeringen ble forskjellene i Norge redusert for første gang på 20 år. Det er jeg stolt av. De eneste som har grunn til å skamme seg på fattiges vegne, er de som ikke prøver å gjøre noe med livssituasjonen deres. SV jobber morgen, middag og kveld, dag og natt, for å endre maktforholdene i samfunnet, for at alle skal kunne stå i sin fulle lengde, og for at folk skal ha brød på bordet og en god arbeidssituasjon i sine liv. Derfor er det helt avgjørende at de velferdsordningene vi var med på å styrke, fremdeles forblir gyldige i folks hverdag. Ellers vet vi at forskjellene vil øke.

VG hadde en overskrift om at SV gir skattelette til «folk flest», så det er ingen tvil om at de med lavest inntekt vil tjene godt på våre skatteletter – i motsetning til regjeringen, som fremmer de rikeste.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:37:42]: Kristelig Folkeparti har sammen med SV kjempet en utrettelig kamp for det behovsprøvde barnetillegget. Derfor samarbeidet vi godt også i forrige periode da visse krefter prøvde å gjøre noe med det. Derfor var Kristelig Folkeparti veldig glad for at vi klarte å ivareta det behovsprøvde barnetillegget gjennom budsjettforliket nå.

Jeg må innrømme at jeg kanskje er blitt litt skuffet over de frontalangrepene som jeg har opplevd fra SV i flere debatter som vi, og andre i salen, har hatt om dette etter budsjettforliket. Vi ivaretok jo i hvert fall 28 000 barn. Så er det rett – som SV sier – at noen vil bli rammet, fordi vi setter et tak: Man skal ikke kunne få mer enn 95 pst. av det man hadde før man ble ufør, utbetalt av både trygd og barnetillegg.

Jeg kan forstå at man kan kritisere dette. Men litt av utfordringa er også at det er mange andre lavtlønte og fattige i dette landet – det finnes andre som jobber for 200 000–250 000 kr i året, som ikke får barnetillegg. Er det sånn å forstå at SV også ønsker å gi barnetillegg til andre lavtlønte?

Kirsti Bergstø (SV) [11:38:47]: Folk som er i jobb, har helt andre muligheter for å øke sin inntekt enn mennesker som er uføre. Det å være ufør handler om å ha en helse som gjør at man begrenses sterkt. Det er vanskelig å komme dit, og vi skal ha stor respekt for at man ikke selv velger sin helse.

Grunnen til at SV kritiserer løsningen, er at den er usosial i sin form. 95 pst. av 300 000 kr er noe helt annet enn 95 pst. av 500 000 kr. Det å si at man aldri skal ha muligheten til å tjene mer på trygd enn på arbeid, betyr god skrivebordshåndtering, men dårlig praksis, for jeg må innrømme at det er svært, svært få tilfeller som ville tjent mer på trygd enn på arbeid. Men på grunn av de veldig få tilfellene går man løs på en ordning.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti har kommet noen vei. Det er stor forskjell på 32 000 unger som i utgangspunktet ville blitt fattigere, og 4 000. Det vil merkes i folks liv.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Robert Eriksson [11:40:06]: Det har vært interessant både å følge og å lytte til debatten så langt, og jeg er overbevist om at det også vil bli interessant å følge resten av debatten.

La meg starte med å si at det er, som andre også har påpekt, en del svarte skyer i horisonten. Derfor er det viktig at man fører en politikk som gjør samfunnet konkurransedyktig, som gjør at man har tilstrekkelig bærekraft og ikke minst ruster Norge for fremtiden. Derfor er det viktig for regjeringen å legge til grunn en politikk som fortsatt fører til høy sysselsetting og lav ledighet. Det er viktig å sikre at man tetter hullene i det sosiale sikkerhetsnettet.

Jeg vil også innledningsvis få lov til å takke Venstre og Kristelig Folkeparti, som har bidratt til et budsjett som er blitt bedre på mange områder.

For regjeringen er det viktig at vi har et trygt, fleksibelt og familievennlig arbeidsliv med plass til alle, og skal vi

sikre et trygt, fleksibelt og familievennlig arbeidsliv, er det viktig at man tar kampen mot de useriøse på alvor. Det er viktig at man slår hardt ned på dem som forsøker å være kjeltringer i vårt arbeidsliv. Det er viktig at man øker innsatsen for å bekjempe organisert arbeidslivskriminalitet. Derfor er jeg glad for at regjeringen nå tredobler innsatsen når det gjelder tilsyn. 16 000 tilsyn blir gjennomført dette året. Flere uanmeldte tilsyn enn noen gang før vil bli gjennomført neste år, der politiet, Skatteetaten og Arbeidstilsynet går sammen for å jakte på de useriøse. Jeg er glad for at regjeringen prioriterer dette høyt.

Jeg er også glad for at man tar opp kampen mot de useriøse ved å se på hvordan man utvider allmenngjøringsordningen. I dag har vi en allmenngjøringsordning for byggebransjen, verftsindustrien, renholdsbransjen, jordbruksnæringen og gartnernæringen. Men allerede i november ble den utvidet til å gjelde fiskerinæringen, og det er på trappene å utvide den til også å gjelde elektrobransjen og veitransportsektoren. Det viser at denne regjeringen tar nødvendige grep og gjør kloke ting for å opprettholde et seriøst arbeidsliv, og dette gjør vi også i god dialog med partene i arbeidslivet.

Det er også viktig at man legger til rette for et arbeidsliv der man klarer å inkludere flere som står utenfor arbeidslivet. Derfor er jeg glad for at denne regjeringen øker innsatsen når det gjelder tiltaksplasser for dem med nedsatt arbeidsevne, med 700 flere enn det Stoltenberg-regjeringen la frem for 2014. Jeg er også glad for at denne regjeringen styrker innsatsen og slipper flere sosiale entreprenører til som kan hjelpe og kvalifisere flere inn i arbeidslivet, slik at den samlede innsatsen er større enn vi har hatt de siste årene. De sosiale entreprenørene gjør en viktig, riktig og god jobb for å lykkes.

Jeg er også glad for at vi sist fredag la frem en proposisjon med en meldingsdel, der vi kommer med en av de største reformene innenfor arbeidsmarkedstiltakspolitikken, der man gjør det som denne sal har påpekt år etter år etter år – at vi må få en tiltaksforenkling, sørge for at folk får raskere hjelp, bedre hjelp, og ikke blir gående i en evigvarende runddans i et tiltakssystem. Derfor halverer vi også antall tiltak. Det er ikke bestandig antallet tiltaksplasser i seg selv er det viktigste – det det handler om, er hvor godt man klarer å hjelpe folk som står utenfor arbeidslivet, å få flest mulig innenfor med de tiltaksplassene man har. Denne regjeringen tar gode grep for å sikre dette.

Jeg er også glad for at jeg da jeg var i Namsos forrige onsdag, fikk anledning til å møte Hassan, en innvandrerungutt fra Afghanistan som kom til Norge helt alene. Han hadde ingen, kunne ikke språket, var analfabet, hadde ingen familie rundt seg. Han fikk hjelp i et biloppoggeri som drives og eies av en bedre kjent DDE-vokalist, Bjarne Brøndbo.

Denne regjeringen kommer nå med forslag om spissede tiltak knyttet til lønnstilskudd, varige lønnstilskudd for dem som står i fare for å havne på uføretrygd. Det er bedre og lettere å ta i bruk for næringslivet når det gjelder det midlertidige. Vi foreslår et nytt inkluderingsstilskudd og et nytt og bedre tilretteleggingstilskudd som gjør at funksjonshemmede i større grad får muligheter ved at pengene

blir brukt på tilrettelegging og utstyr som gjør at den enkelte kan stå i arbeidslivet, fremfor å gi et driftstilskudd til en bedrift. Det er tiltak som vil hjelpe folk som står utenfor arbeidslivet, inn i arbeidslivet.

Jeg er også glad for at vi har fått på plass et SUA-kontor i Bergen, som også betyr at man vil være positiv til å rekruttere riktig og kvalifisert arbeidskraft fra utlandet på en raskere og bedre måte, samtidig som det er et viktig instrument i kampen mot sosial dumping.

Når det gjelder våre velferdsordninger, er det også viktig at vi har bærekraftige, gode og trygge velferdsordninger for fremtiden. Jeg er derfor glad for at man nå har fått på plass en uføretrygd med et barnetillegg som setter et tak på 95 pst. Det oppretter også det som regjeringen har vært opptatt av, nemlig at man skal ha arbeidsincentiver, at det skal lønne seg å ta ut den faktiske arbeidsevnen sin og prøve seg i arbeidslivet. Vi vet at i dag har allerede én av tre av de 310 000 uføretrygdde en fot innenfor i arbeidslivet. Enten har man gradert uførepensjon, eller man tar i bruk friinntektsgrensen på 1G. Jeg ønsker at disse menneskene skal få realisert drømmen og ta i bruk enda mer av sin arbeidsevne, og det ønsker også denne regjeringen. Det er bra politikk, det er bra for samfunnet, og det er bra for den enkelte.

Jeg er også glad for at vi innfører aktivitetskrav for sosialhjelpsmottakere. Det verste man kan møte mennesker med, er likegyldighet. Jeg ønsker å møte mennesker med respekt og ta folk på alvor. Det gjør man gjennom dette forslaget.

Jeg er også glad for at denne regjeringen styrker funksjonsassistentordningen, som gjør at flere funksjonshemmede får muligheten til å delta i arbeidslivet.

Jeg er glad for at denne regjeringen nå gjør arbeidsplasstolk til en permanent ordning, ikke bare en forsøksordning, som den har vært i sju år under den forrige regjeringen. Tidligere i år møtte vi på Mester Grønn to døvstumme som nå er sikret bedre oppfølging med arbeidsplasstolk, noe som gjør at de kan ta i bruk sin arbeidsevne på en god, riktig og trygg måte fremover. Det er jeg glad for at denne regjeringen legger på plass.

Jeg er glad for at denne regjeringen har nedsatt et ekspertutvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang av Nav. Jeg er også glad for at SV reiser spørsmålet om Nav-ombud i et av sine representantforslag, men jeg tror også det er viktig å la det ekspertutvalget se grundig på med hvilke modeller, hvilke måter man kan møte det på. I Sverige har man det som kalles Jungelhjelpen, som hjelper folk gjennom et kronglete regelverk. Kanskje det er måten å gjøre det på. Kanskje er det Oslo-modellen som er måten å gjøre det på. Det kan være gode måter, men denne regjeringen er opptatt av å løfte brukerperspektivet, løfte brukernes innflytelse og muligheter også inn i vår arbeids- og velferdsforvaltning.

Jeg er også glad for at denne regjeringen har styrket led-saging og tolk for døvblinde ute i kommunene, slik vi lovtte i valgkampen.

Jeg er i tillegg glad for at vi er i full gang med og i løpet av 2015 vil komme tilbake med en strategi for å ta tak i problematikken knyttet til barnefattigdom.

Så har jeg lyst til å si to ord på slutten. Jeg er også glad for at vi har fått støtte i denne regjeringen for at man skal se på overgangsordningen og komme tilbake med en egen sak om det. Jeg tror det er en god måte å gjøre det på. Jeg tror det er viktig å kunne hjelpe folk til raskere å oppleve friheten ved å være selvforsørgende med egen inntekt enn det vi har klart til nå.

Jeg er også glad for at vi har fått på plass en god overgangsordning for den nye uføreforformen og de nye skatte-reglene som gjør at de som står i fare for å kunne tape fra 6 000 til 100 000, vil bli sikret gjennom en god overgangsordning som vi har fått til i vårt forlik med Kristelig Folkeparti og Venstre. Denne regjeringen tar ansvar.

Så har jeg helt til slutt lyst til å si noe om permitterings-regelverket. Permitteringsregelverket fungerer. De siste ledighetstallene sammenlignet med de forrige ledighetstallene går nå ned med 400. Fortsatt kan det gå opp ved at det er svarte skyer i horisonten som vi ikke rår over, men det er positivt at det går litt ned. Og det er første gangen på to år at det gjør det. Det synes jeg er positivt. Det betyr at arbeidsgivere ikke sier opp folk eller sender dem ut i ledighet, slik mange har hevdet, men at man bruker permitteringer på en god måte. Reinertsen i Trondheim, som hadde varslet 200 permitterte, er eksempel som viser at permitteringsregelverket fungerer, balanserer og blir brukt etter den hensikten det skal brukes.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [11:50:31]: Det var interessant å høre alt statsråden er glad for. Når det gjelder historiene han forteller om Hassan og andre, er det som slår meg, at vi har et regelverk der det faktisk går an å få til noe, noe det ikke hørtes ut som da den samme Eriksson var opposisjonspolitiker. Og forbedring av det regelverket som fungerer, skal vi være med på å diskutere.

Så var statsråden på slutten inne på permitteringsregelverket, som det har vært en enstemmig kritikk av fra arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Det har blitt varemerket til regjeringa at den absolutt ikke hører på dem som lever sitt daglige liv – i dette tilfellet – i næringslivet, men heller ikke når det gjelder IA-avtalen, der han to ganger har brutt avtalen siden den ble inngått. Da blir spørsmålet mitt: Alle som kritiserer permitteringsregelverket, arbeidsgivere og arbeidstakere, har de ikke greie på sin egen hverdag?

Statsråd Robert Eriksson [11:51:40]: Først har jeg lyst til å svare på om eksemplet om Hassan viser at det fungerer. Nei, vi bruker altfor lite lønnstilskudd. Næringslivet sier klart og tydelig at vi ikke tar det godt nok i bruk, og at de skulle ønske det var mer målrettet. Denne regjeringen leverer et mer målrettet lønnstilskudd. Det er positivt, og det er bra, noe som gjør at flere får muligheten.

Når det gjelder permitteringsregelverket, registrerer jeg, som jeg sa avslutningsvis i mitt innlegg, at det fungerer etter hensikten. Vi har et spleiselag mellom det offentlige og arbeidsgiverne som fungerer. Ledigheten har gått litt ned. Vi har rekordlave permitteringsstall, men det vars-

les at permitteringsregelverket brukes, og bl.a. Reinertsen i Trondheim er et godt eksempel på det.

Jeg tror folk kjenner hvor skoen trykker. Det er også viktig for oss som politikere å ha et regelverk som fungerer etter hensikten. Det har vi fått til, og det balanserer. Vi følger utviklingen nøye videre, men vi ser at det er svarte skyer i horisonten.

Dag Terje Andersen (A) [11:52:44]: Det var sånn at da regjeringa svekket permitteringsregelverket knyttet til årets budsjett, kom det samstemt kritikk. Da sa den samme statsråden at han skulle følge situasjonen nøye – det gjør statsråden stadig.

Så kom det mye kritikk ut over hele våren, og mange håpet på at det ville bli en endring i forbindelse med revidert budsjett. Statsrådets svar på hvorfor det ikke ble noen endring i revidert budsjett, til tross for at regjeringa varslet ytterligere noe økt arbeidsledighet, var at den skulle følge situasjonen nøye.

Så er det sånn at i det statsbudsjettet vi nå har til behandling, har regjeringa nok en gang varslet at arbeidsledigheten kommer til å øke, og vi har sett det konkret knyttet til leverandørindustrien på Vestlandet. Det har vært en rekke henvendelser fra en samlet, seriøs byggenæring, som sier: Vær så snill å la oss få lov til å beholde ansatte, som vi kan investere i for kunnskap og forbedret helse, miljø og sikkerhet. Da er spørsmålet mitt nok en gang: Har de ikke greie på hva de snakker om?

Statsråd Robert Eriksson [11:53:44]: Jeg registrerer at ledighetstallene er stabile, og har vært stabile over lang tid. Derfor følger man også den utviklingen. Jeg ser ingen grunn til å endre et regelverk basert på en arbeidsmarkeds-situasjon som er stabil, og som fungerer.

Jeg kunne ha nevnt bedrifter som har etterlyst at man gjerne kunne ha tenkt seg å permittere bl.a. innleid arbeidskraft, men jeg ser også at de samme bedriftene har fast ansatte som verken blir permittert eller oppsagt. Jeg synes det er noe forunderlig hvis det er sånn at Arbeiderpartiet mener at det er riktig at man skal permittere folk som er innleid i en virksomhet, fremfor at de skal komme seg raskt over i annet arbeidsoppdrag. Det er i alle fall en politikk som jeg ikke deler, en resept jeg ikke vil ha.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:54:50]: Statsråden hadde et godt innlegg om alle de viktige tiltakene som vi i fellesskap skal vedta i dag for neste år. Jeg vil også berømme statsråden for å ha et stort engasjement for å inkludere flere mennesker i arbeidslivet, senest nå på fredag med den meldinga og proposisjonen som kom da. Selv om jeg ikke har lest tiltakene grundig, ser jeg iallfall at det er flere viktige tiltak som fremmes, og jeg ser fram til behandlinga av dem.

Men i dag på nyhetene kunne vi høre at det anslås at det er ca. 40 000 ungdommer mellom 18 og 30 år som verken er i arbeid, under utdanning eller på trygd og fanget opp av systemet. Det er jo en veldig stor gruppe, så jeg vil gjerne benytte anledningen til å høre statsrådets tanker om hvordan vi kan bidra til å hjelpe også dem, enten inn i tiltaks-

systemet eller – helst – direkte inn i utdanning eller ut i arbeid.

Statsråd Robert Eriksson [11:55:45]: Jeg hørte den samme nyheten, og jeg må si at jeg er bekymret når vi ser at det er 40 000 ungdommer som verken er registrert hos Nav, går på skole eller har en arbeidsplass å gå til. Det er en utfordring hvordan man skal klare å nå disse menneskene på en god måte, men jeg tror det er viktig at man reiser den debatten og setter seg ned sammen og finner ut hvilke måter man kan nå disse menneskene på, hvordan man kan få tatt tak i dem for å få dem tilbake i skole.

Regjeringen har kjørt et forsøksprosjekt nå, i Nord-Trøndelag – det kom i statsbudsjettet – der man gjennom oppfølgingstjenesten følger opp mye tidligere dem som det er størst sjanse for at detter ut, og hjelper dem inn mot arbeidsliv, helsetjeneste eller hva det nå måtte være, på et tidligere tidspunkt enn før, nettopp for å unngå at de havner utenfor alt sammen. Jeg ser frem til å se resultatene av dette forsøksprosjektet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:56:57]: Statsråden sa at vi måtte ruste Norge for framtida, og det er jeg helt enig i. Det er noe av det viktigste vi står overfor, for vi står overfor dårligere vær, også politisk. Det krever politisk lederskap for at vi skal sikre det jambyrdige Norge.

Så kom statsråden med slagordet «Et trygt, fleksibelt og familievennlig arbeidsliv». Med ordet «trygt» oppfatter jeg at lønsmottakerne skal ha fast ansettelse med fast inntekt. Ordet «familievennlig» oppfatter jeg slik at man skal få tid til samvær med familien på kvelder og søndager.

Spørsmålet mitt går på ordet «fleksibelt». Betyr «fleksibelt» i statsrådets språkbruk «midlertidig»? Er «midlertidig» en del av «fleksibelt arbeidsliv»? I tilfelle: Hvem skal så få mer av denne «midlertidigheten» i arbeidslivet? Gjelder det både de høytlønte og de lavtlønte?

Statsråd Robert Eriksson [11:58:01]: Med det forslaget vi la fram på fredag med en generell adgang på midlertidighet, kan man være midlertidig ansatt i 12 måneder og ha en karantenetid på 12 måneder. Man kan innramme dette med en kvoteordning, og man kan også ha gode innramninger for å forhindre misbruk.

De fleste bedrifter i Norge er små bedrifter med under ti ansatte. Med vårt nye forslag vil de bedriftene kunne ta inn én på midlertidig ansettelse. Og når vi ser hvor mange som i dag aldri får oppleve å komme på et intervju, aldri får oppleve å vise seg fram, synes jeg dette kan være godt, bra, viktig og riktig, for det er tryggere å ha en fot innenfor arbeidslivet enn å være varig utenfor arbeidslivet – være ekskludert fra arbeidslivet – og kanskje bli stemplet ut for godt. Derfor mener jeg det er klokt, viktig og riktig å myke opp de reglene litt og skape en større arena for å skape det springbrettet som er nødvendig for å sikre at flere som har hull i CV-en, som står utenfor arbeidslivet, kan få lov til å prøve seg fram og komme inn i arbeidslivet.

Sveinung Rotevatn (V) [11:59:21]: Det er rett som statsråden seier, at samarbeidspartia er einige om å kome

tilbake til dette med overgangsstonaden, men i mellomtida har eg eit par spørsmål.

I regjeringa sitt budsjettforslag varsla ein at ein ville redusere denne frå tre til eitt år. Den einaste argumentasjonen som blir framført i budsjettforslaget, er nokre få ord om å understøtte formålet om sjølvforsørging ved arbeid. Samtidig har regjeringa sendt ut på høyring forslag til ytterlegare innstrammingar utan at høyringsdokumentet omfattar det foreslåtte kuttet frå tre til eitt år.

Spørsmåla mine blir då: Kvifor foreslår ein desse endringane når regjeringa i den budsjettproposisjonen vi diskuterer i dag, skriv rett ut at enkelte grupper, spesielt einselege forsørgjarar, har hatt ei svakare inntektsutvikling enn snittet dei siste åra? Og: Kvifor fremjar regjeringa enkelt-element i ei såpass omfattande sak i budsjettproposisjonen samtidig som andre forslag blir sende ut på høyring, utan at dei innstrammingane blir sette i samanheng?

Statsråd Robert Eriksson [12:00:26]: Jeg mener at det er mange gode grunner til at man burde redusere fra tre til ett år, nettopp fordi vi ser at 54 pst. av dem som mottar overgangsstonad, allerede kombinerer den med tilknytning til arbeidslivet. For meg er det da viktigere med raskere hjelp og bedre hjelp for å sikre at de menneskene får muligheten og friheten til å være selvforsørget med egen inntekt raskere, enn at de blir gående lengst mulig i en situasjon med liten inntekt og liten arbeidstilknytning.

Så er jeg glad for at vi gjennom dette forliket også nå kan se alle elementene under ett, at vi legger frem en helhetlig sak. Jeg ser frem til diskusjonen med både Venstre og Kristelig Folkeparti om hvordan vi skal sikre en god fremtidsrettet overgangsordning som gjør at vi sikrer at flere får muligheten til å komme raskere tilbake til arbeidslivet, men som samtidig ivaretar dem som f.eks. har kronisk syke barn, funksjonshemmede barn, at de får muligheten også til å kunne ha overgangsstonad i en lengre periode – og det samme når det gjelder utdanning, for dem som har behov for det.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Anette Trettebergstuen (A) [12:01:42]: Statsbudsjettet for 2015 har en tydelig usosial profil. Det er et budsjett som tar Norge i helt feil retning. Det er et budsjett som overhodet ikke svarer på de utfordringer vi står overfor.

Arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, den kanskje største utfordringen, handler ikke bare om utnyttelse av utenlandsk arbeidskraft. Det handler heller ikke bare om at det truer norske lønns- og arbeidsvilkår, og at det hindrer rekruttering av fagarbeidere. Det setter hele den norske arbeidslivsmodellen i fare, konkurrerer ut seriøse bedrifter og svekker produktiviteten og kvaliteten i næringslivet vårt. Det handler om at skatteunndragelse og svart arbeid stjeler milliarder fra fellesskapet. I sum truer dette hele velferdsmodellen vår.

Leser man budsjettmerknadene i «lefsa» og hører på statsrådens innlegg, kan det jo høres ut som at det er tverrpolitisk enighet om at arbeidslivskriminalitet og sosial dumping er av våre største utfordringer. Men det hol-

der ikke å si at man er opptatt av problemet, det holder ikke å dele Arbeiderpartiets analyse, om man ikke gjør noe med det. Og det er her regjeringen fortsatt skiller lag fra Arbeiderpartiet og resten av opposisjonen – når det gjelder vilje og evne til handling.

Det tok to måneder før regjeringen sa noe som helst om arbeidslivskriminalitet og sosial dumping etter at regjeringen ble dannet. Det første som skjedde, var at statsråden varslet et krisemøte der berørte etater skulle samles, og de useriøse elementene skulle røykes ut. Det krisemøtet ble holdt i juni. Innen den tid var det ikke bare opposisjonen i Stortinget som var utålmodig. NHO og LO skrev sammen felles brev til statsministeren og krevde tiltak. Forsatt har ikke regjeringen svart på hva den faktisk vil gjøre, hva strategien er, bare at det skal komme en strategi. Det har gått ett år. Det er ikke nok å si at man er opptatt av å løse et problem. Går man ikke fra prat til praksis, er det ingenting verdt.

Hva er det regjeringen gjør? Den peker på strengere straffer og mer kontroll. Det er bra, og det støttes tverrpolitisk. Men det er ikke nok, for arbeidslivskriminalitet er som all annen kriminalitet, den må bekjempes både med straff og forebygging.

Regjeringen har ikke gitt ett eneste svar på hvordan den vil forebygge, men den har hatt sjansen. Flere ganger har Arbeiderpartiet foreslått tiltak i denne sal – ti tiltak i transportbransjen for et år siden, og vi behandler i neste uke 22 nye forslag til tiltak i en handlingsplan 4. Vi skal fortsette å foreslå tiltak der regjeringen er handlingslammet.

For å forebygge arbeidslivskriminaliteten og møte den må vi satse på det sterkeste og beste virkemidlet vi har: fagbevegelsen. Tillitsvalgte med verktøy til å være våre øyne og ører er det mest effektive tilsynet rundt om på arbeidsplassene landet over. Da må vi understøtte det organiserte arbeidslivet og gi dem flere verktøy. Gjør regjeringen det? Nei, tvert imot. De fratar fagbevegelsen viktige verktøy i denne kampen.

Forslagene til endringer i arbeidsmiljøloven er heller ikke et grep som møter og bekjemper useriøsitet i arbeidslivet. Tvert imot, de er til hinder for å komme problemet til livs. Summen av forslagene heller bensin på bålet, tilrettelegger for mer uoversiktlige forhold på arbeidsplassene, forskjellsbehandling og useriøsitet. Arbeidstilsynet sier rett ut at regjeringens forslag til endringer vil vanskeliggjøre deres arbeid mot arbeidslivskriminalitet.

Det budsjettet vi vedtar her i dag, har overhodet ingen kraft til å møte vår største utfordring framover. Det inneholder ikke annet enn mye tung retorikk om arbeidslivskriminalitet fra regjeringens side, og det er ingenting verdt så lenge regjeringen i sin helhetlige politikk svekker og ikke styrker kampen mot arbeidslivskriminalitet.

Bente Stein Mathisen (H) [12:06:29]: Da regjeringen tiltrådte, ble velgerne lovet en kursendring i norsk politikk. Det ser vi konturene av i dette budsjettet. Det legges mer vekt på verdiskaping og økt konkurransekraft for å trykke velferden. Det innebærer en politikk som legger til rette for at flere tar ansvar og bidrar til fellesskapet og fremtidens velferd. Vi må skape før vi kan dele.

Regjeringen ønsker at alle som har hel eller delvis arbeidsevne, kommer i jobb. For å få til det må det satses mer på å stimulere til et mer inkluderende arbeidsliv, og i dette budsjettet legges det opp til noen endringer i velferdsordningene for å gi incentiver til inntektsgivende arbeid for dem som helt eller delvis kan arbeide.

I januar 2015 får vi en ny trygdereform. Det blir et stort skritt i riktig retning når det gjelder å inkludere flere i vårt arbeidsskapsnett. Den nye uføreforhøringen ble vedtatt av et bredt politisk flertall i Stortinget i 2011, og reformen innebærer et nytt regelverk som gir flere i yrkesaktiv alder mulighet til å delta i arbeidslivet. I praksis vil det bety at alle som har en uføretrygd, kan kombinere arbeid og trygd fra første dag de mottar sin uføretrygd.

Det er viktig å understreke at de som er for syke til å jobbe, skal oppleve å ha et godt sikkerhetsnett med en god og trygg inntektssikring og ikke ha dårlig samvittighet for det. Jeg har møtt en del mennesker med store funksjonsnedsettelse som blir stresset når det blir så mye fokus på arbeid. De føler seg enda mer utenfor og mindreverdige fordi de ikke er i stand til å jobbe. Det er mange uføretrygdede som har nok med hverdagens utfordringer som å stå opp, kle på seg, spise og delta i sosiale aktiviteter når formen tillater det. Derfor må vi også ha med oss dette perspektivet når vi snakker om uføretrygd og restarbeidsevne.

Hensikten med den nye uføretrygden er å gi en mer fleksibel og sømløs tilpasning til arbeidslivet enn dagens regelverk tilsier. Derfor er det viktig med de grepene regjeringen nå tar. En må se kritisk på de velferdsordningene og arbeidstiltakene vi har, og spørre: Virker tiltakene vi har, godt nok? Eller må det gjøres nye grep, noen justeringer og styrking, slik at tiltakene bedre kan bidra til arbeidsutprøving og gode overganger til arbeidslivet?

Regjeringen er opptatt av den store gruppen som står på utsiden av arbeidslivet, og som ønsker å få et bein innenfor. Jobben er ikke bare viktig som en inntektskilde. Arbeidsplassen er den viktigste sosiale arenaen de fleste av oss har utenom familien. Derfor vil ikke regjeringen at noe skal være uprøvd når det gjelder å skape og legge til rette for at flere kan komme i jobb. Justeringer og noen forsiktede endringer i arbeidsmiljøloven har som forventet skapt debatt og sterke reaksjoner i fagbevegelsen. Men det er hyggelig å registrere at et av tiltakene, midlertidige ansettelser, fikk god støtte på lederplass i Aftenposten i går, hvor det sto:

«I arbeidet med å senke terskelen til arbeidslivet bør også midlertidige ansettelser prøves.»

Den foreslåtte endringen med midlertidige ansettelser i arbeidsmiljøloven er en forsiktig og begrenset endring på inntil 12 måneders midlertidig ansettelse, karantenetid etter arbeidsforholdets slutt og en grense for andelen midlertidige ansettelser på 15 pst. Det innebærer slett ingen rasing av norsk arbeidsliv, som en del i fagbevegelsen og opposisjonen i Stortinget hevder.

Fast ansettelse skal fortsatt være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Det handler om å legge til rette for folk som i dag ikke har jobb, og gi dem en mulighet til å få en fot innenfor arbeidslivet. De vil da kunne få verdifull arbeidserfaring og lettere få tilbud om fast jobb.

Jeg leste nylig i bladet Alt om syn om svaksynte Rainer

Henriksen som fikk diagnosen RP tidlig i 30-årene. RP, Retinitis Pigmentosa, er en øyesykdom som fører til begrenset syn og blindhet. Øyelegen på sykehuset som ga ham diagnosen, sa: Sånne som deg uføretrygder vi. Reaksjonen til Rainer var at han ble sint, og han bestemte seg der og da for at det ikke skulle skje med ham. Han ville jobbe så sant det var mulig, og med en arbeidsgiver som har lagt forholdene til rette, har Rainer vist at det er mulig. Han jobber fortsatt åtte år etter at han fikk diagnosen, i det samme selskapet, i Gjensidige. Tidligere var han selger, i dag jobber han som coach for selgergruppen. Han jobber ikke som coach fordi han er svaksynt, men fordi han har riktig kompetanse og er god til å coache. Han blir brukt til det han er best til.

Det er flere enn Rainer som har blitt møtt med tilbud om uføretrygd når de har fått en funksjonsnedsettelse. Regjeringen vil snu den trenden og legge bedre til rette for personer med funksjonsnedsettelse i arbeidslivet. Å være funksjonshemmet er ikke det samme som å ha nedsatt arbeidsevne. Det handler om tilrettelegging og tilpasning. Med litt tilrettelegging kan de med nedsatt funksjonsevne fungere på samme nivå som de uten.

I budsjettet for 2015 er det flere tiltak som understøtter arbeidslinjen for funksjonshemmede og bidrar til en mer aktiv hverdag. I budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre ble rammen for arbeidsmarkedstiltak styrket med 75,8 mill.kr, noe som gir 500 plasser for personer med nedsatt arbeidsevne og 200 flere plasser med varig tilrettelagt arbeid.

Regjeringen vil snart, nå i desember, legge frem en melding om forenkling og effektivisering av tiltaksstrukturen som vil bidra til å ta i bruk flere virkemidler for å hjelpe dem som står utenfor arbeidslivet, inn i arbeidslivet.

I budsjettet er ordningen med funksjonsassistanse styrket, slik at flere kan tas inn i den ordningen. Arbeidsplassstøtte styrkes og gjøres permanent, og i tillegg styrkes opplæringen av ledsagere til døvblinde. I flere år har mange etterlyst et talemåteprogram på norsk. Dette er et viktig tilretteleggingstiltak for dem som har funksjonsnedsettelse i armene, men også for dem som sliter med alvorlig dysleksi. Regjeringen har nå bevilget 13 mill. kr til utvikling av et slikt program.

I budsjettforliket ble innsatsen for universell utforming økt med 9,8 mill. kr, noe som er viktig i arbeidet med å styrke innsatsen, slik at Norge blir et mer universelt utformet samfunn.

I regjeringsplattformen står det at regjeringen skal «tette hullene i sikkerhetsnettet for grupper som i dag faller igjennom.» Dette synliggjør regjeringen ved innsats på flere departementsområder. Det innebærer bl.a. mer likeverdige vilkår for barn som vokser opp i økonomisk vanskeligstilte familier.

Regjeringen vil sikre at flere barn kan delta på viktige sosiale arenaer, uavhengig av foreldrenes inntekt, gjennom å etablere lokale ordninger for utstyrlån og kontingentstøtte. Både tilskuddsordningen Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn og Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom økes betydelig i 2015. Budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre har en bedre sosial

profil på barnehagesatsingen enn det de rød-grønne leverte. Familier med lav inntekt skal få redusert barnehagepris, og budsjettet styrkes med 51 mill. kr for å gi gratis kjerne-tid i barnehager til fire- og femåringer fra lavinntektsfamilier i hele landet.

Regjeringen vil også målrette og øke stipendsatsene betydelig for elever i videregående skole som kommer fra familier der mors og fars samlede inntekt er lav. Stipendsatsene øker faktisk med 50 pst. for de elevene som trenger dette stipendet mest.

Regjeringen tar dette med barnefattigdom på alvor, tar nye grep og vil jobbe målrettet for at færre familier skal oppleve å være fattige i vårt samfunn. Regjeringen vil videre utvikle samarbeidet på tvers av departementene ved å utvikle en samlet strategi mot barnefattigdom. I arbeidet med strategien vil regjeringen bygge på samarbeidsavtalen mellom Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre om tiltak mot barnefattigdom, jf. forslag i Dokument 8:125 S for 2012–2013.

Til slutt: Regjeringen jobber målrettet for å redusere barnefattigdom, men det aller viktigste tiltaket i kampen mot fattigdom er å styrke innsatsen med å inkludere flere i arbeidslivet. Det er best for barna, og det er best for mor og for far.

Tor André Johnsen (FrP) [12:14:20]: Forslaget til statsbudsjett, som ble framlagt av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen tidligere i høst, var århundrets beste statsbudsjett. Endelig hadde Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen mulighet til å legge fram et budsjett som vi hadde lagd selv, uten å måtte flikke på et rød-grønt utgangspunkt.

Norgeshistoriens første såkalte blå-blå budsjett har alle nødvendige elementer i seg for å løfte Norge til nye høyder, inn i en klar og blå himmel. Det aller viktigste er den blå profilen, dvs. et vekstfremmende budsjett med vekstfremmende og dynamiske skatte- og avgiftsletter, noe som vil bidra til økt sysselsetting og økt vekst. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen er opptatt av å bruke offentlige midler mer effektivt og prioriterer derfor tiltak for verdiskaping og økt produktivitet. Det viktigste er at det skal bli mer lønnsomt å arbeide, spare og investere. Den gode skattepolitikken, kombinert med endringer for dem som lever av offentlig stønad, gir en dobbel positiv effekt på arbeidslinjen.

Økning av frikortgrensen, redusert barnetillegg, arbeidsplassstolking for døve, flere tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne, flere VTA-plasser, økt tilskudd til sosialt entreprenørskap, talegenkjenningsprogram på norsk, avvikling av forsørgertilleggene i supplerende stønad og avvikling av ferietillegget i dagpengeordningen er alle viktige tiltak som styrker arbeidslinjen.

Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har blitt kritisert for manglende sosial profil. Den kritikken faller på sin egen urimelighet og bærer mer preg av klassisk og klisjé-aktig ideologisk retorikk enn av saklige, faktabaserte argumenter. Regjeringen sørger faktisk for en bedre tilværelse for folk som trenger det mest. Statsbudsjettet for 2015 styrker BPA, bidrar til billigere barnehager for dem med lav inntekt, feriekubb for vanskeligstilte, styrking av den stat-

lige tilskuddsordningen til boliger med heldøgnssorg, satsing på rus, psykiatri, helse, økt frikortgrense, lavere, enklere og færre bilrelaterte avgifter, flere studentboliger, redusert formuesskatt, også for minstepensjonister – jeg har lyst til å minne om at nesten 300 000 pensjonister nå vil få lavere formuesskatt og generelt et lavere skatte- og avgiftsnivå, noe som kommer alle til gode. Det viktigste i statsbudsjettet er at vi gjør det norske velferdssamfunnet mer bærekraftig for framtiden, ved skattelette og en styrking av arbeidslinjen.

Høyre–Fremskrittsparti-regjeringens første virkelige statsbudsjett er som sagt århundrets beste budsjett – selv etter at Kristelig Folkeparti og Venstre har fått «barbert» budsjettet. Noe ble litt dårligere, men noe ble også vesentlig bedre. Det viktigste er uansett at de store linjene ligger fast. Det viktigste er nemlig at profilen, kursen og retningen opprettholdes. Selv om tempoet i endringene har blitt noe moderert etter forhandlingene med Kristelig Folkeparti og Venstre, er totaliteten meget bra.

En av de sakene som kanskje har engasjert og provosert meg mest i budsjettdebatten nå i høst, er det mye omtalte barnetillegget i uføretrygden. Når man går på arbeidsavklaringsmidler, får man et standard barnetillegg på 7 020 kr. Det ble innført av de rød-grønne, uten noen protester. Men når man går fra arbeidsavklaring over til å bli ufør, kan barnetillegget øke til hele 35 000 kr. Hvor er logikken i at man blir økonomisk belønnet ved å bli ufør? Det er selvfølgelig helt ulogisk å belønne dem som går fra arbeidsavklaring over til å bli uføre. Det er jo det motsatte av å styrke arbeidslinjen. Avhengig av lønnsnivå og antall barn så kan man faktisk få en kompensasjonsgrad på over 150 pst. Dette svekker ikke bare arbeidslinjen, men også rettferdighetssansen til folk flest og motivasjonen til å arbeide og bidra til fellesskapet.

Hovedpoenget er at for å styrke arbeidslinjen må det lønne seg å jobbe, og da kan man ikke ha kompensasjonsgrader som overskrider 100 pst. Heldigvis ble det enighet med Venstre og Kristelig Folkeparti om en maks kompensasjonsgrad på 95 pst., slik at arbeidslinjen fortsatt ligger fast.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:19:07]: I Dagens Næringsliv 25. oktober kritiserte Per Sandberg indirekte partifellen sin Eriksson for å ha gjort ein elendig jobb, ikkje med å lage statsbudsjett for det viktige arbeidet sosialfeltet, men med å lage kommunikasjonsstrategi og forklare folk kva budsjettet egentleg handlar om. Det skulle vere hovudgrunnen til nedgangen på målingane. Etter dette oppslaget har Sandberg gjort sitt beste for å hjelpe Eriksson med å kommunisere at framlegget til statsbudsjett ikkje har ein usosial profil – det er berre veljarane som har misforstått.

Problemet til Sandberg, Eriksson og regjeringa er neppe at veljarane ikkje har skjønt budsjettframlegget, men at dei har skjønt det, og at dei ikkje likar det dei ser. Frå den same regjeringa som til no har gjeve meir til Olav Thon aleine enn det kostar å finansiere heile Den kulturelle spaserstokken, blir det i statsbudsjettet gjennomført ei rekke smålege kutt, som treff hardast dei som ser på

formuesskatt som ei utopisk problemstilling og er mest oppteke av å få kvardagen til å gå rundt.

Eg greier ikkje å slutte å forundre meg over dei vurderingane som ligg bak politikken til regjeringa. Anten er det kroniske feilvurderingar av kva folk eigentleg vil ha, eller så bryr ein seg rett og slett ikkje. Det som uansett er tilfellet, er at protestane mot regjeringa det siste året har vore av ein sånn karakter som vi sjeldan ser i norsk politikk. Debatten om barnetillegget har vore den mest betente sidan debatten om reservasjonsretten. Meiningsmålingane bør vere ein klar peikepinn til regjeringa om at ein overvurderer valresultatet: Folk vil ikkje ha ein blåkopi av Moderaterna i Sverige. Folk ser at den politikken regjeringa fører, slett ikkje er svaret på framtidens utfordringar, men er fortida sine svar, som vi gjennom 1900-talet har kvitta oss med og forkasta. Dei ideologane som inspirerer regjeringa, har alle fortidas merke med seg. Einar Førdes over 30 år gamle ord står seg like godt i dag: Høyretenkinga er framleis ein ideologisk mangelsjukdom.

Venstre og Kristeleg Folkeparti har gjeve budsjettet nokre lysare nyansar, men framleis står mykje igjen. Eller som Helleland formulerer det: Hovudtrekka ligg fast. Regjeringas val om å spare inn 137 mill. kr gjennom ikkje å prisjustere satsar i folketrygda, er ikkje anna enn småleg. I tillegg svekkjer regjeringa bilstøtta for funksjonshemma, som til no har fått dette behovsprøvt for å komme ut av eit sosialt isolert tilvære. Desse millionane burde gå til dei som treng det mest, og difor er det usosialt å bruke dei på skatteutt til rikfolk.

Hovudforsvaret til regjeringspartia er å skulde Arbeidarpartiet for å svikte prinsippet om at det skal løne seg å jobbe – det dei kallar arbeidslinja. Til det kan det seiast at arbeidslinja betyr meir i vår bruk av ordet enn det tilsynelatande gjer for regjeringa. Ja, det skal løne seg å jobbe, men det må også vere jobbar å søkje på og jobbar å få. Då er det veldig uheldig at regjeringa finansierer desse skattekuttane med bl.a. å kutte i arbeidsmarknadstiltak og stimulerer bedriftene til å seie opp framfor å permittere.

Eg registrerer at regjeringspartia les denne etter kvart så mykje omtalte perspektivmeldinga som ein viss kar les Bibelen. Konklusjonen deira er at velferdsstaten er berekraftig viss vi berre svekkjer han litt i kvar runde. Eg har lyst til å understreke følgjande: Det regjeringa kallar eit meir fleksibelt arbeidsliv, er ikkje noko nytt eller uprøvt. Det har vore resepten i mange land, ikkje minst gjennom finanskrisa. Høgrepartia forklarar økonomiske nedgangstider med at dei ramma landa har hatt for store velferdsstatar, for lite fleksible arbeidsmarknader, og då har svaret gjeve seg sjølv: Ein må kutte i velferda og deregulere arbeidsmarknaden. Problemet er at det ikkje er slik at du opnar for større forskjellar og får hjula i økonomien i gang igjen. Høgrepartia i Sverige forsøkte i årevis. Auka fleksibilitet, større lønsskilnader, lågare skattar, slankare velferdsstat og dårlegare ytingar under arbeidsløyse og sjukdom – det fungerer ikkje. Dei landa som har satsa på meir ulikheit og meir atypisk arbeid, har ikkje fått forbetring i arbeidsmarknaden, og veksten ein har forventa, har rett og slett svikta. «Trickle down»-økonomi fungerer ikkje i USA, ikkje ute i Europa, og det vil heller ikkje funge-

re i Noreg. Det er ingen positiv samanheng mellom denne oppskrifta og sysselsettingsvekst.

Ein politikk for auka forskjellar og tøffare arbeidsmarknad skaper ikkje vekst, det skaper ikkje velstand, men berre stigande forskjellar og hardare vilkår for arbeidsfolk. Så kan ein spekulere i om ikkje nettopp det er hensikta.

Bengt Morten Wenstøb (H) [12:24:00]: Norsk arbeids- og sosialpolitikk legger til grunn prinsippet om at du skal fanges opp av et sosialt sikkerhetsnett dersom du faller utenfor arbeidsmarkedet. Dette prinsippet legger også regjeringen til grunn i sitt arbeid med å modernisere norsk arbeidsliv for å møte framtidens utfordringer.

En av utfordringene er arbeidskriminalitet der man kynisk utnytter arbeidskraft for egen vinning, og en annen er ungdom som faller ut av arbeidslivet før det har begynt. Det siste er gjestearbeidere som i kortere eller lengre perioder arbeider i Norge.

Arbeidskriminalitet er alvorlig for norsk arbeidsliv fordi det undergraver mulighetene for de seriøse aktørene, men kan også medføre at arbeidsulykker ikke rapporteres, og at arbeidstakere som skader seg, ikke får medisinsk oppfølging eller kompensasjon for redusert arbeidsevne.

Ungdom som faller ut av arbeidslivet eller ikke kommer inn i arbeidslivet, er alvorlig for Norge. Denne arbeidskraften er helt avgjørende for å opprettholde Norges velstand i forhold til framtidig arbeidskraft i helse- og sosialsektoren, men også for å finansiere framtidige pensjoner.

I Sarpsborg startet Steinar Bodal sammen med Terje Fossby prosjektet Nevenyttig. Formålet var å pusse opp Bodalsstranda i Sarpsborg. Rundt 20 lokale pensjonister hadde engasjert seg i prosjektet, og to dager i uka jobbet unge og gamle side om side for å få stranda klar. Prosjektet har vært et samarbeid mellom Nav, som plukket ut ungdommene, pensjonistene og frivillighetsentralen i Sarpsborg. Dette er et godt eksempel på samarbeid mellom frivillige pensjonister og ungdom for å komme ut av Nav og inn i arbeid. Samtidig har pensjonistene vært i arbeidslivet, de har kontakter i arbeidslivet og sitter på unik arbeidsmarkedskompetanse. Dette er en arbeidsmodell som med hell kunne blitt brukt i andre kommuner.

Noen partier ønsker å rettighetsfeste tiltak for ungdom for å komme ut i arbeidslivet. Jeg har liten tro på dette. Ofte blir målet å sette i gang tiltak uten å se på innholdet og mulighet for senere å få arbeid. Jeg har mer tro på et samarbeid mellom offentlige instanser og det private næringsliv. Det finnes mange bedriftsledere med et sosialt engasjement som gjerne hjelper ungdom ut i arbeid, men da må man ha fleksible lover og stimuleringsstiltak som gir bedriftene mulighet til å tilsette unge mennesker.

Fredrikstad kommune utga en rapport med tittelen «Mulighet for mestring» i 2014. Et av de spennende prosjektene som ble beskrevet i rapporten, var bruk av sosialfaglig rådgiver i den videregående skolen. Glemmen videregående skole hadde en ansatt i denne stillingen for å arbeide mot drop-outs i den videregående skolen. Den sosialfaglige rådgiveren hadde et helhetsperspektiv og samarbeidet tett med skolens øvrige personale. Gevinsten var

at ungdom kunne få rett hjelp til rett tid, noe som er et viktig prinsipp i norsk velferdstenkning, men også at man kunne intervensere på et tidlig tidspunkt. Ungdommer fikk bistand før problemene ble for store. Samtidig fikk ungdom med store utfordringer mulighet til å ta tak i disse og begynne på en endringsprosess.

Rapporten framhever at noe av det viktigste var å ha forståelse for og tro på eleven og samtidig gi utfordringer. Ikke minst hadde den sosialfaglige rådgiveren med seg et faglig nettverk og kjennskap til eksterne instanser. Det er jo nettopp dette regjeringen påpeker når man snakker om og ønsker mer tverrfaglig samarbeid for å løse utfordringene til unge mennesker.

Det er ikke noe nytt at gjestearbeidere kommer til Norge. Det nye er kanskje at de er flere, og borgere i nye medlemsstater i EU velger å søke lykken i Norge, slik nordmenn gjorde det når de reiste til USA. Utfordringen for Norge er at vi er et attraktivt land å reise til. Vi har gode velferdsordninger, men også gode lønninger. For at vi skal opprettholde våre gode ordninger, kreves det politisk klokskap. Regjeringen ønsker å se over dagens velferdsordninger og gjøre dem mer målrettede.

Regjeringen har en helhetlig arbeids- og sosialpolitikk. Arbeidslinjen ligger fast. Målet er derfor å målrette virkemidlene slik at flere kan komme i arbeid, ikke fordi det alene er målet, men også fordi arbeid har en positiv effekt på helse og muligheten for å få venner. Det er også en av begrunnelsene for at flere eldre skal få kunne være i arbeidslivet etter at de har fylt 70 år. Det gir økt livskvalitet.

Lise Christoffersen (A) [12:28:35]: Tidligere talere har karakterisert Arbeids- og sosialdepartementet som «årets budsjettaper» – i sterk kontrast til regjeringas påståtte satsing på arbeidslinja. Her ser vi faktisk en av de tydeligste skillelinjene i norsk politikk: Alle er opptatt av arbeidslinja – at så mange som mulig skal kunne livnære seg av eget arbeid – men man har helt ulike svar på hvilke virkemidler som fører til målet.

Solberg-regjeringa har gjentatte ganger bevist at den foretrekker pisk. Noen lever fett på offentlige ytelser, og svaret er å kutte i stønader over hele linja, enten vi snakker om sosialklienter, uføre, uføre med barn, enslige forsørgere, folk på tiltak, mennesker med nedsatt funksjonsevne med bostøtte, eller innvandrere og flyktninger som ved oppnådd pensjonsalder har så kort botid at de havner under minstepensjonsnivå. Ansvar for at folk ikke er i arbeid, legges på den enkelte, som har det vanskelig nok fra før. Samfunnets ansvar for å tilrettelegge tones ned. De som har lite, skal presses ut i arbeid ved å få mindre – men presses ut til hva?

Arbeiderpartiet var de første som tok i bruk betegnelsen «arbeidslinja», under daværende sosialminister Grete Knudsen, men definisjonen av begrepet var annerledes enn det dagens regjering legger til grunn. Ja, vi var bekymret for veksten i offentlige utgifter til stønader, men det var bekymringa for menneskene bak statistikken som var retningssigende for de virkemidlene som ble tatt i bruk. Ett av dem ble altså etter hvert Nav-reformen.

Formålet med Nav-reformen var flere i arbeid og akti-

vitet, færre på stønad – i denne rekkefølgen. For å oppnå dette ble det innført én helhetlig forvaltning, der det før var tre, for å få til en bedre tilpasning til brukernes behov. Individuell plan basert på den enkeltes forutsetninger og muligheter skulle være det nye arbeidsverktøyet. Mer vekt skulle legges på sosialfaglig arbeid, mindre på regelstyring, tiltak ble slått sammen for å gi større muligheter for å skreddersy et tilbud til det den enkelte trengte, og et nytt kvalifiseringsprogram for dem som sto i fare for å bli langtids sosialhjelpsmottakere, ble innført. Premien for ekstra innsats var økt stønad, og jeg vil bare minne om at Fremskrittspartiet – som det eneste partiet – stemte imot kvalifiseringsstønaden, om noen skulle ha glemt det. De som ikke kan, skulle få en raskere avklaring til trygd. Målet var å hjelpe folk til et bedre liv. Så vet vi alle at vi ennå ikke er der. Nav fungerer ikke etter hensikten. Det går i riktig retning, men ikke raskt nok. Kontroll- og konstitusjonskomiteen har nok en gang hatt høring om alvorlig svikt internt i etaten. En samlet komité deler regjeringas bekymring om at målene med Nav-reformen ennå ikke er nådd, spesielt når det gjelder manglende resultater for overgang til arbeid. Men der stopper også enigheten.

Etter Arbeiderpartiets mening bør statsrådets fremste oppgave være å få Nav til å fungere – ikke å straffe stønadmottakerne for mangler i offentlig forvaltning. Ett tiltak kan være å vurdere nøye forslaget fra SV i Dokument 8:75 S for 2013–2014, om opprettelse av et Nav-ombud. Forslaget får ikke støtte fra regjeringspartiene, og det er etter anbefaling fra statsråden om ikke å ta det nå.

Solberg-regjeringa valgte, tross advarsler fra de berørte, å trekke Stoltenberg II-regjeringas melding om flere i arbeid – den var ikke bra nok. Sist fredag fikk vi svaret på hva som manglet. De som er avhengige av sosialhjelp, må selv ta ansvaret for at hjelpeapparatet ikke har nok å tilby. Ironisk nok kom dette budskapet på akkurat den tida av året som Fremskrittspartiet i opposisjon pleide å foreslå ekstra penger til sosialhjelpsmottakerne til jul. Noen føler seg nå antakelig lurt.

Regjeringa vet at dagens lovverk åpner for aktivitetskrav. Regjeringa vet at når dette ikke skjer, er det som oftest på grunn av rus- eller helseproblemer, eller mangel på relevante tiltak. Hvorfor velger man da å ansvarliggjøre brukerne, og ikke stat og kommune? Det er bare ett svar på dette: Nåværende regjeringas syn på hvor årsaken egentlig ligger – hos dem som velger å leve «det gode liv» på overføringer fra stat og kommune.

Er det mulig å fjerne seg lenger fra virkeligheten enn dette? Vi får se. Det er dessverre enda tre blå-blå budsjettforslag i vente. I denne runden har Kristelig Folkeparti og Venstre heldigvis klart å skrubbe noe. Stønadmottakerne får bare håpe at mellompartiene greier å feste et enda strammere grep om tømmene i de rundene som kommer, og særlig gjelder det i spørsmålet om midlertidige stillinger.

En helt fersk undersøkelse fra Sverige viser omfattende misbruk av en tilsvarende ordning: 39 000 personer har vært hos samme arbeidsgiver i mer enn fem år uten å få fast ansettelse. Dette egner seg ikke til å kopiere her.

Til slutt vil jeg vise til at i sak nr. 2 stemmer Arbeider-

partiet imot de paragrafene som vi har varslet i innstillinga. I sak nr. 3 stemmer Arbeiderpartiet imot innstillingas § 4 når det gjelder de paragrafene vi har angitt at vi er imot, nr. 5, 6 og 8 og de delene av nr. 9 som er relevante når det gjelder ikrafttredelse.

Presidenten: Da fikk representanten litt tid til å komme med denne stemmeforklaringen.

Stefan Heggelund (H) [12:34:27]: Jeg skal snakke om budsjettet, men siden jeg nå først står her, tenkte jeg at jeg bare fort skulle nevne Prop. 10 L for 2014–2015 også. Jeg har lyst å takke komiteen for et godt samarbeid. Det er ingen tvil om at det er godt arbeidsmiljø i arbeids- og sosialkomiteen.

Men i dag diskuterer vi et budsjett som gjør Norge klart. Det er et budsjett som tar tak i utfordringer vi vet vi står overfor, men som er tøffe å møte. Det måtte altså en borgerlig regjering til for å følge opp utfordringer vi ble bevisste på i et rød-grønt dokument. Perspektivmeldingen er helt klar på det vi har foran oss.

Ut ifra debatten som har vært om budsjettet, virker det som om venstresiden har bestemt seg for at medisinen er mer av det som gjør det vanskeligere for oss å omstille oss. Vi vil bruke medisin som virker. Det innebærer prioriteringer som ikke nødvendigvis får en naturlig plass i festtaler, men det er prioriteringer som vil være viktige for bærekraften til velferdsstaten vår. Det er prioriteringer som ruster Norge for framtiden. Det er prioriteringer som gjør noen viktige omlegginger i velferdssystemet. Det er grunnen til at vi følger opp viktige utvalg på dette området.

Det ene er Uførepensjonsutvalget, og noe fra utvalget står vi sammen om. Utvalget var med på å legge grunnlaget for uføreforhøringen, og selv om det kan virke som om de rød-grønne partiene ikke lenger vil vedkjenne seg den, er det en viktig reform, som det er bra at vi er enige om.

Det andre utvalget er Velferds- og migrasjonsutvalget. Vi vet at endringer og omlegginger er nødvendig for å sikre bærekraft og legitimitet. Dessverre var det sånn at da jeg spurte Arbeiderpartiet, ved representanten Dag Terje Andersen, i en replikkrunde for litt siden om hvilke velferdsordninger Arbeiderpartiet mener trenger en omlegging for å sikre bærekraft og legitimitet, ble representanten svar skyldig. Status quo er svaret. Det kan virke som om prosjektet til de rød-grønne partiene på dette feltet er fullført. Det er ingenting mer som trengs å gjøres. Men det er ikke riktig.

Vi må fortsatt styrke arbeidslinjen i Norge. Hvorfor må vi det? Jo, fordi arbeidslinjen er et grunnleggende sosialt prosjekt. Det er et sosialt prosjekt fordi arbeid er bra for helsen. Det er et sosialt prosjekt fordi arbeid gir mulighet til å stå på egne ben. Og det er et sosialt prosjekt fordi arbeid er det som finansierer velferden.

Representanten Christoffersen sa at Arbeiderpartiet og regjeringen har ulik definisjon av arbeidslinjen. Da kunne det vært ganske interessant å få vite hva som er Arbeiderpartiets definisjon av arbeidslinjen. Skal det f.eks. lønne seg å jobbe i en arbeidslinje? Vi mener det – vi mener det er et viktig prinsipp.

Jeg kan ikke tolke Arbeiderpartiets og de andre rød-grønne partienes budsjettprioriteringer denne høsten som noe annet enn å si farvel til arbeidslinjen og heller legge seg på en stønadslinje.

Det er ikke en arbeidslinje å prioritere sånn som Sosialistisk Venstreparti gjør: å bruke penger på at vi alle skal jobbe mindre. Hvis vi jobber mindre, vil vi få større utfordringer med å finansiere velferden.

I Arbeiderpartiets alternative budsjett ligger det et kutt som er vanskelig å forstå. Vi vet at veien inn til utenforskap for mange begynner med sykmelding. Vi skal ha en god sykmeldingsordning i Norge, men jeg må jo spørre hvorfor Arbeiderpartiet ikke ser seg tjent med tiltak som kan få langtidssykefraværet ned. Det er to små kutt på 26 mill. kr som stopper normerte sykmeldinger og et forsøk med en ordning hvor man må be om en ny medisinsk vurdering etter seks måneders sykmelding. Hvorfor i all verden gjør man et slikt kutt? Hvilke alternativer har Arbeiderpartiet for å få ned langtidssykefraværet? Det hadde det vært interessant å få svar på.

Else-May Botten (A) [12:39:49]: Langs kysten spesielt ser vi en krevende situasjon knyttet til leverandørindustrien. Hardest rammet så langt er fylkene Hordaland, Rogaland og Vest-Agder. Det siste året har 2 800 flere mistet jobben, og ledigheten har økt mest i Rogaland. Den økte ledigheten har vært størst innen industrien. Ingeniører og IKT-fagarbeidere har blitt hardest rammet. Alt tyder på at dette vil ramme mange flere oppover langs kysten i tiden som kommer. Bakgrunnen for situasjonen er bl.a. dalende oljepriser, færre kontrakter, mindre vedlikehold og oljeservice og færre modifikasjoner på norsk sokkel. Dette slår direkte inn i leverandørindustrien og skaper uro i hele verdikjeden.

Politisk krever denne situasjonen handling. Erna Solbergs plan er så langt inaktiv. Det er riktig, som statsråden sier, at det er et rekordlavt antall permitteringer nå. Det er en grunn til at det er det, og grunnen er for dårlige rammebetingelser per nå. De blir heller sagt opp. Det er derfor fristende å spørre hvordan arbeids- og sosialministeren ser på dette. Statsråden er jo fra Verdal, hvor mange ansatte på Kværner der også merker dette på kroppen. Flere reiser nå til Kværner Stord i Hordaland for å jobbe.

LO og NHO har vært tydelige på at det er viktig å få reversert permitteringsregelverket raskt, noe Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett legger inn. Det er utrolig at det ene tiltaket som kan bidra til å beholde kompetansen i næringen, ikke tas opp av skuffen. I dag ser ikke bedriftene på dette som et godt nok redskap i kampen for å beholde ansatte i en krevende tid. De trenger politisk drahjelp. Regjeringen har ikke vært spesielt lydhør overfor LOs og NHOs medlemmer så langt, men vi har jo håpet at statsråden ryddet opp i det, all den tid han selv i opposisjon var svært ivrig når det gjaldt dette verktøyet.

Robert Eriksson sa 12. juni 2006 fra denne talerstolen:

«De negative konsekvensene av innstrammningene i permitteringsreglene indikeres av en rapport om konsekvensene av strammere permitteringsregler. Det ble bl.a. dokumentert at det ville skje et stort fall i antall

permitteringer med ti dagers lønnsplikt, fordi bedriftene i større grad ville ty til midlertidig ansettelse framfor fast ansettelse. Videre påpekte man at konsekvensene av det ville bli til en svekkelse av produktiviteten og rekrutteringen, og at helse, miljø og sikkerhet ville bli dårligere. Rekruttering av motiverte og kompetente nye medarbeidere, bl.a. lærlinger, er blitt betydelig svekket grunnet økt usikkerhet om fast ansettelse. Jeg er klar over hvordan situasjonen på arbeidsmarkedet er, men vi må her huske på at vi snakker om næringer som er svært konjunkturutsatt.

Fremskrittspartiet finner det nødvendig å foreslå forbedringer i regelverket av hensyn til arbeidstakere og norske bedrifter før de nye reglene volder altfor stor skade.»

Jeg er enig med statsråden i at det er viktig å sette inn en sterkere innsats rundt permitteringsregelverket når markedet strammer seg til og ansatte blir utsatt for oppsigelser. Det er heldigvis en attraktiv kompetanse vi her snakker om, men mange er bekymret for om de får ny jobb. Er det ikke da en statsråds ansvar å ta grep, både for at bedriftene skal få beholde viktig kompetanse og ha en langsiktig rekrutteringsstrategi og i tillegg gi trygghet til de ansatte for at de ikke mister jobbene sine, men at bedriftene ønsker å beholde dem selv om det er krevende tider.

Jeg mener det jeg siterte fra innlegget til Robert Eriksen, nå statsråd, fra juni 2006, også er aktuelt i dagens situasjon. De som prøver å se inn i glasskula framover, sier at situasjonen på norsk sokkel kommer til å vedvare i hvert fall i 2015, muligens også i 2016. Da trengs det grep nå. Ellers kan det også tolkes dit hen at statsråden ikke ønsker å ta i bruk dette virkemidlet nå fordi økt usikkerhet, økt ledighet og økt antall midlertidige ansettelser ikke lenger skremmer ham, men beroliger ham.

Martin Henriksen (A) [12:44:30]: Om ti år kan Norge mangle så mange som 90 000 fagarbeidere. Når Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fra denne talerstolen er bekymret for framtidens bærekraft, kan de starte der. Skal velferden i Norge sikres og norske bedrifter være nyskapende, så trenger vi gode fagarbeidere. Jeg håper Høyre og Fremskrittspartiet i framtida er mer opptatt av det og mindre opptatt av å svekke lovverket i det norske arbeidsmarkedet.

Når regjeringa snakker om et yrkesfagløft, blir det med pratinga. Men for Arbeiderpartiet er det også åpenbart at et løft for yrkesfagene er verdiløst dersom man ikke samtidig tar tak i situasjonen på arbeidsmarkedet. Og hva er da situasjonen som Høyre og Fremskrittspartiet glatt overser? Jo, det er for det første at tilgang på utenlandsk arbeidskraft som er billig, påvirker mange bedrifters vilje til å satse på faglærte. Vi ser at svekkede rettigheter, sosial dumping og useriøse aktører senker statusen til fagutdanningene. Det påvirker unges vilje til å søke seg til yrkesfag, for selv om ni av ti unge ser på bygg- og anleggsyrket som et viktig og samfunnsnyttig yrke, så mener de fleste at utdanninga har lav status. 73 pst. av unge under 30 år mener at bygg og anlegg har lav status. Om elektrofag svarer 65 pst. det samme, og 64 pst. mener at helsefag har lav status.

Til sammenligning svarer 80 pst. at studiespesialiserende utdanning har høy status.

Årsaken til at unge ser sånn på yrkesfaglige utdanninger, henger først og fremst sammen med situasjonen på arbeidsmarkedet. De svarer at de er bekymret for svart arbeid, useriøse aktører og mer og mer innleie i flere og flere bransjer. Derfor er jeg og hele utdanningsfraksjonen til Arbeiderpartiet bekymret for regjeringas endringer i arbeidsmiljøloven. Vi er bekymret for at det er liten innsats mot sosial dumping. Ungdomsskoleelever som skal velge, ta et valg for livet og bestemme seg for om de kanskje skal gå på yrkesfag, de leser avisa. Hvis flere og flere bransjer preges av midlertidighet, useriøse aktører, underleverandører og innleie, svekker det statusen til bransjene som de unge kunne ha søkt seg til.

I denne situasjonen, når vi kan stå i fare for å mangle 90 000 fagarbeidere, og yrkesfagene har for lav status, så velger regjeringa å endre arbeidsmiljøloven. Samtidig snakker de om et yrkesfagløft. Det henger ikke i hop. Et løft for yrkesfagene er lite verdt dersom arbeidsmarkedet preges av flere midlertidige stillinger og fortsatt useriositet. For å si det på en annen måte: Det hjelper ikke hva Torbjørn Røe Isaksen gjør med fagutdanningene i Norge dersom elevene skal sendes ut i Robert Erikssons arbeidsliv. Det holder heller ikke å snakke om et løft for yrkesfagene, for så langt har det blitt med ordene. I dette budsjettet la regjeringa opp til å bruke mindre på yrkesfag til neste år enn man gjør i år, altså et netto kutt. I virkeligheten finnes det ikke spor av et yrkesfagløft i statsbudsjettet. Samtidig ser vi endringer i arbeidsmiljøloven som vil gjøre situasjonen utrygg for flere unge og svekke viljen til å satse på yrkesfag.

Arbeiderpartiet har i vårt alternative statsbudsjett satset på fagarbeideren. Vi vil øke støtten for å skaffe flere læreplasser så elevene får fullført utdanninga. Vi vil gi skolene oppdatert utstyr på fagutdanningene. Vi mener yrkesfaglærerne også fortjener oppmerksomhet og vil gi dem et kompetanseløft. Og, ikke minst, vi vil at elevene skal møte et anstendig og trygt arbeidsliv når de er ferdig utdannet. Dette er klare budsjettprioriteringer. Det er prioriteringer som er med på å sikre framtidens velferdsstat, for det vil være helt umulig å skape verdier hjemme, i norske bedrifter, basert på norsk kunnskap, uten at bedriften har fagkompetanse og gode fagarbeidere.

Arbeiderpartiet vil løfte yrkesfagene i handling, ikke bare i retorikk, og vi vil beholde sterke rettigheter i arbeidslivet. Ungdom som skal velge yrkesfag, skal vite at de går inn i et trygt arbeidsmarked – ikke Robert Erikssons arbeidsmarked, som er på vei mot løsarbeidersamfunnet med de endringene de nå gjør i arbeidsmiljøloven.

Anniken Huitfeldt (A) [12:49:38]: Komiteens leder sa i sitt innlegg at Høyre gikk til valg på endringer som de nå gjennomfører. For meg som har fulgt denne debatten ganske lenge, er det langt fra sannheten. Jeg kjenner ikke igjen det Høyre som de presenterte seg som i valgkampen. Om lag ett år før valget stilte daværende arbeidslivspolitisk talsmann Torbjørn Røe Isaksen opp et bilde av seg selv hvor han gikk til venstre ved en gedigen vei-

merking. I tillegg ble det presentert et nettsted som het arbeidspartiet.no, og det skulle virkelig understreke at det var Høyre som hadde endret politikk, og at man hadde gjort betydelige endringer – symbolske endringer og reelle endringer.

Samtidig sa Torbjørn Røe Isaksen at han kun ville gjennomføre endringer som kunne få stor tilslutning, både fra arbeidsgiverorganisasjoner og fra arbeidstakerorganisasjoner. Det stikk motsatte skjer. Når regjeringa presenterer endringer i arbeidsmiljøloven, høster det storm, både blant arbeidsgivere og blant arbeidstakere. Regjeringa gikk til valg på noe annet enn det den nå gjennomfører.

Det samme gjelder tiltaksplasser. Vi er enige om at krav til aktivitet er den beste omsorgen som en kan få. Før valget ble Stoltenberg-regjeringa kritisert for at tiltaksnivået var for lavt. Men hva er det regjeringa nå presenterer: kutt i antall tiltaksplasser, og samtidig presenterer komiteens leder i dag at det kan være tegn som tyder på at ledigheten går opp. Det hjelper jo ikke med krav hvis det ikke er slik at man har konkrete krav å stille til folk i form av tiltaksplasser. Regjeringa gjør altså noe annet enn det den gikk til valg på.

Det samme ser vi når det gjelder trepartssamarbeidet: Det skulle bli bedre, men det er lenge siden trepartssamarbeidet har vært så preget av politisk diktat og manglende evne til å lytte til både arbeidsgivere og arbeidstakere.

Det er ikke slik at en borgerlig regjering vil endre på sykelønnsordninga, det er bare skremselspropaganda, fikk vi vite før valget. Men det var ikke det. Jeg er glad for at arbeidsministeren har endret syn og forsto dette, men regjeringa gjør altså noe annet enn det den gikk til valg på.

Det samme gjelder anbudsutsetting innenfor attføring.

«Vi ønsker ikke anbud innenfor attføring, fordi jeg tror det fører til et dårligere og smalere tilbud.»

Det sa Robert Eriksson før valget. Høyre sa at de var enige, og at de var imot anbud på dette området. Men dette gjennomføres helt uten diskusjon i Stortinget, det blir avgjort utenfor stortingssalen, og stortingsmeldinga på dette området blir presentert etter at forskriften er endret.

Fattige barn skulle få mer, samtidig som det skulle stilles tøffere krav til dem som er utenfor arbeidslivet. Sannheten er at dette handler om gode mål, som strider mot hverandre. Det er dilemmaer. Det ser vi når det kuttes i penger til de arbeidsledige, det ser vi når det kuttes i barnetillegget, og det ser vi på mange andre Nav-kutt. Det er sikkert ment å stimulere til arbeid, men det går ut over barn som ikke har foreldre i arbeidslivet. Vi skal ha et solid sikkerhetsnett for dem som ikke kan være i arbeid, sa komiteens leder. Vel, på mange områder ønsker han nettopp å kutte i dette sikkerhetsnettet.

Når regjeringspartiene nå opplever motgang på meningsmålingene, mener Siv Jensen at det skyldes skremselspropaganda fra venstresiden. Per Sandberg sier at det handler om mangel på kommunikasjonsrådgivere i departementene. Jeg tror tilbakegangen skyldes at velgerne er uenig i regjeringas politikk.

I valgkampen framførte disse partiene et budskap om at de nesten ikke ville forandre Norge, bare styre landet

bedre, med noen nye fjes. Men statsbudsjettet viser at regjeringa ønsker å styre Norge i en annen retning enn det de formidlet i valgkampen. Undersøkelser viser at flertallet i Norge mener at det er skritt i feil retning. Det er ikke oppslutning om regjeringas politikk.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Pål Yasin Ezzari (SV) [12:54:08]: Jeg vil snakke om forslaget om å innføre minstelønn i Norge.

Jeg registrerer at representanten Rotevatn skyver de vanskeligstilte foran seg, med tiltak som en samlet fagbevegelse er imot. Noe av det som har gjort Norge til et land med relativt små forskjeller, er nettopp en sterk, organisert arbeiderbevegelse. Det er en ærlig sak å ville innføre minstelønn i Norge, men det er uredlig å begrunne dette med sosiale rettigheter til arbeidstakerne. Det er jo nettopp fordi fagbevegelsen er så bevisst på egne interesser at den raser mot forslaget om minstelønn.

Å svekke det organiserte arbeidslivet for å motvirke sosial dumping er et stort paradoks. I de landene i Europa der minstelønn er innført, ligger den gjerne på ca. 30–50 pst. av gjennomsnittet. Minstelønn løser ikke problemene med sosial dumping, men standardiserer lav lønn for dem som står svakest i arbeidslivet.

Kort tid etter at tiltaket ble innført i Tyskland, sank organisasjonsgraden til 18 pst. Det er nettopp samordnet lønnsfastsettelse som er en av suksessfaktorene i modellen vi har i Norge.

Når representanten Rotevatn hevder at det er prinsipielt betenkelige sider ved allmenngjøring, fordi det er en frivillig avtale mellom to parter, så mener jeg at han fjerner seg fra virkeligheten. Det er naivt å tro at det er et jevnt maktforhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, og det er nettopp derfor et organisert arbeidsliv er så viktig og nødvendig og har vært en suksess for norske arbeidere.

Ser representanten Rotevatn viktigheten av sterke arbeidstakerorganisasjoner for å utjevne dette maktforholdet? Og ser representanten Rotevatn og de andre forslagsstillerne at å innføre minstelønn i Norge er et alvorlig angrep på det organiserte arbeidslivet, i lys av de europeiske erfaringene?

Kirsti Bergstø (SV) [12:56:24]: Fagbevegelsene varslar nå politisk streik mot forslagene til arbeidsmiljøloven, som ble lagt fram fredag. Vi ser også at tillitsvalgte i Fauske har stått fram – i VG, bl.a. – og sagt at de er lei av at regjeringen skyver dem foran seg i en fantasifortelling om hvor flott det er med langhelg-turnus. Eksempellet om Fauskes fortrefelighet har statsråd Eriksson nevnt ved flere anledninger, men de tillitsvalgte kan fortelle at dette forsøket måtte avvikles, fordi de som jobbet under ordningen, ble slitne av den.

På pressekonferansen fredag fikk de av oss som ikke fikk vært til stede, høre om spørsmålet om hvem som egentlig ønsket disse endringene velkommen. Da var et av statsrådets svar: akademikerne. Disse igjen svarte med å sende ut en pressemelding der de raste mot forslaget. Jeg

tenker at det er et lyspunkt at i denne situasjonen evner i alle fall regjeringen å styrke Arbeidstilsynet.

Et annet område som må styrkes, er Nav, fordi vi vet at flere sannsynligvis kommer til å gå en tøff tid i møte. Flere kan ha usikre jobber og kan måtte benytte seg av tiltaksapparatet til Nav. Men vi vet også at ikke alle har like lett for å komme gjennom dette systemet, eller at man kunne trenge mer hjelp og veiledning enn man får. Derfor har SV fremmet et forslag om Nav-ombud, som jeg skulle ønske at alle som hadde støttet ideen om tidligere, også ville verne om i dag. I en tid da regjeringen varsler aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere, er det sannsynlig at opplevelsen av urettferdig behandling ved trekk i ytelser vil øke. Sosialhjelpsmottakere i dag har svært lav eller nesten ingen reell klagerett når det gjelder sine ytelser.

Flere vil også trenge å bli sett av Nav. Det er flere som mister jobben, som har nedsatt arbeidsevne. Da trenger vi et nært og tilstedeværende Nav. Men SV mener fremdeles at vi har behov for et Nav-ombud, som kan løse folk gjennom møtet med Nav, være med på å ta opp kampen når man tror at ting ikke har gått rett for seg. Jeg lurer på hva som egentlig har endret seg siden daværende stortingsrepresentant Eriksson var en pådriver for dette forslaget.

Sveinung Stensland (H) [12:59:41]: Høyre har som mål å skape pasientenes helsevesen og har en visjon om et samfunn der alle kan delta. Denne visjonen er en av grunnplankene i regjeringens helse- og velferdspolitik, noe som også gjenspeiles i statsbudsjettet.

Tidligere i år fremmet regjeringen en sak om lovfestet rett til brukerstyrt personlig assistanse, BPA, noe Stortinget vedtok i juni. BPA er en alternativ måte å organisere tjenester og personlig bistand på for personer med nedsatt funksjonsevne, personer med stort behov for bistand i dagliglivet, både i og utenfor hjemmet. Rettighetsfestingen av BPA bidrar til å legge til rette for at disse, på lik linje med oss andre i samfunnet, skal kunne nå sine mål. For den enkelte bruker vil retten til BPA bety mer forutsigbarhet og et mer aktivt og uavhengig liv til tross for sin funksjonsnedsettelse. BPA er ganske enkelt et frigjøringsverktøy som gir funksjonshemmede samme handlingsrom til livsutfoldelse som andre. Det gjør det mulig for enda flere med funksjonsnedsettelse å delta i arbeidslivet, og lovfestingen kom langt på overtid – for å si det ganske forsiktig.

Allerede i 2004 ba Stortinget regjeringen om å fremme lovforslag om rett til brukerstyrt personlig assistanse, noe Stoltenberg II-regjeringen valgte å ikke gjennomføre. I etterkant ble det startet en lang kamp for å få på plass en rettighetsfesting. Denne kampen ble spesielt tatt og støttet av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti her i Stortinget, men det måtte et regjeringsskifte til for å få på plass dagens lovfesting, og det er gledelig at dette nå også følges opp i statsbudsjettet. BPA gir personer med funksjonshemming samme handlingsrom til livsutfoldelse som det landets øvrige borgere har. Det handler om forutsigbarhet for personer som fra før har et svært tøft liv på grunn av sin funksjonsnedsettelse.

Når budsjettet i tillegg gjennom flere tiltak bedrer tilretteleggingen for funksjonshemmede i arbeidslivet, bidrar vi

med dette til at flere slipper til i arbeidslivet. Vi må sørge for at alle som kan og alle som vil, får delta i arbeidslivet.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [13:02:00]: Sosialt arbeid nytter. Fattigdom gjør folk syke og utstøtte. Det er bindsterk forskning som viser at det er slik. Allikevel går Høyre og Fremskrittspartiet og regjeringen kun etter ideologiske linjer. Mest til dem som har mest behov for hjelp, sa en representant fra Høyre her oppe i stad – og så kutter de til uføre, arbeidsledige og aleneforsørgere og gir store skatteletter til folk som har store eiendommer, god jobb og høy lønn. Jeg vet ikke hvorfor de trenger det mer, men det som regjeringen foreskriver, virker altså ikke

Først til uføretrygden og barnetillegget: Ja, jeg er skuffet over Kristelig Folkeparti, som ikke ser at det står igjen 4 500 barn med foreldre som er varig syke, og som har hatt en veldig lav lønn fra før og derfor skal leve – varig – resten av sin barndom og ungdom i fattigdom. Det er helt unødvendig, for det vil ikke komme ett menneske til i jobb av det. Det som Kristelig Folkeparti vet like godt som SV, er at fattigdom gjør at folk blir syke, de blir mer utstøtte, de kommer lenger bort fra arbeidslivet. Det viser også Nav sjøl i sine rapporter. Så det virker ikke heller, det er det som er problemet. Og det blir flere fattige.

Så til kutt i overgangsstøtten for aleneforsørgere: Det er tre år man nå krever at folk skal gå på kvalifisering, og det virker! Fafø har undersøkt det, og det virker faktisk bedre for innvandrerkvinner enn for norske kvinner; de kommer i like stor grad som norske kvinner ut i arbeid. Det er et fantastisk resultat, men det vil regjeringen fjerne, for det er for godt! Ett år er nok, sa Erna Solberg her under spørretimen. Hvem i all verden sier at ett år er nok til andre som skal kvalifisere seg for dette arbeidslivet vi har nå? Hvem tror at man får en jobb man kan forsørge unger på alene, med ett års kvalifisering? Det er varig i det arbeidslivet som denne regjeringen prøver å skape: midlertidighet, dårlige lønninger, og så blir man i tillegg avhengig av sosialhjelp.

Den ordningen vi har i dag, gjør at folk faktisk kommer i en jobb som de kan forsørge seg med. Det er arbeidslinja. Det er den ordentlige arbeidslinja. Disse kuttene har ingenting med arbeidslinja å gjøre – heller ikke det innholdsløse tvangsarbeidet for folk som går på sosialhjelp. Jeg har spurt regjeringen: Hvor mange kroner har dere lagt inn i kommuneøkonomien for at det skal bli tiltak, for at noen skal kunne drive arbeidsledelse, for at noen skal hjelpe disse som går på sosialhjelp, til å komme inn i en aktivitet som er meningsfull? Svaret er null. Dette skal altså ikke koste én krone, men det skal være et innholdsløst tvangsarbeid som kun er moralisme. Det fører ikke til arbeid.

Per Rune Henriksen (A) [13:05:18]: Vi er i en situasjon hvor arbeidsledigheten vokser. Det merker vi spesielt på Vestlandet. Hvordan blir så dette møtt av regjeringen? Jo, det er interessant å se: kutt i tiltaksplasser, iherdig mot-

stand mot ethvert tiltak som kan bidra positivt, og et aktivt arbeid som forverrer situasjonen på arbeidsmarkedet gjennom å lovfeste adgang til midlertidige ansettelser, noe som vil undergrave arbeidsmarkedet og gjøre det vanskeligere for folk å holde på jobber – for å nevne noe.

Jeg synes det er interessant å se på hva statsråden sa i juni 2006 da han var stortingsrepresentant. Da hadde vi 62 000 ledige, og Eriksson advarte helt riktig mot følgene av å stramme inn på permitteringsregelverket: Man ville få flere midlertidige. Lite ante vi den gangen at Eriksson faktisk skulle komme til å mene at midlertidige ansettelser er veldig bra. Den gangen handlet det om å gå fra fem til ti dager med arbeidsgiverperiode. I dag har vi 72 000 ledige, og statsråd Eriksson nekter å gå fra 20 til 10 dager med arbeidsgiverperiode, samtidig som han legger fram lovforslag som vil gi frislipp av midlertidige ansettelser. Dette vil slå hardt inn i arbeidsmarkedet.

La meg si litt om hva som gjør at ledigheten stiger sterkt nå, og komme med et konstruktivt forslag til noe som kan gjøres for å motvirke deler av dette.

Det er en nedtur i oljevirkosomheten. Vi har hatt en kostnadsgalopp i bransjen som har gjort ting vanskelig. I tillegg har vi fått en sterk kapitaldisiplin i oljeselskaperne som gjør at investeringer og vedlikehold stoppes opp, og vi har en oljepris som faller, som også forsterker utviklingen. Mange mister jobben – i første omgang utenlandske innleide, som ikke dukker opp på norske statistikker, i neste omgang titusenvis av norske arbeidstakere. Kompetanse og kapasitet forsvinner. Da er spørsmålet hva som kan gjøres. Permitteringsregelverket har vi vært inne på.

Jeg har lyst til å ta opp et annet tema som er innenfor statsrådets ansvarsområde, nemlig dette med plugging av brønner. Det er i dag ifølge Martin Straume i BP 3 000 brønner som kunne vært plugget permanent på norsk sokkel. Petroleumstilsynet har selv identifisert ca. 200 forlatte brønner hvor det er problemer. Dersom man går inn for å få disse plugget permanent, vil det kunne gi arbeid til 20 rigger i ett år eller 10 rigger i to år, noe som er absolutt nødvendig. I dag går disse riggene i opplag. Vi vet hva slags problemer det medfører den dagen oppturen kommer om vi har mangel på rigger, nemlig ny kostnadsspiral osv. Derfor vil jeg be statsråden om å se på dette forslaget og respondere på hva han synes om noe sånt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:08:43]: Representanten Heggelund sa i sitt innlegg at dersom vi jobber mindre, får vi en utfordring med å finansiere velferdsstaten. Senterpartiets poeng er at sysselsettinga i Norge er på full fart nedover som følge av økende innvanderandel i befolkninga, som en konsekvens av bl.a. EØS-avtalen. Det er derfor ikke noe «dersom», fordi det skjer med full fart allerede i dag. Representanten Heggelund må ta inn over seg dette faktum og svare på hvordan en skal finansiere velferdsstaten når yrkesandelsprosenten går stadig nedover.

Så til statsrådets slagord for arbeidslivet: trygt, fleksibelt og familievennlig. Som jeg sa i mitt forrige innlegg: De tre ordene inneholder store innebygde motsetninger. Fleksibelt, bekreftet statsråden, betyr mer midlertidighet.

Men når en har mer midlertidighet, blir det mer utrygt, og det blir mindre familievennlig. Derfor vil jeg anbefale at statsråden bytter ut slagordet med ett som er mer i tråd med det som faktisk skjer, for det vil en over tid stå seg på.

Så var det spørsmålet om minstelønn. Det er krisetiltak i arbeidslivet i flere land, med svakere fagbevegelse i mange fag, slik som de har. Derfor innfører en minstelønn. I Norge går regjeringa mot minstelønn. Det er for radikalt nå. Men Venstre er for, og partiet Venstre har fått støtte av Fremskrittspartiet i komiteen. Når representanten Rotevatn får spørsmål om nivået på minstelønn – om den skal være 30–50 pst. av f.eks. 150 kr timen, som vil si 50 kr–75 kr per time – svarer ikke representanten på det. Det vi står overfor her, er at en tenker seg lovfesting av en minstelønn som ikke er til å leve for og med i det kostnads høye Norge. Det berører hele grunnlovsparagrafen at en skal kunne få et arbeid som en kan leve av. Det er viktig at vi får den debatten opp og ut blant folk flest, for det er viktige spørsmål som nå står til debatt i det norske samfunnet, som følge av de store endringene i arbeidsmarkedet.

Til slutt vil jeg bare si at det på side 6 i Innst. 81 L for 2014–2015, som gjelder endringer i lov om supplerende stønad til personer med kort botid i Norge, er blitt en feil: Det står i innstillinga at Senterpartiet ikke støtter regjeringas forslag. Som det framgår av Innst. 15 S for 2014–2015, støtter Senterpartiet regjeringas forslag, og det er Senterpartiets syn.

Presidenten: Takk for den presiseringen.

Lise Christoffersen (A) [13:12:03]: Bare et kort svar til innlegget fra Høyres representant, Stefan Heggelund, som lurte på hva som var forskjellen på vår og regjeringspartienes tilnærming til arbeidslinja. Jeg mener jeg var ganske tydelig på det i mitt første innlegg, men den største forskjellen er piskene, i form av kutt i stønader, som regjeringspartiene går inn for. Det er på to måter man kan oppfylle målet om at det skal lønne seg å jobbe: Den ene er å kutte i stønader. Den andre er å jobbe for et anstendig arbeidsliv, med lønninger det går an å leve av.

Stefan Heggelund var også inne på Prop. 10 L for 2014–2015, som vi har til behandling i dag under sak nr. 2. Jeg hadde ikke tenkt å si så mye om den, men det jeg egentlig hadde tenkt, var å gi litt ros til statsråden. Da Stortinget oppdaget at det var en feil i proposisjonen ved det forslaget som gjelder ny samordningsregel for personer uten uføretrygd fra folketrygden, men med uførepensjon fra tjenestepensjonen, og at ingen ville komme dårligere ut, men at det altså viste seg at ganske mange ville komme betydelig mye dårligere ut, skal statsråden ha ros for at han hev seg rundt og svarte positivt på Stortingets henvendelse.

Men når Heggelund sier at de rød-grønne ikke helt vil vedkjenne seg uførefor reformen, skjønner jeg egentlig ikke hva han mener med det, for det vil vi. Men det vi derimot ikke er med på, er alle de omkampene og kuttet som regjeringspartiene nå prøver seg på når det gjelder det som et nesten samlet storting vedtok i forrige periode. Det vi

alle var enige om, var at ingen skulle tape, men i denne perioden har Høyre og Fremskrittspartiet prøvd seg på omkamper om saker de tapte i forrige periode når det gjaldt uførefor reformen. Dette gjelder f.eks. framstøtet nå for å prøve å fjerne den delvise skjerminga av levealdersjustering for uføre. Det var omkamp på spørsmålet om fastsettelse av inntekt før uførhet. Det var omkamp på innretninga av barnetillegget, der Høyre og Fremskrittspartiet sto alene i forrige periode og ble stående alene nå også, heldigvis. Det har nå kommet et forslag om overgangsordning for uføre med gjeld som ellers ville tape. Arbeiderpartiet ønsker at regjeringa skal jobbe med en permanent ordning. Det ligger nå forslag på bordet som vil føre til kutt i bostøtte for uføre hvis ikke noe gjøres. Og Arbeiderpartiet har i innstillinga til kommunalkomiteen sagt at vi vil at regjeringa skal komme tilbake til forslaget i revidert nasjonalbudsjett 2015, hvor inntektsgrensen i bostøtten justeres i takt med de generelle endringene i lønn og trygd. Det må oppfylles. Det har vi ikke fått noen signaler om ennå.

Det gjelder selvfølgelig også kutt i grunnstønad, hjelpestønad, kutt i bilordning, som har blitt bedre for dem som er i arbeid eller utdanning, men dårligere for dem som er så dårlige at arbeid og utdanning ikke er aktuelt. Så vi står ved uførefor reformen, og jeg er litt i tvil om Høyre og Fremskrittspartiet står ved alt det som er vedtatt.

Truls Wickholm (A) [13:15:32]: Regjeringen la i sitt forslag til statsbudsjett opp til tidenes dugnad for de rikeste i dette landet. Nå er budsjettet heldigvis ikke blitt sånn som Høyre og Fremskrittspartiet aller helst ville ha det. Det er ikke bare de svakeste i samfunnet som tar regningen for at landets rikeste skal få enda mer. Likevel er det fortsatt slik som Høyres parlamentariske leder sa det da forliket ble lagt fram: Hovedgrepene står fast. De rikeste får mer, og satsingen på arbeid og det å få folk ut i jobb er fortsatt for svak.

Høyre ser ikke ut til å forstå at det går an å satse på de brede lagene av befolkningen for å skape grunnlag for vekst i samfunnet. Det er ikke gjennom skatteletter som sildrer ned fra de rikes bord, at dette landet har vært bygget eller vil bli bygget i framtiden. Vi ser at den lavtlønsstrategien vi finner i en del bransjer, er destruktiv, og det er i dag et svært sterkt press på kompetanse og arbeidslivsstandard – særlig i yrkesrettede deler av arbeidslivet. Dette, sammen med underdekning av yrkesrettet kompetanse og en økende inkluderingsutfordring, må ses i sammenheng om vi skal klare å løse oppgaven med å bygge landet for framtiden. For å sikre et kompetent, produktivt og godt arbeidsliv kreves et kraftig løft for fagutdanning, en styrket innsats mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet og et mer inkluderende arbeidsliv. Dette er et av hovedgrepene i Arbeiderpartiets alternative budsjett, og det bygger på det som er Norges største konkurransefortrinn: en høyt utdannet befolkning, med høy kompetanse i alle deler av produksjonen. Dette gjør oss omstillingsdyktige, produktive og innovative.

Vi kan noen ganger i den politiske debatten få inntrykk av at alle nye løsninger skapes på et kontor, der folk sitter

og tenker ut lure ideer. De fleste i arbeidslivet vet at gode, nye løsninger skapes i brytningen mellom kompetente fagarbeidere og arbeidsledere.

Arbeiderpartiet har lagt fram sin fjerde strategi i kampen mot sosial dumping. Skal vi få ungdom til å velge de yrkesfagene som samfunnet vil trenge i framtiden, må vi skape attraktive arbeidsplasser. Negativ lønsspiral, snusk og egen helse som konkurranseelement er ikke en del av dette.

Regjeringens satsing på Arbeidstilsynet og kontroller er bra, men summen av regjeringens arbeidslivspolitikkk blir likevel negativ for de fleste.

Til slutt lanserer Arbeiderpartiet også et viktig løft i dette budsjettet. Vi tar et nytt grep. Vi ser at lærlingtilskuddet må opp. Det må være på det samme nivået som kostnaden for en plass i tredjeklasse på videregående skole. Det er å ta fagarbeideren på alvor. Det er å ta fagarbeidernes utdanning på alvor. Det styrker kvaliteten, det gjør utdanningen bedre, men det gjør det ikke minst mer attraktivt å ta inn lærlinger. Det er et viktig grep for å bygge framtidens Norge, sammen med de andre tingene som Arbeiderpartiet lanserer i sitt alternative budsjett.

Anette Trettebergstuen (A) [13:18:42]: Representanten Heggelund påstår at Arbeiderpartiet har forlatt arbeidslinjen. Hans argument for det er at vi i budsjettmerknadene våre kritiserer regjeringens forslag til endring i barnetillegget. Grunnen til at vi kritiserer regjeringens endringer i barnetillegget, er nettopp at de ikke fyller de forutsetningene som Brochmann-utvalget la til grunn for at en sånn ordning skulle kunne understøtte arbeidslinjen. Det kan bidra til at dette blir en fattigdomsfelle. Man fyller ikke på med de fattigdomsbekjempende tiltakene som Brochmann-utvalget forutsetter at skal gjøres.

Men ikke bare det: Hva gjør dagens regjering? Jo, den går enda lenger. Det skal lønne seg å jobbe, sier representanten Heggelund. Samtidig kritiserer han SV for at de såkalt betaler folk for å jobbe mindre, samtidig som hans egen regjering øker kontantstøtten, kutter barnehageplasser, gjør det dyrere å bruke barnehage og foreslår kutt i overgangsstønaden som ville fått flere – spesielt damer – over på sosialhjelp. Er det arbeidslinjen? Nei.

Man har stelt seg til med et permitteringsregelverk som gjør at bedrifter land og strand rundt sier opp folk, der man før kunne permittert. Dette er ikke arbeidslinjen. Det er heller ikke kutt i pappaperm.

Vi i Arbeiderpartiet lytter til faglige råd. Vi lytter til dem det gjelder, og vi har alltid stått på en arbeidslinje. Mens vi styrte, pekte de fleste pilene i riktig retning. Vi sysselsatte flere, andelen uføre gikk ned, sykefraværet gikk ned, og vi hadde færre på sosialhjelp – nettopp fordi vi hører på faglige råd og gjør mer av det som virker. IA-avtalen er et godt eksempel på det.

Når Stefan Heggelund og Høyre og Fremskrittspartiet nå i hvert fall diskuterer karensdager og ønsker å innføre normerte sykmeldinger, er det på tvers av alt det vi vet fungerer, på tvers av det ekspertene sier fungerer. Vi har sett det i Sverige. Det skaper mer byråkrati. Mange må gå på

jobb før de er friske, men mange blir også værende hjemme når de er friske. Det er en veldig lite hensiktsmessig løsning.

Vi i Arbeiderpartiet er for å lytte til partene i arbeidslivet. Vi lytter til forskerne. Vi står på en arbeidslinje som virker. Regjeringen gjør det motsatte.

Arve Kambe (H) [13:21:21]: Jeg er litt undrende til at representanten Trettebergstuen drar fram ordet «karensdager». Det er jo ikke en debatt i det hele tatt, regjeringen bevarer dagens sykelønnsordning. Den siste regjeringen som foreslo endringer i sykelønnsordningen, det var regjeringen Stoltenberg. Det er altså ikke aktuell politikk for denne regjeringen.

Når det gjelder permitteringsregelverket, følger regjeringen arbeidsmarkedet tett. Tidligere statsråd Anniken Huitfeldt sa at jeg hadde sagt at arbeidsledigheten var på vei oppover, eller noe sånt. Det jeg sa, er at arbeidsledigheten har gått litt opp, nå i det siste gikk den ned, men regjeringen følger nøye med på situasjonen i arbeidsmarkedet, nettopp for å kunne sette inn tiltak dersom det blir behov for det.

Det vi har sett, er at Rogaland, Vest-Agder og Hordaland er de fylkene som er mest utsatt, sier Else-May Botten. Det tror jeg på. Jeg har vært på en rekke konferanser på Vestlandet de siste ukene, og ikke minst de siste dagene. Det som jeg hører, er at noen av de bedriftene som i dag ikke får arbeidskraft, sier at de «ser fram til» – når januar-februar-mars kommer, når permitteringen går ut og oppsigelsesfristen er gått ut – å ansette disse folkene. Derfor er det grunn til å tro at mange av disse faktisk vil få jobb fordi de har den arbeidskraftkompetansen i dag. Så er det altså sånn at hvis en ansatt i en bedrift blir syk – og det blir han jo i snitt flere ganger i løpet av et år – er arbeidsgiverperioden for en bedrift 16 dager. Hvis den samme ansatte istedenfor å bli syk, blir permittert, som man kanskje i beste fall blir hvert fjerde år, hvert femte år eller hvert sjette år – forhåpentligvis – er arbeidsgiverperioden 20 dager, altså fire dager mer. Og forskjellen mellom de rød-grønne og vårt forslag er ti dager. Det er ikke det som avgjør om vi har et permitteringsregelverk som fungerer eller ei, tilbakemeldinger vi får, viser at det funker.

Så har denne regjeringen i tillegg et statsbudsjett med store skatte- og avgiftslettelser til det samme næringslivet for å bidra til arbeidsplasser. I tillegg har vi en enorm satsing på kunnskap, infrastruktur, samferdsel, som det samme næringslivet har nytte av. Jeg tror vi har muligheten til en omstilling som vi ellers ikke ville ha fått.

Til Anniken Huitfeldt vil jeg også si at trepartssamarbeidet virker. Regjeringen går til valg på det. Trepartssamarbeidet vil fungere også i framtiden, men vi skal ikke være enige eller uenige i nødvendigvis alt for at det skal virke eller ikke virke. Vi er opptatt av å ha en god dialog. Samtidig er det underlig det den tidligere statsråden sier i dag når hun tar ordet. Grunnen til at denne regjeringen har høye ambisjoner, er det som Anniken Huitfeldt ikke klarte å løse da hun var statsråd: dette med uføregrad, en arbeidsledighet som var for høy, og ikke minst ble det gjort en altfor dårlig jobb for mennesker med nedsatt arbeidsevne og

ungdom utenfor arbeidslivet. Der har denne regjeringen en viktig jobb å gjøre.

Fredric Holen Bjørdal (A) [13:24:47]: I jakta på argument for å kutte i velferda er høgrepolitikarar stadig ute med påstandar om eit såkalla utanforskap, og at Noreg visstnok er ramma av ein uføreeksplosjon. Dei forsøker å skape eit bilete av at talet på uføre stig i ukontrollerte former, og at fleire og fleire ikkje tek del i den dugnaden som velferdsstaten er.

Arbeidspolitisk talsperson i første periode, Røe Isaksen, likte å snakke i bilete om at det hadde gått av ei bombe under velferdsstaten. Robert Eriksson har, som stortingsrepresentant, hevda at Stoltenberg-regjeringa transporterte folk vekk frå arbeid til trygd og kamuflerte arbeidsløysa. Denne stafettspinnen har no gått i arv til stortingsrepresentantane Kambe, Wiborg, Heggelund og Rotevatn, som tidvis framstår mest som vandrande Civita-foredrag.

For dei av oss som tenkjer oss om ein ekstra gong før vi automatisk kopierer politikk som har slått feil i nabolandet vårt, er det interessant å studere statistikken. Han viser at verda på mange måtar er stikk motsett av det høgrepartia her hevdar. Om vi samanliknar talet på uføretrygda med talet på sysselsette, er forholdstalet heilt stabilt dei siste ti åra. Delen av uføre aukar ikkje. Sjukefråveret er no på det lågaste nivået sidan den første IA-avtalen vart signert i 2001.

Ja, vi har store utfordringar på arbeidsmarknaden. Det erkjenner vi også. Det er for mange med restarbeidsevne eller funksjonsnedsetjingar vi ikkje greier å inkludere i dag. Og mange som kunne jobba fulltid, jobbar berre deltid. Men den skildringa av ei påstått trygdebølgje som høgrepartia forsvarar politikken sin med, er ikkje noko anna enn grovt misvisande. Eg synest det er noko spesielt å prøve å framstille velferdsstatens største suksess som det største problemet. At folk har tryggleik, også dersom dei fell utanfor arbeidsmarknaden, er grunnleggjande positivt. Det ser vi også på sysselsetjinga, på yrkesdeltakinga i Noreg, som er blant dei høgste i verda. Derfor er det høgrepartia som har forklaringsproblemet og bevisbyrda når dei vil kutte i velferda. Og eg meiner argumentasjonen ikkje held mål.

Vi er alle saman einige om å følgje arbeidslinja. I over 100 år har arbeid til alle vore vår jobb nr. ein. Men for Arbeidarpartiet går det ei grense for kor mange norske borgarar som skal trykkast litt lenger ned for å sveipe med seg dei få unntaka frå regelen om at det skal løne seg å jobbe.

Sveinung Rotevatn (V) [13:27:35]: Dette passar egentleg godt, for eg tok ordet for å kommentere litt av representanten Holen Bjørdal sitt intense forsvar for det beståande. Eg synest det er interessant at det ikkje gjer inntrykk på Arbeidarpartiet at Noreg er det landet i OECD som brukar den desidert største delen av bruttonasjonalproduktet på helserelevante trygdeytningar – dobbelt så mykje som snittet – at det ikkje gjer inntrykk på Arbeidarpartiet det vi fekk høyre på radioen i dag tidleg, at 40 000 står utanfor både arbeidslivet og Nav-systemet og lever eit

rotlaust tilvære utan å kome seg inn i jobb. Kva er tiltaka som blir føreslåtte? Det er ei vidareføring av alt Arbeidarpartiet har gjort i regjering – som ikkje har fungert.

Eg synest òg det er interessant at Holen Bjørdal snakkar om landa rundt oss, våre europeiske naboar, og peiker på at der er det heilt tydeleg at deregulering og liberalisering av arbeidsmarknaden ikkje har fungert. Er det noko som er ein skrivebordsteori, så er det nettopp den verkelegheitsbeskrivinga der. Lat oss sjå på landa som har hatt utfordringar i eurokrisa og gjeldskrisa som har vore dei siste åra. Kor er det det går bra, kor er det ein har fått fart på veksten igjen? Jo, det er i Spania, det er i Irland, ja det er til og med no i Hellas, der ein har deregulert, der ein har liberalisert, der ein har fått fart på økonomien igjen. Kor er det det ikkje går bra? Det er i Frankrike, det er i Italia, som har enorme utfordringar med tøffe strukturar i sine arbeidsmarknader, med lite liberale regelverk – der Arbeidarpartiets søsterparti dessutan sit i regjering. Det skal seiast at dei har teke til orde for å liberalisere, men slit med å få gjennomslag for det hos fagrørsla.

Det er mørke skyar i horisonten. Det som skjer på norsk sokkel, er alvorleg. Så må ein stille seg spørsmålet: Er dette berre ein midlertidig dupp, slik mange synest å tru, eller er det kanskje starten på noko som mange av oss har snakka om lenge, ei meir permanent omstilling? Eg trur det siste, og då synest eg dette valdsame, intense ropet frå dei raudgrøne om å bruke meir pengar på permitteringsregelverket er rart. Det blir brukt som eit slags sanningsvitne at både arbeidsgjevar og arbeidstakar er for det. Ja, sjølvsagt er dei det, sjølvsagt er dei for at skattebetalarane skal ta ein større del av rekninga med permitteringar, det er opplagt. Men skal ein få folk vidare ut i jobb, skal ein frigjere arbeidskraft, skal ein bruke alle dei kloke hovuda som vi alle snakkar om, på å byggje framtidens næringer, ja så må dei få moglegheita til nettopp det.

Det siste vi treng, er å begynne å tulle med dei viktige rammevilkåra for norsk arbeidsliv, norsk næringsliv: EØS-avtalen, våre internasjonale avtalar, som representantar for Senterpartiet og SV intenst tek til orde for å seie opp. Det siste vi treng, er strukturkonservative sosialdemokratkar med proteksjonistiske vener på slep, med notorisk reformiver og ei usvikeleg vilje til å skattleggje det som finst av arbeidsplassar og næringsliv. Vi får no eit budsjett der vi tek imot fleire flyktningar enn nokosinne, byggjer fleire studentbustader enn nokosinne, har eit større grønt skattesifte enn nokosinne og styrkjer arbeidslinja. Det er eit budsjett eg med glede skal stemme for.

Stefan Heggelund (H) [13:31:05]: Representanten Huitfeldt kom med en kommentar som er blitt vanlig fra Arbeiderpartiet i det siste, nemlig at vi underkommuniserte vår politikk i valgkampen. Det er en beskyldning man kan komme med hver gang man ikke har lyst til å snakke om sin egen politikk.

Valgresultatet var helt klart, derfor er det et bredt flertall på Stortinget for å gjøre noen justeringer i arbeidsmiljøloven som f.eks. vil senke tersklene inn til arbeidslivet. Poenget må jo være at vi har en arbeidsmiljølov som er god for dem som er i arbeid, men som også legger til

rette for at det er enkelt for dem som står utenfor, å få en fot inn. Jeg har vært i debatter med flere i denne salen hvor man bl.a. har vist til en artikkel som alle kan søke seg fram til på Statistisk sentralbyrås nettsider, hvor man ser hvordan midlertidige stillinger kan være et springbrett til faste ansettelser.

Fredric Holen Bjørdal mener at vi overdramatiserer uføreutviklingen i Norge. Tilsynelatende mener han det uten omtanke for alle dem under 30 år som har fått et uførevetak. Jeg bare minner om at den kurven var bratt stigende under de åtte årene de rød-grønne partiene styrte. Representanten Trettebergstuen viser til at andelen uføre gikk ned under den rød-grønne regjeringen, til tross for at det for lengst er avdekket at det er en maskering av de reelle uføretallene i Norge.

Det er blitt snakket mye om perspektivmeldingen her, og at de borgerlige partiene leser den meldingen feil. Vel, de rød-grønne partiene skrev i sin egen melding at det har vært en sterk vekst i helserelaterte ytelser i Norge, og at det ikke kan forklares med situasjonen i arbeidslivet, at det ikke kan forklares med at vi har fått dårligere helse i Norge. Hva er da svaret til de rød-grønne? Er det å forsøke å gjøre noen omlegginger i velferdssystemet, fortsette å satse på arbeidslinjen? Nei, det er status quo, og alle endringer som blir gjort, blir det sagt at er usosiale.

Så må jeg avlegge representanten Karin Andersen en liten visitt, for hun snakket om overgangsstonaden i sitt innlegg, og hvordan overgangsstonaden er en suksess. Da er det betimelig å spørre henne om hun innrømmer at SV tok feil da de gikk mot å gjøre om stonaden, som ikke var annet enn en fattigdomsfelle da den var på ti år, til en treårig ordning. Det var også usosialt, ifølge SV.

Erlend Wiborg (FrP) [13:34:30]: Det har vært en relativt forutsigbar debatt. Men jeg synes også det er synd, for man kan legge merke til at alle innleggene fra opposisjonen handler om én ting: å være imot enhver endring og enhver form for fornying. Det handler om å kritisere. Og det er ofte opposisjonens rolle å kritisere, men det hadde vært en fordel om opposisjonen også kunne lagt frem sine løsninger på de utfordringene samfunnet har, f.eks. når vi har 650 000 mennesker utenfor arbeidslivet. Det er et resultat av den politikken som har blitt ført. Så har vi nå en ny regjering, et nytt flertall, som er klare på at de ønsker å ta tak i den problemstillingen, og ønsker å komme med nye og spennende forslag som kan hjelpe mange av dem som ønsker å komme ut i arbeid, tilbake i arbeid. Da velger noen heller å forsvare systemene, forsvare det etablerte.

Når f.eks. Fremskrittspartiet gjennom mange år har påpekt at Nav har betydelige utfordringer, har vi blitt møtt med taushet. Det er først nå vi har fått en arbeids- og sosialminister som har satt ned et ekspertutvalg som går gjennom hele Nav for å finne ut hvordan vi kan få det mer effektivt. Det er først nå vi har en regjering som velger å senke terskelen inn i arbeidslivet. Da blir jeg skuffet når jeg hører fra denne talerstolen at folk snakker om at noe økt bruk av midlertidige ansettelser blir et løsarbeidersamfunn. Da vil jeg først minne om at alle i denne sal faktisk er for midlertidige ansettelser, for i mange år har det vært

lov med midlertidige ansettelser på forskjellige vilkår. Vi har 207 000 mennesker som i dag er midlertidig ansatt, og da synes jeg det er galt å kalle det et løsarbeidersamfunn.

Så er det noen som har vært innom at vi bør se på forskningen. Det er jeg helt enig i, og da er det interessant å se at av dem som er midlertidig ansatt, kommer to av tre ut i fast jobb etter to år. Det viser at det kan virke for noen.

Så var spesielt Truls Wickholm innom den standardfrasen at skattelettene bare går til de rike. Da vil jeg bare minne om at regjeringens forslag til endringer i formuesskatten ville medført at 280 000 pensjonister skulle betale redusert skatt, og 100 000 pensjonister skulle slippe å betale formuesskatt. Jeg mener at pensjonister også fortjener skattelette, i likhet med folk flest og næringslivet. Det vil gjøre at folk får beholde mer av sin egen inntekt, og ikke minst vil det også generere økt aktivitet i økonomien.

Karin Andersen (SV) [13:37:44]: Det er nesten så en må si at en skal høre mye før ørene detter av.

Først til dette med midlertidige ansettelser: I dag får folk jobb fordi regelverket er slik. Det er nettopp det regjeringen vil fjerne.

Til representanten Wiborg: Han bør gå tilbake og se på Fremskrittspartiets forslag til budsjetter i Stortinget da Nav-reformen ble vedtatt. Det var massive kutt i flere år, noe som hadde satt Nav i en helt umulig situasjon hvis de hadde fått det som de ville.

Når det gjelder overgangsstonaden, er det slik at SV satt i regjering da den ble forandret til en stonad som krever aktivitet. På 1990-tallet kan det godt hende det var sånn, men da vil jeg også minne om at Høyre var mot videregående skole for alle og barnehage for alle – noen av de aller viktigste tiltakene for at flere skal kunne være i jobb. Det er historien til Høyre, og den er lang og stygg på mange områder. Det er altså SV som forandret overgangsstonaden til en aktivitetsstonad, og den virker.

Denne regjeringen har ingen arbeidslinje, det er en arve- og formuelinje. «Å hjelpe» betyr å fjerne inntektene til dem som har det vanskeligst. Det virker ikke.

Jeg har vært opptatt av at de som er på sosialhjelp, skal få god oppfølging, for jeg vet at det virker. Derfor er jeg skuffet over at det ikke ligger mer penger til kvalifiseringsprogrammet, som nå er evaluert, og som virker veldig bra. Det får mange flere inn i jobb. Men dette vil ikke regjeringen satse på. Man legger ikke én krone inn i kommuneøkonomien sånn at de som er på sosialhjelp, kan få god oppfølging – og det virker. For dem som gjør det med vett og forstand, tar utgangspunkt i de individuelle forhold, ser hva som mangler – om det er helse, kvalifisering eller hva det er – og gir god og tålmodig oppfølging, virker det. Folk kommer seg ut av det. Men det å få mindre, det å bli utsatt for tvang, det å skulle gå på et eller annet innholdsløst bare fordi noen mener at det er bra for en, virker ikke, for det virker demotiverende.

Jeg har hørt flere her i dag si at det er en del av tiltakene som ikke har virket godt. Det er jeg enig i. Det er demotiverende, det ødelegger for den som blir tvunget til å gå på noe som ikke er meningsfylt, og som ikke fører fram. Der-

for bør man også nå bruke vett og forstand og skjønne at det ikke hjelper å gjøre dette når det gjelder de aller mest vanskeligstilte. Man må gi tiltak som har kvalitet.

Det hjelper heller ikke å si at man skal ha mange færre tiltak, slå alle tiltakene sammen og så legge dem ut på anbud. Det vil gjøre at vi får færre som tilbyr gode tiltak. Her trenger vi kvalitet, og vi trenger å samarbeide med noen som kan det, som bygger seg opp, som har kompetanse på å hjelpe folk, og som ikke driver med det for å drive business sjøl, men for å hjelpe folk tilbake til arbeid.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:41:02]: En av fordelene ved ikke å ha vært politiker, men ansatt i privat næringsliv i 20 år først er selvfølgelig å ha arbeidserfaring, som alt fra garderobevakt, sekretær og kontoransvarlig til markedsjef, debattredaktør og kommunikasjonsdirektør. Men 20 år i arbeidslivet har også gitt meg erfaring som fast ansatt, midlertidig ansatt, permittert og arbeidsledig. Midlertidig ansettelse ga meg erfaring og et bein innenfor og førte til fast ansettelse. Verst var det å være permittert. Å ha lojalitet til en arbeidsgiver, men være på Nav til under halv lønn følte usikkert og vanskelig. Å være arbeidsledig, derimot, var en avklart situasjon som gjorde at jeg kunne ta midlertidige jobber samtidig som jeg søkte på andre stillinger. At så mange her mener at permittering er et gode for arbeidstakerne, er for meg et mysterium. Det er først og fremst et grep for arbeidsgiverne. Dermed kan de holde på folk på skattebetalernes regning via Nav i stedet for at konkurenter eller andre bransjer som trenger kompetansen, får nettopp de folkene de trenger.

Med min erfaring blir noe av debatten rundt arbeidsmiljø og arbeid litt merkelig. Jeg har merket meg kritikken både fra arbeidstakerorganisasjonene og fra opposisjonen, særlig på punktet om at en oppmykning ikke gir muligheter for flere. Ikke overraskende er jeg uenig. Hva med arbeidsgiverne, hva sier de? Noen svarer at ja, lettere adgang til midlertidige ansettelser vil gjøre at de tør å satse litt mer på utradisjonelle ansettelser, som en med spesielle behov, eller med hull i CV-en. Og jeg velger å tro dem på det.

Men helt ærlig tror jeg dette først og fremst vil gi f.eks. vekstbedrifter en mulighet til å ansette så mange de trenger for nettopp vekst. Derfor var jeg ikke overrasket over at det nettopp var en gründerbedrift som ble brukt som eksempel i Dagsrevyen. En engasjert gründer sa at en oppmykning av arbeidsmiljøloven ville gi dem mulighet til å tørre å ansette flere, og dermed øke deres muligheter for suksess og på sikt gi faste ansettelser, og faste ansettelser var målet.

Fast ansettelse er også fortsatt hovedregelen i de nye bestemmelsene som er foreslått, og for de aller fleste arbeidsgivere er bestemmelsene helt unødvendige. Faste ansettelser gir ikke bare trygghet til arbeidstaker, men også til arbeidsgiver. Det innebærer store kostnader å ha en såkalt høy turnover med stadig nye folk som skal læres opp og følges opp. For de fleste bedrifter er det lønnsomt å ha et godt arbeidsmiljø, med en jevn turnover, fordi det sikrer både kontinuitet, fornyelse og lojalitet.

Når mer enn 700 000 mennesker i yrkesaktiv alder

står helt eller delvis utenfor arbeidslivet, kan ikke arbeidsmiljøloven bare være en vernelov for dem som har jobb, men må også være en lov som gir dem som er utenfor, en ny sjanse til å få en jobb. Når vi myker opp bestemmelsene, senker vi terskelen både for arbeidsgivere som skal ansette, og for dem som vil ha jobb. Dette senker risikoen for arbeidsgiveren og gir flere en ny sjanse til arbeid.

Jeg vet at jeg som ung arbeidstaker satte pris på den sjansen, og derfor støtter jeg selvsagt regjeringens forslag. Det er mulig jeg vil trenge den sjansen igjen når jeg i framtiden som avdanket politiker må kompensere for å ha stått utenfor arbeidslivet i flere år og skal integreres tilbake i produktivt arbeid.

Kjersti Toppe (Sp) [13:44:22]: Fleirtalspartia har vorte samde om ei omlegging av barnetillegget. Ingen skal kunna koma betre ut på trygd enn lønnsinntekta ein hadde før uførheit. Derfor vert det frå nyttår innført eit tak på 95 pst. kompensasjonsgrad netto, dvs. maks 95 pst. av lønnsinntekt før uførheit. Fleirtalet meiner at dette vil styrkja arbeidslinja. Ja, det kan vera, men eg meiner det er ein brutal måte å tolka arbeidslinja på. Eg synest det er oppsiktsvekkjande at vi har hatt ein debatt i haust der uføre ikkje skal vera uføre, og der barnerike familiar nærmast vert stempla som trygdemisbrukarar.

Eg høyrde på Politisk kvarter hin dagen der til og med Kristeleg Folkeparti argumenterte for og forsvarte den nye avtalen, der fattige barnefamiliar med uføre foreldre ikkje måtte få for masse. Det store kuttet som regjeringa først føreslo i barnetillegget ved å leggja om frå behovsprøving til standardiserte barnetillegg, vart rett nok lagt vekk i forhandlingane, og det var veldig bra. Det framforhandla forslaget er forbetra sett opp mot regjeringa sitt opphavelige forslag, men den nye modellen får uheldige konsekvensar for økonomien til mange uføre familiar med fleire barn som i dag lever på og er avhengige av den inntekta. Å endra i barnetillegget utan å setja inn kompenserte tiltak meiner eg er svært usolidarisk og vil ikkje akkurat bidra til å minska barnefattigdommen i Noreg.

Så er det vel òg slik at mange uføre ikkje er i stand til å jobba meir. Eg synest det er både urettferdig og mislukka å svekkja inntektene til uføre med ansvaret for fleire barn. Modellen som Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti foreslår, er uheldig og vil kunna låsa dei som hadde låg inntekt før dei vart sjuke, t.d. deltidsarbeidarar, i ein svært vanskeleg økonomisk situasjon. Sjeldan har uttrykket «det er betre å vera frisk og rik enn fattig og sjuk» passa betre.

Senterpartiet går imot å innføra eit tak på uføretrygd for behovsprøvd barnetillegg med 95 pst. av inntekta før uførheit, fordi vi meiner det rammar økonomisk inntektssvake familiar med barn. Kvar er barneperspektivet i denne debatten? Skal vi straffa barn fordi dei har uføre foreldre? Senterpartiet meiner at samfunnet må stilla opp i nokre tilfelle sjølv om ytingane samla sett gir noko større inntekt enn den inntekta ein hadde før ein vart sjuk og ufør.

Kristin Vinje (H) [13:47:33]: Noe av det aller viktigste vi som politikere kan bidra med, er å satse på en god

utdanning. Vi vet at god utdanning blir avgjørende for at hver enkelt skal kunne realisere sitt talent, og for at samfunnet skal kunne utvikle seg videre. Utdanning er derfor den beste næringspolitikk, den beste sosialpolitikk og den beste integreringspolitikk.

Derfor satser regjeringen massivt på utdanning. Vi prioriterer det som er aller viktigst i skolen, nemlig lærere. Vi bruker over 1 mrd. kr på Lærerløftet i 2015. Regjeringen har økt bevilgningen til videreutdanning med 695 mill. kr bare det siste året. I 2013 brukte den rød-grønne regjeringen 340 mill. kr på videreutdanning. Det viser det enorme taktskiftet Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har fått til.

Det er ikke mye sikkert vi kan si om fremtiden, men vi vet at vi kommer til å mangle fagarbeidere. Derfor vil regjeringen gjennomføre et yrkesfagløft. Regjeringen har tre hovedmål for dette yrkesfagløftet: tettere samarbeid mellom skole og næringsliv, mer fleksible løp i fag- og yrkesopplæringen og bedre kvalitet og relevans i opplæringen. Vi har økt lærlingtilskuddet to ganger på to år, og sist lærlingtilskuddet ble økt, var i 2009. Det er fem år siden.

Derfor blir det litt hult å høre på Arbeiderpartiet, som fremstiller regjeringens yrkesfagløft som dårlig. Med økningen i årets budsjett på 4 000 kr per kontrakt har også lærlingtilskuddet økt med 7 500 kr totalt siden vi overtok fra de rød-grønne. I 2015 har vi også bevilget 8 mill. kr til kompetansehevingstiltak for yrkesfaglærere, og målet er at yrkesfaglærere jevnlig skal ha mulighet til å oppdatere sin kompetanse sånn at elevene lærer mer.

I tilleggsproposisjonen for 2014 bevilget vi 114 mill. kr ekstra til fag- og yrkesopplæringen, og det ble lagt vekt på tiltak som bedrer vilkår for bedrifter og styrker kvalitet på opplæring, bl.a. økt lærlingtilskudd og ekstra tilskudd til bedrifter som tar inn elever med særskilte behov.

Utdanningsdirektoratet har også fått i oppdrag å kartlegge utstyrssituasjonen i videregående opplæring for å få et bedre kunnskapsgrunnlag. Det er fordi vi vet for lite om hvor de største utfordringene er.

En rekke ordninger videreføres også i 2015, bl.a. bevilgningene til samfunnskontrakter, kvalifiseringskurs og stimuleringsstilskudd. Det er derfor ikke riktig, slik den rød-grønne siden hevder, at regjeringspartiene ikke bryr seg om yrkesfagene. Vi har store ambisjoner på vegne av yrkesfagene.

Presidenten: Representanten Sveinung Rotevatn har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sveinung Rotevatn (V) [13:50:43]: Eg tek ordet til sist for å svare litt på angrepa frå representanten Pål Yasin Ezzari.

Det er vel og bra med dei som er organiserte, dei som har tariff, dei som har god løn. Men kva med den halvparten som ikkje er organisert? Kva med bilvaskaren som tener 40 kr timen, heilt lovleg – kva med han? Eg synest det er skuffande med denne veldige motviljen mot å få meir kunnskap på bordet. Det er berre det ein ber om, for å sjå på korleis ein kan tilpasse eit system til Noreg, slik at

vi kan sørge for at òg dei som sit nedst ved bordet, har ei anstendig løn å leve av. Å innføre nasjonal minsteløn var kampsaka for arbeidarpartiet i Tyskland. Det er ikkje akkurat eit land i krise. Men no er det innført, og ein har fått eit betydeleg løft for dei som var i låginntektsgruppene.

Det er heller ikkje sånn at det organiserte arbeidslivet går massivt mot dette. Virke støttar denne høringa. Dei ser kampen mot dei useriøse, tek det på alvor. YS var interessert i å få kunnskap på bordet, såg behovet for det. Det er skuffande at dei raud-grøne ikkje gjer det.

Torstein Tvedt Solberg (A) [13:51:56]: Jeg tok ordet da jeg hørte representanten Kambe snakke om permitteringsregelverket. Det har vært interessant å sitte og høre på dagens debatt. Regjeringa har snakket om svarte skyer. Ja, på Vestlandet ser vi disse svarte skyene. Hittil i år har 10 000 jobber forsvunnet i oljeservicenæringen. Analyser sier at 12 000–13 000 jobber vil forsvinne i 2015.

Hva gjør så regjeringa med dette når man ser disse talene? Regjeringa dobler bedriftenes kostnader med permitteringer, og komitéleder Kambe bagatelliserer disse ti dagene. Han burde kanskje ha snakket med Nav-rådgiver Gustav Svane i Rogaland, hans eget hjemfylke, som ser konsekvensene av regjeringas politikk. Nav-rådgiveren sier at han nå ser likhetstrekk med finanskrisen, men forskjellen er at det nå er flere oppsigelser enn permitteringer. I Rogaland var det i september 2 326 oppsigelser og bare 181 permitteringer – nesten 13 ganger så mange oppsigelser som permitteringer, og dette i Kambes eget hjemfylke. 2 326 familier rammes. Dette er ikke familievennlig politikk.

Arbeiderpartiet går foran og styrker permitteringsregelverket. Vi satser på det som virker, og vi gir oss ikke før regjeringa kommer etter. Det trengs konkrete tiltak, og det virker som om alle utenom regjeringspartiene har forstått alvoret. NHO krever handling, LO krever handling, og vi i opposisjonen foreslår handling. Representanten Kambe sa han ville vente og se, bare vente litt til, vente med å handle. Handlekraft har blitt til ventekraft.

Statsministeren sa i finansdebatten at hun var redd for tilbakefall. Jeg lurer på om hun har lest sitt eget budsjett. For dette budsjettet er et tilbakefall til gammeldags høyrepolitikk. Det er mer til dem som har mest, og det blir større forskjeller. Det er langt ifra nye ideer, som mange har prøvd å snakke om her i dag. Derfor er jeg glad for at opposisjonen i hvert fall viser at en annen retning er mulig. Det tror jeg velgerne ser.

Statsråd Robert Eriksson [13:54:14]: La meg starte med representanten Lise Christoffersen, som kom med en henstilling om at jeg må få orden på Nav. Ja, derfor har også denne regjeringa satt ned et ekspertutvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang av Nav. Det foreslo undertegnede også som opposisjonspolitiker. Den gangen stemte Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet imot forslaget. Vi følger opp i regjering og foretar den gjennomgangen, og vi har allerede nå satt i gang flere tiltak som vil løfte brukernes opplevelser, brukernes rettigheter, og sørge for riktige og tettere oppfølging, nettopp fordi vi ønsker å for-

bedre Nav og de utfordringene Nav står overfor. Vi gjør dette i tett samarbeid med Nav.

Så sier man i forhold til sosialhjelp at dette er nærmest som å svikte brukerne. Jeg er enig med Karin Andersen i at vi må bruke kvalifiseringsprogrammet mer. Derfor har jeg også hatt møte med fylkesmennene forrige uke for å sørge for at kommunene bruker de plassene man har til rådighet på kvalifiseringsprogrammet. Mange kommuner gjør ikke det, de utnytter ikke det potensialet som er. La oss først utnytte det potensialet som er.

Så er det viktig å møte folk med respekt og ta folk på alvor. Da setter man også gode aktivitetskrav. Dette gjelder ikke bare for den enkelte bruker. Karin Andersen sier at man sender dem over på meningsløs aktivitet. Nei, kommunene skal forplikte seg til å gi meningsfylt aktivitet, som sikrer at man kommer tilbake til jobb eller utdanning, slik som man har gjort i Fjell kommune, slik som man har gjort i Kvinesdal, slik som man har gjort i Verdalen – og jeg kunne ha ramset opp mange kommuner. Det er det som er hele formålet, nemlig at vi tar folk på alvor istedenfor å møte dem med likegyldighet.

Så til permitteringsregelverket. Jeg stiller meg undrende til representanten Bottens innlegg, der hun viser til min hjemkommune og til Kværner Verdal. Ja, det er en del i Verdalen som nå drar til Stord og jobber. Men er ikke det bra, da? Mener virkelig Arbeiderpartiet at det hadde vært en bedre politikk å si at de menneskene burde ha gått ned 38 pst. i lønn og vært hjemme i Verdalen og mottatt dagpenger, istedenfor å være i fullt arbeid? Det er det det argumenteres for, og hvis det er riktig, er det en politikk jeg tar sterkt avstand fra. Jeg mener at det er mye bedre at de menneskene får muligheten til å delta i arbeidslivet, være på Stord og få sin inntekt.

Så er det heller ikke riktig at ikke vi følger opp Brochmann-utvalget. Hva sa Brochmann-utvalget? Jo, Brochmann-utvalget sa at man måtte dreie mer fra ytelser over til tjenester. Derfor har denne regjeringa styrket bevilningene til ferie til alle og sørget for at flere unger nå får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Derfor har vi redusert barnehageutgiftene for dem med dårligst råd. Derfor har vi økt kjernetiden. Derfor har vi også lagt om stipendene, slik at de som vokser opp med foreldre med dårlig økonomi, får bedre stipendordninger og kan få 10 000 kr mer i året. Vi følger opp Brochmann-utvalget slik som Brochmann-utvalget anbefalte, og gjør det på en god og riktig måte, i tillegg til at vi har en god velferdspolitik i bunnen.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:57:28]: Politisk lederskap er å være endringsvillig, ta stilling i konflikter, si ja til nye tiltak – og jeg skal love at Senterpartiet skal være med på det. Men for Senterpartiet står samtidig det samfunnsmessige målet om jambyrdige økonomiske forhold mellom folk fast. Vi må i Norge nå sette inn kraftige tiltak mot de angrepene som skjer mot dette målet. Det skjer i arbeidslivet ved at norske tariffavtaler og norsk arbeids-

livslovgivning ikke lenger har forrang framfor EUs regler om fast ansettelse, som blir utfordret gjennom midlertidige ansettelser gjennom det som mange har sagt er et løsarbeidersamfunn internasjonalt sett.

Venstre i arbeids- og sosialkomiteen er i dag ledet av en økonomisk liberalist, som derfor naturlig nok er tilhenger av minstelønn. Men representanten Rotevatn kan ikke svare klart nei på om nivået på minstelønna skal være 30–50 pst. av vanlig inntekt framover.

Det blir en tøff debatt om arbeidslivet. Senterpartiet gleder seg.

Presidenten: Representanten Erlend Wiborg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erlend Wiborg (FrP) [13:58:40]: Når det gjelder minstelønn, fremstilles det her i dag som at enten skal man ha dagens system for lønnsdannelse, eller så skal man ha minstelønn. Det er mulig å ha en kombinasjon av begge systemene, noe som også da vil bidra for de 50 prosentene som i dag ikke er fagorganisert. Det forslaget handler om, som Rotevatn også har vært inne på, er å få en utredning av dette og få fakta, mulighetene, fordelene og ulemperne på bordet, men det ønsker dessverre ikke flertallet her i dag.

Jeg tok også ordet for å gi Sosialistisk Venstreparti mulighet til å svare på min replikk – som de ikke besvarte i sted – som handler om at Sosialistisk Venstreparti er klare på at kampen mot fattigdom er et overordnet mål. Samtidig er de imot mer eller mindre enhver form for skattelette, og Sosialistisk Venstreparti foreslo redusert utbytteskatt på aksjeutbytte. Mitt spørsmål er: Hvordan gagner det de fattige i Norge?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:59:57]: Flere har tatt ordet for å kritisere Kristelig Folkeparti for løsninga når det gjelder barnetillegget. Jeg har derfor behov for å avklare hvorfor jeg mener det er god grunn til å forsvare den løsninga vi har kommet fram til.

Det som var spørsmålet, var om vi skulle ha en behovsprøvd eller en standardisert løsning. Som jeg har sagt gjentatte ganger, mener jeg at det var et dilemma, for jeg ser argumentene for standardisering, jeg ser argumentene til Brochmann-utvalget, jeg ser argumentene for arbeidslinja. Men så mener jeg motargumentene mot standardiseringa, som jo gikk på 7 000 kr per barn istedenfor behovsprøving opptil 35 000 kr per barn, er at det vil ramme mange uføre som aldri vil kunne komme i jobb. Derfor vil det være rett på bunnlina, og de vil kunne bli rammet ganske mye. Og derfor mener jeg at det er en stor seier at vi ivaretok behovsprøvinga, så det fortsatt skal være sånn at de som har mest behov for barnetillegg, skal få det fremdeles.

Så mener jeg det er fullt ut forsvarlig å si at en heller ikke skal få mer enn 95 pst. utbetalt enn det en hadde før en ble ufør. Det handler om at uføretrygd er en stønad for bortfall av inntektsmuligheten. Det skal ikke være sånn at en får ubegrenset med støtte i tillegg, mener jeg. Det handler om legitimiteten til trygdesystemet, og en skal – som vi

var opptatt av – finne en varig løsning, sånn at uføre som har barn, også skal være trygge på hvordan ordninga skal være.

Så skal jeg også erkjenne at det ikke er kjekt å høre at det er 4 500 barn som blir rammet av den omlegginga som Stortinget nå kommer til å vedta. Men jeg er veldig stolt av at over 28 000 barn kommer mye bedre ut nå enn etter forslaget fra regjeringa. Derfor mener jeg det er en stor seier. For, på den andre siden, dersom du er i et lavtlønnsyrke – du får 250 000 kr, 300 000 kr, 350 000 kr utbetalt – er det ikke sånn at du får mer utbetalt hvis du har mange barn. Tvert imot er kanskje heller utfordringa at hvis du har mange barn, må du gå ned i stilling og ned i lønn for å kunne klare å ta deg av barna. Derfor mener jeg den ordninga som Stortinget nå vedtar, vil være god, og forhåpentligvis vil den også kunne være varig.

I tillegg har vi kjempet igjennom f.eks. utvidet mulighet for gratis barnehage for 4-5-åringene. I budsjettforliket er det 20 mill. kr ekstra i tillegg til de – nå husker jeg ikke antallet – 50 mill. kr, tror jeg, som regjeringa la inn i tilskuddsordninga for fattige barnefamilier, og det samme med ferietiltak osv.

Jeg mener det er en god ordning, en ordning som skaper legitimitet til trygdesystemet, og som forhåpentligvis kan bli varig.

Presidenten: Representanten Anette Trettebergstuen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Anette Trettebergstuen (A) [14:03:04]: Statsråden sa at Arbeiderpartiet ikke har lest Brochmann-utvalgets innstilling. Jo, vi har lest Brochmann-utvalgets innstilling – og vi har lest hele innstillingen fra Brochmann-utvalget.

For det første er det slik at Brochmann-utvalget peker på en løsning med tak, men de har noen forutsetninger som regjeringen ikke oppfyller. Den første er at de pengene man sparer, skal brukes sammen med en større sum på målrettede tjenester mot disse fattige barna. Det gjør ikke regjeringen, de gjør ikke det.

Hva annet sier Brochmann-utvalget? Jo, Brochmann-utvalget advarer også mot det regjeringen gjør: økning av kontantstøtten, det å betale folk for ikke å jobbe, kutt i barnehageplasser, dyrere barnehager. Dette er også en del av Brochmann-utvalget og det de advarer mot. Regjeringen har ingen arbeidslinje, tvert imot. De betaler folk for ikke å jobbe og gjør flere barnefamilier fattigere. Det er noe annet enn Arbeiderpartiets arbeidslinje, som går på å få folk ut i arbeid og aktivitet gjennom målrettede og støttende arbeidsmarkedstiltak.

Dag Terje Andersen (A) [14:04:21]: Mot slutten av debatten: Det har i denne debatten, og av og til i Stortinget, blitt nevnt – kanskje for ofte – at Norge er verdens beste land å bo i. Til tross for det vanstyret som Norge har vært utsatt for under den rød-grønne regjeringa, som enkelte representanter her har presentert, så er det tilfellet. Det er noen grunner til det, og det er noen kriterier for det.

Én av hovedårsakene til det er at Norge er et land med små forskjeller.

Når vi nå vedtar det budsjettet som skal vedtas her i dag, blir det – mot våre stemmer – vedtatt større forskjeller. Vi går altså imot én av de tingene som har gjort Norge til verdens beste land å bo i, fordi den nye regjeringa tydeligvis mener at rike mennesker blir stimulert av å få mer penger, og at fattige mennesker blir stimulert av å få mindre penger.

En annen grunn som har bidratt til at vi har kommet godt ut på denne type internasjonale sammenligninger – det er selvfølgelig mange grunner – er den orden og ikke minst det samarbeidet som vi har i arbeidslivet mellom partene og myndighetene, og for så vidt mellom det organiserte Norge og myndighetene generelt. Flere har nevnt arbeidsmiljøloven – som jeg hadde trodd vi skulle vente med til den skulle diskuteres her – og i det forslaget til endringer i arbeidsmiljøloven som er lagt fram, ser vi at de faglige etatene til departementet går imot, Arbeidstilsynet advarer, Statens arbeidsmiljøinstitutt advarte mot en del av de tingene som skjer ved endring av arbeidsmiljøloven, og en samlet arbeidstakerside i Norge går imot, på samme måte som med permitteringsreglene, der en samlet arbeidsgiver-side og en samlet arbeidstakerside nå er enig i det Robert Eriksson mente den gangen han var stortingsrepresentant. Men likevel er det sånn at regjeringa hører ikke på sånt, regjeringa vet bedre. Hvis det skulle være sånn at kartet og terrenget ikke stemmer, er regjeringa overbevist om at det er kartet som er riktig. Det drar oss i feil retning i forhold til ambisjonen om å holde oss høyt oppe på statistikken over de land det er best å bo i.

Tidligere var nåværende statsråd Eriksson opposisjons-politiker, og jeg synes han mange ganger på en måte pekte lenger på den samme veien som den rød-grønne regjeringa sto på. Han kritiserte pensjonsordningene for å være for dårlige, han kritiserte permisjonsregelverket for ikke å være godt nok, og han mente at vi skulle sette inn ytterligere tiltak for velferdssamfunnet Norge. Ja, daværende stortingsrepresentant Eriksson var en mann av veldig store ord – av store, tomme ord.

Bente Stein Mathisen (H) [14:07:48]: Jeg synes det har vært lite konstruktive innlegg fra de rød-grønnes side i debatten her i dag. Det er mye svartmaling av det fremlagte budsjettet.

Jeg synes at Arbeiderpartiet ikke har kommet med noen nye grep eller forslag til løsninger for å bidra til å legge til rette for at flere folk kommer inn i arbeidslivet – et parti som har snakket varmt og høyt om arbeidslinjen i årevis. Det er ingen nye tanker – bare å fortsette med det som er prøvd til nå. Er Arbeiderpartiet fornøyd med at vi har så mange mennesker i yrkesaktiv alder utenfor arbeidslivet? Vi har riktignok lav arbeidsledighet, men det er altså 650 000 som har helserelaterte ytelser, eller som har trygd og er utenfor arbeidslivet – og noen arbeidsledige. Synes Arbeiderpartiet at de tiltakene vi har nå, er gode nok? Jeg synes det er rart at de ikke er villig til å prøve noe nytt for å hjelpe flere til å få et bein innenfor.

Midlertidig ansettelse har det vært snakket en del om

i dag. Fra regjeringens side er det lagt frem et ønske om å prøve å få til det. Det har jo vist seg at det har vært et springbrett inn i arbeidslivet for mange – flere har fått fast stilling. Med dagens regelverk er det mulig å få en midlertidig stilling hvis man f.eks. skal erstatte en som er sykmeldt, eller det er et vikariat – en såkalt vakant stilling. Nå ønsker regjeringen å myke opp dette, slik at flere kan få prøve seg og få den inngangen som har vist seg å være bra for veldig mange, som har fått fast ansettelse etter en tid som midlertidig ansatt. Dette er ikke en rasering, men en forsiktig oppmyking, med klare begrensninger, slik at det ikke skal misbrukes.

Nei, regjeringens politikk fører oss ikke i feil retning – den fører oss i riktig retning ved å få flere inn i arbeidslivet.

Ole mic Thom m e s s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [14:09:56]: Først til skatt – til representanten Wiborg: Han får lese SVs alternative budsjett, der vi gir skattelette til alle som tjener under 600 000 kr. Vi gir god skattelette til dem, for det er de som kan øke sitt arbeidstilbud, som det heter, mens folk som oss, som tjener godt, vi kan vel – og bør vel – kanskje ikke jobbe mer enn det vi gjør. Vi trenger ikke skattelette. Vi gir skatteletten der den bør være, og vi letter også til bedriftene, men vi øker progressiviteten både i formuesskatten og i inntektsskatten.

Jeg er veldig enig i det som representanten Kjersti Toppe sa om dette med barnetillegget i uføretrygden. Det er slik – til representanten Ropstad – at dette er bortfall av mulighet til den vanlige lønnsøkningen som vi andre har, til å bytte jobb og til å jobbe overtid. Dette er barn som lever med foreldre som har hatt ekstremt lav inntekt før, og som resten av barndommen sin nå skal leve i fattigdom fordi Kristelig Folkeparti synes at det er riktig.

Anniken Huitfeldt (A) [14:11:11]: Hvis regjeringspartiene allerede etter ett år blir fornærmet for at vi vil diskutere det som er regjeringens nye politikk, da begynner man å bli ganske tidlig slitne. For mitt hovedpoeng var at i hele valgkampen var det jo slik at det som er de nåværende regjeringspartiene, ikke ønsket å diskutere maktforholdet mellom arbeidsgivere og arbeidstakere. De ville flytte debatten om midtstreken i norsk arbeidslivspolitik, de ville nærme seg fagbevegelsen – partiet Høyre ville gå til venstre. Men hva ser vi nå? Vi ser altså forslag som er relativt ytterliggående, og som møter en samlet opposisjon fra arbeidstakerorganisasjonene. Tidligere arbeidslivspolitisk talsmann for Høyre, Torbjørn Røe Isaksen, sa at de ville gjennomføre endringer som ville få gehør hos arbeidstakerne – det var jo det partiene gikk til valg på – og hvis man blir fornærmet for at det nå trekkes fram som en del av diskusjonen, ja, da blir man ganske fort slitne!

Så er det snakk om hvordan man kan få flere folk ut i arbeid. Den tidligere regjeringa lanserte en stortingsmelding med mange offensive grep, som flere tiltaksplasser og mer lønnstilskudd for å få folk ut i arbeid. Det den nåværende regjeringa har gjort, er å sitte og jobbe med en stortingsmelding uten nye tiltak, utenom ett: flere midlertidige ansettelser. Og de som jobber med utsatte grupper på arbeidsmarkedet, sier jo det motsatte: Midlertidige ansettelser hjelper ikke de svakeste, snarere tvert imot, og de land som har prøvd det, har ikke fått flere svake grupper inn i arbeidslivet. Så her er det ingen nye tiltak, og jeg synes regjeringa har blitt ganske tidlig slitne hvis de ikke tåler diskusjon om dette.

Den største skuffelsen synes jeg er tiltaksplasser, for det er den virkelig viktige måten å få folk ut i arbeid på, og når det kuttes i dette, kutter man i det aller viktigste virkemidlet for å få flere utenfor arbeidslivet, inn i arbeidslivet.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lise Christoffersen (A) [14:13:30]: Bare en liten kommentar til det siste innlegget fra representanten Bente Stein Mathisen, som etterlyser vilje hos de rød-grønne til å prøve noe nytt: Dette er jo den retorikken som bl.a. Høyre brukte i valgkampen, «prøve noe nytt» – og gi inntrykk av at her kommer det noe revolusjonerende som virkelig skal skape vei i vellinga. Men midlertidige stillinger er ikke noe nytt. Aktivitetsplikt er ikke noe nytt. Lønnstilskudd er ikke noe nytt. Kutt i tiltaksplasser er ikke noe nytt. Kommersialisering av tiltak er heller ikke noe nytt. Kutt i trygdeordninger og i stønader er ikke noe nytt. Når det vises til at midlertidige stillinger gir folk muligheter, ja, så er det innenfor dagens regelverk. I Sverige har de et videre regelverk, og der er det 39 000 som har gått på midlertidige stillinger i mer enn fem år.

Presidenten: Representanten Arve Kambe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arve Kambe (H) [14:14:53]: Arbeids- og sosialkomiteen disponerer i praksis en tredjedel av statsbudsjettet. Det er et stort ansvar, og vi enes om budsjettet i dag. Når jeg sier enes om, betyr det at de aller, aller fleste pengene som bevilges fra Stortinget, er det enstemmighet om. Det tjener Stortinget til ære, for det er høy oppslutning om velferdsordningene i Norge. Det er høy oppslutning om målsettingene om lav arbeidsledighet, høy sysselsetting og stabil kronekurs, men vi mener at våre forslag går i en bedre retning enn de rød-grønnes.

Så synes jeg tendensen er, særlig fra Arbeiderpartiets side, når vi leser deres alternative statsbudsjett, at de har brukt året i opposisjon dårlig. Det er kun satt fram kopier av nedstemte forslag eller trukne forslag fra rød-grønne meldinger. Jeg tror at skal man vinne et valg, gjør man ikke det ved å gjenta det man har gjort før. Man vinner valg med

å ha ny politikk, og debatten i dag viser at Arbeiderpartiet har ingen ny politikk.

Martin Kolberg (A) [14:16:18]: Jeg har fulgt denne debatten fra kontoret, og jeg må si at det er ingen tvil om hva dette handler om. Dette er en del av det store regjeringssprosjektet med tanke på å forandre Norge, som det er sagt. Det som man forsøker å påberope seg, er at dette er modernitet. Det er her høyresida – og dessverre også partiet Venstre – tar så grundig feil. Det finnes ingen eksempler noe sted, som flere representanter allerede har sagt, på at dette fører et samfunn inn i en moderne retning. – Jeg bare sier det først.

At høyresida i Norge mener dette – det er jo dette høyresida står for, det er jo dette som er høyrepartiene. Men det som jeg ikke forstår, er at NHO støtter det, slik som de nå gjør. Det ene er selvfølgelig at de utfordrer partssamarbeidet, men det NHO ikke ser, og som jeg ikke forstår at de ikke ser, er at det undergraver deres posisjon også i neste runde. Denne midlertidigheten og denne måten å tilnærme seg arbeidslivet på vil angripe det ordnede arbeidslivet, og NHO er en del av det. De er vel forblindedet av håpet om at det skal gi dem lettere forhold og raske fortjeneste, men det vil bare vare en kort stund. Det ser vi i alle andre land, hvor næringsvirksomhet og verdiskaping faller også fordi arbeidslivet ikke er ordentlig organisert. Hvis man var så pass kapitalistisk som representanten Rotevatn er, ville jeg virkelig tenkt meg grundig om før jeg gikk langs et sånt spor, for avkastningen på kapital forutsetter nemlig det stabile samfunn og det stabile arbeidslivet, og det får man ikke med disse ordningene. Det behøver man ikke være sosialdemokrat for å mene. Det kan man gå til både økonomer og forskning for å få demonstrert. Representanten Rotevatn som er så sterk tilhenger av det han kaller forskning og vitenskap, burde faktisk gå til det og legge det til grunn i denne debatten og ikke bli forblinded av sin egen liberalistiske tenkning, som det i virkeligheten er, for det er ikke liberal tenkning. Dette er brudd med Venstres fundamentale historiske rolle. Dette er liberalisme, ikke liberalt, slik som Rotevatn prøver å kalle det og prøver å dekke sin argumentasjon med. Det er uriktig, og derfor hadde jeg lyst til å si dette.

Kristin Vinje (H) [14:19:29]: Det er riktig at vi bor i et av verdens beste land. Derfor synes jeg det er en merkelig analyse av representanten Dag Terje Andersen å si at dette budsjettet vil bidra til at vi ikke lenger skal bo i verdens beste land.

En av hovedsatsingene til regjeringen er nettopp at vi skal realisere kunnskapssamfunnet. Vi vet at vi må skape verdier i fremtiden for å sikre velferdssamfunnet, – ikke bare for oss som er her i dag, men også for barn og barnebarn, som kommer etter oss. For å skape nye arbeidsplasser og for å sikre de arbeidsplassene vi har i dag, vet vi at vi må ha en massiv satsing på skole. Dette gjør regjeringen bl.a. gjennom en storstilt satsing på lærerne.

I tillegg inneholder dette budsjettet en sterk satsing – en vekst – i universitets- og høyskolesektoren for å bidra til økt kvalitet i våre utdanningsinstitusjoner, for ikke å snak-

ke om det taktskiftet vi ser i forskningspolitikken etter at Erna Solberg overtok som statsminister.

Det vi må gjøre for å sikre at Norge skal være verdens beste land å bo i, også i fremtiden, er å satse på kunnskap gjennom barnehagen, gjennom skoleløpet, gjennom utdanningen og forskningen, og legge til rette for at vi kan skape arbeidsplasser – også i fremtiden.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kirsti Bergstø (SV) [14:21:20]: Vi vil alle skape verdens beste land å bo i, men politikken fra høyresiden og politikken fra venstresiden vil ikke skape det beste landet for de samme gruppene. Det er vesensforskjellen her. For et godt samfunn – og grunnen til at vi er kåret til verdens beste land å bo i – handler om at vi har små forskjeller. Det handler om at et samfunn med små forskjeller er et samfunn basert på tillit, med lav kriminalitet, med mobilisering, der man kan ta utdanning og ha en karrierevei uavhengig av hvor man kommer fra. Men det fordrer jo en politikk der man faktisk bruker de store summene på de viktige oppgavene, der vi bruker dem på fellesskap og velferd og ikke på skattelette til de rike. Vi ser det skillet i debatten her, der de rød-grønne fremdeles vil at Norge ikke bare skal være det beste landet for noen, men verdens mest rettfærdige land å bo i.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1–5.

Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 6–9 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 6 [14:22:37]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Fredric Holen Bjørdal, Dag Terje Andersen, Anette Trettebergstuen og Lise Christoffersen om strategi for bedre arbeidsmuligheter for menneske med nedsett arbeidsevne (Innst. 52 S (2014–2015), jf. Dokument 8:73 S (2013–2014))

Sak nr. 7 [14:22:52]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Karin Andersen om å stoppe økt kommersialisering av arbeidsrettede tiltak for å sikre best mulig kvalitet og resultater i Nav (Innst. 51 S (2014–2015), jf. Dokument 8:76 S (2013–2014))

Sak nr. 8 [14:23:15]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen

og Heikki Eidsvoll Holmås om å gi unge som er innvilget uføretrygd, tilgang på hjelp og tiltak fra Nav for å komme i arbeid (Innst. 88 S (2014–2015), jf. Dokument 8:97 S (2013–2014))

Sak nr. 9 [14:23:36]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Snorre Serigstad Valen om å gi unge under 25 år som ikke er i skole eller arbeid, rett til utdanning, kompetansesivende aktivitet, veiledning og/eller jobbtilbud innen tre måneder (Innst. 89 S (2014–2015), jf. Dokument 8:98 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til hver partigruppe og 10 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bente Stein Mathisen (H) [14:24:41] (ordfører for sak nr. 7): SV er, slik jeg oppfatter det, på prinsipielt grunnlag helt imot at private aktører skal løse noen av velferdsoppgavene våre.

I representantforslaget, Dokument 8:76 S for 2013–2014, hevder de at arbeidsavklaring og oppfølgingstjenester ikke egner seg for butikk, og de sier videre at hvis private tjenesteleverandører slipper til, vil de bare være opptatt av profitt, og det vil gå ut over etisk standard og kvalitet på tjenestene. Denne holdningen vitner om veldig liten tillit til fagpersoner og ledere i alle de private velferdsinstitusjonene vi har her i landet. Jeg er sikker på at sykepleiere ikke endrer adferd og måten å jobbe på om de jobber i en privat bedrift. Høy etisk standard og faglig integritet vil være viktig, enten det jobbes på et offentlig sykehus eller i et privatdrevet sykehjem. Det samme vil gjelde for en snekker eller en arbeidsleder, om det jobbes i driftsavdelingen i en kommune eller i en privatdrevet attføringsbedrift.

Flertallet i komiteen deler ikke de rød-grønnes negative syn på private aktører. Flertallet er opptatt av mangfold i tjenestetilbudet og ønsker flere tilbydere velkommen. I anbudene skal det være klare kriterier til kvalitet, individuell oppfølging og forutsigbarhet for dem som skal søkes inn i tiltakene. Nav kjøper allerede en begrenset andel avklarings- og oppfølgingstjenester.

Det finnes i dag to ordninger med arbeidsavklaring og to ordninger med oppfølgingstjenester. Avklaring i ordinær virksomhet anskaffes i åpen konkurranse etter anskaffelsesreglene, og avklaring i skjermet virksomhet kjøper Nav fra attførings- og vekstbedrifter uten konkurranse. Det samme gjelder oppfølgingstjenesten. Den ene opp-

følgingstjenesten anskaffer Nav i åpen konkurranse, den andre, Arbeid med bistand, kjøper Nav fra de godkjente tiltaksbedriftene uten konkurranse.

Det er noe som ikke stemmer når vi har å gjøre med to delvis overlappende tiltak med hensyn til arbeidsavklaring og oppfølging, men som har helt ulike betingelser. Flertallet viser til en rettslig vurdering som er gjort av Kluge Advokatfirma om anskaffelsesregelverket for de tiltakene som i dag er forbeholdt attførings- og vekstbedrifter. Konklusjonen er at disse anskaffelsene er kjøpt av tjenester som skal følge anskaffelsesregelverket. Den forrige regjeringen erkjente i Meld. St. 46 for 2012–2013 Flere i arbeid at dagens ordning ikke er i samsvar med regelverket, og at en ville vurdere dette nærmere.

Nå er det regjeringen Solberg som styrer, og de tar dette på alvor og vil rydde opp i forholdene. Regjeringen foreslår derfor å forenkle tiltakssystemene ved å slå dem sammen, slik at det blir én ordning når det gjelder arbeidsavklaring, og en ordning når det gjelder oppfølgings-tjenester. Det vil gi et mer oversiktlig og enklere tiltakssystem, som er bedre tilpasset folks behov for hjelp, og som blir lettere å forholde seg til for både dem som jobber i Nav, arbeidsgivere og arbeidssøkere. Begge de nye tiltakssystemene skal anskaffes etter anskaffelsesreglene.

Kjøp av arbeidsmarkedstiltak i åpen konkurranse endrer ikke på hvem som skal ha tilbudene, eller på tiltakenes faglige innhold og kvalitet. Vi har med den samme brukergruppen å gjøre, som trenger trygghet, støtte og forutsigbarhet både i avklaringssituasjonen, i arbeidstreningen og i attføringsarbeidet inn mot arbeidslivet. Det må utarbeides klare kriterier for dette og for hvilken oppfølging som trengs i anbudene. Regjeringen varsler at det vil bli en tettere oppfølging av leverandørenes resultater både når det gjelder kvalitet og overgang til arbeid. Nav vil sette konkrete kvalitetskrav til leverandørene som de må dokumentere at de oppfyller. Det skal stilles krav til oppnådde resultater av tiltaksgjennomføringen.

Ved å åpne opp for like konkurransevilkår får vi flere aktører på banen og ikke færre, som Karin Andersen hevdet i et innlegg tidligere i dag. Flere aktører vil bedre kunne dekke variasjonen i de sammensatte behovene brukerne har for hjelp til å komme i arbeid. Det handler veldig mye om motivasjon. Med økt valgfrihet vil det være enklere å finne et tilbud som sammenfaller med den enkeltes kvalifikasjoner og yrkesønsker.

Det hevdes at hvis det åpnes opp for mer konkurranse, ødelegges grunnlaget for de etablerte arbeids- og vekstbedriftene som lenge har kunnet drive uten konkurranse. Mange av attførings- og vekstbedriftene driver veldig godt, de kan vise til gode resultater og trenger ikke å frykte anbuds konkurranser. De vil hevde seg godt i konkurranser med den erfaring og kompetanse de besitter. I tillegg blir det også plass til andre aktører, som f.eks. Pøbelprosjektet, som er en del av Ferd Sosiale Entreprenører. Pøbelprosjektet jobber med unge mennesker som står utenfor det etablerte skolesystemet og arbeidslivet. De jobber utradisjonelt og greier å motivere mange unge som har gitt opp, tilbake til jobb eller videre utdanning. De har siden starten av prosjektet i 2007 hatt 1 600 pøbler i prosjektet, og 94 pst. av

disse er i jobb, under utdanning eller på vei ut i jobb – en ganske god prosentsats.

Det er viktig med mangfold og at det åpnes opp for kreativitet og nye løsninger. Ulike mennesker trenger ulike tilbud. I arbeidet med å inkludere flest mulig i arbeidslivet må vi slippe til alle gode krefter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:29:59]: Det er viktige representantforslag som behandles nå, og jeg vil bruke min taletid på tre av forslagene.

Det første er forslaget fra arbeiderpartirepresentantene om bedre arbeidsmuligheter for mennesker med nedsatt arbeidsevne. Senterpartiet vil der vise til rapporten Den nordiske modellen mot 2030 – Et nytt kapittel? Sluttrapporten til det felles nordiske forskningsprosjektet Forvitring eller fornying i Norden 2014–2030 – i kortform: NordMod 2030 – som har sett på hvorledes nasjonale og internasjonale endringer påvirker den nordiske samfunnsmodellen. I sluttrapporten står det bl.a. følgende om arbeidsinnvandring og press på den nordiske modellen:

«Rekrutteringen av arbeidsinnvandrere er gjerne sterkest i bransjer med små kvalifikasjonskrav, manuelt arbeid, lav organisasjonsgrad, og dårlige lønns- og arbeidsvilkår. Dette kan føre til at systemet for lønnsdannelse svekkes, produktivitetsveksten reduseres, at lønnsnivået brekker opp og at lønns- og inntektsforskjellene øker. Forskning fra Norge viser at økt innvandring har en målbar effekt på lønnsnivået (...). Konsekvensen av dette kan i neste omgang være større inntektsulikhet. En annen konsekvens er at skjerpet konkurranse om de lavest lønte jobbene kan øke risikoen for utstøting av svake grupper fra de nordiske arbeidsmarkedene (...).»

Senterpartiet mener at Stortinget i drøfting av tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne ikke lenger kan se bort fra den svært store tilstrømminga av utenlandsk arbeidskraft til Norge de siste tiåra, og at den har vært så stor at vi har fått en fortrenningseffekt som har vært av det mest markante. Fortrenningseffekten vil si at etablerte arbeidstakere eller personer som står svakt på arbeidsmarkedet, risikerer å bli utkonkurrert av ny arbeidskraft fra utlandet. Både innvandrere og personer med redusert arbeidsevne er eksempler på arbeidstakergrupper som er utsatt for denne konkurransen. Personer med nedsatt arbeidsevne blir i dag presset ut av arbeidsmarkedet, utstøtingsmekanismene er flere. På denne bakgrunn fremmer Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget bed regjeringa leggja fram ei vurdering av konsekvensane for sysselsetting av personar med nedsatt arbeidsevne som følgje av det svært store omfanget av utanlandsk arbeidskraft frå EØS-området.»

Jeg tar opp forslaget.

Den neste saken er representantforslaget fra Karin Andersen og Heikki Eidsvoll Holmås:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at unge mennesker med uføretrygd gis rett til arbeidsmarkedstiltak på lik linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.»

Det er en samlet komité som er enig med forslagsstil-

lerne i at samfunnet har en viktig forpliktelse til å legge godt til rette for at så mange mennesker som mulig kan komme tilbake i arbeid. Forslagsstillerne mener at flere av dem som blir uføretrygdet som unge, kanskje kan komme tilbake til delvis eller helt arbeid på et senere tidspunkt dersom riktig hjelp blir gitt. Det er en samlet komité som viser til at forslagsstillerne påpeker at uføre i dag ikke har noen rett til å ta del i det tiltaksapparatet som Nav forvalter.

Komiteens flertall, alle unntatt representanten for Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til statsrådets svar og konklusjon om at det ikke er formålstjenlig å fremme lovforslag som gir unge uføretrygdede en generell rett til arbeidsrettede tiltak på lik linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.

Men det er en samlet komité som mener at moderne medisiner og tida i seg sjøl kan arbeide for at noen kan bli friskere og dermed komme tilbake helt eller delvis i inntektsbringende arbeid, slik at uføretrygden helt eller delvis kan falle bort.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet mener på denne bakgrunn at derfor bør uføre i aldersgruppa 20–30 år med diagnose for å kunne bli friskere gis rett – og jeg understreker rett – til medisinsk vurdering gjennom Nav hvert annet år for å få vurdert om helsesituasjonen har forbedret seg slik at en har mulighet for å utføre arbeid. Dersom svaret er ja på det spørsmålet, må den uføretrygdede gis rett til arbeidsmarkedstiltak på linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger, samtidig som vedkommende har rett til å få tilbake innvilget uføretrygd om arbeidsforsøket må oppgis.

Derfor fremmer Arbeiderpartiet og Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at unge uføre (20–30 år) hvert annet år gis rett til medisinsk vurdering gjennom Nav, slik at vedkommende ved bedre helsetilstand skal gis rett til arbeidsrettede tiltak på linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.»

Flertallet – Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre – avviser dette forslaget, mens SV fremmer sitt forslag som ligger til grunn for den stortingsbehandling som vi nå står oppe i.

Jeg tar opp forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Til slutt er det en svært viktig sak fra representanten Karin Andersen og Snorre Serigstad Valen, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre rett til utdanning, kompetansegivende aktivitet og/eller veiledning og arbeidstilbud innen tre måneder for ungdom under 25 år som ikke er i utdanning eller arbeid. Denne retten skal ikke erstatte ordinær studiefinansiering.»

Det er en samlet komité som viser til at unge ledige i alderen 20–24 år er garantert en aktivitetsplan innen en måned etter at de har fått et vedtak fra Nav som tilsier at de har behov for arbeidsrettet bistand.

Videre er det en samlet komité som sier at det framgår av svarbrevet fra statsråden at blant unge med nedsatt arbeidsevne i alderen 20–29 år er satt et mål om at 90 pst.

av målgruppen til enhver tid skal ha en godkjent aktivitetsplan, og at det er selve oppfølgingen som er poenget – ikke nødvendigvis tiltaket. Videre at det kan være aktuelt med tiltak som omfatter et bredt register av virkemidler, som tiltak rettet mot helse eller den sosiale situasjonen den enkelte ungdom kan befinne seg i. I tillegg gjelder fortsatt garantien om arbeidsrettede tiltak for unge ledige under 20 år.

Det er også en samlet komité som mener at målet med den kommende meldingen om livslang læring og utenforskap er å utvikle en ny og helhetlig politikk for voksne med svake grunnleggende ferdigheter. Hele komiteen er glad for at statsråden varsler at tiltak for unge voksne som verken er i jobb eller i utdanning, vil bli drøftet videre i dette arbeidet. Så langt enigheten.

Det er videre et mindretall fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti som mener at utfordringene med å få ungdom under 25 år – og som ikke har nedsatt arbeidsevne – i arbeid, er så store at de foreslår nye tiltak. Disse medlemmene mener derfor at det må gjøres økonomisk attraktivt for både offentlige og private arbeidsgivere å ansette ungdommer under 25 år, som verken er i arbeid eller under utdanning, som lærekandidater. Og der er vi ved poenget – lærekandidater. Vi står altså i den situasjonen at en rekke ungdommer i gruppen 20–25 år ikke har arbeid, de har ikke utdanning, de er ikke lærlinger, og da må vi tenke nytt. Dette mindretallet har da følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i den kommende meldingen om livslang læring og utenforskap konkretisere et nytt alternativ som gir arbeidsgivere incentiv til å ansette ungdommer under 25 år som er bosatt i Norge, jf. lov om folkeregistrering, og som verken er under utdanning eller i arbeid, som lærekandidater.»

Lærekandidat er et kjent begrep, bl.a. ved ansettelse av ungdom i kommunene. Som navnet sier, gjelder det altså å lære mer om et fag – i en toårsperiode. Det å lære mer i et fag vil for denne ungdommen som går inn som lærekandidat, også gi grunnlag for økt inntekt gjennom sitt arbeid. Dette blir en avtale mellom den arbeidssøkende, arbeidsgiver og Nav. Det er en måte å tenke nytt på for nettopp å målrette det praktisk med hensyn til arbeid. Avklaringer og planer, handlingsplaner for ungdom – vel, det har vi sett mye av, men det som er den store mangelen, er praktiske arbeidsplasser for den gruppen av ungdom som ønsker å ha noe å gå til, ønsker å lære mer, og dermed ønsker å få respekt for sitt arbeid, ved at en kan vise at en får til noe. Her har vi muligheter, og det er forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet. Jeg tar opp forslaget.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Fredric Holen Bjørdal (A) [14:40:04]: For Arbeiderpartiet er det ein hovudprioritet å setje i verk reformer og tiltak for å stø opp om arbeidslina og målet om arbeid til alle. Dømar på det er pensjonsreforma og den nye uføreforforma, som skal gjere det lettare å kombinere uføretrygd

med ordinært arbeid. Eit anna døme er jobbstrategien for personar med nedsett funksjonsevne frå 2012.

Som samfunn er vi dessverre ikkje i mål med å inkludere alle i arbeidslivet, og behovet er framleis til stades for å fornye og vidareutvikle arbeids- og velferdspolitikken, slik at fleire får moglegheit til å ta del i arbeidslivet – særleg i lys av at det hos Nav er registrert over 200 000 personar med nedsett arbeidsevne.

Det er eit mål for Arbeidarpartiet at personar med nedsett arbeidsevne i større grad enn i dag skal kunne kome i arbeid, eventuelt kombinert med ei gradert uføreyting. Ei stor utfordring er at mange personar i yrkesaktiv alder er utanfor arbeidslivet og tek imot helserelevante ytingar. Det var for å møte desse utfordringane at Stoltenberg-regjeringa hausten 2013 la fram Meld. St. 46 for 2012–2013, Flere i arbeid – ei melding som Høgre og Framstegspartiet dessverre trekte tilbake. Det betyr at det er gått over eitt år utan at noko har skjedd på dette området, bortsett frå at statsråd Eriksson har bestemt seg for å kommersialisere arbeidsretta tiltak utan å ville rådføre seg med Stortinget. Det meiner Arbeidarpartiet er feil, og vi stør SVs forslag om å stoppe auka kommersialisering på dette området. Det vil eg kome tilbake til.

Det er ikkje rom for kvileskjer i arbeidet med å få fleire inn i arbeidslivet. Og det gjer at Arbeidarpartiet i Stortinget i juni i Dokument 8:73 for 2013–2014, foreslo noko av dei aller viktigaste tiltaka i vår Meld. St. 46 for 2012–2013 i håp om å få med stortingsfleirtalet på det, fordi vi meiner det er nødvendig med ein strategi for betre arbeidsmoglegheiter for personar med nedsett arbeidsevne og meir bruk av gradering i dei helserelevante ytingane. Sentralt i ein slik strategi meiner vi må vere å setje kritisk søkjelys på korleis arbeidslivet er innretta i dag, kva slags moglegheiter det gir og korleis offentlege inntektssikringsordningar, tiltak og tenester underbygger arbeidsdeltakinga. Målet for Arbeidarpartiet er at strategien skal føre til at flest mogleg skal kunne ta del i og oppretthalde tilknytninga til det ordinære arbeidslivet.

Vårt forslag til strategi er basert på to delstrategiar. For det første er det ein tilknytingsstrategi, som inneheld tiltak som sikrar tilknytninga til arbeidslivet. Særleg viktig er det for menneske som har nedsett arbeidsevne på grunn av helseproblem, og som dermed står i fare for å falle ut av arbeidslivet. Desse må få bli verande i ei stilling på redusert tid og med arbeidsoppgåver dei kan meistre.

Tilknytingsstrategien må supplerast med tiltak for å inkludere fleire av dei med nedsett arbeidsevne som i dag står utanfor arbeidslivet, og som ønskjer eit arbeid å gå til. Om ein lukkast med å sikre tilknytninga til dei som står i fare for å falle ut av arbeidslivet, vil færre isolert sett ha behov for bistand for å få arbeid. Tiltak retta mot etterspørselssida i arbeidsmarknaden vil kunne gje nytt arbeid og inkludere fleire av dei som elles ville ha enda opp med full uføretrygd. Ved å tilby personar med nedsett arbeidsevne eit arbeid dei kan meistre, kan ein også oppnå ei styrking av det samla arbeidstilbodet.

Arbeidarpartiet synest det er leit at regjeringspartia og støttepartia ikkje her ønskjer å vere med på å utvikle ein slik strategi. Vi meiner at det ville lagt grunnlaget for å in-

kludere fleire av dei som i dag står utanfor arbeidslivet, inn i inntektsgjevande arbeid.

Så registrerer eg til slutt at regjeringa i statsråd no før helga endeleg har fremma ei melding om verkemidla i arbeidsmarknads- og velferdspolitikken. Det er bra. Vi vil studere ho med interesse. Vi har store forventningar til innhaldet, som statsråden har brukt over eit år på. Vi ser fram til å behandle ho i Stortinget. I mellomtida tek eg opp dei forslaga som Arbeidarpartiet er med på i dei sakene som er til behandling.

Presidenten: Representanten Fredric Holen Bjørdal har tatt opp de forslag han refererte til.

Tor André Johnsen (FrP) [14:44:19]: Vi behandler i dag fire representantforslag samlet. Det er en utfordring, for vi ønsker jo å omtale hvert forslag for seg, samtidig som vi ønsker å knytte noen kommentarer til enkeltforslag og til det som er likt i forslagene.

La meg først knytte noen kommentarer til det bildet som de fire forslagene tegner når man ser på dem samlet. Her er det altså en tilsynelatende god idémyldring i opposisjonen. De rød-grønne mener å ha funnet flere gode tiltak for ulike grupper som sliter i arbeidslivet, og som kan tenkes å trenge hjelp for å få arbeid. Men når man ser mer kritisk på forslagene, viser det seg at det enten er litt lite innhold, at det kan være svake forslag, eller det kan være forslag som kanskje best bør ses i sammenheng med andre forslag.

Det aller mest interessante er likevel følgende: Ved å flagge sine standpunkter til en rekke løsevedte tiltak så tidlig binder opposisjonen seg til masten. De går sterkt ut med argumentasjon for sine forslag og er tilsynelatende blinde for å se forslagene i en sammenheng. Når opposisjonen binder seg på denne måten, skal det bli veldig spennende å høre debatten – nå som regjeringen kommer med forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og en melding om arbeidsmarkedet. Det skal også bli veldig spennende å høre hvordan opposisjonen reagerer på konstruktive forslag fra ekspertgruppen som nå gjennomgår Nav.

Representantforslaget fra arbeiderpartirepresentantene er et godt eksempel på resirkulering av gamle forslag. De punktene som listes opp i forslaget, er i all hovedsak resirkulert fra arbeidslivsmeldingen, som den forrige regjeringen la fram helt på tampen av sin regjeringstid. Faktisk er det ganske interessant å huske på hvilket tidspunkt de la fram den meldingen. Det var like før stortingsvalget, og på det tidspunktet var det klart – i hvert fall for de fleste av oss – at de rød-grønne lå meget tynt an med hensyn til å få en valgseier. De aller fleste regnet nok med et regjeringsskifte. Kan vi virkelig ta på alvor en melding som legges fram rett før valget? Kan vi virkelig tro at listen med tiltak er realistisk, og ikke kun valgkamputspill? Dette forslaget var lett når det gjaldt innhold, og tungt når det gjaldt valgkampretorikk.

Det er ikke bedre i dag. Derfor er jeg glad for at den sittende regjering har en langt mer realistisk og positiv tilnærming til hvordan de med nedsatt arbeidsevne kan sikres bedre arbeidsmuligheter. Jeg er glad for at regjerin-

gen trakk stortingsmeldingen «– Flere i arbeid», og jeg ser fram til at det kommer en ny sak med mer konkrete tiltak.

Når det gjelder forslaget fra representanten Karin Andersen om å stoppe økt kommersialisering av arbeidsrettede tiltak for å sikre best mulig kvalitet og resultater i Nav, ble jeg nesten litt nostalgisk og rørt. Her er det jo det gode, gamle SV som har gjenoppstått. Da jeg begynte i politikken, lenge før Kristin Halvorsen prøvde å gjøre Sosialistisk Venstreparti til et – skal vi si – mer stuerent parti, var SV et gjenkjennelig sosialistisk parti. De var mot NATO, noe som de synes å ha feid under teppet de senere år. De var for å skatte kapitalister vesentlig strengere enn i dag og ikke gi dem skattelette, slik vi fikk høre om i finansdebatten, hvor SV faktisk foreslo at utbytteskatten skulle settes ned. Men nå er SV tilbake i god, gammel form. Det skal altså ikke være lov å tenke kommersielt når man skal hjelpe folk ut i arbeid. De som skal ut i arbeid – i hvert fall ca. halvparten av dem – skal tross alt ut i kommersielle virksomheter, men det skal ikke være lov å tenke kommersielt. Hvilket fiendebilde er det som egentlig eksisterer i representanten Karin Andersens hode? Er det virkelig så vanskelig å tenke seg at noen skal få lov til å tjene en krone eller to, mens de samtidig gjør et samfunnsnyttig arbeid?

Jeg er glad for at slike tanker i all hovedsak er forvist til ytre venstre, og jeg er glad for at dagens regjering lar alle som kan bidra, få lov til å gjøre det. Å være kommersiell – eller ideell, for den saks skyld – er en berikelse i arbeidet med å sikre en best mulig kvalitet og best mulig resultater i det arbeidsrettede tiltaket. Det viktigste må være å få folk i jobb, og så får det ikke være så avgjørende viktig hvem som står bak sysselsettingstiltakene.

Representantene Karin Andersen og Snorre Serigstad Valen, fra SV, ønsker å gi all ungdom under 25 år som ikke er i skole eller i arbeid, en lovpålagt rett til utdanning, kompetansegivende aktivitet, veiledning og/eller jobbtildbud innen tre måneder. Fremskrittspartiet setter stor pris på SVs engasjement for ungdommen, og vi setter om mulig enda større pris på SVs motivasjon for å få ungdom i arbeid. Men vi mener, som statsråden, at det ikke er mest formålstjenlig å innføre en rettighet som skal gjelde for alle under 25 år. Fremskrittspartiet mener det blir uheldig at man på et prinsipielt, aldersmessig kriterium nærmest skal overprøve de faglige og individuelle prioriteringene Navkontorene gjør. Fokusering og ressurser må rettes mot dem som har mest behov for oppfølging og tilrettelegging, samt dem som står nærmest arbeidslivet, og ikke være basert på et kategorisk kriterium som alder. Det er viktig at Navs ressurser konsentreres om dem som har størst behov, og om dem som har et reelt behov for bistand fra Nav. Det er kun med en slik politikk at Norge vil lykkes med å få flest mulig i arbeid.

Fremskrittspartiet finner også at det blir en urettferdig forskjellsbehandling å lovfeste en slik rettighet kun for de personene som er under 25 år. Det er heller ikke heldig å gjøre ungdom til Nav-brukere i så ung alder.

Når det gjelder forslaget fra Karin Andersen og Eidsvoll Holmås, fra SV, om å gi ungdom med uføretrygd rett til arbeidsmarkedstiltak, på lik linje med dem som mottar arbeidsavklaringspenger, er Fremskrittspartiet enig i at

det er viktig at samfunnet bidrar til å legge til rette for at så mange som mulig kan delta i arbeidslivet – et samfunn med en stor andel av unge og uførepensjonister som har en psykisk lidelse. Av disse er mange psykisk utviklingshemmede, eller de har en utviklingsforstyrrelse. Videre er det mange som har sykdommer i nervesystemet, misdannelser eller kromosomavvik. Sett i lys av disse diagnosegruppene vil et system med jevnlig revurdering av uførepensjonen ha liten effekt for å få flere ut i arbeid.

Et annet moment er ressursbruken – det vil kreve store ressurser for å bidra til at forholdsvis få kommer ut i arbeid. For å styrke arbeidslinjen og få flere i arbeid er det nok bedre å prioritere ressursutnyttelsen i Nav for dem som står nærmest arbeidslivet.

En annen viktig mulighet som uførepensjonister har i dag, er arbeidsrettede tiltak fra Arbeids- og velferdsetaten. Dette tilbudet gis til alle uføre som har liten mulighet for at uførepensjonen kan reduseres eller bli helt borte.

Sett i lys av at ekspertgruppen som nå gjennomgår Nav, vil komme med flere gode tiltak om hvordan vi skal få flere uføre i arbeid, og av at de ennå ikke har konkludert i sitt arbeid, mener Fremskrittspartiet at det er for tidlig bastant å trekke konklusjoner når det gjelder nye oppfølgings-tiltak overfor unge uførepensjonister. Følgelig er det viktig for oss å avvente Nav-ekspertutvalgets arbeid og deres anbefalinger.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:52:13]: Jeg skal prøve å jobbe meg gjennom de fire ulike representantforslagene.

Jeg begynner med det første, fra Arbeiderpartiet i sak nr. 6. Det er et forslag som jeg synes inneholder mange gode tiltak. Jeg var også i sin tid med og kritiserte statsråd Eriksson for at han trakk meldinga Flere i arbeid, og jeg opplever at den meldinga som kom nå på fredag, er et godt svar på den meldinga og også med flere konkrete tiltak. Derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet har hatt utålmodighet og fremmet forslag til mange tiltak her. Slik jeg ser det i den situasjonen vi har nå, vil det beste være å ta med seg de innspillene og de forslagene som ligger der, og som for så vidt ikke allerede er fanget opp i meldinga som kom på fredag, og bruke dem i arbeidet framover. Det er ingen tvil om at vi har et potensial for å bli bedre på å følge opp mennesker med nedsatt arbeidsevne som har begynt å falle ut av arbeidslivet eller som har falt helt ut, og hjelpe dem tilbake igjen. Der mener jeg, som Kristelig Folkeparti har tatt opp mange ganger, at vi også har en stor jobb å gjøre med å få fortgang i arbeidet med å få mennesker på tiltak, og mennesker med nedsatt arbeidsevne, som per definisjon trenger bistand fra Nav, må få den hjelpen mye raskere. Vi kommer ikke til å støtte forslagene i sak nr. 6, men vi kommer til å ta opp igjen forslagene når vi skal behandle meldinga som nettopp er kommet.

Når det gjelder sak nr. 7, representantforslag fra SV, opplever jeg at det også for så vidt er noe som nesten er avklart i den meldinga som Stortinget nå får mulighet til å diskutere. SV ønsker å stoppe kommersialiseringa av arbeidsrettede tiltak for å sikre best mulig kvalitet og resultater i Nav. Jeg må si at jeg langt på vei er enig i mye av det som forslaget tar opp. Kristelig Folkeparti mener at

anbud kan være fornuftig i noen sammenhenger, og jeg er klar over at det er en del tiltak i Nav som allerede er på anbud, men når det gjelder personer som står langt unna arbeidslivet – jeg understreker det – så mener jeg at det er mer utfordrende å bruke anbud som virkemiddel. Når en har mennesker som er langt fra arbeidslivet, og mennesker som ikke er så langt fra arbeidslivet, i samme gruppe, og tiltakene er på anbud, skal en ha et godt innrettet anbudssystem, og det håper jeg en kan få nå, slik at en ikke skummer fløten og velger de menneskene som er nærmest arbeidslivet, og så gir vi på en måte opp de som er et stykke unna. Det kan iallfall være en fare ved det, og derfor kjempet Kristelig Folkeparti imot den forskriftsendringa som nå ble gjennomført av regjeringa, med støtte fra Venstre. Vi har bl.a. i budsjettforliket forsøkt å stoppe den endringa, men jeg aksepterer at den nå er vedtatt, og så tar vi opp kampen ved behandlinga av stortingsmeldinga for å sikre et best mulig attføringsløp for mennesker som er falt ut av arbeidslivet.

Jeg vil også si at SVs representantforslag som er til behandling nå, mangler et viktig poeng, og det gjelder innretninga, der en har anbud kombinert med nettopp det som vi er inne på, at en har en brukergruppe med forskjellige behov, og det er det som er det store problemet. Som sagt er det noen tiltak allerede som kan fungere med noe anbud, og det som nå prøves ut av regjeringa, med støtte fra Venstre, har i andre land vist seg å fungere heller dårlig. Jeg har meldt klart fra til statsråden om hva Kristelig Folkeparti mener om det, og forventer også at han følger opp når det gjelder denne problematikken, som han har argumentert for at han skal gjøre. Derfor kommer jeg heller ikke til å støtte dette forslaget.

Når det gjelder sak nr. 8, som gjelder unge uføre, vil jeg presisere at å være ufør er noe som en blir etter veldig lang tid, etter undersøkelser, og en har vært gjennom en rekke tiltak før en kan bli ufør. Men så er det også slik at for noen kan helsa bli bedre, og det er fantastisk hvis den blir det, og da ønsker alle å få de menneskene ut i arbeid igjen. Vi vet også at ca. en tredjedel kombinerer uføretrygd med arbeid, og forhåpentligvis kan de kanskje komme litt tilbake. Derfor mener jeg at forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet og forslag nr. 2, fra SV og som handler om å gi de som ønsker det, en ny helsevurdering pluss muligheten til å kunne få arbeidsmarkedstiltak, er gode forslag, en god idé, og minner veldig sterkt om det forslaget Kristelig Folkeparti fremmet i forbindelse med den nye uføreforhøringen som ble behandlet i denne sal for noen år tilbake. Vi argumenterte nettopp med det samme, at hvis det er uføre, særlig unge uføre, som ser at helsa blir bedre, så bør vi kunne gi dem mulighet til å få helsevurdering og til å kunne få arbeidsmarkedstiltak for å hjelpe dem tilbake. Vi kommer til å støtte forslag nr. 1, men jeg regner med, som flere før meg har understreket, at dette blir en del av behandlinga av meldinga.

Sak nr. 9 gjelder rett til utdanning, kompetansegivende aktivitet eller jobb innen tre måneder for unge under 25 år. Det er heldigvis sånn at det er relativt lav arbeidsledighet i Norge, men jeg er glad for at komiteen og statsråden understreker at det må gjøres enda mer for å hindre at ung-

dom er uten jobb eller utdanning. Det viser seg at det her er mange tiltak allerede, bl.a. aktivitetsplan. Jeg ser også at statsråden varsler en melding om livslang læring og utenforskap. Det synes jeg er veldig bra, og jeg er veldig glad for det. Jeg forventer at det er en melding som tas i samarbeid med kunnskapsministeren, og at en kan se hele løpet i sammenheng for der er det mange skjæringspunkter.

Det som ligger i forslag nr. 1 her, som peker mot meldinga, og som er et godt forslag til hvordan en skal få ungdom uten arbeid og uten utdanning, inn i arbeid, synes jeg er et godt forslag, så det ønsker vi å støtte. Forslag nr. 2, fra SV, støtter vi ikke, og vi har da muligheten til å komme tilbake til hvordan vi kan få flere tiltak for å hjelpe ungdom som verken har utdanning eller jobb, tilbake i arbeidslivet når meldinga kommer.

Sveinung Rotevatn (V) [14:59:16]: I denne debatten tek vi opp til behandling ei rekkje forslag frå Arbeiderpartiet og SV som har ein svært god intensjon: å sikre at fleire blir inkluderte i arbeidslivet vårt. Dette er eit viktig mål, og det er sjølv sagt delte syn i denne salen på korleis vi når det målet, men eg trur like fullt det ikkje er nokon grunn til å skape eit inntrykk av at vi ikkje er samla i å nå målet om å inkludere fleire. Det er det tverrpolitisk einigheit om. At folk i arbeidsfør alder blir gåande ledige, anten på grunn av helseplager eller mangel på arbeidstilbod, er det absolutt ingen som tener på. Seinast i dag kunne vi på NRK høyre om at unge vaksne i eit tal som svarar til ein mellomstor norsk by, 40 000, går ledige utan eingong å ha vorte fanga opp av Nav-systemet. Vi har rett nok inga arbeidsplikt i dette landet, men som politikarar har vi ei plikt til å sørgje for at det løner seg å jobbe for den enkelte, at velferdssystemet oppmodar til aktivitet og arbeidsinnsats, ikkje passivitet, og at det same systemet er raust nok for dei som ikkje kan jobbe.

Så til dei konkrete forslaga: Først til representantforlaget frå Karin Andersen. Det er ingen tvil om at det har vore ei viss uro i attføringsbransjen etter dei varsla forskriftsendringane frå regjeringa. Sånn sett er det nyttig at denne debatten blir løfta inn i salen. Venstre støttar like fullt forslaga som regjeringa har kome med og sett i verk, om å slå saman dagens avklarings- og oppfølgingstiltak, for det første fordi det allereie i stortingsmeldinga Flere i arbeid frå den raud-grøne regjeringa vart varsla at dagens praksis truleg var i strid med innkjøpsregelverket, og at dette var noko ein måtte kome tilbake til. No har ein kome tilbake til det.

For det andre trur Venstre at dei føreslåtte endringane som no blir gjennomførte, kan gje brukarane av avklarings- og attføringstenester større valfridom og auka mangfald i tenestetilbodet. Når ein no opnar for at fleire aktørar kan vere med og gje sine bidrag til dette viktige arbeidet, også når dei ikkje har kommunal aksjemajoritet, så er det å forvente at vi får sjå ein auka kvalitet i det samla tilbodet for brukarane. Det er viktig at tilbydarane av sånne tenester blir vurderte på bakgrunn av nettopp kvaliteten dei tilbyr, og ikkje berre aksjonærane som står bak. Når det er sagt, kan det vere utfordrande å utforme gode nok anbod som i tilstrekkeleg grad måler denne kvaliteten på ein god måte.

Derfor vil eg seie, på vegner av Venstre, at det er all grunn til å følgje nøye med framover og forsikre seg om at dei endringane som no trer i kraft, faktisk fører til gode resultat. Her kviler det eit ansvar på statsråden, og Venstre har tiltru til og forventningar om at regjeringa vil følgje det opp på ein god måte framover.

Så til representantforslaget frå Arbeidarpartiet: Det forslaget adresserer ei svært viktig utfordring, nemleg at hundretusenvis av nordmenn i arbeidsfør alder dessverre står utanfor arbeidslivet på grunn av nedsett arbeidsevne. Ikkje noko anna land brukar større del av sitt BNP på helserelaterte trygdeytningar enn nettopp Noreg. Særleg når det gjeld situasjonen for dei med nedsett funksjonsevne, er det dessverre stor grunn til uro. Der har nemleg utviklinga gått feil veg, stikk i strid med målsetjingane i IA-avtalen. Denne utanforskapen er det viktig å ta tak i, og eg oppfattar i stor grad at dette er eit tverrpolitisk mål.

Fleire av forslaga frå Arbeidarpartiet er henta frå stortingsmeldinga Flere i arbeid, som vart trekt tilbake av Høgre–Framstegsparti-regjeringa. Departementet la fram den nye stortingsmeldinga om dette temaet her føregåande fredag, og eg ser fram til å gå djupare inn i problemstillingane der. Venstre ser det også som naturleg at ein del av forslaga i representantforslaget frå Arbeidarpartiet blir vurderte i behandlinga av den nye stortingsmeldinga. Her er det absolutt ein del tiltak som er verdt å sjå nærare på, sjølv om Venstre definitivt ikkje er einig i alle. Meldinga som vart lagd fram no på fredag, gjev etter mitt syn – slik Kristeleg Folkeparti også nemnde – eit godt grunnlag for ein god diskusjon i Stortinget.

Det same gjeld for så vidt representantforslaga frå SV, sakene nr. 8 og 9. Det er også element der som kan vere verdt å vurdere vidare når vi skal sjå dette i ein større samanheng, både på bakgrunn av meldinga som er lagd fram, og på bakgrunn av arbeidet til Nav-utvalet. Eg vil seie at særleg Dokument 8:97, som handlar om unge uføre og moglegheita for betre tilgang til hjelp og tiltak frå Nav, er eit forslag eg har sympati for, og som det er naturleg å sjå på i det vidare arbeidet med å inkludere fleire i arbeidslivet.

Så vil eg også seie til slutt at når ein hørde på den førre debatten, om budsjettet osv., så var det fort gjort å få eit inntrykk av – iallfall når ein hørde på enkelte representantar – at er ein ufør, står ein utanfor arbeidslivet, så er det på ein måte ikkje noko håp, då er ein det. Eg er glad for at det gjennom mange av forslaga vi her diskuterer, kjem tydeleg fram at det er veldig mange som har ei arbeidsevne, som kan nytte den arbeidsevna, og som vil kunne gjere det og vere positive bidragsytarar både til samfunnet og til si eiga helse gjennom at ein har gode økonomiske verkemiddel og incentiv for at det skal skje. Det trur eg er eit syn på verkelegheita som vi bør samle oss om.

Kirsti Bergstø (SV) [15:05:06]: Hvem skal velferdsstaten romme? Hva slags hjelp skal hjelpetrgende få? Og hvordan skal vi kunne klare å lage en arbeidslinje som folk kan balansere på uten å ramle utenfor? Det er noen av flere spørsmål som tas opp i de forslagene som er oppe til debatt nå. Dessverre synes jeg at vi ser et større skille i

komiteens behandling av sakene enn det som egentlig har kommet fram på talerstolen her. For det bør jo være sånn at man kan samles om gode forslag man tror på om viktig politikk, om man mener de er riktige, uavhengig av når de fremmes, eller hvem som gjør det.

Bare en kommentar til forrige debatt: Regjeringserklæringen sier at hullene i sikkerhetsnettet skal tettes. Jeg kan absolutt se at Kristelig Folkeparti sitter med nål og tråd og syr febrilsk i et forsøk på å tette noe, men problemet er at i den andre enden har du Høyre og Fremskrittspartiet med hver sin saks, som sørger for at sikkerhetsnettet får stadig større hull. Det mener jeg å kunne øyne både i budsjettforhandlingene som har vært mellom regjeringen og samarbeidspartiene, og i debatten som vi nylig hadde.

Når SV kritiserer regjeringens politikk, er det ikke fordi vi slår oss til ro med situasjonen sånn som den er nå. Det er fordi vi vil videre, det er fordi vi ønsker noe bedre. Det er også våre forslag eksempler på.

Vi vet at vi kan bedre, både som samfunn og som ansatte i velferdsstaten. Da må ansatte på Nav få gode muligheter til å hjelpe mennesker i en vanskelig livssituasjon. Det krever et nært Nav, et Nav som er til stede der folk bor, med åpne dører og med tillit i lokalsamfunnet og kjennskap til det lokale næringslivet. Det krever et Nav der man får bruke faglig skjønn og med mindre firkantede, rigide systemer, der man får mulighet å se den enkelte. Og det krever et Nav der ressurser og virkemidler svarer til de utfordringene som faktisk finnes. Vi må sørge for at de som trenger hjelp, får den hjelpen de trenger, og at de får det på riktig vis.

Det er derfor SV foreslår en skjerpet ungdomsgaranti. Vi ønsker en reell garanti for at ungdom under 25 år får muligheten til arbeid, til kvalifisering og til meningsfull aktivitet, for igjen å kunne rustes til et arbeidsliv og ta del i det.

I dag ble det kjent, som det også har blitt nevnt, at 40 000 unge er helt ute fra arbeidsliv, fra Nav, fra noen form for oppfølging. Jeg hørte et intervju med en av disse ungdommene på radioen i sted, og han sa at han fryktet at det tok så lang tid, og at det uansett var lite hjelp å hente om han tok kontakt med Nav. Derfor ble det liksom ikke til at han gjorde det.

Dessverre er det en beskrivelse av en opplevelse som altfor mange har. Det vil vi gjøre noe med. Da synes jeg det er interessant å høre Fremskrittspartiet, som sier at de som skal få hjelp, er de som står nærmest arbeidslivet – det er de som skal prioriteres – når vi vet at det slett ikke er ungdom, og iallfall ikke de 40 000 det var snakk om på radioen og i nyhetsbildet i dag.

Ungdom er i en spesiell stilling. Ungdom er i en sårbar stilling i arbeidslivet. Når arbeidsløsheten stiger, er det ungdom som er særlig utsatt. Ungdom har ofte liten arbeidserfaring og har veldig ofte behov for kvalifisering. Man er ikke foretrukket arbeidskraft som ung. Samtidig er ungdommen en av de aller viktigste ressursene vi har i samfunnet vårt. Det er framtiden vår. Det er sløsing av verste sort å la unge mennesker gå uten arbeid eller uten meningsfull aktivitet – det er sløsing både med den enkeltes liv og dager og ikke minst med samfunnets ressur-

ser. Derfor vil SV ha en ungdomsgaranti med innhold, en ungdomsgaranti som virker, og som vil utløse nødvendige midler for de tiltakene som trengs.

I tillegg til ungdomsgarantien vil SV at unge uføre skal få rett til oppfølging på lik linje med dem som i dag mottar arbeidsavklaringspenger. Og hva handler egentlig det om? Jo, det handler om at livssituasjonen kan endre seg, og at en selv kjenner best sin egen helse i samråd med sin egen lege. En kan klare seg veldig mye bedre hvis en får hjelp og blir møtt med de behovene som en har. Dette handler om å skape en arbeidslinje som virker ved å senke de tersklene som mange opplever, og gjøre veien til arbeid så kort som overhodet mulig. Men det handler også om den enkeltes livskvalitet og muligheten til å få hjelp og oppfølging i det som kan være en krevende livssituasjon.

Så en kommentar knyttet til forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet: Det kan leses som om det skal åpnes opp for en revurdering av uføretrygden hvert andre år. Derfor var jeg skeptisk til det. Er det noe den gruppen ikke trenger, er det usikkerhet rundt ytelse og situasjon.

SV er på prinsipielt grunnlag imot at fellesskapets midler skal gå til profitt for private selskaper – det har Høyre helt rett i. Vi tror heller ikke at markedsmekanismer svarer på våre viktigste utfordringer, eller at det er den mest effektive måten å gi gode tilbud på. Derimot tror vi på trygge vilkår, på stabilitet, for å sikre den kvaliteten som trengs i tiltak, og for å sikre at det er tiltak som skal tilpasses enkeltmennesket, ikke mennesket som skal passe inn i tiltakene.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg synes det er leit at det ikke er flertall for forslaget om en strategi for mennesker med nedsatt arbeidsevne, selv om det er positivt at mange har meldt at de berømmer forslaget, sammen med de andre forslagene som er reist, og ser fram til en debatt om det. Av og til blir de rød-grønne kritisert for ikke å være konstruktive nok. Jeg vil oppfordre våre venner i komiteen fra andre partier til å se på forslagene og ikke bare på hvem som stiller dem.

Med dette tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har hatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Robert Eriksson [15:13:21] Det er lagt fram mange representantforslag her, og det er godt å kunne høre på og følge med på debatten. Jeg tviler ikke på at det er et samstemt engasjement for at man skal kunne hjelpe flere mennesker inn i arbeidslivet. Det er ikke nødvendigvis bare engasjementet som er avgjørende, men også hvilke forslag man fremmer og hvilke muligheter som gis for å kunne hjelpe flere tilbake. Det tror jeg nok at vi har litt ulik oppfatning om.

La meg starte med å si hvorfor denne regjeringen valgte å trekke forslaget og stortingsmeldingen Flere i arbeid som kom fra den forrige regjeringen. Det var flere grunner til det. For det første mener jeg at meldingen ikke var ambisiøs nok til å kunne hjelpe folk tilbake til arbeidslivet. Jeg registrerer at representantforslaget vi behandler i dag, baserer seg på denne meldingen. Flere av forslagene i den

meldingen krevde både ytterligere utredning og konkretisering. Det er ikke tatt opp i representantforslagene.

Derfor er jeg glad for at regjeringen nå på fredag la fram en proposisjon med en meldingsdel med klarere innretning på hvordan man skulle sørge for å hjelpe flere tilbake til arbeidslivet.

Jeg er glad for at vi har fått en ny oppfølgings- og tilretteleggingsavtale som betyr at bedriftene og den enkelte får en kontaktperson i Nav, og at det skal følges opp kontinuerlig. Det tror jeg er bra. En av de store utfordringene har vært at man ikke har klart å følge opp godt nok. Det at man nå legger til rette for å få til en oppfølging, viser at denne regjeringen tar utfordringen på alvor.

I tillegg er det viktig at man nå klarer å få på plass en ordning der man har et nytt inkluderingstilskudd og et nytt oppfølgings- og tilretteleggingstilskudd. Det gamle tilretteleggingstilskuddet var, som man kjenner til, sånn at man overførte et beløp til driftsstøtte til en arbeidsgiver som tok imot en person. Det var ingen garanti for at det ble en god tilrettelegging. Ved at midlene nå må brukes til tilrettelegging, vil flere få mulighet til å få en tilrettelagt arbeidsplass, sånn som Namsen auto i Grong i Nord-Trøndelag gjorde for Steffen Johansen, 24 år og lam fra brystet og ned. Man får en kontaktperson i Nav, der man følger opp og finner ut hvilken tilrettelegging som skal til. Da må man bruke midlene for å få på plass den nødvendige heisen, slik at han kan styre og ha orden på delelageret, sørve mekanikerne på en god og riktig måte og fungere i arbeidslivet. Det mener jeg er mer målstyring av midlene som gjør at man faktisk kan få bedre resultater. Det at man nå legger om lønnstilskuddsordningen og sier at man har en varig lønnstilskuddsordning for dem som står i fare for å bli uføretrygdet, og at de menneskene kan få det lønnstilskuddet helt frem til de blir pensjonister, vil gjøre det mulig og lettere for bedrifter å kunne ta imot en person og la ham få lov til å bli med i en arbeidssituasjon.

Ketil var en av dem som jeg også møtte på onsdag. Han er godt oppi femtiårene, hadde hatt en stor knekk i livet og hadde utfordringer med å kunne komme tilbake til arbeidslivet. Han var, som det ble sagt fra Nav, en helt klar og opplagt person til å bli varig uføretrygdet. Med den nye lønnstilskuddsordningen sier både Nav og bedriften at Ketil faktisk kan få mulighet til å delta i arbeidslivet frem til pensjonsalder. Det er et målrettet virkemiddel som vi tror vil fungere bedre. Derfor har vi valgt å legge frem egen politikk på dette området.

Jeg synes det er bra at man nå også peker på og kommer med flere forslag knyttet til arbeidsavklaringspengene. Som kjent er det i gang flere evalueringer på det området. De vil bli lagt frem i nær framtid. Vi skal gå gjennom evalueringene, og vi skal også legge frem politikk på området – som også er varslet i meldingen som ble lagt frem på fredag. Da vil vi komme tilbake og se på både inngangskravene, gradering, stønads lengde og aktivitetskrav. Det er ting som vil bli vurdert.

For å kommentere SVs forslag knyttet til om de som er uføretrygdet, skal få samme muligheten til arbeidsrettet oppfølging som de som går på arbeidsavklaringspenger, finnes det i dag muligheter for det innenfor dagens regel-

verk. Da er det viktig at vi gjør Nav i stand til å følge opp menneskene på en god måte – ikke med et nytt regelverk, men ved å bruke de mulighetene som faktisk eksisterer. For mennesker under 30 år som går på arbeidsavklaringspenger, mener jeg at det kanskje ville vært mer riktig å se etter en tettere oppfølging og et lengre løp for enkelte, f.eks. for dem med psykiske lidelser, for å kunne unngå uføretrygding – altså at man setter inn tidligere og mer målrettet innsats for å forhindre uføretrygding, i stedet for at man først blir uføretrygdet og deretter skal begynne med oppfølgingen. Jeg har mer tro på tidligere og rett innsats enn det som kommer frem i representantforslaget. Samtidig ligger allerede de mulighetene i dagens regelverk.

Jeg har lyst til å si litt om anbud og arbeidsmarkedspolitik. Det er ikke sånn at denne regjeringen setter alt ut på anbud. For det første viser dette at man har mistro til Nav og mistillit til Nav som bestiller. Det er Nav som bestiller plassene og tiltakene som skal hjelpe den enkelte best mulig for å komme tilbake til arbeidslivet. Jeg har tillit til at dette blir fulgt opp på en god måte. Anbud er ikke noe nytt. Anbud har vi hatt på avklarings- og oppfølgingstiltakene. Men vi har hatt en ordning som er slik at på noen få plasser kan alle få lov til å bli med og legge inn anbud, mens majoriteten av oppfølgings- og avklaringsstiltakene gir man bare gjennom en godkjenningsordning. Når jeg ser at gode sosiale entreprenører, som KREM, Pøbelprosjektet m.fl., lykkes med å utvikle gode metoder for å få flere folk tilbake til arbeidslivet for bedre avklaring og god oppfølging, da synes jeg det blir rart – hvis målet er å hjelpe flere tilbake til arbeidslivet – at man ikke skal ta i bruk kompetansen på en god måte, ta i bruk den lærdommen og også la dem få lov til å bli med og bidra og kvalifisere folk tilbake til arbeidslivet på like vilkår med alle andre.

Det er faktisk sånn at de arbeidsmarkedsbudriftene som har høy kompetanse og gjør en god jobb, vinner også de fleste anbudene på området. Det betyr at det ikke vil bli en maktforskyvning, og at det ene utradrer det andre. Man snakker om store kommersielle aktører. Jeg kjenner ikke én stor kommersiell aktør utenfor landets grenser som står og banker på døra for å komme inn og overta arbeidsmarkedspolitikken vår. Kan noen si meg hva den store kommersielle aktøren heter, og hvor den er? Jeg vil gjerne vite det, sånn at vi i alle fall kan lage god bestillerpolitikk fra Nav når vi skal bestille tjenestene som fungerer best for folkene som skal tilbake til arbeidslivet.

Derfor tror jeg det er viktig at man fokuserer på dette. Men jeg tror også det er viktig at man tar utgangspunkt i utfordringene vi faktisk står overfor med konkrete virkemidler som vi rår over, og ikke lager historier som ikke er gjenkjennbare.

Bare for å ha nevnt det: Jeg tror det nye arbeidstreningstiltaket som kommer fra denne regjeringen, også vil forhindre det som er en del av problematikken i dag, at mange blir sendt på arbeidspraksis for å være der i tre til seks måneder for deretter å bli sendt tilbake til Nav, og så blir man sendt til en ny bedrift uten oppfølging for så å bli sendt tilbake til Nav. Jeg mener at dette ikke er noen god måte å drive kvalifisering på. Da har vi heller et nytt ar-

beidstreningstiltak i ordinær virksomhet som også forplikter Nav til å bli med på å følge opp arbeidsgiver, følge opp den enkelte – og som også kan kombineres med lønnstilsudd hvis man etterpå velger å satse på å ansette personen fast. Eller det kan utløses midler til tilrettelegging – hvis det skal til – for at personen skal bli på arbeidsplassen. Det er en mer målrettet politikk.

Nå har vi allerede startet debatten om en melding som ble lagt frem fredag, men det blir nødvendigvis sånn når mange av representantforslagene tar for seg politiske løsninger og forslag til løsninger som ligger i meldingen.

Men jeg gleder meg til å komme tilbake til Stortinget og diskutere den meldingen. Jeg er overbevist om at vi også der kan finne gode flertall i denne sal og få mer spisset virkemiddelbruk som vil hjelpe flere som står utenfor, inn i arbeidslivet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [15:23:40]: Det er viktig med tidligere og tettere oppfølging, spesielt av ungdom i møte med Nav. Når vi diskuterer utfordringene i de representantforslagene vi nå debatterer, er det ikke sikkert at vi trenger å finne opp kruttet på nytt, men vi kan se på de ordningene som allerede finnes, og sørge for at de blir oppfylt.

Stoltenberg-regjeringen innførte i 2013-budsjettet en forsterket ungdomsgaranti som de kalte ungdomsløftet. Den gikk ut på at vi satte av 35 mill. kr til ungdomskoordinatorer i Nav-systemet, slik at alle unge i møte med Nav i løpet av én måned med én saksbehandler skulle få sin egen aktivitetsplan som inneholdt de tiltakene den enkelte ungdommen trengte – en plan for veien ut i arbeid og aktivitet. Jeg var ivrig etter å se hvordan den ble fulgt opp og stilte statsråden et spørsmål om oppnåelsen av garantien for ett år siden. Da sa statsråden at den akkurat hadde begynt å virke, og at han skulle sørge for en bedre måloppnåelse med den nye garantien enn den forrige hadde. Hva har statsråden gjort for å sørge for at ungdomsløftet blir oppfylt?

Statsråd Robert Eriksson [15:24:49]: Vi gjør flere ting. For det første gjør vi Nav i stand til å bli flinkere til å følge opp dem som trenger hjelp, med tettere oppfølging inn mot arbeidsplass, inn mot den enkelte ungdommen, og vi bruker mindre tid på skjemaer og mer tid på oppfølging. Det er bra. Men ennå lykkes vi ikke godt nok, ennå er det fortsatt altfor mange som ikke får gleden av å få en overgang til arbeidslivet. Jeg synes det på mange måter er litt synd, og det er betenkelig at vi ikke klarer å få flere over.

Hvis du sammenlikner 2013-tallene med 2006-tallene, er det like mange som vi ikke klarer å få inn i arbeidslivet etter x antall år med Nav-reformen, som det var før vi startet Nav-reformen. Det er betenkelig. Det er også derfor vi nå har satt ned et ekspertutvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang for også å se på hvordan Nav kan bli bedre rustet til å kunne følge opp den enkelte ungdommen, slik at overgangen til arbeid blir mye bedre enn det vi har klart til nå.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:26:07]: Jeg er glad for at statsråden sier at han arbeider for at den enkelte skal få en kontaktperson i Nav lokalt. Jeg tror det vil være en veldig stor styrke at en har en person å forholde seg til – en person som kjenner ens situasjon, og at en dermed får et gjensidig tillitsforhold over tid.

Videre merket jeg meg at statsråden sa at han ville se på muligheten av et varig lønnstilskudd for dem som står i fare for å bli uføretrygdet fram til 67 år – også et interessant forslag. Vi vet at det er mange som ikke er syke nok til å bli uføretrygdet, samtidig som de er så syke og slitne at de ikke vil kunne stå i arbeid hver dag. Derfor er det få arbeidsgivere som er villige til å ta belastninga med å ha personer hos seg som har et slikt forhold til arbeidslivet. Jeg kunne spørre: Hvor stort omfang ser statsråden at en slik ordning vil få? Her snakker vi om mange mennesker og store penger som må flyttes, for å få til det som er statsrådets intensjon.

Statsråd Robert Eriksson [15:27:17]: Jeg takker for spørsmålet. Det er et stort og viktig spørsmål, og jeg skal ikke begynne å driste meg til å tallfeste det. Men det jeg i hvert fall kan si, er at i dag bruker vi samlet over 1 mrd. kr på lønnstilskuddsordninger. Det er litt i overkant av 5 000 mennesker som får delta i dem. Det forteller meg at vi får for lite ut av de midlene vi allerede i dag bruker. Jeg ønsker en mer ambisiøs bruk av lønnstilskudd – spesielt også et varig lønnstilskudd – og håper også at vi kan få mer ut av det lønnstilskuddet enn det vi har fått ut av tidligere lønnstilskudd. Uten at jeg tallfester hvor mange det nå kan hjelpe, håper jeg at flest mulig som står i fare for å havne på varig uføretrygd, men som har en arbeidsevne, og som kan bidra, får muligheten til å ta et lønnstilskudd og være på en arbeidsplass i stedet for å bli stemplet varig ut.

Så vil jeg oppfordre alle arbeidsgivere til å bruke disse mulighetene og ansette også disse menneskene og å bli flinkere til å ta denne arbeidskraften i bruk.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:28:22]: Statsråden refererte også til ungdom. Mange ungdommer har kanskje problemer med rus og psykiske problemer, er i den sårbare alderen 20–25 år, og har verken arbeid eller utdanning. SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer i innstillinga på dette punktet forslag om såkalte lærekandidater, hvor arbeidsgiver får økonomisk støtte til å ansette disse ungdommene som lærekandidater. Jeg skulle gjerne hatt statsrådets nærmere vurdering av dette forslaget, og hvorfor ikke statsråden går inn for at det kan være med i vurderinga av de tiltakene som kommer i den kommende meldinga.

Statsråd Robert Eriksson [15:29:09]: Meldingen er allerede lagt frem. Den ble lagt frem nå på fredag, og det er litt vanskelig å ta inn forslag i en melding som allerede er gått til statsråd og overlevert Stortinget. Lærekandidatordningen ligger også under en annen statsråd, som egentlig bør svare på bruken av den. Det jeg er opptatt av, er å sørge for at vi får mer målstyrt oppfølging gjennom Nav, bedre virkemidler til å følge opp den enkelte, og den enkelte ungdom. Det er derfor vi også skal gå i gang med å

se på bl.a. arbeidsavklaringspengeordningen. Kanskje bør det være slik at nettopp den gruppen representanten Lundteigen peker på, folk med psykiske lidelser, folk med rusbakgrunn, kanskje med kroniske sykdommer kanskje også kombinert med psykiatri, kan få et lengre og tettere oppfølgingsløp. Jeg tror de individuelle avtalene vi til nå har hatt, ikke har fungert godt nok, nettopp fordi vi ikke har klart å få til den overgangen til arbeid som vi hadde ønsket oss. Da tror jeg vi må gå gjennom ordningen på nytt, både inngangsvilkårene, stønadslengden og oppfølgingsregimet rundt den, for å sikre bedre oppfølging for den enkelte og bedre overgang til arbeid.

Kirsti Bergstø (SV) [15:30:25]: Statsråden avviser at unge uføre skal få rett til oppfølging fordi muligheten for oppfølging er til stede. Da tenker jeg at det er viktig å minne om at man også i dag har mulighet til å sette arbeid eller aktivitet som vilkår for sosialhjelp.

Men min interesse har falt på en snuoperasjon knyttet til dette med konkurranseutsetting av tiltak: Daværende stortingsrepresentant Eriksson argumenterte sterkt imot en slik type kommersialisering og konkurranseutsetting med bakgrunn i at han fryktet et smalere tilbud. Hva er det statsråd Eriksson mener har endret seg siden da?

Statsråd Robert Eriksson [15:31:10]: For det første argumenterte jeg den gangen – som jeg gjør fortsatt – med at man ikke ønsket anbud på skjermet arbeidsmiljø. Det er det heller ikke lagt ut noe anbud på. Samtidig har jeg sett effekten av at det er flere nye aktører, at det er flere som lykkes i stor grad. Mitt politiske mål, det viktigste for meg, er ikke hvem som får lov til å kvalifisere folkene; det viktigste er at folk blir kvalifisert, at det blir større overgang til arbeidslivet. Når jeg ser – med årenes gang – at det finnes en masse gode krefter der ute, ja, så vil jeg ta i bruk de gode kreftene, nettopp for å sørge for at vi får større overgang til arbeidslivet.

Det å bli sitert på noe man mente for x antall år siden, er sikkert interessant for en opposisjon. Jeg synes det er mest interessant som arbeidsminister å følge utviklingen hver eneste dag, lære av det som fungerer, og bruke det som fungerer. Har jeg tatt feil tidligere, ja, så har jeg tatt feil tidligere, men da bruker jeg iallfall det som fungerer best mulig, og det vil jeg også gjøre i fremtiden. Jeg vil ikke være like katolsk som paven.

Anette Trettebergstuen (A) [15:32:27]: Jeg registrerer at statsråden var enig i intensjonen i den nye, forsterkede ungdomsgarantien som Stoltenberg-regjeringen la fram, men jeg savner svar på spørsmålet mitt. For som vi vet, besto den styrkingen av 35 mill. kr som skulle brukes til ungdomskoordinatorer rundt om på Nav-kontorene, nettopp for å forsterke innsatsen rettet mot ungdomsgruppen, følge dem opp tettere og raskere med én saksbehandler, slik at de ikke skulle vingle mellom flere. Men som vi vet, er alt dette – hvis det skal fungere – avhengig av at man er på Nav i styringsdialogen. Derfor lurer jeg på: Hva har statsråden gjort for å sørge for at intensjonen i ungdomsløftet blir fulgt opp, at ungdom blir prioritert, og at det også

blir prioritert å ha én saksbehandler, slik at de ikke blir virrende rundt i systemet?

Statsråd Robert Eriksson [15:33:19]: For det første skal vi fra neste år legge om bl.a. med en Nav-veileder ute på de videregående skolene for å følge opp ungdom og forhindre drop-out. Det er ett tiltak jeg har god tro på. Jeg tror som sagt på tidligere innsats, det å sørge for at vi kan gå inn i skolene med god karriereveiledning og god oppfølging, både for å forhindre drop-out og for å sikre at ungdom kommer på den rette vei utdanningsmessig. Det tror jeg er bra, det er viktig, og det er et riktig tiltak for å sikre god, rett oppfølging for de ungdommene.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Anette Trettebergstuen (A) [15:34:05]: Arbeid til alle og arbeidslinjen har alltid vært kjernen i Arbeiderpartiets politikk. En forutsetning for at arbeidslinjen skal være reell, er at man fører en aktiv arbeidsmarkedspolitikk rettet mot grupper som tradisjonelt har vanskeligere for å komme inn i arbeidslivet.

Ungdomsgarantien som ble innført under Gro Harlem Brundtlands regjeringstid på 1990-tallet, er et veldig godt eksempel på hvordan en aktiv arbeidsmarkedspolitikk kan se ut, og hvordan den kan fungere. Man innførte en garantiordning for ungdom nettopp fordi man så at ungdomsledigheten var høyere enn ledigheten i andre grupper. Man innførte en garanti som gikk på tiltak, og den virket – man så at ledigheten gikk ned.

Så tok – dessverre, må jeg si – den høyredominerte Bondevik-regjeringen over og fjernet garantiordningene. Man førte altså ikke lenger en aktiv arbeidsmarkedspolitikk rettet mot ungdom. Og hva skjedde? Jo, ledigheten gikk opp.

Da de rød-grønne tok over i 2005, var en av de første tingene vi gjorde, å gjeninnføre ungdomsgarantiene, nettopp fordi vi så at ledigheten blant unge var høyere enn blant voksne. En av våre prioriteringer var nettopp å gjøre den inkluderende arbeidslinjen reell og få flere inn i arbeid og aktivitet – vi gjeninnførte garantiene, de begynte å virke.

Så evaluerte vi dem etter noen år i regjering, i forrige periode, og vi fikk høre og kom til at de hadde for dårlig måloppnåelse. Da den rapporten kom, gikk Høyres daværende talsperson, Torbjørn Røe Isaksen, ut i VG og sa: Se her, måloppnåelsen er for lav, vi vil fjerne garantiene. Arbeiderpartiet hadde en annen vei. Vi sa i samme avis samme dag: Vi ser at måloppnåelsen er for dårlig, vi vil styrke garantiene. Dette er den tradisjonelle skillelinjen mellom Arbeiderpartiet og høyresiden i norsk politikk. Vi fører en aktiv arbeidsmarkedspolitikk. Når vi ser at den ikke fungerer, styrker vi den. Høyresiden har en mer passiv linje. De gikk inn for å fjerne ordningene fordi de ikke var gode nok.

Så gikk vi til Nav og spurte: Hva trenger dere for å gjøre disse garantiene reelle? Da sier Nav: Jo, vi trenger penger til oppfølging, vi trenger å frigjøre personell. Vi lagde en ny ordning som vi kalte ungdomsløftet, som egentlig bare var to enkle ting: penger til ungdomskoordinatorer på de største Nav-kontorene, slik at alle ungdommer som kom-

mer til Nav, i løpet av én måned med én saksbehandler, skal ha en aktivitetsplan som skal være den ungdommens – hva skal jeg si – resept og oppskrift på veien ut i arbeid og aktivitet, nettopp fordi vi vet at det er avgjørende at spesielt unge blir snudd i døren tidlig, blir hjulpet tidlig.

Som jeg sa i replikkordskiftet med statsråden, er vi avhengig av at regjeringen og statsråden i sin styringsdialog med Nav sørger for at denne garantien, dette ungdomsløftet, blir realisert. Vi har en forventning om at statsråden sørger for nettopp det, sørger for at ungdomskoordinatorer er på plass, blir værende, og at Nav i styringsdialogen får klare instruksjoner om at dette er prioritert. Får man til det, mener vi at intensjonene i de representantforslagene som vi behandler her i dag, blir ivaretatt. Da blir hver enkelt ungdom møtt i døren og sett på som de individene de er, med de behovene de har, og møtt ut fra det på en rask, effektiv og enkel måte.

Bengt Morten Wenstøb (H) [15:38:18]: Det er et mål for regjeringen å få flere i arbeid. Arbeid gir muligheter for å møte andre mennesker, skape seg sosiale nettverk, men også mulighet for egen inntekt som gir økt livskvalitet og mulighet til å klare seg selv.

For de som har nedsatt funksjonsevne, må det gis mulighet for å tilrettelegge slik at man kan være en aktiv deltaker i arbeidslivet. Nedsatt funksjonsevne er ikke det samme som nedsatt arbeidsevne.

Meld. St. 45 for 2012–2013, med tittelen Frihet og likeverd – Om mennesker med utviklingshemming, vektlegger FNs konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne, som ble vedtatt av FNs hovedforsamling i desember 2006.

Konvensjonens hovedmål er å sikre personer med nedsatt funksjonsevne like muligheter til å realisere sine menneskerettigheter, samt å bygge ned hindre som vanskeliggjør dette. Konvensjonen skal bidra til å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Meldingen og konvensjonen er tydelig på at dette også skal gjelde i arbeidslivet. Det er derfor viktig å kunne tilpasse arbeidshverdagen for hver og en slik at man kan bruke sine kreative ressurser i størst mulig grad.

Da regjeringen nedsatte en ekspertgruppe for å gjenomgå arbeids- og velferdsforvaltningen, var dette for å vurdere mulige endringer som kan gjøre organisasjonen bedre i stand til å nå hovedmålene for arbeids- og velferdspolitikken. En viktig del av ekspertgruppens arbeid er å identifisere og foreslå tiltak slik at Nav-kontoret kan sikre god brukermedvirkning og gi gode brukeropplevelser.

Det er også viktig at arbeidsgivere får en mulighet til å ha en fast kontaktperson i Nav som kan veilede arbeidsgivere i støtteordningene som Nav rår over, og skreddersy disse til arbeidstakere som ønsker å komme ut i arbeidslivet.

Vi har tidligere hatt arbeidsinnvandring til Norge da man reiste fra Tyrkia, Pakistan og Europa til Norge og fikk arbeid i industribedrifter. Dette var en tid der man gjennom sitt arbeid fikk lønn og kunne etablere seg med sin familie i Norge. Utfordringene i dag er større, og vi har internasjonale forpliktelser til å ta imot mennesker som kommer fra krigsherjede områder, noen også traumatiserte. Disse ut-

fordringene stiller Nav overfor store og krevende oppgaver når man skal tilrettelegge for deltakelse i arbeidslivet. Økt kulturkompetanse, språk og arbeidsmarkedskompetanse vil stå sentralt.

Deltakelse i arbeidslivet gir økt mulighet for bedre integrering, bedre mulighet til å etablere sosiale nettverk, men også språkkunnskaper. Det er vanskelig å se at man kan lykkes med integrering uten at man blir deltaker i arbeidsmarkedet eller velger å ta seg utdanning. For mange kan midlertidig tilsetning være en vei inn i arbeidsmarkedet, for senere å bli fast ansatt.

For de fleste er arbeid målet, men for noen kan det være problemer som gjør at de ikke kan delta uten at man får til endringer i familiesituasjonen. Dette kan være problemer knyttet til psykiatri, men også rusproblematikk eller tradisjonelle utfordringer i familierelasjoner.

Familievernnet i Region øst utga en spennende rapport i 2014 med tittelen Gode Relasjoner – vårt oppdrag. Oppvekstvilkårene og familiestrukturene i Norge er i endring. Politiske og samfunnsmessige trender bidrar til at synet på foreldrerollen forandrer og utvikler seg. Hvilke behov ser dagens foreldre for informasjon, kompetanse og kunnskap om det å være foreldre? Kan det være slik at mange av utfordringene for ungdom mellom 18 og 24 år som enten slutter på skolen eller i arbeidet, er av familiemessig art i forhold til nye utfordringer i foreldrerollen? Er det situasjonen, vil ikke det å registrere seg som arbeidssøker hos Nav alene være løsningen. Aktivitetsplikt i stedet for at de mottar passive ytelser, kan for noen av disse ungdommene gi gode resultater. De vil få bedre oppfølging, en strukturert hverdag, hjelp til jobbsøking og et sosialt treffsted.

Nav står overfor store utfordringer. Det har blitt en stor organisasjon som kanskje er for stor. Det blir interessant å se hva ekspertutvalget vil konkludere med. Uavhengig av dette bør man vurdere å samarbeide tettere med frivillige lag og foreninger. De sitter på en unik kompetanse. Tjenestene i Nav bør flyttes nærmere der brukeren er, selv om dette er på skoler eller i folks nærmiljøer. Kanskje man burde samarbeidet tettere med lokalsamfunnsutvalg.

Det samme gjelder innvandrersamfunnsorganisasjoner. Disse organisasjonene sitter på en unik kompetanse og kjennskap til kulturelle koder. Kan dette være en mulighet til å arbeide mer målrettet for å få innvandrere ut i arbeidslivet?

Arbeid og familie er to sider av samme sak. Mennesker må være målgruppen for offentlige velferdsordninger, men det krever at systemet ser individet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Wiborg (FrP) [15:43:17]: Det er i utgangspunktet gledelig at vi nå har fått ikke ett, ikke to og ikke tre, men fire forslag som handler om Nav og om innholdet i Nav, og hvordan man i utgangspunktet kan forbedre Nav. Vi vet, som vi var inne på i en debatt tidligere i dag, at det var stillstand i mer eller mindre åtte år og et forsvar av det bestående. Da er det i hvert fall gledelig at vi nå får debatten over på at det er flere områder innenfor Nav som ikke fungerer, og som vi bør forbedre.

Men samtidig er det sånn at man kan komme langt med gode intensjoner, men det er fortsatt mye mer som trengs. For mer av en politikk som ikke har virket, er sjelden en god idé. Jeg mener at i flere av disse forslagene vi har til behandling her i dag, er det snakk om å videreføre og forsterke tiltak som er prøvd, men som heller ikke virker. La meg ta det ene, som handler om å stoppe kommersialiseringen, eller stoppe mangfoldet i arbeidsrettede tiltak. Vi i Fremskrittspartiet har heller tro på at vi trenger mer mangfold når det gjelder arbeidsrettede tiltak. Vi trenger flere kloke hoder og flere hender som kan bidra til å hjelpe folk ut i arbeidslivet. Om det er noen som i utgangspunktet tjener noen penger på det, bekymrer meg lite, for det viktigste er å hjelpe folk ut i arbeid.

Man snakker også om at de kommersielle er nesten farlige. Jeg må innrømme at det var en interessant debatt vi hadde i denne sal for en måneds tid siden, da vi hadde besøk av bl.a. Erlandsens Conditori. De viste tydelig at private bedrifter kan være et godt supplement, og kan bidra til å få mennesker ut i varig arbeid, med hjelp og støtte fra det offentlige.

Så har det vært snakk om forslaget om ungdomsgaranti. Alle er enige om at ungdom er en viktig ressurs, på lik linje med at eldre er en viktig ressurs. Men det jeg tror ungdom trenger, er ikke fagre, politisk vedtatte mål, ambisjoner, lovnader og flere valglofter. Det ungdom trenger for å kunne komme seg ut i arbeid, er faktisk studieplasser og en utdanning som sørger for at de er godt skolert. Ikke minst trenger vi arbeidsplassene som også er tilpasset de behovene ungdommene har. Det er akkurat den debatten vi har vært innom tidligere i dag også, og som vil fortsette neste år, om at vi trenger en regjering som gjør porten videre, gjør det enklere for flere å komme inn i arbeidslivet. Det er jeg glad for at regjeringen er i full gang med.

Pål Yasin Ezzari (SV) [15:46:37]: Det er få ting som er vakrere enn ungdommens energi, pågangsmot og optimisme. På samme måte er det få ting som er mer vemodig enn når de unge mister håpet og faller fra. Den forsømmelsen vi har sett den oppvoksende generasjonen i Europa opplever i forbindelse med krisen, har og vil få vidtrekkende konsekvenser i tiden som kommer. Sammenliknet med Europa har vi relativt lav ungdomsledighet, men den er fortsatt altfor høy, som NRK kunne melde om i dag.

Framtiden må formes politisk, og da er det avgjørende med jobb til de unge. Det er et viktig prinsipp at man har et sikkerhetsnett i arbeidslivet, sånn som arbeidsledighets-trygd, sykelønnsordninger, permisjoner osv. Ungdom med liten eller ingen jobberfaring har ikke de samme rettighetene, og bare en garanti vil utløse de midlene som skal til for at ungdom skal få den satsingen framtiden fortjener.

For de ungdommene som ikke kommer seg videre med arbeid, representerer det ofte en personlig katastrofe, men det er også et samfunnsproblem, fordi de dette gjelder, havner fort på kostnadssiden framfor bidragssiden. Jeg finner det veldig underlig at etablerte voksne får sponset boliger de ikke engang bor i, samtidig som studenter lever på smuler og bruker studielånet sitt på å betale de samme etablerte voksne.

Det er underlig at regjeringen ivrer etter å gi store pengegaver til landets rikeste gjennom å fjerne formuesskatten. Visst begrunner de det med arbeidsplasser, men like visst er brorparten av økonomer i Norge uenig i den effekten. Bare en garanti vil gi den satsingen som ungdommen fortjener.

Jeg er overbevist om at det vil få flere i arbeid, men dessverre er ikke ungdom som faller fra, prioritert på samme måte som privilegerte voksne av denne regjeringen. Man lærer tidlig at politikk handler om prioriteringer. Et par år seinere erfarer altfor mange ungdom at de ikke er prioritert. Å prioritere privilegerte voksne framfor ungdom som faller fra, er dårlig prioritering. Å vedta en ungdomsgaranti vil være en riktig prioritering.

Karin Andersen (SV) [15:49:12]: Jeg tror jeg skal fortsette der forrige taler slapp, for det er det dette handler om. Alle vet at hvis ungdom blir gående uten noe å gjøre, ikke går på skole, ikke har arbeid, vil det kunne få ganske negative følger ganske fort. Og vi vet alle at mange kan trenge noe helt annet enn å gå på skole. Noen trenger arbeidstrening, noen trenger å komme i jobb, noen trenger helseoppfølging, og noen trenger veldig mange ulike tiltak. Men i dag er det slik at veldig mange må vente lenge før de får det. De kommer til Nav, eller de detter ut av skolen, og så får de ikke noe å gjøre i det hele tatt.

Regjeringens svar på dette er innholdsløst tvangsarbeid uten en krone på bordet. Det SV foreslår, er å gi disse ungdommene rett til tiltak, utdanning eller skoleplass raskt, slik at de ikke blir gående uten noe å gjøre. For jeg tror det er et helt feil signal å gi. Jeg er helt enig med dem som sier at man bør snu i døra og få noe fornuftig å gjøre veldig fort. Det må handle om veldig mange ulike måter å tilnærme seg dette på, ut fra individuelle behov og hva den enkelte trenger.

I flere år har det vært kjempeproblemer med ventetid på tiltak, så SV er helt enig i at det må gjøres en forsterkning på dette området. Det er derfor vi har fremmet dette forslaget, fordi vi vet at det er så viktig.

Så til det andre forslaget, som handler om at vi ikke ønsker kommersialisering av de skjermete tiltakene. Det er fordi all erfaring viser at det blir ikke mer mangfold, det blir mer enfold. Det blir de store aktørene som kommer til å vinne disse anbudene. Nå hører jeg at man skyver Fontenehuset, Pøbelprosjektet og slike ting foran seg. Det er fullt mulig å endre regelverket slik at man kan inngå kvalitetskontrakter med disse aktørene.

Jeg følger også litt med på Twitter, både når jeg sitter i Stortinget og ellers, og jeg kan jo si at i Pøbelprosjektet er de svært enig med SV i at vi nå trenger en slik ungdomsgaranti. For det er nettopp en slik ungdomsgaranti som utløser de tiltakene som Pøbelprosjektet kan bruke. Det er veldig mange flere ungdommer som kunne hatt bruk for Pøbelprosjektet, enn de som får hjelp derfra i dag. Mange flere kunne hatt bruk for hjelp fra Fontenehuset eller fra andre gode samarbeidspartnere, som er non profit-organisasjoner og brukerorganisasjoner de fleste av dem. Men problemet er at det blir ikke prioritert å legge penger på bordet til disse tiltakene i statsbudsjettet. Det er akkurat

sånn som det ble sagt her, at de pengene prioriteres til de mest velstående, som har både jobb og formue og høy lønn og alt på det tørre, mens disse ungdommene hadde trengt at vi prioriterte dem.

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:52:34]: I ei rekkje saker har dagens regjering vist fram ei evne og ei vilje til å presse gjennom det eg vil kalle ideologiske forslag, utan å ta omsyn til innspel frå fagleg hald eller dei som blir råka. Arbeids- og sosialfeltet har vore særleg utsett for denne arbeidsmetoden. Her synest normaltstanden no å vere fråvær av dialog med partane i arbeidslivet. Dette er ei arbeidsform som uroar meg, fordi det rammar ein av hovudstolpane i korleis vi til no har valt å utvikle fellesskapet, men også fordi eg opplever at regjeringa sitt manglande ønskje om innspel frå partane i arbeidslivet, faglege etatar, forskarhald og sivilsamfunnet fører til dårlegare løysingar på viktige område.

Også i dag skal vi behandle saker som har sitt utspring i regjeringa si arbeidsform, der dialog tydeleg er underordna som metode.

Trass stor fagleg motstand har arbeids- og sosialminister Eriksson gått inn for å endre tiltaksforskrifta, slik at fleire av tiltaka på attføringsfeltet skal ut på anbod. I same endring slår han saman tiltakstilbodet til grupper med ulike behov, og det er bakgrunnen for representantforslaget Dokument 8:76 S for 2013–2014 frå SV, om å stoppe auka kommersialisering av arbeidsretta tiltak.

Nær 90 pst. av høyringsinstansane, deriblant Høgrestyrte Bergen kommune, KS, NHO, attføringsbedriftene og andre faginstansar, er kritiske eller svært kritiske til Erikssons forslag. Arbeidarpartiet står derfor saman med eit stort fleirtal av aktørane innan feltet i kritikken av forslaget. Vi fryktar at anbodusutsettjinga vil ramme dei svakaste brukarane og dei som står lengst frå det ordinære arbeidslivet.

Arbeidarpartiet er ikkje framandt for å diskutere endringar innan dei arbeidsretta tiltaka. Det vi reagerer på i dag, er at regjeringa, utan stortingsbehandling, vedtek desse endringane rett før dei legg fram ei stortingsmelding om det same temaet. Det er ei arbeidsform som eg meiner ikkje skapar tillit.

Arbeidarpartiet er like undrande som veldig mange andre til det etter kvart så mykje omtala sitatet til dåverande stortingsrepresentant Robert Eriksson på attføringsmessa. Eg skal ikkje spekulere i kvi for Eriksson sa det han sa – om han segla under falskt flagg eller om han har skifta meining etter kvart. Det er det ikkje godt å vite, men i alle tilfelle er Arbeidarpartiet skuffa over at statsråden politisk har snudd så til dei grader at han no går inn for politikk som han tidlegare åtvare mot.

I denne saka har ikkje regjeringa lytta til alle dei aktørane som meiner endringar vil ramme dei svakaste brukarane, og som ikkje ser nytte av endringa. Arbeidarpartiet støttar derfor representantforslaget og ber regjeringa stoppe kommersialisering av tiltak innan avklarings- og oppfølgingsområdet i Nav, for å sikre kompetansen, gje tryggarvilkår og stabilitet og best mogleg kvalitetsutvikling i tiltaka.

Audun Otterstad (A) [15:55:44]: Det ble umulig å holde seg i ro da representanten Wiborg gikk opp og la ut i det vide og det brede om en ungdomsgaranti som ikke virker, og som vi ikke trenger.

Det er interessant å se ut på kontinentet, ut i Europa, der det i enkelte land er annenhver ungdom som er arbeidsledig, og der vi snakker om de tapte generasjoner. Der ser man til Norden og Norge, og man forsøker og strever etter å få til en ungdomsgaranti. Sosialdemokrater og moderate høyremedlemmer har gått sammen i EU-parlamentet for å sikre ungdom framtiden, for å sikre arbeidslinjen og for å sikre det som kameraten og representanten etter meg kommer til å snakke om, nemlig bærekraften i velferdsstatene. Arbeidslinjen er helt grunnleggende, men da må man også ha noe å tilby, og en ungdomsgaranti skal sikre nettopp det: sikre at man har arbeid, eller at man får utdanning. Dette er noe av det mest grunnleggende, for det er vi enige om, alle vi som sitter i denne salen: De er så ødeleggende, de hullene i CV-en, de oppholdene fra arbeid og de oppholdene fra skole.

Men dette er en helhet som må henge sammen. Det betyr jo at man også må være villig til å prioritere lærebedrifter når det kommer til anbud til det offentlige. Da må man tørre å stille krav i anbudsprosessene – ikke bare si at prisen skal råde, for det er faktisk dyrere å drive med fagopplæring enn å drive med innleie av arbeidskraft. Man må tørre å stille krav når man skal bygge det nye regjeringskvartalet, og når vi skal investere i sykehusene våre. Vi må tørre å rydde opp på de arbeidsplassene hvor vi har de store anbudene, og hvor vi skal bygge fellesskapet, sånn at vi får prioritert fagopplæring og ungdom, sånn at vi unngår å få tapte generasjoner. Det er å gå bakvendt inn i framtiden. Det må være mulig å løfte blikket og se til dem som har prøvd akkurat det samme, uten en ungdomsgaranti når de går inn i nedgangstider, se hvordan det har gått. De fraråder det, og de ser til Norge. La oss verne om ungdomsgarantien, la oss verne om arbeidslinjen og få ungdom i arbeid eller utdanning.

Stefan Heggelund (H) [15:58:23]: Jeg tenkte jeg skulle begynne med å si noe om aktivitetsplikt. Jeg synes det er helt utrolig at representanten fra Sosialistisk Venstreparti sier det er viktig at ungdom har noe å gå til, og så er man imot aktivitetsplikt. Det henger ikke på greip, og jeg synes det er ganske oppsiktsvekkende at partier kan være imot at tiltak som fungerer godt i flere kommuner, ikke skal gjelde for ungdom i alle kommuner. Så må jeg si til representanten Holen Bjørdal at man skal være litt forsiktig med å si at enkelte har seilt under falskt flagg, når vi under den debatten som har vært, f.eks. om barnetillegget, har sett hva Arbeiderpartiet sto for, og hva de nå påstår at de har stått for.

Ellers var det spennende å høre representanten Trettebergstusens innlegg. Der fikk vi en fem minutters hyllest av et tiltak som i mange år har vist seg ikke å virke, nemlig ungdomsgarantien. Aller først: Vi deler synet på hva som er utfordrende. Vi har et for stort antall mennesker i yrkesaktiv alder som står helt eller delvis utenfor arbeidslivet. Arbeidsledigheten blant unge er vesentlig høyere enn blant

befolkningen ellers, og det er ikke bærekraftig, verken når vi tenker på velferdsstatens bærekraft eller det å sørge for at behovet for arbeidskraft etterkommes.

Her stopper enigheten. Vi er opptatt av å senke terskelen inn i arbeidslivet. I stedet for å strø om oss med garantier til ulike grupper tror vi at tilnærmingen må være – uavhengig av hvilken gruppe man tilhører – at det er en mulighet til å komme inn i ordinært arbeid. Måloppnåelse måles ikke gjennom hvor mye penger vi bevilger, men gjennom hvor mange som faktisk kommer i jobb. Det er i dette perspektivet at Arbeiderpartiets hyllest til ungdomsgarantien er så spesiell. Verken i gode eller i vanskelige tider har ungdomsgarantien vist seg å være en suksess. Det virker som om det har blitt så mye prestisje i denne saken fra Arbeiderpartiet at de er blendet, og løsningen på problemet er å gjøre mer av det som ikke virker.

Vi er opptatt av å løse de store oppgavene vi har i dag, slik at vi rustet Norge for framtiden. Da er ikke mer av det som ikke virker, en løsning for denne regjeringen. Vi må sørge for at flere får prøve seg i ordinært arbeid, fordi vi vet at det er slik realkompetansen styrkes, f.eks. ved å utvikle og utvide ordningen med lønnstilskudd.

Representanten Trettebergstuen nevnte forskjeller mellom de rød-grønne og de borgerlige. Her er en forskjell: I flere år har Arbeiderpartiet bevilget penger til noe som ikke virker. Vi senker terskelen til arbeidslivet.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Bente Stein Mathisen (H) [16:01:43]: Jeg tok også ordet fordi jeg reagerte på representanten Karin Andersens innlegg. Hun sa at regjeringen ikke bryr seg om ungdom som går ledig. Hun snakket også varmt om «Snu i døra»-prosjektet. Vi er jo nettopp opptatt av at vi skal møte ungdommen i døra på Nav, og at de kan snu der og få et aktivitetstilbud i stedet for bare å motta penger. Torbjørn Røe Isaksen viste til det de gjorde i Åmli kommune i forrige periode, da man var på besøk der, og hvor de hadde et veldig vellykket prosjekt. Der var det ganske mange ungdommer som ikke var i arbeid eller på skole, og man innførte en aktivitetsplikt for at de fikk motta penger. Det hadde veldig gode resultater.

Jeg må også si at jeg reagerer veldig negativt på denne negative holdningen man har til private, at det bare er store kommersielle aktører som bare skal tjene store penger. Nav driver med anbudskonkurranse også i dag. Jeg ber representanten fortelle hvilke store aktører som inndriver stor profitt på den arbeidsavklaring og arbeidsoppfølging vi har i Norge i dag. Jeg kjenner ingen.

Og til representanten Holen Bjørdal fra Arbeiderpartiet: Mener ikke Arbeiderpartiet at vi skal følge det regelverket vi har for anskaffelser i Norge? En juridisk gjennomgang har vist at vi ikke gjør det når det gjelder en god del av de tjenestene som Nav kjøper i dag, fordi det ikke er konkurranse.

Karin Andersen (SV) [16:03:25]: Jeg må lure på om representanten Heggelund i det hele tatt har vært til stede i

komiteen og vært med på behandlingen av de sakene som ligger til grunn, når han sier at SV ikke vil ha tiltak for ungdom. Det er jo nettopp det SV foreslår! SV er nesten det eneste partiet som foreslår at disse ungdommene skal ha rett til tiltak, arbeid, kvalifisering eller skoleplass. Det vi er imot, er at man skal komme til Nav og få noe innholdsløst tvangsarbeid bare for å disiplineres, for det vet vi kommer til å virke motsatt. Det er ikke bra.

Så det er helt motsatt av det representanten fra Høyre nå sier. Det er SV som foreslår at disse ungdommene skal få rett til tiltak. I dag går de og venter.

Det er mange kommuner som har vilkår for sosialhjelp i dag. Det har SV vært helt for. De som gjør det med vett og forstand, lykkes. De som gjør dette som en tvang, uten å ha godt innhold i tiltakene, mislykkes. Og regjeringen har lagt null kroner på bordet i kommuneøkonomien for at kommunene skal kunne lage slike gode opplegg. For eksempel trengs det arbeidsledelse. For eksempel trengs det noen som kan drive den kvalifiseringen, den oppfølgingen på helse eller den sosialfaglige oppfølgingen som mange av disse ungdommene trenger. Men i Høyre og Fremskrittspartiets hode er dette tydeligvis gratis, det er vel noen som skal gjøre disse jobbene gratis for dem, og disse ungdommene skal da få et tilbud som det ikke er kvalitativt i.

SV prioriterer dette så høyt at vi velger å si at disse ungdommene skal ha en rett. Da kan man gi dem et tilbud den første dagen de kommer og man får avklart hva det er de trenger, og så er de i gang med en positiv aktivitet som kanskje kan føre til at man får lyst til å fortsette en utdanning, eller at man finner ut hvilket yrke man vil ha, og kan få prøve seg i det. Problemet i dag er jo at disse ungdommene ikke får oppfølging. Det kunne være morsomt å spørre hvordan Høyre-styrte Oslo, f.eks., har gjort dette. Har de hatt oppfølging med gode vilkår for dem som får sosialhjelp? Det har de slett ikke hatt. Noen har fått det, men ikke alle, for det koster penger.

Hvis vi virkelig vil dette – SV vil det, for vi vet at det er viktig at ungdom får aktivitet, det er derfor vi har fremmet dette forslaget – er det helt meningsløst at de som nå mener at alle ungdommer skal ha et tilbud, sier nei til at det skal være penger til disse tilbudene, at dette skal være et slags gratisarbeid, som jeg regner med at noen frivillige kanskje skal gjøre.

Jeg vet ikke hva innholdet i dette er i det hele tatt, men jeg kan si at den typen tvangsarbeid har man prøvd i Norge før. Det funket ikke særlig bra. Det er ingen som kommer til å klare seg bedre av å bli ydmyket. Det er veldig mange flere som kommer til å klare seg bedre hvis de får en real sjanse.

Lise Christoffersen (A) [16:06:48]: Jeg skal ikke bidra til å forlenge debatten, men det er altså noen her som har lagt seg til en debatteknikk som går ut på å stå på denne talerstolen og slynge ut påstander uten belegg. Jeg ser at vedkommende representant skjønner hvem jeg mener. Stefan Heggelund kommer stadig tilbake til at Arbeiderpartiet har skiftet standpunkt når det gjelder barnetillegg. Det har vi ikke gjort. Jeg vil bare minne om innstillinga til uførefore-

formen, som ble vedtatt i desember 2011. Der står det svart på hvitt:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, slutter seg til at dagens behovsprøvede barnetillegg videreføres.»

Fremskrittspartiets forslag var:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer slik at samlet uføretrygd, inkludert barnetillegg, maksimalt kan utgjøre 80 pst. av tidligere inntekt.»

Det stemte ikke vi for.

Forslaget fra Høyre var:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ny ordning for barnetillegg for både arbeidsavklaringspenger og uføretrygd, med sikte på en ordning som i større grad sikrer at det lønner seg å jobbe.»

Det stemte vi heller ikke for.

Høyre og Fremskrittspartiet sto alene om sitt standpunkt i den saken i forrige periode – som de gjør det i denne perioden.

Så blir det forsøkt gjort et poeng av hva som har vært diskutert. Er det ikke sånn i Høyres stortingsgruppe at en diskuterer forskjellige løsninger, så konkluderer en med det en synes er best, og når en har konkludert, er det det som er Høyres politikk? Sånn er i det i hvert fall i Arbeiderpartiet, og jeg har akkurat nå referert og sitert hva som er Arbeiderpartiets politikk når det gjelder barnetillegg, og har vært det hele tida.

Arve Kambe (H) [16:09:02]: Jeg er helt sikker på at Arbeiderpartiet ikke har ombestemt seg når det gjelder barnetillegget. Jeg tror faktisk de er helt enige, men de tør bare ikke si hva de mener. Det er bekvemt i den situasjonen som har oppstått, hvor det blir avslørt av SV hva Arbeiderpartiet faktisk mener.

Når det gjelder Karin Andersen og aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere, er det et av de beste forslagene vi kommer til å vedta i kveld. Det er et av de mest sosiale forslagene, og det bidrar altså til at ungdommer som i dag ikke blir møtt med krav, eller ikke får muligheter hos noen, vil få en mulighet.

Senest i forrige uke var jeg hos Kirkens Bymisjon, på Pedalen Sykkelverksted i Haugesund, og møtte en ungdom som nå hadde fått en praksisplass på XXL etter at kommunen hadde henvist ham til Kirkens Bymisjon. Alternativet hans hadde i tre år vært å bo i kjelleren hos mammaen og pappaen sin og spille dataspill. Han sa: Jeg skulle ønske at noen tidligere hadde tatt tak i meg, sagt at sånn kunne jeg ikke fortsette lenger, og fått meg over på et tiltak.

Det er ikke korrekt framstilt at fordi det blir en aktivitetsplikt, skal kommunene ha flere stillinger for å løse dette. Jeg har møtt flere Nav-ledere rundt om i landet som sier: La dem komme, dette er folk som vi bruker årsverk på med dagens bemanning. Hvis vi snur oss litt rundt – sier de videre på Nav-kontorene – og tenker at disse folkene kan gjøre samfunnsnyttig arbeid med våre saksbehandlere som guide, bruker samfunnet og kommunen mindre ressurser totalt sett.

SVs – og kanskje de rød-grønnes – modell er at hvis

vi skal legge til noe, må det nye stillinger til. Vår modell er sannsynligvis betydelig enklere. Vi vil se på om det går an å drive dette på en annen måte enn med nye stillinger, rett og slett fordi dette er de folkene man bruker masse ressurser på – på å ringe til dem og spørre hvor de ble av, på masse møter, på masse oppringninger, på masse tiltak. De går på en hel haug med ulike tiltak som ikke passer for dem.

Da er det mye bedre, sammen med kommunen, å finne praksisplasser. De kan være med som nr. 2 på middagsutlevering, de kan være med som nr. 2 på hjemmesykepleie hvis man er utrygg der, de kan være med en vaktmester, de kan være med i barnehager, de kan være med på en rekke ting for å få arbeidspraksis. Mye av dette vil allerede være tilrettelagt på enkelte av arbeidsplassene.

SVs modell gir istedenfor som ryggmargsrefleks å ha flere stillinger, men hele poenget er at de er der allerede. Det er på tide å levere resultater for å få dem tilbake igjen til arbeidslivet.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [16:12:06]: Arve Kambe beskriver noen av de tiltakene som fungerer under dagens modell. Det fungerer bra der de har ressurser til det og får det til, men det fungerer ikke uten oppfølging. Det er ikke slik at de som går på sosialhjelp, får tiltak etter tiltak etter tiltak. Det viser seg at det ikke er slik. De fleste av dem får ingenting. De får ikke noen kvalifisering som kan gjøre at de kan få et arbeid etter hvert.

Jeg tror representanten Kambe også bør ta seg en prat med dem som jobber på Nav-kontorene, for de forteller en helt annen historie enn det representanten Kambe gjorde nå, nemlig at der har de altfor mye å gjøre. De har altfor mange de skal følge opp. Det betyr at man må ha noen som kan drive god kartlegging og god oppfølging, og at en del av dem som nå trenger et godt tiltak å gå til, også trenger at det ligger noen penger i potten som gjør at man kan sette i gang de gode tiltakene som det ikke finnes penger til i dag i veldig mange kommuner.

Stefan Heggelund (H) [16:13:29]: Bare veldig kort: Når det blir sagt at man har tillagt seg en debatteknikk som er å komme med påstander uten belegg, må man nesten svare på det. Representanten Lise Christoffersen refererte ikke – så vidt jeg kunne høre – hele merknaden som var i behandlingen av uførereformen, nemlig også at de rød-grønne partiene mente man skulle komme tilbake til barnetillegget. Diskusjonen var altså ikke å anse som ferdig. Når man i tillegg har sett representanten Karin Andersens uttalelser om de diskusjonene som var i den forrige perioden om akkurat barnetillegget, er det veldig vanskelig å tro at Arbeiderpartiet alltid har ment det samme om barnetillegget som det de gjør nå.

Nå skal Arbeiderpartiet presentere denne debatten som om den er svart-hvit, som om de alltid har ment det samme. Det står rett og slett ikke til troende.

Arve Kambe (H) [16:14:46]: Jeg synes vel innlegget til Karin Andersen egentlig avdekker hele poenget med å ha en aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. For hva er det representanten Andersen sier etter åtte rød-grønne år? – Jo, at de møter på sosialkontoret og ikke får et eneste tiltak, de fleste av dem. Det er jo nettopp det denne regjeringen ønsker å gjøre noe med. I dag er det sånn at man har en mulighet, dersom kommunen vil det, til å innføre aktivitetsplikt. Nå vil Stortinget få muligheten til å vedta at alle kommuner skal tilby det. Det vil gi resultater. Da vil vi ikke i fremtiden finne et Nav-kontor som ikke har tiltak til dem det gjelder.

Så sier Karin Andersen at jeg skal ta meg en tur på Nav-kontorene. Det tror jeg vi er mange som gjør, i alle fall jeg, etter at jeg ble leder av arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget. I forrige uke var jeg på to store Nav-kongresser. Den ene var for alle tillitsvalgte Nav-ansatte i Unio, den andre for alle tillitsvalgte Nav-ansatte i Akademikerne. De ga oss ett klart råd, når vi nå forhåpentligvis vedtar aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere. Fra Nav-kontorene sa de: Gi oss en sanksjonsmulighet dersom man ikke møter opp, og dersom man nekter å bidra. For i dag er det jo sånn at man møter ikke opp. Mer enn hver tredje møter ikke opp til en time som en saksbehandler har brukt tid på å planlegge, og sagt nei til andre som ville komme den dagen, fordi noen andre skulle komme – og så kommer de ikke. Det tar tid. Det er ressurskrevende. Det er ikke bra.

Da tenker jeg at vi – med den samlede ressursbruket – med denne regjeringen skal få til flere resultater enn de rød-grønne klarte på åtte år, for vår oppskrift er klare krav, klare mål. Det trengs innsats, ikke nødvendigvis flere stillinger. Hele poenget er jo at denne tiltakspakken vil føre til færre sosialklienter.

Lise Christoffersen (A) [16:17:05]: Bare ganske kort: Det siste fra Arve Kambe, at en her skal få til bedre resultater enn de rød-grønne greide på åtte år, er notert og skal bli sjekket ut i tidens fylde.

Men tilbake igjen til Heggelund: Det er riktig at det sto mer i forbindelse med innstillinga, jeg refererte ikke fra hele uføreinnstillinga i innlegget mitt her i stad, men jeg kan godt ta med også det punktet som Heggelund etterlyser:

«Regjeringen har derfor åpnet for at den vil se på innretningen på barnetillegget, blant annet i lys av innspillene fra Velferds- og migrasjonsutvalget og Fordelingsutvalget.»

Nå sitter jo ikke vi i regjering lenger, så den vurderinga har vi gjort i gruppa. Vi er tilbake her nå i forbindelse med budsjettet, vi har vurdert det og konkludert på samme måte. Hva noen måtte ha sagt og ment i en forberedende debatt, ja, det kan jo være så mangt. Sånn er det vel i alle partier, at noen har ett syn og andre har et annet syn, og så er det flertallet som til slutt avgjør hva som blir partiets politikk, og sånn er det med Arbeiderpartiet i denne saken. Så får Stefan Heggelund tro på det så mye han vil, men i Arbeiderpartiet er det i hvert fall sånn at det er gruppa som bestemmer hva som er Arbeiderpartiets standpunkt.

Pål Yasin Ezzari (SV) [16:18:30]: Jeg skal være kort, men jeg synes det er utrolig leit å høre representanten Kambe snakke om aktivitetsplikt for ungdom. Det høres jo ut som om han legger til grunn at de ungdommene som ikke kommer seg i aktivitet, som ikke kommer seg i utdanning og arbeid, er for late, og at bare man presser dem inn i tiltak, ja, da kommer de i gang, ja, da skal det gå.

De aller fleste er klar over at dersom man kan få en motivasjon innenfra, dersom man kan få en individuell oppfølging der man føler at man kan være med og bestemme hva man selv skal gjøre, og dersom man har en lovfestet rett til at dette skal følges opp, da tror jeg at det faktisk vil være mulig å få disse ungdommene til å gjøre noe de har lyst til å holde på med.

Så har jeg også lyst til å spørre: Tror representanten Kambe at det er sann at hvis Nav sanksjonerer overfor ungdommer som har havnet utenfor, så hjelper dette disse ungdommene, eller tror han at det kan trekke dem enda lenger ned i gjørma?

Jeg tror det er veldig sammensatt hvilke problemer disse ungdommene har, og derfor tror jeg det er helt avgjørende å møte dem individuelt med tiltak og ikke bare innføre en plikt om å møte opp til tvangsarbeid, for det tror jeg vil bidra til at veldig mange av de ungdommene bare vil føle seg enda mer demotivert.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:20:05]: Det snakkes her om aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere som om alle er like. Jeg syns det er veldig sterkt å høre det. Den som kjenner noen som er sosialhjelpsmottaker, vet at det er veldig forskjell, og at mange som er i den situasjonen, har svært vanskelig for å delta i nesten enhver aktivitet.

Ellers snakkes det om individuelle løsninger. Jeg trodde det også skulle være individuelle løsninger når det gjelder hva som er best for dem som er i den situasjonen. Det at ungdom som sitter på datarommet, får krav om aktivitetsplikt for å få sosialhjelp, skulle bare mangle. Det er helt logisk. Og jeg regner med at alle her, inklusiv Karin Andersen fra SV, er helt enig i det, men det krever en individuell vurdering.

Det som var den rød-grønne regjeringas tiltak på dette området, var kvalifiseringsprogrammet, slik at en ikke skulle gå på sosialhjelp hele tida. En skulle få hjelp, bistand, for å avklare hva som var ens arbeidsevne. Var det slik at det var uføretrygd som var saken, ja vel, så skulle det avklares, og en skulle få uføretrygd, slik at en slapp å gå på sosialhjelp. Hadde en arbeidsevne, skulle en bistås inn i arbeid. Da vil en jo for manges vedkommende komme i den situasjonen at en har en delvis arbeidsevne, og da står vi i det som har vært gjengangeren i denne debatten, nemlig hvordan vi legger til rette for at folk som har delvis arbeidsevne, skal få en betalt jobb, med sin arbeidsevne.

Jeg syns det er for enkelt å snakke om aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere som om alle er like. Jeg syns det er ganske uverdig når vi vet hvor mange sosialhjelpsmottakere som sliter, og hvor det vil være et helt feilaktig tiltak å kreve det som en allmenn ordning. Derimot å kreve det for en ungdom som sitter på gutterommet, er helt korrekt, og det har Senterpartiets fulle støtte.

Presidenten: Representanten Bente Stein Mathisen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bente Stein Mathisen (H) [16:22:35]: Jeg måtte ta ordet etter Lundteigenes innlegg bare for å oppklare en misforståelse.

Det er helt klart at vi som går inn for å innføre en aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere, mener at det er forskjell på folk. Det er de som er i stand til å gjøre en jobb, som vi mener skal ha en plikt til å arbeide, ikke de som har store helseutfordringer, og som ikke er i stand til det. Så er det sagt.

Presidenten: Da synes det å være oppklart.

Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 6–9.

Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 10 og 11 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 10 [16:23:15]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2015, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet (rammeområde 15) (Innst. 11 S (2014–2015), jf. Prop. 1 S (2014–2015))

Sak nr. 11 [16:23:30]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Tove Karoline Knutsen, Freddy de Ruiter, Ruth Grung, Audun Otterstad og Torgeir Micaelsen om økt kapasitet i sykehusene og kortere ventetid for pasientene (Innst. 60 S (2014–2015), jf. Dokument 8:62 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer, og at taletiden fordeles slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 30 minutter, Framskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Venstre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det innenfor den fordelte taletid blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som tegner seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [16:24:47] (komiteens leder): I dag skal vi vedta et meget godt helsebudsjett, som fortsetter arbeidet med å bygge pasientens helsetjeneste.

Da budsjettet ble lagt fram, ble det fort klart at mange jublet. Flere så at det ble satset mye og bra. Budsjettthøringen var den mest positive jeg kan huske gjennom mine år i helsekomiteen. Men opposisjonen er ikke fornøyd.

Kjersti Toppe og Senterpartiet har uke etter uke det siste året pekt på det de mener er feil og mangler innen helse, og jeg tror hun nå har vært innom absolutt alle de områder som er mulig å finne. Rett før helgen gikk kritikken på psykisk helse i kommunene, og at det nå måtte komme en opptrappingsplan med øremerkede midler.

Kritikk av egen politikk er beundringsverdig, og jeg deler Toppes bekymring. Derfor har regjeringen allerede satt i gang arbeidet med en opptrappingsplan for rus og psykisk helse, og allerede i forrige budsjett gjeninnførte vi øremerkede midler til dette. Dette videreføres med en økning i 2015. Dette budsjettet fortsetter også satsingen på kommunepsykologer med en videreføring av tilskudd.

Fremskrittspartiet gikk til valg på en styrking av psykisk helse og rus, og dette leverer vi på. Det er sendt krav til sykehusene om at veksten innen rus og psykisk helse skal være større enn for somatikken. Vi har øremerket kjøp av 200 langtids heldøgns plasser hos private. Veldig mange har allerede fått en ny mulighet, og flere vil komme til.

Frivilligheten styrkes også i år. Disse gjør et uvurderlig arbeid og er for veldig mange den eneste tryggheten de har i sin hverdag.

Lørdag var jeg med og feiret to år med rusfrihet for en jente på 24 år. Hennes befatning med rus startet da hun var ni år. Gjennom barnevernets system har hun måttet flytte 18 ganger. Hun bruker nå i sin hverdag frivilligheten mye. På lørdag hjalp Retretten henne å lage en fin markering av hennes toårsdag. Uten egen bolig hvor det er plass til å invitere mange mennesker, og uten familie å dele gleden med blir frivilligheten en fantastisk erstatning.

Frivillige hos Retretten hadde pyntet og dekket til nydelig langbord, og vi spiste god mat som gjestene hadde med seg. Flere av gjestene bidro med underholdning, og noen holdt tale.

Men det var også andre ting som skjedde på denne festen, som rørte mitt hjerte. Jenta hadde invitert ansatte fra stedet hvor hun hadde vært inne til langtidsbehandling. To av disse tok faktisk den lange turen for å dele denne dagen med jenta.

Videre har hun på sitt DPS brukt musikkterapi i sin tilfriskning. Også hennes musikkterapeut møtte opp, med sitt lydanlegg og sin gitar. Han kunne fortelle at hans sjef hadde sett litt rart på ham når han spurte om det var greit at han dro på fest med en av sine pasienter. Festen nådde sitt høydepunkt da han spilte og jenta sang.

Jeg forventer ikke at alle ansatte skal engasjere seg så personlig i sitt arbeid, men opplevelsen fra lørdag viste meg hvor mange fantastiske mennesker som faktisk jobber innenfor helsetjenesten, og hvor mye det betyr når man yter det lille ekstra. Denne dagen minnet meg om hvor bra ting kan bli når man forener det offentlige, de private og de ideelle.

Mitt møte med jentas musikkterapeut og deres opptreden gjorde meg ekstra stolt over at vi i dette budsjettet faktisk har løftet viktigheten av å tenke nytt – ta vare på det

som er bra, samtidig som man utvikler tjenesten. Musikk virker som terapi på alle mennesker, brukt på riktig måte kan den til og med erstatte medisiner.

Dette budsjettet handler i høyeste grad om å sette pasienten i sentrum, tenke nytt og øke kvaliteten.

15,4 mill. kr bevilges for å legge til rette for at kommunene kan starte opp kompetansetiltak, samt komme i gang med nybrotts- og utviklingsarbeid ut fra lokale forutsetninger og behov.

Også Audun Lysbakken og SV har hatt mange utspill i media om mangler i helsevesenet. Nå, sist ut, ville SV forby at eldre syke mennesker skulle dele dobbeltrom på sykehjem mot sin vilje. Til ANB sier Lysbakken at det må være en fallitterklæring og et mageplask for et parti som har lovet en verdig og god eldreomsorg, at kommunene tjener på å tvinge folk på dobbeltrom.

Lysbakken er tydeligvis ikke klar over at det alltid har vært veldig økonomisk lønnsomt å fortette, som enkelte kommuner har valgt å kalle denne tvangen. Det er nettopp på grunn av dette at vi reduserer denne lønnsomheten betraktelig. Det var altså SVs politikk som gjorde det økonomisk eksklusivt å drifte med økt bruk av dobbeltrom.

Men det som er ille med SVs forslag, er at det kan synes som om SV ikke har forstått at vi mangler sykehjemsplasser i Norge. Jeg grorser ved tanken på hvilke konsekvenser et slikt forbud kan få for enkeltmennesker som er helt avhengig av heldøgns pleie og omsorg. Man har ikke ønsket å finne ut hvor mange plasser som mangler, men at det mangler veldig mange, trodde jeg vi var enige om.

Også dette har Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen tatt tak i. Tidligere hadde kommunene ikke lov til å føre ventelister. Dette har vi opphevet og snudd på hodet. Nå krever vi å vite hvor mange som venter. Først da kan vi få skikkelig innsyn i det reelle behovet og planlegge realistisk ut fra det.

Vi har økt tilskuddene betydelig, og dette har allerede gitt resultater. Vi opplever nå at det er søkt om tilskudd på 500 flere plasser gjennom årets første ti måneder sammenlignet med hele fjoråret. Dette er positivt, særlig med tanke på at det ble mindre enn 600 nye plasser gjennom åtte år. Dette viser at nivået på tilskuddet betyr noe. 2 500 nye søknader legges det opp til i 2015.

Regjeringen har derfor påbegynt arbeidet med tanke på å innføre en rettighetsfesting av heldøgns pleie og omsorg.

Fremskrittspartiet har i årevis pekt på at det blir feil når storting og regjering lover bedre eldreomsorg, så lenge dette er kommunens ansvar. Fremskrittspartiet har vært alene om å mene at staten skal ta et større ansvar. Men nå er vi i gang med å gjøre nettopp det. Økte midler til kompetanseheving og tilskudd til musikkterapi og ledelsesutvikling er foreslått med statlige føringer og midler. Vi vil ta et større ansvar for å hjelpe kommunene på veien.

Budsjettet inneholder 30 mill. kr til å utvikle et samlet helseregister for de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Dette vil gi mer kunnskap og åpenhet om kvaliteten på omsorgstjenesten. I tillegg er arbeidet med Demensplan 2020 i gang. Pasienter og pårørende skal delta aktivt i dette arbeidet.

Men kanskje enda viktigere er vårt prøveprosjekt med

enkeltkommuner som skal få være med og teste ut statlig finansiering av hele omsorgen. Det gleder meg at så mange kommuner allerede før de vet hva dette vil innebære, har gitt beskjed om at de ønsker å være med.

Torgeir Micaelsen og Arbeiderpartiet har vært litt mer forsiktig i sin kritikk av helsetjenestene. De har forstått at kritikken tross alt faller tilbake på dem selv. Micaelsen har i flere debatter erkjent at de ikke gjorde nok, og har innsett at de ikke kom i mål.

Arbeiderpartiet har hatt hovedfokus på sykehusene. Det er bra, for her er det mye å ta tak i. Vi har nå klart å legge fram to sykehusbudsjett som samlet legger til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen, sammenlignet med det de rød-grønne fikk vedtatt gjennom sine åtte år.

Ventetidene skal ned, og antall personer som venter, skal reduseres, samtidig som det fokuseres mer på kvalitet, sikkerhet og valgfrihet.

Hovedgrepet kommer med den nasjonale helse- og sykehusplanen og med påfølgende nedlegging av helse-regionene. Men i mellomtiden gjøres det flere grep: en rekordvekst i pasientbehandling, innføring av fritt behandlingsvalg, økt ISF-andel, oppheving av behandlingstaket, gjeninnføring av «den gyldne regel», gjøre det enklere og rimeligere å inngå leieavtaler både for bygg og utstyr og avbyråkratisering.

Arbeidet vi startet opp for inneværende år, har allerede vist resultater. Ved utgangen av andre tertial var det 10 300 færre som ventet på en innkalling til et sykehus enn på samme tid i fjor. På denne måten kan vi motvirke det todelt helsevesenet som vi har opplevd de siste årene.

I 2005 sto et flertall bak å øke bagatellgrensen for forhåndsgodkjent refusjon av legemidler. Dette ble ikke fulgt opp av forrige regjering, og grensen på 5 mill. kr har således stått stille i mange år. Dette har vært et stort hinder for å få på plass flere nye og innovative legemidler til pasientenes beste. Nå kan mange pasientgrupper juble. Regjeringen femdobler i dette budsjettet bagatellgrensen, som dermed øker fra 5 mill. kr til 25 mill. kr.

Fremskrittspartiet har gjennom flere år sammen med Venstre, Høyre og Kristelig Folkeparti stått alene om å løfte temaet omsorg og lindrende behandling ved livets slutt samt oppfølging av alvorlig syke og døende barn. Det er derfor med stor glede at disse partiene fremmer dette særskilt nå, selv om vi venter på en egen rapport om temaet.

I dette budsjettet har disse partier foreslått en del slike tiltak. Blant annet har vi foreslått midler til Gatehospitalet med tanke på opprettelse av tre palliative plasser til behandling av rusavhengige. Imidlertid har beløpet falt ut av teksten. Det foreslås derfor konkret at 2,5 mill. kr øremerkede midler går til dette tiltaket under kap. 765 post 72.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Audun Otterstad (A) [16:35:05]: I juli 2010 kunne vi lese i Nationen:

«En økning av skatten på sykdom er uakseptabelt for FrP.

Dessverre er det ikke bare Inge Lønning og Bent Høie som ser det som en kampsak at nordmenn skal flås for nødvendig legebehandling.»

Også senere i juli 2010 var representanten Kari Kjønnaas Kjos på banen og mente igjen at egenandeler var skatt på sykdom, og at høye egenandeler ville føre til mer bruk av private tjenester og økt klasseskille. Den 8. august 2013 – nok en gang fra Kjønnaas Kjos: «Uaktuelt med økte egenandeler. Frp avviser Høyres ønske om økte egenandeler ...».

I fjorårets tillegg til statsbudsjettet økte Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen bagatellgrensen fra 100 til 200 kr – og sparte 37 mill. kr. Eller som representanten fra Fremskrittspartiet tidligere omtalte det: De økte skatten på sykdom.

Det er også verdt å merke seg at Fremskrittspartiet prioriterte å kutte i bensinavgiften framfor å kutte i egenandelene i årets statsbudsjett. Mitt spørsmål blir derfor: Har skatt på sykdom blitt akseptabelt for Fremskrittspartiet?

Kari Kjønnaas Kjos (FrP) [16:36:13]: Skatt på sykdom er aldri akseptabelt. Det er derfor vi holder egenandelene nede, og det er derfor denne regjeringen har stoppet utviklingen av skattefradrag for særskilt store sykdomsutgifter.

Når det gjelder akkurat den tilbakebetalingen, så handler det mer om et enormt stort byråkrati, hvor veldig mange årsverk gikk med til å sende ut små beløp til mennesker, som på slutten av året hadde nådd et tak. I verste fall er det noen som ikke får igjen 199 kr. For noen andre vil det handle om at de ikke får igjen 40 kr. Så det er ikke en økning på 200 kr for alle.

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:37:11]: Representanten Kjønnaas Kjos har vært – og er – veldig opptatt av fritt sykehusvalg, og rusbehandling har hun også et stort, stort hjerte for. Hvordan vil Kjønnaas Kjos og Fremskrittspartiet sikre at disse to tingene går sammen, at det går an å kombinere dem, slik at ikke rusmisbrukeren blir taperen også i fritt behandlingsvalg?

Kari Kjønnaas Kjos (FrP) [16:37:45]: I dag vet den rusavhengige ganske mye om hva som finnes av tilbud der ute. De vet kanskje ikke alltid nok til selv å velge det som er riktig for dem, men jeg mener det er svært viktig at en rusavhengig – i samråd med fastlege og ruskonsulent – er med på å være sjef i sitt eget liv, å styre hvordan veien ut skal være, for det er så utrolig viktig at de tror på at de kan klare det. Og når de bare blir tildelt en plass som de egentlig ikke ønsker seg til, så gir det et altfor dårlig utgangspunkt. Så er det noe med at disse menneskene også er forskjellige, som deg og meg, de trenger forskjellige tilbud. Det er et mangfold der ute, og jeg ønsker å gi dem muligheten til å få det som er riktig.

Kjersti Toppe (Sp) [16:38:49]: Takk for å ha vorte nemnd med navn i innlegget. Det tar eg som eg har sagt noko rett.

Eg har spurt helseministeren før om kvifor ikkje regje-

ringa vil innføra ein opptrappingsplan for psykisk helse i kommunane. Då har eg fått til svar at det skal ikkje regjeringa gjera, dei skal ha ein opptrappingsplan for rusfeltet og ein opptrappingsplan for rehabilitering. Så syntest eg å høyra at representanten Kari Kjønås Kjos sa frå talarstolen at det no skulle koma ein opptrappingsplan for rusfeltet og psykisk helse i kommunen. Viss det skjer, synest eg ikkje det er nokon grunn til å skjula det i innstillinga. Eg vil gi Kari Kjønås Kjos høve til å utdjupa det nye forslaget, for det vil i tilfelle Senterpartiet applaudera.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [16:39:42]: Rus og psykisk helse henger veldig tett sammen. I budsjettet ser man at vi nå har slått sammen de to kapitlene til ett felles kapittel. Vi sier også når vi bevilger ekstra midler til kommunene, at de skal gå til rusfeltet og psykisk helse.

Når vi lager en opptrappingsplan for rusfeltet, er nødvendigvis psykisk helse en ganske stor del av det, siden det er en av hovedutfordringene til rusavhengige at de sliter psykisk. For meg blir en opptrappingsplan for rusfeltet også en forsterkning på området psykisk helse.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torgeir Micaelsen (A) [16:40:42]: Få felt engasjerer mer enn helsepolitikken. Det er ikke underlig. Det Stortinget vedtar på de områdene vi skal berøre i dag, handler om noe av det nærmeste i livet: sykdom, smerte, død, men også fødsel, liv og håp. At helse er så viktig for så mange, gjør at jeg mener at vi må tenke oss enda nøyere om når vi stiller følgende spørsmål: Hva er de viktigste oppgavene vi som samfunn nå står overfor? Hva skal vi velge å satse på? Hva er det viktigste for oss?

Før jeg kommer til svarene på spørsmålene skal jeg skynde meg å si at jeg mener at det er veldig mye bra i helsebudsjettet for neste år. I motsetning til komitélederen, som synes å tro at veldig mye var svart før Fremskrittspartiet og Høyre kom i regjering, og at nå er helsetjenesten kommet til himmelen, mener jeg at jeg har all anledning til å skryte av det som er bra. Heldigvis er det veldig mye som forener oss, og mange forslag har også derfor fått Arbeiderpartiets fulle støtte i innstillingen.

Men på flere og til dels avgjørende områder må vi dessverre konstatere at det ikke er sammenheng mellom hva Høyre og Fremskrittspartiet lovet før valget, og det som nå leveres i helsebudsjettet for neste år. Jeg skal peke på tre særskilte områder der Arbeiderpartiet og regjeringen skiller lag.

Forskjell nr. 1 handler om at vi i Arbeiderpartiet mener at vi ikke bare skal prate om folkehelse, men at vi også skal satse på folkehelse. Det viktigste er som kjent det som gjøres før folk blir syke, og at vi setter inn tiltak der folk lever livet sitt. Å investere i gode barnehager, skoler, helsestasjoner, skolehelsetjeneste, nærmiljø og eldrehelse er derfor investeringer i vår framtidige helse, og alt dette skjer i kommunene.

En av de viktigste helseinvesteringene i Arbeiderpartiets alternative opplegg er derfor å styrke kommunenes frie midler med 2,3 mrd. kr utover regjeringens opplegg. I til-

legg kommer kompensasjon for manglende skatteinntekter. Det gir rom for å satse på forebygging gjennom trygge og gode kommunale helse- og omsorgstjenester som når alle.

I tillegg tar vi både vår egen og andres kunnskap på alvor. Vi har lagt fram en egen folkehelsepakke i budsjettet. Der satser vi 200 millionerøremerkede kroner på skolehelsetjenesten, fordi vi vet at når vi tidligere har bevilget penger til skolehelsetjenesten, har ikke alle pengene nådd fram. Det har vi tatt konsekvensen av – nå øremerker vi. Vi lærer av vår egen erfaring. Det betyr ikke at ting var svart før, men jeg mener at det er et adelsmerke ved politikere at vi av og til tør stoppe opp og se om det vi nå foreslår, fungerer, eller om vi skal gjøre noe nytt. Det gjør vi på dette området.

Vi gjeninnfører, i vårt forslag, ordningen med frukt og grønt i ungdomsskolen. Vi mente det før, men vi er enda tryggere nå, for nå har vi entydig forskning som viser at skolefrukt har positive helseeffekter, og vi tar forskningen og kunnskapen på alvor.

Forskjell nr. 2: Vi setter kommunen i stand til å ivareta de oppgavene som vi alle sammen her er enige om. Over hele landet lages det nå kommunebudsjetter, som har direkte følger for landets pleietrengende, unge og eldre, og vi er bekymret for de rapportene som kommer. Kombinasjonen av regjeringens moderate inntektsopplegg for neste år, og at de ikke er villige til å diskutere å kompensere de sviktende skatteinntektene som mange kommuner nå rapporterer om, gjør at mange kommuner kommer i en vanskelig situasjon. Og jeg vil gjenta at jeg synes det rett og slett er litt pussig og litt absurd at vi har en regjering, med regjeringssjefen i spissen, som i spørretimen på onsdag nektet å diskutere om man skal kompensere kommunene for skatteinntekter som mangler, fordi vi har et system for det, mens man altså for under ett år siden var villig til å sanere bompengegjøld, hvor man har akkurat det samme systemet. Da var det viktigere enn kommunenes manglende skatteinntekter. Det mener ikke vi, og derfor legger vi som sagt 2,3 mrd. kr mer på bordet til kommunene og kompenserer skattesvikten i kommunene.

Så til forskjell nr. 3. Det handler om sykehusene våre og viljen og evnen til å prioritere dem – ikke bare prate om dem: La oss gå kort tilbake i historien. 13. august 2013 la Arbeiderpartiet fram en plan som innebar et investeringsløft på 12 mrd. kr mer til sykehusene i stortingsperioden 2013–2017. Da sa bl.a. Legeforeningen og Sykepleierforbundet:

«Dette viser en konkret vilje til å investere i helse-tjenesten.»

Bent Høie sa derimot til NTB:

«Det er ikke noe nytt i denne pakken. Deres 12 milliarder er hva jeg kaller en stoltenbergsk nyhet. Man tar den forventede utviklingen, beregner fire år fram i tid, og kaller det for en nyhet.»

I Dagens Næringsliv 16. august – uken etter – gikk Høie enda lenger og sa at planen vår var lite ambisiøs. Og Høie bekrefter i samme intervju at det sågar skulle bli større milliardvekst til sykehusene med Høyre enn med Arbeiderpartiet.

Så spoler vi ett år fram i tid, til tidligere i høst, den 14. oktober: Regjeringen legger fram sitt forslag til statsbudsjett og bevilger 2 mrd. kr – ikke de nødvendige 3 mrd. kr, for å nå Arbeiderpartiets valgløfte knyttet til sykehusbudsjettet.

La meg sitere Legeforeningen da de kommenterte dette:

«Helse fremstår som en taper i statsbudsjettet for 2015.»

Sykepleierforbundet sier at

«sykehusbudsjettet er for dårlig».

LHL skriver:

«Vi kan konstatere at helse ikke er prioritert i regjeringens budsjett ...».

Psykologforeningen:

«Tamt budsjett for psykisk helse.»

Sykehusbudsjettet er ikke svakt fordi regjeringen mangler penger. Norge har mye penger, og regjeringen har et rekordstort budsjett og svært høy oljepengebruk, men regjeringen prioriterer pengene feil. Jeg vil gjenta: Det er en alvorlig feilprioritering når regjeringen klarer å komme på ideen om å foreslå skatteuttak til den rikeste 1 pst. av Norges befolkning – i samme størrelsesorden som veksten i alle sykehusbudsjettene i Norge neste år. Jeg mener vi kunne brukt disse pengene på så mye viktigere ting, f.eks. på å innfri Høyre-løftene for sykehusene, som de ga uken etter at Arbeiderpartiet ga de samme løftene.

Vi har tenkt å følge opp det vi lovt: Når det gjelder folkehelse, har vi lagt en folkehelsepakke i budsjettet. Vi vil følge opp kommunene, og jeg er den første til å innrømme at våre virkemidler i den sektoren har ikke vært sterke nok, og derfor er vi i full gang med å diskutere hvordan vi kan forsterke virkemidlene for å få fart på byggingen av eldreomsorg i Norge. Men vi kommer ikke unna at vi er nødt til å ha nok frie inntekter til kommunene hvis vi i det hele tatt skal nå disse målene, og derfor legger vi et milliardbeløp på toppen der og følger opp, i vårt alternative budsjett, vår investeringsplan for sykehusene. Vi legger i vårt alternative budsjett om lag 1,2 mrd. kr mer på bordet til satsinger i sykehusene. De pengene skal gå til

- en egen kvalitetspakke til sykehus
- nytt medisinskteknisk utstyr
- nye behandlingsmetoder
- kveldsåpne poliklinikker
- pilotprosjekter om ventetidsreduksjon
- øremerkede midler til medisinsk forskning
- mer til psykisk helse og rusbehandling
- tryggere kreftbehandling
- flere turnusplasser for nyutdannede leger

Med det er vi i rute for å oppfylle det vi lovt. Det samme kan vi dessverre ikke si om Høyre.

Jeg innser at det av og til er en enkel oppgave for regjeringen når de må forklare seg, for de har tross alt lagt på bordet et budsjett som innebærer en 2 mrd. kroners økning til sykehusene. Det er jo ikke kutt, sier noen. Selvfølgelig er det ikke det. Men det må ses i sammenheng med at vi blir stadig flere eldre, vi blir flere, vi kan behandle stadig nye tilstander, ny teknologi gir nye investeringsbehov,

og mange legemidler blir dyrere. Alt i alt krever dette økte ressurser.

Man trenger ikke gå til Arbeiderpartiet i Stortinget for å få bekreftet at det jeg nå sier, er riktig. Man kan gå til en rekke sykehusstyrer, ansatte og andre som nå rapporterer om at budsjettet som regjeringen har lagt fram, langt på vei har gått under radaren så langt, på grunn av mange andre vanskelige saker som har dominert i offentligheten. Mange steder rapporteres det nå om – på grunn av et svakt sykehusbudsjett, kombinert med effektiviseringskrav og en del politiske føringer – at dette vil føre til kutt og ikke satsing i budsjettene.

Jeg mener at vi, gjennom vårt alternative opplegg, har lagt fram et helhetlig helsebudsjett, som jeg er stolt av. Det betyr ikke at det ikke vil være mangler også ved Arbeiderpartiets opplegg for neste år. Det skulle tatt seg ut. Selvfølgelig vil det være det, men fordi vi tør å si nei til regjeringens hovedsatsing, som dessverre er å gi mest skattelette til dem som har mest fra før, har vi råd til et investeringsløft som følger opp de løftene vi ga før valget.

Jeg tar med det opp forslagene våre i sakene nr. 10 og 11.

Presidenten: Representanten Torgeir Micaelsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [16:51:13]: I dag er det mange som venter på tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Det er personer som har livet på vent. I Norge er det faktisk over 10 000 som setter opiatinjeksjoner. I Buskerud fylke, i Røyken, er det en institusjon, stiftelsen Manifestsenteret, med 74 kompetente ansatte. Inntaksansvarlig der er ganske bekymret, for det er pasienter som har stått i kø i over ett år.

Spørsmålet mitt er til Arbeiderpartiet, som er skeptisk til fritt behandlingsvalg, kaller det et eksperiment og sier at pasienter blir skadelidende. Hvordan kan de si at pasienter blir skadelidende ved å komme raskere i behandling og at de selv velger behandlingssted, og hvilke løsninger har Arbeiderpartiet for å få flere rusavhengige inn i behandling?

Torgeir Micaelsen (A) [16:52:12]: Hvilke løsninger har vi? Vi foreslår at vi skal gjøre mer av det vi vet fungerer, og det som regjeringen selv beskriver er den mest effektive måten vi kan hjelpe folk med rusavhengighet på. Hvis vi ønsker å øke behandlingsskapasiteten for dem – det er jeg enig i – så bør vi gjøre det gjennom det systemet vi har i dag. Der får vi mer behandling for pengene, og vi sikrer at vi slipper å bygge opp et omfattende byråkrati, godkjenningsordning, styring, prisstrukturer – alt det regjeringen bruker side opp og side ned i høringsbrevet til selv å problematisere.

Selv mener jeg i tillegg at det er mye ugjørt i norsk rusomsorg, ikke bare på kapasitet, men også på kvalitet og på tenkningen rundt at vi må i mye større grad sette inn sats rundt et helt menneske, og ikke at det bare skal være å komme inn til behandling og så faller man fort tilbake til

det man holdt på med før. Jeg mener at her er det mange partier – inkludert mitt eget – som bør tenke nytt, og jeg oppfordrer regjeringen og regjeringspartiene til å gjøre det, istedenfor å gå seg vill i et byråkratisk prestisjeprojekt som jeg dessverre ikke har noe særlig tro på.

Harald T. Nesvik (FrP) [16:53:35]: Representanten Micaelsen innledet sitt innlegg med at det var stort avvik mellom det regjeringspartiene hadde lovet før valget, og det man leverte etterpå. Derfor vil jeg stille et par spørsmål til representanten Micaelsen. I forbindelse med at Micaelsens parti selv var i regjering, lovte man at det innen 2015 skulle komme 12 000 nye plasser i helse- og omsorgssektoren. Da man gikk av for litt over et år siden, var antallet nye arbeidsplasser ikke 12 000, men 567. Mitt første spørsmål til representanten Micaelsen er: Hvordan ser representanten på gjennomføringskraften på det valgløftet kontra andres valgløfter? Det er punkt 1.

Punkt 2: Den rød-grønne regjeringen foreslo å fjerne særfradraget for dem med særlig høye sykdomsutgifter. Denne regjeringen gjeninnførte det. Hva er bakgrunnen for at han mente at det var en god idé å la de aller sykeste være dem som måtte bli ekstra rammet?

Torgeir Micaelsen (A) [16:54:39]: For å ta det siste først: Det var fordi et fradrag handler om at det er bare dem som er i jobb, som får glede av en slik type fradrag. Hadde man ikke jobb og skattbar inntekt, fikk man ikke gleden av det på samme måte. I tillegg var det delvis byråkratisk, og vi mente at man kunne gjøre det på en mer effektiv måte og nå flere gjennom å bruke de samme pengene som vi tok inn der, på målrettede tiltak for den samme gruppen.

Når det gjelder eldre, har vel jeg sagt ganske tydelig hva jeg synes om det. Det er ikke bra nok. Vi hadde tall – det er for øvrig de samme tallene som jeg nå hører at komitélederen bruker – på tilsagn som er gitt til kommuner som i framtiden ønsker å bygge sykehjem og heldøgns bemannede omsorgsboliger. Jeg vil sterkt advare regjeringspartiene mot nå å gå rundt og tenke at bare tilsagnene ser bra ut, blir det bygd flere sykehjemsplasser i Norge. Hvis det var tilfellet, lå vi meget godt an. Men det viste seg at det var en eller annen type propp et eller annet sted, der kommunene ikke torde å ta det neste steget og investere. Det har vi lært av, og vi diskuterer nå internt hvordan vi skal møte det fram mot neste gang.

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:56:02]: Arbeiderpartiet har sittet ved roret i Helse-Norge i åtte år, og køene var mange og lange både før dere overtok og mens dere styrte. Så ser jeg i deres alternative budsjett at dere har lagt inn 140 mill. kr til ekstra åpning av kveldspoliklinikker, noe som også blir brukt i mange sykehus.

Mine spørsmål til Arbeiderpartiet er to. Det ene er: Hvorfor brukte ikke Arbeiderpartiet anledningen da de hadde de åtte årene på å bruke mer på kvelds åpne poliklinikker enn det som ble gjort? Punkt to: Tenker Arbeiderpartiet at det vil trenge både flere sykepleiere, hjelpepleiere, vaskehjelp, vedlikehold av utstyr, sekretærer og, ikke minst, både arealer og overvåkingmulighet for de

pasientene som blir behandlet på kveldspoliklinikk, og er 140 mill. kr nok til det?

Torgeir Micaelsen (A) [16:57:08]: Ja, det vil være behov for alt det representanten peker på, og nei, det vil ikke være nok til å åpne alle sykehus som ønsker det. Derfor sier vi heller ikke det. Det skal være til utprøving. Det skal gå til at flere skal forsøke dette enn det som gjøres i dag. Mange sykehus er allerede i gang med dette, og de mulighetene økes når budsjettet øker med 1,2 mrd. kr utover det regjeringen legger fram, noe som også representanten Bollestad støtter.

Jeg kunne holdt et langt foredrag om alt det fantastiske som skjedde i norsk helsetjeneste på vår vakt i løpet av åtte år. Jeg tror for å være helt ærlig at folk er smarte nok til å skjønne at det skjedde mye bra, men det er også veldig mye ugjort. Jeg pleier å si at det egentlig ville vært litt tullete å stille til valg hvis man mente helt oppriktig at etter åtte år ved makten så hadde man ikke noe mer ugjort i dette landet, sånn at man bare kunne overlate den til noen andre. Sånn vil ikke jeg ha det, og jeg tror heller ikke egentlig representanten Bollestad mener det. Jeg tror jeg skal la det være med det, og si at jeg kan stille opp når som helst og holde et seminar om resultater av rød-grønn politikk. Nå vil jeg se framover, og da er det disse behovene jeg har adressert, som jeg mener er viktige.

Presidenten: Det seminaret må nok bli en annen gang, for nå er tiden ute!

Replikkordskiftet er omme.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:58:31]: Om noen måneder legger regjeringen fram viktige nye helsemeldinger, etterfulgt av lovforslag til Stortinget. Over alle disse henger en tydelig visjon og et betraktelig taktskifte i helsepolitisk tenkning, nemlig regjeringens ambisjon om å skape pasientens helsetjeneste. Det går en rød tråd gjennom alt regjeringen gjør på helseområdet – i sykehussektoren, i kommunehelsetjenesten, for psykisk syke, for rusavhengige og i rehabilitering og folkehelse. I motsetning til den forrige regjeringen setter vi pasienten og mennesket foran systemet og lar det prege alt arbeid med utvikling og endring av helsetjenesten.

Samtidig som regjeringen er i gang med viktige pasientrettede reformer, behandler vi helsebudsjettet for 2015, et budsjett med stor vekst på mange områder sammenlignet med tidligere år. Regjeringen viser med årets helsebudsjett at trygghet for hjelp og omsorg når man trenger det, skal være en bærebjelke i vårt velferdssamfunn. Budsjettet legger til rette for at vi kan skape pasientens helsetjeneste i dag, for å gi rask behandling og trygge helsetjenester i framtiden. Det er fortsatt en utfordring at ikke alle som har stort behov for hjelp, tidsnok får den hjelpen de har krav på. Men med regjeringens budsjett og gjennom forliket med samarbeidspartiene er vi godt i gang med å styrke innsatsen overfor dem som i mange år har ventet for lenge.

Vi vet at pasienter gjennom år har ventet unødvendig lenge på nødvendig behandling i sykehusene, også på helsetjenester der det er ledig kapasitet hos private aktører.

I budsjettet for 2015 tar regjeringen derfor to viktige grep i arbeidet med å redusere ventetider og helsekø. Det legges til rette for en aktivitetsvekst på 2,15 pst. i sykehusene neste år, og gjennom de to første budsjettene har regjeringen lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen sammenlignet med hva den rød-grønne regjeringen fikk vedtatt gjennom sine åtte år.

Det andre viktige grepet er at vi starter innføringen av fritt behandlingsvalg, som øker valgfriheten for pasientene – helt i tråd med den overordnede ambisjonen om å skape pasientens helsetjeneste. Fritt behandlingsvalg innebærer også at vi fjerner aktivitetstakene i offentlige sykehus og åpner for mer kjøp fra private gjennom anbud. Vi lovet velgerne våre å gi pasienten mer makt, mobilisere kapasitet blant private og stimulere offentlige sykehus til å bli mer effektive. Vi leverer og starter med de pasientgruppene som har ventet lengst – de med psykiske helseutfordringer og rusavhengighet.

Vi vedtar i dag en kraftfull satsing også på forebyggende helsetjenester. Pasienten i sentrum handler også om å sette barn og unges levevilkår i sentrum. Neste år inneholder budsjettet 450 mill. kr til bedre utbygging av helsestasjons- og skolehelsetjenesten i kommunene. Da komiteen var på besøk i Arendal i høst, fikk vi møte en flerfaglig helsestasjon der de fortalte om store fordeler ved å ha alle faggruppene som jobbet med barn og unge, samlet under ett tak. Det er ingen tvil om at vi trenger mer av alt i helsestasjonstjenesten – flere jordmødre, helsesøstre, fysioterapeuter, leger, psykologer og faggrupper. Kommunene har ansvaret for å finne sine lokale løsninger, men pengene kommunene får, skal brukes til dette formålet. Det er foruroligende at antall barn og unge som sliter med psykiske utfordringer, har økt de siste årene. Vår regjering har en tydelig ambisjon om lavere terskler og raskere hjelp til barn og unge. Små utfordringer må ikke få vokse til store, kroniske psykiske helseplager. Å skape trygge barn og unge er den beste investeringen vi gjør for å ruste Norge for framtiden.

Gjennom åtte rød-grønne regjeringsår ble de som sliter med psykiske helseutfordringer og rusavhengighet, skjøvet lenger og lenger ned ved det helsepolitiske bordet. Ventetidene økte, samtidig som flere og flere behandlingsinstitusjoner ble nedlagt. Budsjettet vi vedtar i dag, og enigheten med Venstre og Kristelig Folkeparti gir et ytterligere løft for disse pasientene. Vi forsterker den sosiale profilen og setter de mest sårbare brukergruppene i sentrum. Totalt øremerkes nå 450 mill. kr til rusarbeid i kommunene, noe som vil bidra til å sikre at mennesker med rusproblemer får et helhetlig, individuelt og tilgjengelig tjenestetilbud. Avrusning må følges av umiddelbar behandling, og behandling må følges av bolig, mulighet til jobb og aktivitet og et liv utenfor rusmiljøet. Den mest sårbare fasen er den rett etter utskrivning fra spesialisthelsetjenesten, og nå kan kommunene styrke innsatsen på dette feltet.

Men det er ikke bare kommunene som gjør en viktig innsats. Det foregår et fantastisk arbeid i frivillig sektor i Norge, også på dette området. Mange likemenn bidrar til å skape livsglede og aktivitet i hverdagen. Gjennom det gode samarbeidet med Kristelig Folkeparti og Venstre har vi

økt rammene for frivillig sektors arbeid, og mange viktige tiltak har fått styrket sine rammevilkår.

Som fotballglad politiker er jeg stolt over at vi viderefører en bevilgning på 3 mill. kr til Norsk Toppfotballs gatelagssatsing. Kombinasjonen idrett og rusavvenning fungerer godt i mange av våre eliteserierklubber, f.eks. i Stabæk og i Vålerenga. Nå håper vi at flere klubber neste år kan starte opp gatelagsfotball. Det gir idretten enda mer mening, og det skaper hverdager med gullkant for dem som er på gatelaget.

De siste ukers medieoppmerksomhet rundt norsk eldreomsorg viser behovet for et tydelig skifte i omsorgspolitikken. Vi må bli mer opptatt av å skape verdighet enn av å vedta verdighet. Budsjettet for 2015 og de kommende stortingsmeldingene gir håp om en omsorgstjeneste som vil møte den enkelte pleietrengende bedre enn i dag. Men det er et krevende arbeid regjeringen har startet på, og som kommunene må levere på. Det har ikke manglet på tilsyn, rapporter eller meldinger de siste årene om tilstanden i norsk eldreomsorg. Det som har manglet, er politisk vilje til å sette seg mål som er realistiske å nå. Derfor har regjeringen slått fast at vi ikke kan overlate til kommunene alene å løse utfordringene, ikke fordi det bare finnes triste historier i Kommune-Norge – mange er fornøyd med tilbudet de mottar – men det er for stor variasjon, og vi har for lite oversikt over kvalitet og kapasitet på nasjonalt nivå.

Regjeringen har fra første budsjett økt bevilgningene til flere institusjonsplasser. Staten betaler nå halve regningen når kommunen bygger nye plasser, og neste år vil kommunene få tilskudd til 2 500 heldøgns omsorgsplasser. Som nevnt tidligere i denne debatten ga Aftenposten oss fasiten på hva den rød-grønne regjeringen klarte gjennom sine åtte år – 567 nye plasser. Men nå har taktskiftet kommet. Per 31. oktober i år har kommunene søkt om tilskudd til 500 flere heldøgns omsorgsplasser enn i hele fjoråret.

Like viktig som trygghet for plass er at pasienten møter en faglig robust tjeneste. Derfor satser regjeringen også sterkt på kompetanseutvikling i omsorgen med 400 mill. kr neste år. Vi starter en masterutdanning for avansert sykepleie i kommunehelsetjenesten, og vi satser mer på viktig lederutdanning.

I Adresseavisen 18. november i år etterlyser forsker Jorunn Andrea Brænd en debatt om omsorgen rundt eldre døende pasienter. Det er en debatt vi skal ta, og vi skal diskutere omsorgen for døende uansett alder. Regjeringen har bestilt en fagrapport om palliasjon som kommer denne måneden. Det er 15 år siden forrige gjennomgang av hvordan vi ivaretar omsorgen ved livets slutt. Vi ser fram til fagrapporten og forventer at den svarer på hvor det ikke er godt nok, hvilke faglige retningslinjer som mangler, og hva vi må gjøre på utdanningsfeltet framover. Men regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre venter ikke bare på fagrapporten. Vi vet at palliasjonsfeltet må styrkes, og bevilger totalt 12 mill. kr i budsjettet til kompetanseutvikling om lindrende behandling og palliasjon. Vi øremerker midler til foreningen JLOB, som driver kunnskapsutvikling om barnepalliasjon, og vi stimulerer til oppstart av videreutdanning for helsepersonell om barnepalliasjon. Arbeidet med å skape pasientens helsetjeneste inneholder også

ambisjonen om å skape trygghet for hjelp i det som er en av livets viktigste og mest krevende faser – stell, pleie og behandling inn i døden.

Den røde tråden i det blå budsjettet er omsorgen for enkeltmennesket, vektleggingen av pasientens unike posisjon i helsetjenesten og løsningene for å redusere unødvendig venting. Slik kan helsekø og utrygghet erstattes med livsglede og livskvalitet.

Vi skaper pasientens helsetjeneste ved å flytte makt fra systemet til pasienten. Vi tar alle gode krefter i bruk, og vi skaper pasientens helsetjeneste i dag for å gi alle rask behandling og trygge tjenester i framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [17:08:21]: På samme tid i fjor var Høyre raskt ute med å øremerke de kommunale rusmidlene. Det var en reinnføring uten at det var dokumentert at kommunene ikke brukte pengene til formålet.

Når det gjelder skolehelse, var representanten Wilhelmsen Trøen inne på og beskrev veldig godt hvor viktig det er å prioritere forebyggende tiltak rettet inn mot barn og unge og psykisk helse, og at Sykepleierforbundet har gjort en undersøkelse som viser at kun 50 pst. av kommunene brukte midlene til det de skulle, og nå har gjort en ny undersøkelse som fortsatt viser at pengene ikke går til formålet.

Spørsmålet mitt er: Hvorfor øremerking av rusmidler, men ikke øremerking av skolehelsemidlene inntil vi når det taket som vi alle sammen er enige om i denne salen?

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:09:11]: Det er jo ikke helt riktig at vi ikke så at det var en nedbygging i rusarbeidet i kommunene. Det hadde vi fått veldig mange tydelige signaler på. Derfor var øremerking av disse midlene en helt tydelig prioritering fra vår regjering, og hvor vi nå også øker denne øremerkingen med 100 mill. kr til.

Så er jeg glad for at vi i budsjettforliket legger inn så mye midler til helsestasjonstjeneste og skolehelsetjeneste, som jeg nevnte i mitt innlegg. 270 mill. kr i 2015 kan innebære 450 nye årsverk i kommunene, i tillegg til de 180 mill. kr som vi viderefører fra den rød-grønne innstillingen i fjor.

Men vi ønsker ikke å binde midlene. Det er fordi kommunene har ulike mangler og ulike behov. Noen trenger helsesøster, som jeg nevnte, andre trenger jordmor, noen trenger flere psykologer i tjenesten. Så regjeringen vil selvsagt følge med på hvordan pengene blir brukt.

Kjersti Toppe (Sp) [17:10:32]: Pasientens helseteneste inneber visst òg kutt i psykiatrien over det ganske land. Den gylne regelen held på å slå sprekkar. Norsk Psykologforening ropte varsku før helga om at nye rapporteringsrutinar i helseføretaka 2013 skapar eit feil inntrykk av auka aktivitet innan psykisk helsevern. Gruppesamtalar skal verta rapporterte som to tiltak om det er to behandlarar. I barne- og ungdomspsykiatrien vert det kravd at om ein fyller ut to skjema som tar meir enn tolv minutt, skal ein registrera det som tre tiltak.

Eg lurar på om representanten Wilhelmsen Trøen er fornøgd med den kreative bokføringa som er avslørt i helseføretaka, og kva som gir regjeringa alibi for at det faktisk skjer ein vekst, når vi ser at det er så mange store kutt ute i psykiatrien.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:11:33]: Blant regjeringens viktigste målsettinger er å sørge for prioritering av psykisk helse og rus. Det har vi gjort fra dag én. Vi gjeninnførte den gylne regel som sier at veksten i hvert helseforetak innenfor rus og psykisk helse hver for seg skal være større enn veksten i somatikken. Vi begynner å se resultater av dette.

Når det gjelder dette som representanten Toppe spør om, er det noe vi får følge nøye med på, men det er også en helt klar intensjon fra vår regjering at mennesker med psykiske lidelser og rusutfordringer skal få sin behandling så nær der de bor som mulig. Derfor er det ikke en nedbygging i spesialisthelsetjenesten, men mange av disse pasientene får nå sin behandling i DPS-er som er nærmere der de bor, og som gjør at de kan få sin behandling som en naturlig del av sin hverdag, i jobb, i studier og i familien.

Audun Lysbakken (SV) [17:12:48]: Vi har kunnet lese i innstillingen at regjeringspartienes representanter viser til regjeringens utredning av lovfestet rett til heldøgns pleie og omsorg. Det er en utredning mange har stusset litt over, både fordi det er særst uklart hva slags modell man ser for seg, og fordi det er en tydelig lovfestet rett til heldøgns pleie og omsorg i dagens lovverk.

SV har sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmet et forslag i innstillingen som regjeringspartiene har valgt å gå imot, et forslag der vi ber om å klargjøre overfor kommunene at det faktisk eksisterer en slik rett, slik at denne utredningen ikke skal skape forvirring rundt dette. Derfor vil jeg gjerne høre regjeringspartienes begrunnelse for at de oppmuntrer til utredning av en rett som finnes, og ikke vil være med på å klargjøre overfor kommunene at denne retten gjelder i dag.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:13:52]: Den største utfordringen i dag – ikke bare i eldreomsorgen, for vi har veldig mange pleietrengende også under 67 år som trenger heldøgns behandling i kommunene – er nettopp mangel på nok plasser og mangel på kompetanse i kommunene. Det er den aller, aller største utfordringen vi har.

Det innebærer også at svært mange som har krav på – som representanten Lysbakken sier – mer hjelp, får for lite hjelp. Det er derfor denne regjeringen er opptatt av å bygge ut kapasitet og bygge opp kompetanse, slik at kommunene kan møte de pasientene som har krav på denne behandlingen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Olaug V. Bollestad (KrF) [17:14:52]: Som et resultat av budsjettforliket Kristelig Folkeparti og Venstre har inngått med regjeringspartiene Høyre og Fremskrittsparti-

et, styrkes helse- og omsorgsbudsjettet på viktige områder, sett fra Kristelig Folkepartis ståsted.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at eldre skal sikres en verdig alderdom. For å oppfylle verdighetsgarantien, som bl.a. garanterer at alle skal få sykehjemsplass ved behov – og da snakker vi ikke om når man har lyst, men ved behov – vil det være behov for en vesentlig styrking av antall omsorgsplasser i kommunene. Kristelig Folkeparti er glad for at regjeringen legger opp til 2 500 nye omsorgsplasser, selv om vi i vårt alternative budsjett ønsket og foreslo enda 1 500 flere plasser.

Poenget er ikke å tilby flest sykehjemsplasser, men å tilby heldøgns plasser til dem som har medisinsk bruk for det, og å redusere bruken av dobbeltrom, som er en problemstilling også i denne debatten. Behovet for heldøgns omsorgsplasser er i dag langt større enn hva vi har et tilbud om. Kristelig Folkeparti vil lovfeste retten til sykehjemsplass og bolig med heldøgns omsorg når sykdommen tilsier at man har bruk for det.

Senter for alders- og sykehjemsmedisin forsker på smerte, demens og hvordan vi best kan ivareta eldre gjennom omsorgstilbudene i kommunene, og vil bidra til økt rekruttering og gode prioriteringer. Kristelig Folkeparti er glad for at vi i budsjettforliket med Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fikk gjennomslag for midler til nettopp dette senterets arbeid. Når vi vet at en lege i sykehus har 1,3 pasienter, og at en lege i sykehjem har 130 pasienter, og vi vet at 60 pst. av pasientene i sykehjem som har smerter, enten får feilbehandling eller underbehandling, har vi et kunnskapsbehov, og jeg er glad for at vi har et senter som det alders- og sykehjemsmedisinske senteret.

Helsetilsynet peker på at det fortsatt er utfordringer og mangler i tjenestetilbudet for mennesker med demenssykdom, og at tilbudet til hjemmeboerne med demens må styrkes ytterligere. Kristelig Folkeparti forutsetter at dette tilbudet blir styrket i årene framover og prioriteres høyt når regjeringen jobber med sin Demensplan 2020.

Takket være ildsjeler i ideelle organisasjoner og i den kommunale omsorgen får mange eldre likevel – selv om man av og til kan lure på det i debattene – god og helhetlig omsorg i hverdagen. Det er allikevel mange syke eldre som er underernært på meningsfulle aktiviteter. Det er ikke uvanlig at demente pasienter på sykehjem ikke kommer ut mer enn en til to ganger i året – kanskje en fin sommerdag når det er lunt på balkongen, og det er rom til det for sommervikarene, får de en luftetur ut. Det kan ikke ene og alene være opp til ildsjelene å sørge for at de eldre får en meningsfull hverdag. Vi trenger tilstrekkelig og kompetent bemanning på alle landets sykehjem og i hjemmetjenesten.

Den kulturelle spaserstokken er et tilbud som gir gode kulturopplevelser og hverdagsglede for mange eldre, og i Kristelig Folkeparti er vi glad for at vi gjennom budsjettforliket fikk disse pengene på plass igjen, og at dette tilbudet består. Det står ikke i motsetning til å ta i bruk andre typer behandling, slik som det som ble nevnt av Fremskrittspartiet fra denne talerstolen, at musikkterapi kan være en god del av en behandling i norske sykehjem.

En verdig alderdom handler ikke om antall omsorgsplasser eller om hvor mange «tellekanter» vi har. En verdig

alderdom handler om at mennesker i møte med alderdommen får en individuelt tilpasset omsorg, ekstra hjelp når det trengs og kompetent behandling etter behov. Det må tilrettelegges for at den enkelte kan få leve et innholdsrikt liv, til tross for de ulike begrensningene som sykdommen og alderdommen gir.

Hvordan vi ivaretar mennesker på sitt svakeste, sier mye om den hjertevarmen som finnes i et samfunn. Det er en politisk oppgave å sikre at alvorlig syke og døende får en verdig omsorg. Kristelig Folkeparti vil stimulere til kompetanseheving i hele helsetjenesten om lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Mennesker i livets siste fase må få en helhetlig omsorg, god smertelindring og palliativ pleie tilpasset den enkelte, i godt samarbeid med deres pårørende.

Kristelig Folkeparti er derfor glad for at vi i budsjettet klarte å få gjennomslag for 12 mill. kr til kompetansehevende tiltak om omsorg ved livets slutt.

Organisasjonen Ja til lindrende enhet og omsorg for barn styrkes som et resultat av budsjettforliket. Å ha syke, døende barn foran seg er noe av det tyngste i norsk helsevesen. Det er på en måte feil – alderen er feil, det er ikke der døden skal inn, og det er tungt å arbeide. Derfor er Kristelig Folkeparti glad for at vi skal sikre en kompetanseheving, spesielt til dem som jobber med døende barn og deres familier. Vi er også glad for at vi får på plass en videreutdanning.

Men det er én gruppe vi ikke alltid snakker om, som jeg tror vil utfordre norsk helsevesen når det gjelder arbeid ved livets slutt. Det er dem som har komplekse rusutfordringer i dag, som vil ha et sterkt behov for noe annerledes når det gjelder smertelindring – kanskje en annen type behandling når det gjelder hvordan vi møter dem ved opplevelsen av at døden nærmer seg. Derfor er jeg glad for at vi klarer å få til 2,5 mill. kr til Gatehospitalet, og tre plasser. Jeg tror at de tre plassene må økes betraktelig, men vi kan innhente ganske mye kunnskap.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at ideelle er sentrale tjenesteleverandører innen feltene rus og psykisk helse, både når det gjelder forebyggende arbeid, behandling og rehabilitering. Som et resultat av budsjettforliket styrkes dette arbeidet med 30 mill. kr til veldig mange som går lange og mange veier med dem som har en rusutfordring eller psykiske utfordringer.

Over 70 000 barn i Norge lider under foreldrenes alkohol- eller rusmisbruk. Kristelig Folkeparti ønsker å fremme en alkoholpolitikk i solidaritet med dem sliter, nettopp med tanke på barna deres. Vi er glad for at omsorgen spesielt til barn med foreldre som har rusproblemer, styrkes, og Kompasset er et eksempel på noen som vet hva de skal gjøre for å ta seg av nettopp barna.

Hvert femte barn eller ungdom har nedsatt funksjon på grunn av psykiske utfordringer som angst, depresjon eller atferdsproblemer. Det er avgjørende for oss at vi får på plass et støtteapparat som er i stand til å møte de ventelistene som finnes. Skolehelsetjeneste og helsestasjonsarbeid er viktig. Selv om Kristelig Folkeparti også skulle ha ønsket å binde midlene der for å komme opp på et anstendig nivå, er vi likevel glad for styrkingen, for vi ser at hvis

vi kan komme inn med tidlig innsats, kan vi demme opp for den store utfordringen og den sykdomsutviklingen som veldig mange av disse får i løpet av livet sitt. Vi er glad for at det kommer lavterskeltilbud som gjør at vi faktisk kan møte dem på et tidlig tidspunkt.

Det er ofte sånn at gruppene som selv opplever urett eller mangler, er dem som må løfte stemmen og fremme krav, også i helsedebatten. Jeg skulle ønske at vi i større grad kunne kjempe for hverandre. På fredag leste vi om Aleksander Helmersberg, far til lille Milla som har Downs syndrom – et oppgjør med fordommer mot mennesker som er annerledes:

«Hvis noen tuller med Downs, så er det såvidt noen gidder å løfte et øyenbryn, selv i beste sendetid på radio og TV. Ingen politikere, ingen aviser, ingen går i tog. Ingen bryr seg.

For hvem fører downsbarn sin sak? Jo, mor og far. De er så slitne, lei og har nok med å sørge for at barnet får den oppfølging i barnehage, skole, fritid, helsevesen og venneflokken som de har krav på.»

Medrepresentanter: Vi er satt til en viktig oppgave i denne sal – å tilrettelegge for gode, helhetlige helsetilbud. Vi trenger folk som faren til Milla, som sier fra når det ikke fungerer, og minner oss om det mest grunnleggende av alt, menneskets iboende menneskeverd.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Freddy de Ruiten (A) [17:25:19]: Kloke ord på slutten der. Det tror jeg er noe vi alle må ta inn over oss. Du var inne på både forebygging og folkehelsearbeid, og det er jeg også opptatt av. Derfor har jeg lyst til å spørre om følgende: Vi så jo nå en utviding av taxfree-kvotene, hvor en kan bytte inn røykkvoten i enten mer øl eller vin, samtidig som vi ser at frukt og grønt tas bort fra skolen. Hvilke refleksjoner gjør du deg – og Kristelig Folkeparti – om akkurat denne kombinasjonen og denne folkehelsepolitikken?

Presidenten: Presidenten vil minne om at talen skal gå gjennom presidenten.

Olaug V. Bollestad (KrF) [17:26:09]: I Kristelig Folkeparti er vi de første til å si at da røyk ble gjort til vin – og ikke vann til vin – var det en sak som Kristelig Folkeparti likte lite, for det er ikke tvil om at salget på taxfree-ordningen har gått opp ufattelig mange prosent, og at salget fra vinmonopol på de samme plassene hvor en har utenlands-terminaler på fly, har gått ned. Hvis jeg hadde fått velge, og hvis Kristelig Folkeparti hadde fått velge, skulle vi heller brukt penger på frukt og grønt og forebygging, men vi står i et samarbeid, og vi er uenige om den prioriteringen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:27:06]: Representanten Bollestad og jeg, Kristelig Folkeparti og Høyre, deler engasjementet for omsorg for mennesker i livets sluttfase, og i budsjettforliket mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti løftet man dette spesielt, med 12 mill. kr. Palliativ pleie, eller behandling når livet nærmer seg slutten, forbinder vi gjerne med om-

sorg for alvorlig syke barn, kreftpasienter og eldre, syke mennesker, men Kristelig Folkeparti har i dette budsjettet løftet palliativ pleie for svært syke ruspasienter. Hvorfor er dette spesielt viktig for Kristelig Folkeparti, denne pasientgruppen og dette arbeidet?

Olaug V. Bollestad (KrF) [17:27:55]: Vi vet at andelen av norsk befolkning som har rusproblematikk, bare vil øke i framtiden. Kunnskap om hva som trengs i livets sluttfase for akkurat denne gruppen, har vi lite av. For Kristelig Folkeparti har det vært viktig også med dem som mange betegner som dem som sitter nederst ved bordet. Vi vet ikke hvorfor de sitter der, men de har store utfordringer i slutten av livet. Kanskje er de isolert, psykisk sett, har ikke familien rundt seg på samme måte som veldig mange andre har, og i tillegg har de brukt mye medisiner, mye medikamenter i løpet av livet, som gjør at de vil møte andre utfordringer mot slutten av livet sitt. Dette er viktig for Kristelig Folkeparti for at vi skal være sikre på å kunne gi god smertebehandling, og for at vi skal ha kunnskap nok til å kunne møte dem som har abstinenser, hvis de må flytte eller bytte medikamenter. Derfor har dette vært viktig for Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kjersti Toppe (Sp) [17:29:19]: Å forebygga sjukdom, redusera sosiale helseforskjellar og sikra beredskap og likeverdige helsetenester i heile landet er målet for Senterpartiets helsepolitikk. Skal vi sikra alle rett til god helse, må ein ta i bruk verkemiddel på befolkningsnivå. Vi vil gjera dei sunne vala enklare – i staden for å retta reparasjonstiltak inn mot den enkelte. Senterpartiet prioriterer fellesskap og fellesskapsløysingar og vil skapa eit samfunn med små sosiale og geografiske forskjellar. Gode barnehagar, gode skular, trygge arbeidsplassar og reint miljø bidrar til fleire gode år for flest mogleg.

Det viktigaste i helsepolitikken er folkehelsepolitikken. Senterpartiet vil ha ei folkehelsereform i skulen. Gratis frukt og grønt til skulelevar veit vi gir god helsegevinst. Senterpartiet prioriterer innføring av gratis frukt og grønt for elevlar i heile grunnskulen. Vi innfører eit tilskot til skular som vil satsa på å utvikla skulemåltidet. Senterpartiet gir midlar for å starta innføring av 1 times fysisk aktivitet i skuletida, og vi gir ekstramidlar for å styrkja svømmeundervisninga. Vi styrkjer skulehelsetenesta med 200 mill. kr utover det som regjeringa foreslo.

Senterpartiet prioriterer òg folkehelseiltak i kommunane. Vi aukar støtta til utbygging av frisklivssentralar og lærings- og mestringssenter i kommunane. Vi aukar støtta til friluftorganisasjonar som legg til rette for fysisk aktivitet. Senterpartiet prioriterer midlar til arbeidet for trygge drikkevatt og til arbeidet mot spreing av antibiotikaresistente bakteriar. Vi aukar støtta til folkehelsearbeidet til lag og foreiningar – bla. ved å øymerka støtta til Diabetesforbundets arbeid retta mot innvandrarvinner og Hjertelinjen i regi av Nasjonalforeningen for folkehelsen.

Alkohol er det rusmidlet som fører til flest samfunnsmessige og individuelle skadar. Alkohol er årsaka til svært

mange innleggingar i somatiske sjukehus, og halvparten av pasientane ved dei psykiatriske akuttavdelingane i landet har problemfylt bruk av rusmiddel. Mellom 50 000 og 150 000 barn lir på grunn av rusmisbruket til dei vaksne. Restriktiv alkoholpolitikk er god folkehelsepolitikk for å sikra fridom for alle, ikkje berre for nokon få.

Senterpartiet kuttar i 2015 i taxfree-kvotane til både tobakk og alkohol og aukar tobakk- og alkoholavgiftene med 3 pst.

Alle som bur i Noreg, skal ha same rett til sikkerheit og beredskap og tilgang til behandling og helse- og omsorgstilbod av god kvalitet. Helse og omsorg er eit offentleg ansvar, som ikkje eignar seg for marknadstenking og stor bruk av anbod og konkurranse. Mens regjeringa meiner at produksjon av velferdstenester ikkje skil seg frå produksjon av andre varer og tenester, meiner Senterpartiet nettopp det. Senterpartiet vil utvikla og styrkja det offentlege helsevesenet, med frivillige, ideelle aktørar som nyttige samarbeidspartnarar og integrert del.

Senterpartiet meiner at regjeringa si nye helsereform, fritt behandlingsval, vil svekkja dei offentlege sjukehusa og pasientrettane, sentralisera tilbod og redusera myndighetene si moglegheit til å kontrollera og prioritera helse-tilbod etter befolkninga sitt behov. Den same risikoen gir gjennomføring av pasientrettsdirektivet.

Senterpartiet vil ha mindre marknadsstyring av helse og ein økonomi for auka pasientbehandling. Vi prioriterer nærare 1 mrd. kr meir til pasientbehandling enn fleirtalspartia i 2015. Vi gir midlar for oppretting av Rjukan spesialistsenter og friklinikk, og vi øyremerker 50 mill. kr til sjukehusa sitt arbeid for skadde flyktningar.

For pasientar som på grunn av lange reiseavstandar må overnatta før og etter poliklinisk undersøking eller behandling, aukar Senterpartiet overnattingsgodtgjersla for å skapa mest mogleg likeverdig tilgang til sjukehusbehandling, uansett kvar ein bur.

Det er stort behov for kraftig utbygging av førebygging og behandlings- og oppfølgingstilbodet til personar med psykiske lidningar og/eller ruslidningar. Vi foreslår ein femårig opptrappingsplan i kommunane til psykisk helse og prioriterer 400 mill. kr i øyremerkede midlar til ein slik opptrappingsplan i 2015. Dette er vår store helseprioritering i kommunane, då vi ser at tilbodet til pasientar med både ruslidningar og psykiske lidningar ikkje er godt nok. I tillegg styrkjer Senterpartiet midlane til helsestasjon og skulehelseteneste med 200 mill. kr utover regjeringa sitt forslag.

Senterpartiet stansar regjeringa si planlagde nedbygging av døgnbehandling i psykiatrien, og vi reverserer den omfordelinga som ligg i budsjettet frå regjeringa, som skal understøtta ei slik nedbygging av døgnbehandling, og det før tilbodet er styrkt ute i kommunane.

I dag er det om lag 23 000 heimebuande demente med behov for eit dagtilbod, som ikkje får det. Senterpartiet aukar innsatsen til utbygging av dagaktivitetsplassar med 50 pst., slik at ein vil kunna få om lag 1 500 nye plassar i 2015. Vi dobblar òg regjeringa si satsing på Pårørendeprogrammet, jf. stortingsmeldinga Morgendagens omsorg, for å styrkja rettane til dei pårørande. Kvardagsrehabilitering

kan bidra til å auka livskvaliteten og forbetra funksjonsnivået hos heimebuande eldre. Vi vil oppretthalda eit øyremerkt tilskot til kvardagsrehabilitering i kommunane fordi vi har stor tru på at dette kan betra kvardagen til mange eldre og hindra unødige tap av funksjonsnivå.

Profesjonell kunst og kultur skal framleis vera eit tilbod for eldre. Difor løyver Senterpartiet 35 mill. kr til Den kulturelle spaserstokken. Vi styrkjer tilskotsordninga for aktivitet på eldresenter og tilskotsordninga for mat og ernæring i eldreomsorga, og vi aukar støtta til dei frivillige organisasjonane sitt arbeid på helse- og omsorgsfeltet.

Det er stort behov for å sikra rekruttering, kvalitet og kompetanse i kommunehelsetenesta. Legevakt utgjer eit viktig ledd i den akuttmedisinske kjeda, og behovet for å utvikla og styrkja ordninga er stort. Vi styrkjer legevaksarbeidet i kommunane i 2015. Vi prioriterer òg kompetansehevande tiltak for dei som jobbar innan demensomsorg, for dei som arbeider med barn med nedsett funksjonsevne og deira familiar, og kompetansehevande tiltak når det gjeld lindrande behandling ved livets slutt.

For å sikra auka rekruttering av legar til distriktskommunar og unngå unødvendig vikarbruk prioriterer Senterpartiet fleire midlar til rekrutteringstiltak i distriktskommunar. I tillegg gir vi auka støtte til landsdekkjande frivillige organisasjonar som driv informasjons- og opplysningsarbeid, og til kontaktskapande lågterskelarbeid innan helse- og omsorgssektoren. Vi aukar støtta til Stiftelsen Organdonasjon, hørselhjelperordninga, Hjertelinjen, Demenslinjen og besøkstenesta til Raude Krossen.

Av andre satsingar i Senterpartiets alternative budsjett er ei opptrapping av eingongsstøtta til 1 G frå juli 2015 for å styrkja den økonomiske ordninga for kvinner som ikkje har opparbeidd rett til fødselspengar ved graviditet. Vi aukar òg støtta til tiltak som motarbeider uønskt svangerskap og abort. Det vert øyremerkt 5,5 mill. kr til arbeidet til Sex og Samfunn for å betra reproduktiv helse blant ungdom.

For mange menneske med inkontinens og lettare inkontinens er refusjon av utgifter som følgjer av diagnosen, eit viktig økonomisk bidrag. Regjeringa foreslår å kutta i støtta til forbruksmateriell til dei med lettare inkontinens. Dette vert reversert i Senterpartiets alternative budsjett fordi vi synest det er eit småleg kutt retta mot ei gruppe pasientar som tradisjonelt sett ikkje har hatt sterke talspersonar.

Vi reverserer òg regjeringa si reduserte løyving på tannhelsefeltet, som vi meiner er eit kutt som vil ramma pasientar som slit med tørr munn og syreskade på tennene. Dette er ei utsett pasientgruppe som kan ha store lidningar, ei pasientgruppe som vi meiner framleis må prioriterast.

Eg meiner det er grunn til å vera bekymra over den utviklinga i sjukehusa som vi ser under den nye regjeringa. Regjeringa vil reformera norsk spesialisthelseteneste. Eg nemner fritt behandlingsval, innføring av nøytral moms, innføring av pasientrettsdirektivet. Føretaka vert pålagde å laga ein ny strategi for auka privatisering, for auka innkjøp av private. Føretaka vert òg pålagde ei såkalla effektiviserings- og avbyråkratiseringsreform på 0,6 pst. Til saman utgjer desse eit linjeskifte i norsk helseteneste som

vil innebera eit omfang av privat, kommersiell tenesteyting som vi ikkje har sett i norsk helseteneste før. Senterpartiets budsjett og politikk er det gode alternativet til ei slik utvikling.

Med dette vil eg ta opp forslaga frå Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sveinung Stensland (H) [17:39:34]: Kjersti Toppe er opptatt av folkehelse og er en ivrig talsmann for nye folkehelse tiltak. Imidlertid, målt i folkehelseparametere gikk det meste feil vei med rød-grønt styre. Det eneste som bedret seg, er tallet på antall røykere, som går ned, og det er mye takket være røykeloven og Dagfinn Høybråten.

Vi mener at det finnes andre metoder enn moralske pekefinger som påvirker befolkningens helsevalg. Hva er det som får Senterpartiet til å tro at mer rød-grønn politikk, som åpenbart har begrenset effekt, virker? Kan det tenkes at endrede holdninger er viktigere enn enda flere statlige pålegg?

Kjersti Toppe (Sp) [17:40:09]: Tusen takk for spørsmålet. Eg har lyst til å retta opp ein ting først: Eg meiner at det ikkje er ein moralsk peikefinger å gi gratis frukt og grønt til ungar i skulen. Det er ingen moralisme i å vilja ha ein time fysisk aktivitet i skulen kvar dag.

Når det gjeld korleis utviklinga har gått, veit vi ikkje korleis det hadde gått utan dei tiltaka vi har. Ein kan snakka så mykje ein vil om haldningsskapande arbeid, men når det gjeld alkohol og kosthald, veit vi at strukturelle tiltak verkar. Det er det som er så synd, fordi Høgre sin politikk med haldningsskapande arbeid høyrer veldig flott ut. Men det er ikkje det som gir resultat, ein er nøydd til å ha strukturelle tiltak, og det er eit politisk ansvar, som nokre parti er villige til å ta og andre ikkje.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [17:41:11]: Kjersti Toppe har den siste tiden vært veldig opptatt av psykisk helse, og da må jeg spørre om fritt behandlingsvalg, siden vi vet at mange har fått hjelp til sine psykiske lidelser uten at det har virket. Vi vet at det er forskjell på tvangslidelser og selvskading, for å nevne noe. Vi vet derfor at riktig behandling er helt avgjørende. Så hvordan klarer Senterpartiet å mene at pasienten vil tape på å kunne velge den behandlingen som er riktig?

Kjersti Toppe (Sp) [17:41:58]: Takk for spørsmålet. Eg deler representanten Kari Kjønås Kjos sitt engasjement for psykisk sjuke.

Så til problemet med fritt behandlingsvalg: No har det vore ute ei sak på høyring, og mange av høyringsinstansane átvarar nettopp mot å innføra dette på områda rus og psykiatri, bl.a. átvarar Norsk Psykologforening mot det. Dei átvarar – om det er ein plass ein ikkje skal begynna å innføra dette, er det for denne pasientgruppa. Det er fordi systemet er slik at det favoriserer eller eignar seg for pasientar som har ei avklart problemstilling, som har kanskje

ein type behandling som ein skal ha ein gong, og så verta ferdig med det. Det som er den store frykta for fritt behandlingsvalg, er at intensjonen verkar god, men verkemiddelet vert heilt feil.

Olaug V. Bollestad (KrF) [17:43:06]: Senterpartiet og ikke minst Kjersti Toppe er ivrige forkjempere for helsetjenester og lik behandling landet over. Vi kan som nasjon behandle flere og flere typer sykdommer og ofte sjeldnere og sjeldnere sykdommer. Hvordan tenker Senterpartiet at vi som nasjon skal bli gode på alle typer sykdommer, behandlingsformer, sjeldne sykdomstilfeller og store kirurgiske utfordringer?

Kjersti Toppe (Sp) [17:43:45]: Takk for spørsmålet. Eg lurar litt på kvar representanten vil hen, men dersom det går på samarbeid med andre land i Europa, er det klart at vi er veldig gode på sjukehusbehandling. Vi har på mange område eit av dei største kompetansemiljøa i Europa, og vi kan hevda oss òg i verda, så pasientar får god og moderne behandling og mykje av det beste. Men det er klart at vi òg må samarbeida med kompetansemiljøa i andre land, og sånn som eg forstår dagens regelverk, har vi avtale om det, og det finst gode eksempel på at vi har eit godt samarbeid med kompetansemiljø i andre land når ein ser at her er det noko ein ikkje heilt finn ut av sjølv. Så det må vi berre fortsetja med.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ketil Kjenseth (V) [17:45:01]: Venstre vil ha et helsevesen som gjør prioriteringer på en åpen, kunnskapsbasert og forutsigbar måte, og som tar i bruk teknologi for å kunne tilby stadig bedre og tryggere pasientbehandling. Venstre vil ha gode offentlig finansierte helsetjenester. God kvalitet på tjenestene er viktigere enn hvem som utfører dem. Venstre vil arbeide for at offentlige, ideelle og private helsetjenestemiljøer skal utfylle hverandre. Det har en egenverdi å kunne ta sine egne valg knyttet til helse og livsstil. Venstre er opptatt av å styrke pasient- og brukermedvirkningen. Fritt sjukehusvalg, brukerstyrt personlig assistanse og velferdsteknologi er eksempler på tilbud og ordninger som kan bidra til dette.

Venstre vil flytte ansvaret for offentlige tjenester så nær borgeren som mulig. Vi mener det er viktig å styrke primærhelsetjenesten og gi et bredere og bedre helsetilbud i borgernes nærmiljø. Flere ressurser og økt kompetanse i primærhelsetjenesten vil etter Venstres mening redusere etterspørselen etter spesialisthelsetjenester og i mange tilfeller gi et kvalitativt bedre tilbud.

En styrking av primærhelsetjenesten og bedre samhandling mellom sjukehus, sjukehjem og øvrig kommunehelsetjeneste vil kunne gi færre reinnleggelse i sjukehus, bedre rehabilitering og økt verdighet. Hverdagsrehabilitering og hjemmebasert rehabilitering gir den enkelte mulighet til å bo hjemme lenger og få behandling i kjente omgivelser.

Venstre mener at helsestasjoner er den delen av helse-tjenesten som er best egnet til å jobbe med forebygging for

barn og unge. Vi er derfor glad for å ha fått til en ytterligere styrking av helsestasjoner i forliket med regjeringspartiene. Forebygging er viktig i alle livets faser. Helsestasjonene har en unik mulighet til å kunne gripe inn tidlig og forhindre negativ utvikling i kosthold, mosjon eller psykososiale forhold. Forebyggende helsearbeid er viktig for å utjevne sosiale helseforskjeller i Norge. Mye av det helsefremmende arbeidet gjøres i dag av frivillige og ideelle organisasjoner. For Venstre er det derfor viktig å støtte folkehelsefremmende aktivitet i regi av frivilligheten.

For barn og unge spiller fritids- og idrettsorganisasjoner en viktig rolle med tanke på forebygging og etablering av gode helsevaner. Her er det viktig å sikre bredde og inkludering i tilbudet, slik at flere barn blir med. Vi må ikke glemme folkehelseperspektivet i barneidretten i iveren etter å skape enere.

Venstre mener videre at det er særlig viktig å styrke innsatsen knyttet til de store folkehelseutfordringene. Her trenger vi både mer forskning og mer tverrfaglig samhandling for å løse utfordringene. Muskel- og skjelettlidelser påfører sammen med psykiske lidelser mange både fravær, følelse av utenforskap og frustrasjon over system. I tillegg dreier det seg om store helserelaterede trykdeytelser, opp mot 70 mrd. kr per år.

Det er behov for mer kunnskap om muskel- og skjelettlidelser og økt kompetanse for å jobbe tverrfaglig, siden disse lidelsene rammer så store deler av befolkningen. I tillegg er det behov for både økt kapasitet og ny kompetanse. Jeg vil henlede oppmerksomheten på Danmark, hvor noen universiteter har lagd felles utdanningsløp for leger og kiropraktorer de første tre årene. En kiropraktorutdanning i Norge er det på tide å få på plass, men implementert i en vitenskapelig og medisinsk forskning. 10 mill. kr til økt forskning innen muskel- og skjelettlidelser og psykisk helse er en god start.

Videre må vi styrke kommunenes helsetilbud innen psykisk helse, slik Venstre fikk gjennomslag for i Stortinget i vår, og vi ser fram til regjeringas utredning av en opptrapping for førstelinja innen psykiske helsetjenester, med fokus på kvalitet, forebygging og samhandling med spesialisthelsetjenesten og – som vi sa – med en særlig prioritering av barn og unge. Ved psykiske helseplager vil det være en ekstra belastning å miste tilknytningen til arbeidslivet. Og for den som faller ut, kan veien tilbake bli lang. Venstre er derfor opptatt av å få til en bedre samhandling mellom kommuner og mellom Nav og næringslivet med tanke på arbeidsrettede mestrings- og rehabiliteringstiltak. Jeg er glad for at vi i forliket med regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti bl.a. styrker lavterskeltilbudet ved fontenehusene for personer som har eller har hatt psykiske lidelser, slik at de kan oppleve mestring og gis mulighet til å prøve seg i ordinært arbeidsliv. Det er også viktig å få Nav til å ta i bruk fontenehusene som en ressurs og en arena for arbeidsrettet rehabilitering.

Rus og psykiatri var prioriterte områder i regjeringas forslag til statsbudsjett, noe Venstre er glad for. Norge ligger helt i toppen blant de europeiske land når det gjelder overdosedødsfall. Vi trenger derfor nye grep i rusomsorgen og en faglig sterk politikk når det gjelder forebygging,

behandling, skadereduksjon og ettervern. Venstre er svært glad for at vi nå får en styrking av ACT-teamene, som gir pasienter med alvorlig psykisk lidelse med tilleggsproblematikk som rusmisbruk og lavt funksjonsnivå, et helhetlig tjenestetilbud med de typer hjelp som trengs innen flere områder.

Velferdsteknologi er tekniske hjelpemidler som styrker den enkeltes evne til å klare seg i hverdagen til tross for sykdom eller nedsatt funksjon. Det finnes et stort potensial for nye løsninger som kan møte framtidens omsorgsbehov. Venstre mener at digitale løsninger kan bidra til bedre velferd, bl.a. ved å lette kronikernes og hjemmeboendes hverdag. Jeg er glad for at Venstre har fått gjennomslag for å etablere et stort nasjonalt forskningsprosjekt innen velferdsteknologi som er særlig rettet mot kronikere og hjemmeboende, og som vil kunne gjøre hverdagen enklere for svært mange.

Vi skal skape pasientens helsetjeneste. Da er det også viktig å skape den tjenesten for barn. Barn som pårørende gjør mye viktig arbeid for å gi barn et språk for å forklare oss voksne hva de lider av, og hva de sliter med. I Sykehuset Innlandet pågår det et viktig arbeid i samarbeid med Barn som pårørende, Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon og Høgskolen i Lillehammer – medieutdanningen der – for å bruke visuelle kanaler for å formidle og lære opp barn og la barn forstå hva som er utfordringer i familien og i omgivelsene. Det er et viktig arbeid som jeg er glad for at vi har funnet penger til, både i årets budsjett og for neste års budsjett, for å utvikle videre.

Så er jeg også glad for at vi har funnet midler til å gjøre noen pilotprosjekter knyttet til helse- og velferdstilbudet for studenter. En av utfordringene her er at det tilbudet er ulikt finansiert rundt om i Norge. I hovedsak er det overlatt til studentene å bidra til det lokale velferds- og helsetilbudet, men kommunene har det lovpålagte ansvaret. I noen helseforetak bidrar helseforetaket med penger. Noen steder bidrar kommuner som har studiesteder. Men det vanlige er stort sett at verken helseforetak eller kommuner bidrar. Venstre tror at det ligger noe uforløst i studentenes egen involvering her, og at studentsamskipnadene kan være gode aktører for å drive et bredere helsetilbud til studentene.

Så til sjukehus. Kapasitet er viktig. Flere har vært inne på det i foregående innlegg. Vi er nødt til å skape en bedre kapasitet og sikre nødvendig kvalitet. Som sagt er Venstre ikke så veldig opptatt av hvem som utfører jobben, det viktigste for oss er at det er kvalitet, og at det finnes en valgmulighet. Men strukturen er også en del av debatten, og også organiseringen. Venstre er bekymret for, som et resultat av den hovedstadsprosessen vi har sett, Oslo universitetssykehus' utfordringer. Det er derfor viktig at vi fortsetter debatten om framtidig organisering, også når vi i løpet av neste år får en nasjonal helse- og sjukehusplan som skal se på særlig sjukehusstrukturen. Venstre ønsker ikke en storstilt sentralisering av sjukehus, for oss er det viktig at vi bruker midlene også til å investere i medisinsk-teknologisk utstyr og sikrer en desentralisert sjukehusstruktur. Med den demografien vi går inn i, med en aldrende befolkning som ikke er så mobil, er det viktig. Da er vi nødt til

å sørge for at helsetjenestene kommer ut til befolkningen. Så skjer det også en naturlig spesialisering og utvikling innenfor kirurgi som gjør at det er naturlig å sentralisere noe planlagt kirurgi.

Når det gjelder Oslo spesielt, har Venstres landsstyre nylig gått inn for at vi vil rive pasientbygget på Radiumhospitalet og bygge et nytt pasientbygg der, etablere et protonsenters der. Vi mener at det er en svært viktig jobb å gå i gang med, og at det er viktig at vi nå parkerer den storstilte Campus Oslo-utredningen som har pågått, at vi ikke sliter oss ut på å bruke mange midler på å planlegge en mastodont som det vil være umulig å realisere. Det er pasientens helsevesen vi skal skape, og vi ser i Oslo hvor vellykket de lokalsjukehusene vi har der, er – Diakonhjemmet og Lovisenberg. Vi trenger et nytt lokalsjukehus i Oslo.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [17:55:17]: I 2013 ble det gjort et utredningsarbeid som konkluderte med at vi må ta i bruk den kapasiteten som finnes ved Rettsgenetisk senter i Tromsø, dersom vi skal nå målsettinga om flere og raske DNA-analyser til bruk i strafferettspleien. Det er et eget representantforslag som skal debatteres seinere i dag, og i merknadene til helsebudsjettet tar Arbeiderpartiet til orde for at Rettsgenetisk senter nå skal være miljø nr. 2 i Norge for slike analyser. Så er det slik at Venstre tidligere åpent har støttet dette, men vil, etter det jeg forstår, stemme for regjeringas opplegg, som går ut på at man vil anbudsette slike oppdrag for å få inn flere private, kommersielle aktører.

Venstre er veldig opptatt av personvern. Håndtering av menneskelig DNA krever høyeste grad av sikkerhet og kompetanse. Kan representanten Kjenseth se at regjeringas planer om å bringe flere kommersielle aktører inn i arbeidet med DNA-analyser har noen personvernmessige utfordringer?

Ketil Kjenseth (V) [17:56:18]: Umiddelbart ser jeg ikke helt det. Der vi står i dag, er det faktisk en personvernutfordring som det er. Vi mangler IKT-systemer som gjør at ulike aktører i det offentlige kan snakke sammen. Vi er nødt til å få på plass det.

Så vil det være sånn med en anbudsetting og eventuelle private aktører, som for øvrig benyttes også i dag, og mange utenlandske aktører, at det må kunne stilles krav om personvern. Så vi ser ikke på det som en veldig stor utfordring innenfor det feltet.

Kapasiteten er viktig, og det miljøet som er i Tromsø i dag, er det også viktig å bygge videre på, at de kan få ta i bruk DNA-analyser for å styrke det faglige grunnlaget for det miljøet som er der. Vi ser ingen motsetning i det. Men vi ser at politiet får en viktigere og viktigere rolle i arbeidet med DNA-analyser i Norge. Så vi er nysgjerrige på å få tatt i bruk den økonomien som ligger i politiet, også til å styrke det miljøet.

Sveinung Stensland (H) [17:57:31]: Samarbeidspartiene ble i budsjettforliket enige om å fordele 30 mill. kr

ekstra til utvikling av velferdsteknologi. Representanten Ketil Kjenseth påpekte i spørretimen 3. desember at regjeringen valgte å fordele disse via Fylkesmannen, uten at Venstre selv har skissert en bedre løsning. Hvordan ser Venstre for seg at disse midlene best fordeles, til gode for prosjekter i omsorgssektoren i Norge? Og har Venstre tatt inn over seg at omsorgstjenestene i Norge i all hovedsak er et kommunalt ansvar, som i stor grad følges opp av fylkeslegen?

Ketil Kjenseth (V) [17:58:11]: Min bekymring var knyttet til at vi skal bygge opp et helsebyråkrati også hos Fylkesmannen, og jeg ser ikke at fylkesmennene i dag har en særlig kompetanse knyttet til velferdsteknologi. Jeg forstår at Høyres intensjon og regjeringas intensjon er at pengene skal komme ned til kommunene. Hvis Fylkesmannen er en effektiv kanal for det, er det helt greit. Vi har, som representanten sier, ikke foreslått å gjøre noen endringer på det.

Vi har fått gjennomslag for et stort nasjonalt prosjekt innenfor velferdsteknologi. Da er det viktig for oss at vi sørger for at vi får kunnskap og lærdom som gjør at mange hundre små prosjekter rundt om i Kommune-Norge ikke gjør den samme feilen. At vi får kunnskap om implementering og tar i bruk teknologi som finnes, er veldig viktig. Når det nasjonale prosjektet kommer på plass, har vi ingen stor bekymring for at fylkesmennene ikke skal tildele riktig til lokale prosjekter i kommunene.

Kjersti Toppe (Sp) [17:59:23]: Eg registrerer at representanten Kjenseth vil ha meir forskning og utvikling i sjukehus, ein snakkar om meir kapasitet ved sjukehus, og at ein ønskjer ein desentralisert sjukehusstruktur. Alt dette er veldig positivt, men det som er uforståeleg for meg, er at Venstre då er meir høgare enn Høgre sjølv og kuttar i sitt sjukehusbudsjett. I Venstre sitt alternative statsbudsjett kuttar ein i sjukehusbudsjettet med 250 mill. kr. No er det jo slik at eit kutt på 250 mill. kr vil bety færre behandlarar, mindre kapasitet og mindre forskning og utvikling, så kva er logikken bak det sjukehuskuttet som Venstre går inn for?

Ketil Kjenseth (V) [18:00:20]: For det første deler vel Venstre og Senterpartiet det syn at det er viktig å satse på folkehelseforebygging, bruke mer penger på det og sånn sett gi flere et bedre liv – jo før, jo heller.

Når det gjelder vår prioritering, tror vi i motsetning til Senterpartiet at det er mulig å bruke ledig kapasitet blant ideelle og private aktører noe mer, og på den måten få en effektivisering av dagens offentlige sykehus, hvor vi opplever betydelige ventelister og store utfordringer med faktisk å finne fram og få en time.

Jeg tror at systemet trenger en utfordring fra andre aktører for å vise at det er mulig å gjøre det på andre måter. Vi har skapt noen mastodonter som sliter med å ta i bruk ny teknologi, særlig IKT-teknologi, og da går det med for mye ressurser til byråkrati og administrasjon.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [18:01:44]: Å lage statsbudsjett handler om å prioritere det viktigste først. Det har regjeringen mislyktes med. Regjeringen prioriterer skatte-kutt for dem som trenger det minst, først. Gjennomførings-kraften på vegne av overklassen er stor, handlingsrommet på alle andre områder er tilsvarende begrenset. Derfor ser vi at regjeringen ikke er i nærheten av å oppfylle de forventningene regjeringspartiene selv har skapt i helse- og omsorgspolitikken.

SV prioriterer annerledes. Vi vil gjøre det som er viktigst først. Derfor vil vi øke satsingen på helse, men vi vil også fordele helsekronene på en annen måte. Alle partier snakker om forebygging – i SVs alternative budsjett er forebygging den viktigste helsesatsingen.

Vi har et rystende klasseskille, en rystende sosial ulikhet i helse i Norge. Den sosiale ulikheten i helse er stor, og skillene blir skapt allerede i barndommen. For hvert t-banestopp man beveger seg østover her i Oslo, faller den gjennomsnittlige levealderen. Det handler om ulike yrkesliv, det handler om levekår, og det handler om livsstil og vaner. Den store utfordringen for fremtiden er derfor å føre en forebyggende politikk som kan utjevne disse forskjellene. Helsepolitikken kan ikke bare handle om hva vi skal gjøre med mennesker når de havner på sykehus, den må i mye større grad handle om hvordan vi skal unngå at flere havner der.

Framtidens viktigste velferdsreform er derfor heldags-skolen, mener SV. Den vil være et betydelig løft for folkehelsen. Barn som går på skolen uten mat eller sjelden spiser sunt, risikerer å utvikle betydelige helseproblemer. Barn som sitter stille og sjelden oppfordres til fysisk aktivitet, blir lett morgendagens pasienter med livsstilssykdommer. Derfor foreslår SV i sitt alternative budsjett å bevilge om lag 900 mill. kr til gratis brødmåltid i skolen, til frukt og til fysisk aktivitet i grunnskolen fra høsten av. Vi ønsker å øremerke 395 mill. kr til skolehelsetjeneste og helsestasjoner. Det er en del av en opptrapping til 1 500 nye årsverk i løpet av perioden. Det vil bety at barn som utvikler psykisk eller fysisk sykdom, kan fanges opp tidlig, ses av voksne i sin skolehverdag på en helt annen måte enn i dag. Men som Sykepleierforbundet påpekte i komiteens budsjett høring, er regjeringens forslag om penger til skolehelsetjenesten altfor dårlig. Uten øremerking kommer disse pengene ikke fram til dem de er ment for, og SV foreslår derfor øremerking av hver krone.

Den lille jenten som går på skolen uten mat, er vårt ansvar. Den lille gutten som sliter psykisk uten at noen tar tak i det, er vårt ansvar. Nobelprisvinner i økonomi James Heckman har regnet seg fram til at den mest lønnsomme investering et samfunn kan gjøre, er de investeringene som sørger for at det vanskeligstilte barnet blir en trygg voksen. Det tar SV konsekvensen av. Vi ønsker å bruke de store pengene i dette helsebudsjettet på de små menneskene. Vår satsing på barn og folkehelse står i skarp kontrast til regjeringens folkehelsepolitikk, kanskje best symbolisert ved at på samme tidspunkt som pengene til frukt og grønt i skolen forsvant ut av budsjettet, kom penger til billigere alkohol på taxfree inn i budsjettet.

De siste ukene og månedene har jeg, og mange andre på

Stortinget, mottatt en flom av e-poster fra pasienter og pårørende, som viser at virkeligheten i psykiatrien dessverre er annerledes enn det glansbildet av utviklingen som regjeringen har vært opptatt av å tegne i det siste. Mange av dem som er sykest, opplever at hjelpen bygges ned. Traume-enheten i Bodø er lagt ned. Nå trues tilbudet til mennesker med angstlidelser på Østmarka i Trondheim og Rus- og psykiatriposten ved UNN i Tromsø. Begrunnelsen er ikke faglige vurderinger, men økonomi.

Regjeringen forsvarer seg med sin såkalte gylne regel, om at veksten innenfor rusfeltet og psykiatri skal være sterkere enn veksten innenfor somatikk. Men denne regelen er ikke særlig gyllen når vi ser på hvordan den blir praktisert. For det første er det snakk om prosentvis vekst, for det andre viser det seg nå at kreativ telling bidrar til at helseregionene når målet. I stedet må vi bevilge mer penger direkte til flere behandlingsplasser til rusomsorg og psykisk helse. Det gjør SV i sitt alternative budsjett.

Mens folkehelse er den ene store utfordringen for fremtiden, så er den andre å sikre lik tilgang til gode helsetjenester. Regjeringen ønsker å gjennomføre et systemskifte i helsevesenet vårt med kombinasjonen av såkalt fritt behandlingsvalg og EUs pasientrettighetsdirektiv. Det innebærer at akseptere at helsetjenester skal omsettes i et marked, som om de var industriprodukter.

SV er mot en utbygging av en større kommersiell sektor i norsk helsevesen og mot å tappe norske sykehusbudsjetter for å finansiere private klinikker i utlandet. Helsevesenet skal ikke tjene penger, det skal tjene folk. Omsorg er omtanke og ikke butikk. Det vi ser nå, er begynnelsen på en ny måte å prioritere på, der de pasientene som lønner seg mest, vil kunne komme til behandling først. SV vil heller ha et helsevesen der det er de pasientene med størst behov som skal slippe fram først. Derfor går vi imot bevilgningen til fritt behandlingsvalg. Vi vil heller bruke pengene på økt aktivitet i offentlige sykehus, derfor vil vi øke investeringene i sykehusene våre. Vi tror bedre organisering, investering i moderne operasjonsstuer og utvidede åpningstider på fellesskapets sykehus er veien å gå for å få ned ventetiden.

NRK har nylig dokumentert uverdige forhold i norsk eldreomsorg. Underernæring, ulovlig bruk av tvang samt ensomhet rammer enkelte av våre pleietrengende eldre. Vi vet alle at det ikke er hovedbildet av norsk eldreomsorg, men ett eneste sånt eksempel er et for mye.

Det største problemet i omsorgen i dag er at det er for få helsefagarbeidere og sykepleiere på jobb. Det blir for lite tid til å ta seg av hver enkelt, det blir for mye løping og for høyt sykefravær. For meg er disse damene – for de fleste av dem er kvinner – velferdsstatens store helter, og vi trenger flere av dem. Økt grunnbemanning er det viktigste enkeltgrepet for en bedre omsorg, og det kan kommunene få til. Kommuner som har hatt mot til å satse, har opplevd at økt grunnbemanning ikke trenger å være dyrt, fordi det også kan medføre lavere utgifter til sykefravær og vikarbruk. Mer tid til den lille pratene, til turen ut eller det stille samværet som gir verdighet og trivsel, er uansett den største gevinsten. Derfor foreslår vi en pott til forskning med økt grunnbemanning på flere sykehjem i vårt alterna-

tive budsjett. Og viktigst: Vi foreslår en kommuneøkonomi som ville gjort det mulig å ruste opp eldreomsorgen rundt om i landet.

Fortsatt bor ca. 2 000 pleietrengende eldre på dobbeltrom på norske sykehjem. Noen gjør det fordi de ønsker det, kanskje et ektepar eller to gamle venner. Men for dem som ikke ønsker det, er det en uakseptabel situasjon. Også i den siste fasen av livet er det en samfunnsoppgave å sørge for verdighet og trivsel for den enkelte. De fleste kommuner har løst denne oppgaven, og derfor er det rimelig å kreve at også etternølerne skal klare det. Regjeringen har rotet seg inn i en rabattordning som viser seg å være en fiasko. På spørsmål fra SV har departementet bekreftet at en kommune faktisk kan spare penger på å investere i dobbeltrom med regjeringens opplegg – riktignok en ubetydelig sum, men meningen med forslaget var jo stikk motsatt. Rabattordningen er feilslått og må avskaffes. Det som kan få fart på utviklingen av de siste tvangssamboerskapene i norsk eldreomsorg, er et lovforbud, kombinert med sanksjoner for dem som bryter det. Det foreslår SV i dag.

Det er på tide også å stoppe stoppeklokkene i hjemmetjenestene rundt om i landet. I København har en tillitsreform som gir pleierne tid og rom til å styre arbeidsdagen uten stoppeklokker, vist seg å gi de eldre et mye bedre tilbud. Da kan hjemmesykepleieren bruke litt ekstra tid hos fru Hansen den dagen hun er ensom og redd, og heller litt kortere tid hos herr Olsen den dagen han har overskudd. Det vil være en omsorg med utgangspunkt i menneskers behov, i stedet for trange mål og skjema. SV foreslår derfor en bevilgning til utvikling av lokale tillitsreformer i omsorgen og innføring av en ordning hvor eldre med store omsorgsbehov kan få bestemme over en halvtime de får av kommunen hver uke.

SVs alternative budsjett er et budsjett for folkehelse, for fellesskapsløsninger og for mer tid og tillit i omsorgen. Med det tar jeg opp de forslagene som SV er alene om i innstillingen.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [18:12:08]: I dette budsjettet ser vi at den ideologiske ryggraden til SV er i ferd med å komme på plass igjen, og ulikheter mellom de rødgrønne partiene blir mer synlige. Det kan se ut som om det har vært godt å komme ut av regjeringskontorene, og at man nå begynner å tenke nytt.

Men på ett område må jeg si at SV-ideologien bekymrer meg. Jeg aksepterer at SV er imot EU, men at partiet vil nekte norske pasienter å få mulighet til sykehusbehandling i utlandet, mener jeg er ille. Noen små pasientgrupper i Norge opplever at deres tilbud ikke er godt nok. Det er kanskje bare ett fagmiljø i Norge, og de vil kunne dra veldig stor nytte av muligheten til å benytte utenlandske fagmiljøer for å bli friske. Dette handler om viktige pasientrettigheter for noen få, sårbare pasientgrupper, som har rett til behandling, og som vil få den til samme kostnad i utlandet som her hjemme. Kan representanten Lysbakken for-

klare meg hvorfor det er så viktig for SV å stikke kjepper i hjulene for disse pasientene?

Audun Lysbakken (SV) [18:13:07]: Det er i dag – og det er SVs politikk at det skal være – en anledning til å kunne benytte seg av tjenester i utlandet når det trengs. Problemet med pasientrettighetsdirektivet sånn som det nå foreslås gjennomført av regjeringen, er både at den forhåndsgodkjenningsordningen som forrige regjering foreslo, som ville gitt bedre kontroll på denne prosessen, er avskaffet, og at vi har fått tydelig melding fra regjeringen om at ESA ser ut til å mislike måten det var planlagt utført på. For oss viser det at vi er på vei mot å få et helsemarked i Europa som gjør at vi frykter for både en storstilt utbygging av kommersielt helsevesen, manglende mulighet til å kontrollere hvor pengene skal gå i framtidens helsevesen, og en tenkning rundt helse som vare som vi tror vil gjøre at lommeboken får mer å si i framtiden og pasientenes behov mindre. I tillegg er jeg litt forbauset over at regjeringspartiene tar problemstillingen rundt antibiotikaresistens så lite på alvor i forbindelse med denne saken.

Morten Wold (FrP) [18:14:19]: Under åtte år med den rød-grønne regjeringen så vi at todelingen i helsevesenet forsterket seg. Stadig flere betalte seg ut av helsekøen fordi man ikke ønsket å vente på behandling hos det offentlige.

For å redusere køene i det offentlige helsevesenet innfører derfor Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen fritt behandlingsvalg. Det skal sikre at pasienter kommer raskere til behandling på riktig sted. I SVs alternative statsbudsjett vil partiet erstatte fritt behandlingsvalg med økt aktivitet i offentlige sykehus.

Derfor blir mitt spørsmål til representanten Lysbakken: Vil han at todelingen vi så i helsevesenet under den rød-grønne regjeringen, der de med tykkeste lommebok kjøpte seg ut av helsekøen, skal fortsette? Synes representanten det er riktig at det skal bli – for å bruke hans egen språklige sjargong – bedre helsetjenester for dem som har mest fra før?

Audun Lysbakken (SV) [18:15:15]: Jeg synes det er modig hver gang de borgerlige partiene snakker om dette med todeling, for det minner meg på hva de gjorde forrige gang høyresiden hadde makten. Da var det altså sånn at høyresiden innførte skattefradrag for private helseforsikringer, som vi avskaffet da vi kom til makten. Og så har man i ettertid latt som om man er veldig bekymret for at stadig flere har fått privat helseforsikring.

Så vet vi at det er i veldig liten grad norske borgere selv som tegner privat forsikring, det er det arbeidsgiverne som gjør. Det tror jeg reflekterer at folk flest føler lite behov for det.

Fritt behandlingsvalg skaper ikke økt kapasitet i det norske helsevesenet. Fritt behandlingsvalg innebærer en annen måte å prioritere mellom de ressursene vi allerede har, på. Da mener vi at det vil føre til en måte å prioritere på som stiller de pasientene som er lønnsomme i kommersielle klinikker, i en gunstig posisjon, og de som ikke er det, i en ugunstig posisjon, og det mener vi er en urettfer-

dig og lite hensiktsmessig måte å prioritere helsekronene på.

Ketil Kjenseth (V) [18:16:22]: Aller først vil jeg rose SV for et budsjett som inneholder spennende anslag.

Når det gjelder tidlig innsats og den innsatsen SV vil sette inn, deler Venstre mye av SVs syn. De kaller det hel-dagsskole. Når man skal ha penger til brødmatt, til frukt og grønt og til fysisk aktivitet og deler det på tre, står man igjen med ca. 300 mill. kr til fysisk aktivitet. Det blir om lag tre minutter fysisk aktivitet i løpet av en skoledag for én elev. Det er ikke mye, og det sier noe om hvor mye penger som skal til.

Men mitt spørsmål er nå – for vi har mange ufaglærte lærere i norsk skole, og vi sliter med å rekruttere til lærerutdanning – skal lærerne nå også bli helsearbeidere?

Audun Lysbakken (SV) [18:17:16]: Det rekkes nok til mer enn tre minutter med fysisk aktivitet, men representanten har rett i at vi må dele pengene opp på en smart måte og begynne et sted. Det vi har foreslått i vårt budsjett, er å begynne i 5.–10. klasse i grunnskolen fra høsten av. Helårseffekten når man utvider dette til en halvtime i hele grunnskolen, vil selvfølgelig bli større.

Representanten Kjenseth har også rett i at den viktigste begrensningen når det gjelder innføringen av heldags-skolen, ikke er penger, det er folk. Derfor kan dette tilbudet bare bygges opp i den takten vi får flere folk. Det vil innebære et behov for flere lærere, derfor foreslår vi en ressursnorm. Men det vil også innebære en mulighet til å få flere andre yrkesgrupper inn i skolen, og det mener vi er nødvendig. Men utvidingen av timer knyttet til både fysisk aktivitet og leksehjelp, som vi foreslår, skal være under veiledning av faglig kvalifisert personell.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Bent Høie [18:18:35]: Regjeringens visjon er å skape pasientens helsetjeneste.

Vi vil flytte makt – fra systemet til pasientene.

Vi vil spre makt – og ta alle gode krefter i bruk.

Vi skaper mestring – gjennom å fornye, forenkle og forbedre.

Vi er godt i gang. Budsjettet som vi diskuterer i dag, bringer oss nok et steg i riktig retning.

Vi er fortsatt opptatt av ikke bare å prate om alt det som er bra i norsk helsetjeneste, men også å gjøre noe med det som må bli bedre.

Åpenhet om både det som er bra, og det som ikke er godt nok, er nødvendig om vi skal forbedre tjenestene og skape tillit til det arbeidet vi gjør. – For eksempel at vi har en helsetjeneste som ofte er veldig god på overlevelse, men mindre god på opplevelse. Fortsatt venter for mange unødvendig lenge på helt nødvendig behandling. Mange eldre og omsorgstrengende får ikke gode nok tjenester, og fortsatt er det behov for et løft for personer med rusproblemer og psykiske utfordringer.

Derfor har regjeringen fremhevet tre viktige målsettinger:

For det første: Vi skal redusere unødvendig venting for pasientene.

Neste år vokser budsjettet til pasientbehandling med nærmere 2 mrd. kr. Det gir en høy aktivitetsvekst sammenliknet med tidligere år. Regjeringen har lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen i sine to første budsjetter sammenliknet med hva de rød-grønne fikk vedtatt gjennom sine åtte.

Vi bevilger mer penger til sykehusene. Det investeres i bygg, utstyr og moderne IKT. Vi styrker pasientens rettigheter og tar alle gode krefter i bruk. Vi vet at ledig kapasitet har stått ubrukt, samtidig som pasienter har ventet på behandling.

Neste år starter innføringen av fritt behandlingsvalg. Vi gjør tre viktige grep:

Vi bevilger 150 mill. kr til dette.

Sykehusene skal øke sine kjøp av tjenester fra private gjennom anbud.

Vi fjerner aktivitetstaket i de offentlige sykehusene som gir rom for å drive mer effektivt og behandle flere pasienter.

Det er å lytte til hva pasientene forteller oss. – Som rusavhengige som forteller om lange ventetider når motivasjonen for behandling er der, og plassene som først er ledige når motivasjonen er borte. Det er å sette pasienten i sentrum i det vi gjør.

Vi flytter makt – fra systemet til pasienten.

For det andre: Å øke kapasiteten og styrke kvaliteten i pleie- og omsorgssektoren.

Det er positivt at vi blir flere eldre, som lever flere friske år. Vi skal tilrettelegge for at de får mulighet til å leve et aktivt liv. Men – vi må sørge for gode omsorgstjenester og sykehjemsplasser når behovet for det kommer. Utbyggingen har ikke vært god nok. Kompetansen i tjenestene samlet sett er for lav.

De siste ukers mediedekning har minnet oss på hva vi lenge har visst, og som en altfor lenge ikke har gjort nok med. For mange mennesker er forholdene i omsorgstjenestene ikke verdige nok. Ingen kan unngå å bli berørt av fortellinger om ansatte som gråter når de går av vakt, og eldre som ikke får de tjenestene de har behov for.

Vi har vært tydelige på én ting som er nødt til å skje om vi skal lykkes bedre med dette: Staten må ta et større ansvar for både utbygging og kompetanseheving i denne kommunale tjenesten.

Allerede ser vi resultater av ny politikk.

I år er statens tilskuddsandel ved utbygging av pleie- og omsorgsplasser i kommunene økt. Staten tar nå halve regningen. Den 31. oktober hadde kommunene allerede søkt om 500 flere tilsagn om tilskudd enn i hele 2013. En ramme på 2 500 enheter i 2015 legger til rette for ytterligere kapasitetsøkning og reovering.

Regjeringen vil også utrede et forsøk med statlig finansiering i omsorgen. Det må ikke bare komme flere ledige rom; vi trenger også flere folk til å gjøre jobbene.

Pasienter og brukere med omsorgsbehov har ofte sykdommer og helseproblemer som krever avansert kompetanse å ivareta. Det snakkes viktig og også helt riktig om behovet for varme hender. Men ansatte i de kommunale

pleie- og omsorgstjenestene trenger å ha mer enn varme hender. De trenger også å ha veldig kloke hoder. Derfor satser vi mer på kompetanse i tjenestene. Vi utarbeider nå en ny demensplan der vi samarbeider med Nasjonalforeningen for folkehelsen og involverer mennesker med demens i utarbeidelsen av planen.

For det tredje: Vi skal prioritere bedre behandling og forebygging innen psykisk helse og på rusfeltet.

For lenge har personer som sliter med rus og psykiske helseproblemer, ikke blitt tilstrekkelig prioritert. Tilbudet har vært for dårlig, ventetidene for lange, valgfriheten for liten, og forebyggingen har ikke vært god nok.

Politikk har konsekvenser. Da den forrige regjeringen ba sykehusene slutte å prioritere rus og psykisk helse, fikk det konsekvenser for pasientene. Det så vi i SAMDATA-rapporten for 2013.

Noe av det første vi gjorde da vi kom i regjering, var å gjeninnføre den gylne regel om at helseregionene skal prioritere rusfeltet og psykisk helse igjen. Vi har bedt dem kjøpe mer tjenester av ideelle og private til disse gruppene og gitt dem ressurser for å gjøre det.

Fritt behandlingsvalg innføres først for mennesker med rusavhengighet og psykiske helseutfordringer. Men altfor mange blir for syke før de får hjelp – som den unge jenta som ikke vet hvor hun skal henvende seg når hun merker at de tunge tankene trenger seg på – fordi det mangler et godt nok tilbud i kommunene, fordi skolehelsetjenesten ikke er godt nok tilgjengelig, fordi kommunene mangler psykologtjenester.

Derfor må vi satse spesielt på de kommunale tilbudene.

Kommunene får 200 mill. kr mer til arbeid med rus og psykisk helse. Halvparten øremerkes til det første. I år gjeninnførte vi øremerkingen av midler til det samme som forrige regjering fjernet.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten styrkes betydelig i år og neste år gjennom kommunenes rammer – 180 mill. kr i fjor, 270 mill. kr i årets budsjettforslag.

Enigheten med Venstre og Kristelig Folkeparti vil gi et ytterligere løft for mennesker med rusproblemer og psykiske helseproblemer i 2015. Neste år kommer regjeringen med en opptrappingsplan på rusfeltet, som spesielt vil ha oppmerksomhet på de kommunale tilbudene. Det er mye ugjort for dem som sliter med rus og psykiske helseutfordringer. Budsjettet for neste år vil ikke løse dette, men det viser absolutt at vi er på rett vei.

I budsjettet for 2015 styrker vi også folkehelsepolitikken. Neste år kommer en ny folkehelsemelding. Tre hovedsatsinger i den vil være å integrere psykisk helse i folkehelsearbeidet, satse på aktiv aldring og å legge bedre til rette for sunnere valg.

Noe av det viktigste folkehelsearbeidet som skjer, skjer utenfor helsesektoren. – Skolepolitikken som hindrer frafall, friluftspolitikken som lar oss være aktive, sykkelstiene som gjør oss mer aktive, kulturpolitikken som styrker idretten.

Budsjettet viser ikke bare at regjeringen satser på og prioriterer helse. Det viser også at vi er i gang med et helt nødvendig reformarbeid som skal skape pasientens helse-tjeneste. Penger alene er ikke svaret. Vi må også vise vilje

til omstilling og tenke nytt om vi skal bli bedre. Vi skal fornye, vi skal forenkle, og vi skal forbedre.

Neste år innfører vi standardiserte pakkeforløp innen 27 kreftområder. Det skal gi raskere diagnose og behandling og ikke minst et bedre møte med helsetjenesten for pasienter som har mistanke om kreft, eller har fått kreft. Pasienter skal få god informasjon om behandlingen, slippe medisinsk ubegrunnet venting og ikke så ofte bli kasteballer i systemet som de opplever i dag. For mange pasienter opplever det Per Fugelli har kalt «engangslegene», og føler seg usikre på hva som er neste steg i behandlingen. Regjeringen har på høring et forslag som gir alvorlig syke rett til kontaktlege for å slippe å forholde seg til for mange leger og uklar informasjon. Disse to tiltakene handler ikke primært om budsjetter; de handler rett og slett om å ta et valg om å sette pasienten i sentrum. Det gjør denne regjeringen i alt det arbeidet vi gjør.

Budsjettet for neste år viser at det er vilje til å følge opp de målsettingene vi har:

Vi styrker sykehusenes økonomi, legger til rette for høy vekst i pasientbehandlingen og innfører fritt behandlingsvalg for å redusere unødvendig venting for pasientene.

Vi lar staten ta et større ansvar for å bygge ut kapasitet og kompetanse i omsorgstjenestene for å sikre at kommunene kan gi tjenester av god kvalitet når folk trenger dem.

Vi prioriterer rusfeltet og psykisk helse i både spesialist- og kommunehelsetjenesten fordi pasienter innen disse gruppene for lenge har opplevd et for dårlig tilbud.

Pasientenes rettigheter styrkes. Pasientenes valgfrihet utvides. Vi skaper pasientens helsetjeneste i dag for å gi alle rask behandling, god omsorg og trygge tjenester i fremtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [18:28:53]: «Dagens Medisin» har i flere artikler skrevet om en meget spesiell sak, der en privat, kommersiell aktør kommer reisende nordover til Finnmark, behandler et antall psykisk syke pasienter til skyhøy timepris, med et usedvanlig intenst behandlingsopplegg og med manglende samhandling med det offentlige helsevesen i pasientens nærrområde. Det er HELFO som har inngått og godkjent avtalen som ble gjort i 2012, i forbindelse med fristbrudd.

Helseministeren har tidligere fått spørsmål i Stortinget om hva han vil gjøre i denne saka. Da har han kommet med følgende svar: Det er pasientene sjøl som bestemmer. Om kostnadsbildet sier han: Markeds situasjonen påvirker konkurransesituasjonen og dermed timeprisen.

Mitt spørsmål, som jeg gjerne vil ha konkret svar på, er som følger: Er helseministeren fremdeles fornøyd med det som skjer i denne saka? Og dersom han er det, synes han saka i Finnmark tjener som et eksempel til etterfølgelse for regjeringas prestisjereform fritt behandlingsvalg?

Statsråd Bent Høie [18:29:47]: Den avtalen som representanten tar opp, ble inngått av HELFO under forrige regjering. Den er også i det systemet som Arbeiderpartiet tar til orde for at vi skal ha mer av.

Vi skal innføre fritt behandlingsvalg. Det vil innebære at vi setter prisene under det som er vanlige anbudspriser som en oppnår på denne måten. Dermed unngår en den type situasjoner som den som her beskrives, fra Finnmark. Det er en av grunnene til at jeg i høringsutkastet på dette området har justert forslaget til fritt behandlingsvalg for å ha en tøffere prispolitikk overfor de private aktørene, mens Arbeiderpartiets budsjettforslag jo legger til rette for mer av det systemet som vi ser i Finnmark.

Olaug V. Bollestad (KrF) [18:30:40]: Statsråden er opptatt av gode IKT-løsninger og å bruke IKT som verktøy for å skape pasientens helsetjenester. Budsjettet viser også at en er opptatt av det, men en av hovednyhetene i dag er at journalsystemene ikke fungerer sånn vi hadde tenkt. Det er et viktig verktøy for å oppnå pasientens helsetjenester. Pasientopplysninger kommer på avveier eller på feil pasient.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden ta noen nasjonale grep for IKT-løsninger i framtiden, sånn at det ikke blir opp til hvert enkelt helseforetak eller hver enkelt fastlege å velge IKT-løsninger, og sånn at vi skal klare å løse IKT-utfordringene sammen med velferdsteknologi og sykehusbehandling?

Statsråd Bent Høie [18:31:42]: Svaret på det er ja. Derfor bestilte jeg, med en gang jeg ble helseminister, tre rapporter som beskriver utfordringsbildet på dette området, og det er i samsvar med det som senere kom fram i Riksrevisjonens rapport, og som det har vært oppslag om på TV2 nå. Det er også grunnen til at vi i år etablerer Nasjonal Helse IKT, som er lokalisert i Bergen, og som skal sikre en sterkere nasjonal styring av helseregionenes innføring av ny IKT. Vi har nå en full gjennomgang av hele styringssystemet i IKT-sektoren, bl.a. også Helsedirektoratets styringssystem. En av hovedhensiktene med det er å få involvert bl.a. kommunenes systemer.

Lovendringen som Stortinget vedtok før sommeren, var et helt vesentlig skritt for faktisk å lage det lovmessige rammeverket for å kunne realisere dette, fordi nå er det også mulig at informasjon kan følge pasienten gjennom helsetjenesten. Så vi er i gang med å skape et nasjonalt styringssystem også for dette.

Kjersti Toppe (Sp) [18:32:58]: Eg lyttar nøye når statsråden taler, og i fjorårets debatt var ikkje folkehelse eller førebygging nemnd med ei setning. Så eg vil gratulera statsråden, for det var med i årets innlegg. Det synest eg er positivt.

Statsråden seier at regjeringa prioriterer folkehelsesatsing, men eg kjem berre på tiltak som regjeringa har kutta: Dei har kutta frukt og grønt, løyveordninga for tobakk og bemanningskravet for solarium. Dei har auka taxfreekvotane for alkohol, liberalisert opningstider og sendt ut forslag om å liberalisera reklamereglane for alkohol osv.

Dei skal styrkja skulehelsetenesta, men det er ikkje primærførebygging, så eg vil spørja statsråden: Har regjeringa kome med eitt forslag innan primærførebygging i året som har gått?

Statsråd Bent Høie [18:34:00]: Jeg mener at i det statsbudsjettet som Stortinget nå er i ferd med å behandle, ligger det en betydelig satsing på folkehelsen, som er forsterket i budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre.

Det ligger i det å skape en god skole som har høy kvalitet, for det å ikke lykkes i skolen og ha frafall fra videregående skole er noe av det som gir noen av de største folkehelseutfordringene vi har.

Det ligger en styrking av kvaliteten i barnehagene, noe som er en betydelig folkehelsesatsing.

Det ligger en styrking av friluftslivsaktiviteter. Nå går vi inn i friluftslivets år.

Det ligger en betydelig satsing på idrett, som også er viktig i folkehelsearbeidet.

Det ligger en styrking knyttet til utbyggingen av sykkel- og gangstier, som er viktig i folkehelsearbeidet. Og skal en ta det ekstra langt, kan jeg også si at det er en styrking av utbyggingen av skogstier og skogsbilveier, som Senterpartiet også er veldig for. Få veier blir brukt så mye til turgåing, jogging og sykling som dem.

Så det ligger veldig mye bra folkehelsepolitikk i dette budsjettet.

Ketil Kjenseth (V) [18:35:12]: Vi deler et engasjement for dem som sliter med psykiske helseutfordringer. I den forbindelse har jeg stilt statsråden et skriftlig spørsmål angående foreslåtte kutt i psykisk helse i Helse Førde. I svaret fra statsråden går det fram at det har vært en aktivitetsvekst i 2014 innenfor psykisk helse, knyttet til tilbudet både for barn og unge og for voksne. Men i regnskaps-tallene for 2014 går det fram at den økonomiske veksten innenfor somatikk er på 7 pst., og at den innenfor psykisk helse er på 1–1,5 pst.

Spørsmålet er om statsråden er bekymret for disse underliggende vekstfaktorene knyttet til lønn, teknisk utstyr, bygg og alt som følger med somatikken, og for at kostnadene løper fra de psykisk syke pasientene.

Statsråd Bent Høie [18:36:08]: Det var jo en grunn til at den nye regjeringen gjeninnførte den gyldne regel. Det var nettopp fordi vekstkraftene i forhold til somatikk er så mye sterkere. Da vi gjeninnførte den gyldne regel, var det fordi vi mente at det var nødvendig med et sterkt styringssignal. Jeg hadde ingen illusjoner om at det alene ville klare å snu utviklingen i løpet av de første månedene, men vi ser allikevel positive endringer. Men jeg kommer til å følge opp denne regelen overfor helseregionene veldig tydelig, og det gjør jeg også i de møtene som jeg har med dem. Jeg er sikker på at noen av regionene kommer til å klare det. Andre kommer ikke til å klare det. Helse Vest har i den konkrete saken som representanten tar opp, forsikret meg om at de skal sørge for at øg helseforetaket Helse Førde følger opp det styringssignalet som kommer, oppdragsdokumentet, som kommer fra meg i januar.

Audun Lysbakken (SV) [18:37:18]: Det hadde vært fristende å gå inn i en debatt om skogsbilveier, men jeg skal la det ligge foreløpig. Jeg vil gjerne spørre statsråden om

rabattordningen knyttet til dobbeltrom. Vi har spurt departementet om det og fått beskjed om at kommunene, med denne ordningen, faktisk kan spare lite grann penger – ikke mye – men en ubetydelig sum penger i året på å investere i dobbeltrom framfor enkeltrom. Jeg tror ingen kommer til å gjøre det av den grunn, men jeg trodde jo at hensikten med rabattordningen var det motsatte, nemlig at det skulle bli mer attraktivt å velge enkeltromsløsninger for kommunene. Når vi i tillegg vet at bl.a. Pensjonistforbundet og mange eldre ser på denne ordningen som en form for legitimering fra regjeringens side av ufrivillig dobbeltrom, må vi vel kunne oppsummere med at den ordningen har vært en fiasko. Mitt spørsmål til helseministeren er om han vil avskaffe rabattordningen.

Statsråd Bent Høie [18:38:19]: Svaret til SV i den saken viser jo hvor lukrativt det var for kommunene å etablere dobbeltrom under forrige regjering. Det har nå blitt betydelig mindre lukrativt siden vi har dratt inn halve kompensasjonen for det. Det har vært viktig for å motivere kommunene til å ha færre dobbeltrom, men vi synes også at hvis man blir plassert på dobbeltrom mot sin vilje – og det vet vi jo at en del eldre blir – er det helt urimelig at man må betale en så stor andel av pensjonen sin, og like mye som dem som får et enkeltrom. Hensikten her er både å gjøre det mindre økonomisk attraktivt for kommunene å bruke dobbeltrom, det har vi oppnådd, og samtidig gi en liten kompensasjon til dem som mot sin vilje havner på dobbeltrom. Det mener jeg rett og slett handler om rettferdighet.

Jeg tror at hvis representanten Lysbakken hadde blitt plassert på et hotellrom sammen med et menneske han ikke kjente, hadde han nektet å betale regningen. Det ville han hatt god grunn til.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tove Karoline Knutsen (A) [18:39:40]: Det helsebudsjettet vi debatterer i dag, er godt egnet til å illustrere forskjellen mellom regjeringas helsepolitikk og den politikken Arbeiderpartiet vil føre på dette feltet. Vi ser tydelig hvordan post etter post er skviset i regjeringas opplegg. Og det er ikke rart, når man velger å gi så store skatterabatter til de aller rikeste. Det betyr at på helsefeltet ser vi en langt lavere vekst for sykehusene enn det som er behovet, og det som regjeringspartiene lovt før valget, i tillegg til en laber satsing på folkehelse og kommuner i skvis.

Likevel – la meg ta med det jeg syns er positivt med regjeringas opplegg. Det er bra at man skal rulle ut bredt standardiserte pasientforløp for kreftbehandling, etter modell av såkalte pakkeforløp. Slike forløp for behandling ble også nedfelt i den rød-grønne regjeringas kreftstrategi fra 2013, og på Universitetssykehuset Nord-Norge har man prøvd ut slike forløp fra 2010 for flere kreftformer, med gode resultater. Jeg syns det er bra at fastlegene nå skal med i pakkeforløpet. Vi veit at det ofte skorter på god samhandling mellom fastlegene og sykehusene. Men jeg håper at helseministeren også er tydelig i sin bestilling til de mange private røntgeninstituttene som har avtale med

helseforetakene, og som gjerne skyver offentlig henviste pasienter ut i flere ukers venting, mens de som kan legge en ikke ubetydelig egenandel på bordet, får plass dagen etter. Her må det gå en tydelig og klar bestilling fra helseforetakene til private aktører, og det er helseministerens ansvar å påpeke dette i sin styringsdialog med de regionale helseforetakene. Ellers tror jeg at pakkeforløpene fort kan bli en skikkelig flopp.

Men jeg tenker altså at helseministeren mener alvor når han sier at han vil skape pasientens helsetjeneste. Riktignok syns jeg det blir litt kleint og i overkant pompøst når han påstår at han er den første og eneste helseministeren i Norge som har satt pasienten i fokus. Sånne egenmeldinger blir gjerne både svulstige og litt ukledelige. Men la nå det ligge, det kan vi ta igjen en annen gang.

Langt verre er det at mange av de virkemidlene som helseministeren foreslår, ikke understøtter ambisjonen om pasientens helsetjeneste. Jeg har allerede nevnt den skrale sykehusøkonomien, som ikke er dimensjonert for de utfordringene som sykehusene har. I tillegg adresserer ikke regjeringas opplegg den helseulikhet vi, tross gode velferdstjenester, fremdeles har i Norge. Det dreier seg ikke minst om å satse på kommuneøkonomien og på gode folkehelseiltak. Derfor har Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett lagt inn mer penger til kommunene enn regjeringa har, med øremerka midler til helsestasjoner og skolehelsetjeneste. I tillegg til dette har vi en rekke tiltak til helsefremmende og forebyggende aktiviteter, herunder gjeninnføring av skolefrukt og oppstartsmidler til fysisk aktivitet i skolen, som også er nevnt fra denne talerstol før.

Så må jeg kommentere regjeringas prestisjereform, såkalt fritt behandlingsvalg. Så å si hele Helse-Norge advarer mot denne reformen. Ja, til og med helseministerens eget departement har kritiske merknader. Til alt overmål har helseministeren tenkt at dette skal rulles ut for de mest sårbare pasientene – innen rus og psykiatri.

I den forbindelse er Psykologforeningens høringsuttalelse veldig interessant. Foreninga er bekymret for at forslaget innenfor psykisk helse og rus kan hindre ønsket faglig utvikling og gi redusert kvalitet på tjenestene til pasientene. Samtidig vil det kunne vanskeliggjøre god samhandling, svekke økonomistyringa og føre til økt byråkratisering.

Gode faglige tilbud tilpasset den enkeltes behov er avhengig av samtidige bidrag og samtidig innsats og tett oppfølging fra kommunalt hold samt fra flere aktører og tjenester. Derfor advarer Psykologforeningen, i likhet med de fleste andre høringsinstanser, om at fritt behandlingsvalg vil komme til å svekke kvaliteten i behandlingen. Nettopp dette med samtidig innsats og samtidige bidrag er det som mangler i den saka i Finnmark, som jeg nevnte, og Psykologforeningen mener altså at her kan man også se dette som fritt behandlingsvalg. For øvrig vil jeg si til helseministeren at hvis han har tenkt å legge ned HELFO, burde han si det. Hvis ikke bør han gå gjennom regelverket for å sikre at det er godt nok, og det vil han ha støtte for fra Arbeiderpartiet.

Jeg syns saken med fritt behandlingsvalg viser at helseministerens ønske om å skape pasientens helsevesen trum-

fes av regjeringas nærmest tvangspregede privatiseringsideologi, hvor man overhodet ikke lytter, verken til faglige innvendinger eller sunn fornuft.

Arbeiderpartiet har gjort et tydelig valg. Vi ønsker å bygge det offentlige helsevesenet enda sterkere, med gode prioriteringer og en rettfærdig ressursfordeling. Vi vil samarbeide med gode private aktører som supplement, både ideelle og kommersielle, basert på klare avtaler, definerte behov og politiske vedtak.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [18:45:12]: Det skjer mye bra i norsk helsevesen, og i dag får pasienter behandling for sykdommer man for få år siden ikke kunne behandle, eller behandlingen førte rett og slett ikke fram. Den medisinske utviklingen og utviklingen av nye operasjonsmetoder skjer med raskt tempo. Dette er mulig takket være dem som jobber i helsevesenet, som jeg synes har kommet litt for lite fram her i dag. Det er de som forsker, og det er de som tør å tenke nytt. I dag blir mange friske etter en kreftdiagnose, og flere pasienter får økt livskvalitet ved at man kan skifte skulderledd, innsette hofteproteser og bli operert for grå stær, og med riktig behandling og god oppfølging blir pasienter med rusproblemer rusfrie.

For regjeringen er det et mål at flere skal få ta del i denne utviklingen. For mange venter på behandling. Spesialisthelsetjenesten må videreutvikles slik at pasientens rettigheter styrkes og flere behandles. Vi må ha et større fokus på pasientens verdier, pasientens behov og pasientens preferanser. Det heter å sette pasienten i sentrum, ikke systemene. Det er ikke pompøst, det er faktisk helt nødvendig

Vi ønsker å gi sykehusene økte bevilgninger, mulighet til lease utstyr, bruke ledig kapasitet hos private og prioritere dem som har sittet nederst ved det helsepolitiske bordet.

Vi ønsker at sykehusene skal ha mulighet til å behandle flere, det er det offentlige som er bærebjelken. Det er derfor lagt til rette for aktivitetsvekst i sykehusene. Det har vært en høyere aktivitetsvekst i to budsjettår med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering enn det de rød-grønne la til rette for i sin periode. Det gjenstår to år, og jeg vil si at 2014 var året med den høyeste budsjettveksten til sykehus noensinne.

Regjeringen vil gjøre flere grep for å øke aktiviteten i sykehusene og få ned køer. Sykehusene gis større fleksibilitet og kan nå inngå leieavtaler på inntil 100 mill. kr for medisinsk-teknisk utstyr. Man går vekk fra den strenge aktivitetsstyringen, og aktivitetstaket fjernes. Derfor kan sykehusene øke behandlingen dersom økonomien og kapasiteten tillater det. Det legges også til rette for økt behandling av pasienter ved at innsatsstyrt finansiering nå er økt fra 40 pst. til 50 pst. Det skal lønne seg å behandle flere pasienter. Vi vil utnytte all kapasitet i Helse-Norge og åpner derfor for at ideelle og private sykehus skal kunne behandle flere pasienter for det offentliges regning. Slik ønsker vi å demme opp for det todelte helsevesenet som vokste fram under det rød-grønne styret – lik det eller ikke. Vi har begynt å se resultater, og det er 10 000 færre som venter.

Pasienter som sliter med rusproblemer og psykiske lidelser, blir opprioritert av regjeringen. For å redusere køer ønsker vi en mer tilpasset behandling, og vi vil innføre reformen fritt behandlingsvalg. Det er heller ikke en prestisjereform; det er en nødvendig reform. Vi ønsker å gi pasientene mer makt og mobilisere til kapasitet hos både offentlige og private.

Vi ønsker også å sette kreft i fokus. I Kreftregisterets årsrapport fra 2013 ble det oppgitt at det er ca. 30 000 krefttilfeller hvert år. Det var i 2011, og jeg er sikker på at disse tallene er omtrent de samme for 2012 og 2013. Å få en kreftdiagnose er ganske skremmende – ikke bare for den som får det, men også for pårørende. Om lag 10 000 dør årlig av kreft. Det er derfor et stort behov for å standardisere og systematisere behandlingen. Det er flott at regjeringen har satt dette høyt på dagsordenen. Bent Høie har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å utarbeide pakkeforløp, eller behandlingsforløp, for kreft og diagnoseveiledere for fastlegene. I hvert pakkeforløp for kreft defineres hvor mange kalenderdager de ulike delene av forløpet skal ha. Det skal fjerne usikkerhet – og usikkerhet med hensyn til venting. Pakkeforløp for brystkreft, lungekreft, prostatakreft, tykk- og endetarmskreft starter opp i 2015.

Som tidligere år er det også i budsjettet forutsatt at enkelte tiltak også dekkes innenfor den foreslåtte rammen. Dette har vært kritisert av Arbeiderpartiet, senest i spørretimen. Men det er ikke noe nytt, det gjorde også regjeringen Stoltenberg i sine budsjetter – om de husker tilbake.

Morten Wold (FrP) [18:50:46]: Vi vedtar i dag et svært godt helsebudsjett. Jeg er stolt av det arbeidet Fremskrittspartiet og Høyre har fått gjennomført i løpet av de få månedene vi har sittet i regjering.

I altfor mange år har vi vært vitne til et system som har overstyrt pasientenes behov og ikke hensyntatt deres erfaringer. Nå har vi en regjering som gjennom dette helsebudsjettet viser at mennesker er viktigere enn systemer. Denne regjeringen har levert mer på sine to første budsjetter enn hva den rød-grønne regjeringen klarte på åtte år når det gjelder pasientbehandling, til glede for tusenvis av brukere, pasienter og pårørende over hele landet.

Våre eldre har kjempet frem goder vi i dag nyter godt av, tar som en selvfølge og er svært stolte av. Et velferds-samfunn, et trygt arbeidsliv og gode helsetjenester for alle er opparbeidet gjennom generasjoner. Våre eldre fortjener en alderdom preget av verdighet, trygghet og omsorg. Men dessverre kan ikke alle holde seg friske på sine eldre dager: I dag har over 70 000 mennesker en demenssykdom, og mer enn 250 000 personer er pårørende til noen med demens. Antallet demenssyke øker drastisk. Vi må forberede oss på at denne gruppen mennesker vil bli større. Vi må sørge for at vi har kapasitet til å gi dem den tryggheten og omsorgen de fortjener.

Dagtilbud gir mening og gode opplevelser for den enkelte, avlastning for pårørende og kan bidra til å utsette institusjonsinnleggelse. På vegne av pasienter, brukere og pårørende er jeg derfor glad for at regjeringen bevilger 62 mill. kr til 1 070 nye dagaktivitetsplasser for hjemmeboende personer med demens.

Dagtilbud bidrar til å imøtekomme ønsket til mange eldre om å få bo hjemme så lenge som mulig. Men på et tidspunkt vil mange med demens ha behov for en sykehjemsplass for egen og pårørendes trygghet.

Vi kan ikke overlate hele dette ansvaret til kommunene. Derfor tar staten nå halve regningen når kommunene bygger heldøgns omsorgsplasser. Dette gir kommunene et tydelig incentiv til å utvide kapasiteten.

Allerede nå ser vi resultater av regjeringens satsing. Per 31. oktober i år var det innvilget søknader for 500 flere heldøgns omsorgsplasser enn for hele fjoråret. Det ligger an til at vi klarer å nå våre mål om å øke byggetakten i eldreomsorgen.

Dette viser at politisk vilje betyr resultater. Vilje skal vi fortsette å vise. Dette budsjettet legger opp til å bevilge penger til ytterligere 2 500 heldøgns omsorgsplasser i kommunene i 2015.

Mange pårørende kjenner en lettelse når deres kjære får plass på sykehjem. Barn har ofte et ansvar for å ivareta sine foreldre, og selv om mange opplever det givende og trygt, kan det også være en belastning.

Omsorgstjenestene skal ha god kvalitet og bidra til en verdig og givende hverdag. Eldre med demens har et behov for frihet og medbestemmelse. Dessverre ser vi eksempler i vår eldreomsorg som ikke er akseptable eller verdige, og det er altfor store variasjoner fra kommune til kommune. Kvaliteten på tjenestene til våre eldre skal ikke være avhengig av hvilken kommune man bor i.

Et kompetanseløft i omsorgstjenestene er viktig for å styrke kvaliteten i eldreomsorgen. Derfor er jeg glad for at regjeringen har startet på Kompetanseløftet 2020 for å sikre riktig kompetanse i omsorgstjenestene.

Våre eldre skal oppleve verdighet, trygghet og omsorg. Fokuset på systemer og sosialistiske prinsipper er borte fra regjeringskontorene, og det merker pasienter og brukere over hele landet.

Fremskrittspartiet aksepterer ikke ventelister på sykehjemsplasser, og etter ett år i regjering har vi lagt grunnlaget for at flere eldre skal få den hjelpen de trenger, når de trenger den.

Vi bygger mer, vi løfter kvaliteten gjennom målrettede bevilgninger og utformer et kompetanseløft. Vi er godt i gang med å skape pasientens helsetjeneste.

Freddy de Ruiten (A) [18:55:17]: Høyre fikk tilslutning til sin retorikk om nye ideer og bedre løsninger ved valget i fjor – det ble med retorikken. Løsningene som presenteres innen velferdspolitikken, herunder helsepolitikken, er verken nye eller bedre – dette gjelder bl.a. innen folkehelsepolitikken.

For å få folk friskere og samtidig spare samfunnet for store reparasjonsutgifter må en føre en ny, bedre og forsterket folkehelsepolitikk. Det vil Arbeiderpartiet. En god folkehelsepolitikk handler om hva en gjør for f.eks. kosthold og fysisk aktivitet i skole og barnehage og for skolehelsetjenesten, og hvordan en legger til rette for den organiserte idretten og friluftslivet.

Forebygging og tidlig innsats er avgjørende. Derfor vil vi i Arbeiderpartiet gjennnføre frukt og grønt i skolen

– fordi vi vet at det er positivt med hensyn til helse og læring. Vi vil øremerke midler til skolehelsetjenesten for å være sikker på at ressursene går til dette og ikke til noe annet. Vi vil også bruke mer midler på fysisk aktivitet i skolen fordi vi vet at mange barn og ungdom er for lite i bevegelse og aktivitet. I tillegg vil vi prioritere et ekstra løft for idrettsanlegg og friluftsliv.

Når vi vet hvor viktig det er å satse på en god folkehelse, er det spesielt at regjeringa er mer opptatt av at mennesker som ikke benytter taxfree-kvoter til tobakk, skal få bytte den inn i mer taxfree-øl, rusbrus eller vin. Samtidig fjernes gratis frukt og grønt i skolene. Dette er dårlig folkehelsepolitikk og en merkelig prioritering.

En del mennesker – herunder barn, unge og voksne – har særskilte helse-, omsorgs- og oppfølgingsbehov. Dette skal ofte ivaretas av mange aktører, og de pårørende slites ofte ut i kampen mot det offentlige hjelpeapparatet. Sånn skal det selvfølgelig ikke være. Et viktig virkemiddel for å samordne, effektivisere og lette arbeidet for brukere og pårørende er velfungerende koordinatorene i kommunene.

Selv om dette er en lovpålagt oppgave som er tydelig definert i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester, er det svært varierende fra kommune til kommune hvordan det fungerer. Det er derfor skuffende at regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre ikke støtter forslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet om å styrke koordinatorfunksjonene i kommunene for brukere med store behov og deres familier for å sikre tett og samordnet oppfølging.

Regjeringa får mye velfortjent ris for stort sett å bringe Norge i feil retning. Det er derfor hyggelig å kunne gi litt ros på tampen av dette innlegget. Arbeiderpartiet støtter en del av det som kom som resultat av budsjettforliket. Jeg vil trekke fram to av disse:

Sammen om nøden er et viktig lavterskeltilbud for bl.a. mennesker med rusutfordringer. Dette prosjektet drives av IOGT i samarbeid med kommuner, næringslivet, organisasjoner og frivillige på flere steder i Norge. Vi er glad for at dette viktige tiltaket får økt bevilgningen over statsbudsjettet med 2 mill. kr utover dagens nivå.

Den andre saken er, som mange har vært inne på i dag, prioriteringen av palliativ behandling, herunder støtten til organisasjonen Ja til lindrende enhet og omsorg for barn, JLOB. Det er viktig at denne organisasjonen får mulighet til å videreutvikle sitt arbeid, ikke minst med hensyn til kompetanseoverføring til primær- og spesialisthelsetjenesten. Ingen ting er viktigere enn et best mulig tilbud til døende barn og unge og deres pårørende.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [18:59:42]: Regjeringen skaper pasientens helsetjeneste med økt satsing på forebygging, raskere behandling og god rehabilitering. Vi vil samarbeide med alle gode krefter for å gi gode helsetjenester, og det leveres allerede på flere områder, spesielt på satsingsområdene rus og psykisk helse.

Noe av det første vi gjorde da vi tiltrådte regjering, var

å sette inn tiltak for å løfte fram i helsekøen personer med rusproblemer og psykiske helseproblemer. Vi gjeninnførte den gylne regelen om at helseforetakene skal prioritere rus og psykisk helse, en regel som de rød-grønne hadde fjernet. Under den rød-grønne regjeringen vokste dessverre køene for disse pasientgruppene. Av ideologiske grunner sto ledige plasser hos private aktører ubrukt. Regjeringen vil ha et taktskifte innen helsepolitikken. Vi vil sette pasienten foran systemet. Behovet for nye løsninger er derfor påkrevd. Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre er vi godt i gang med å styrke det sosiale sikkerhetsnettet rundt personer med rusproblemer og psykiske helseproblemer.

Det er også hyggelig å kunne lese at fastlegene i en rykende fersk undersøkelse, «Fastlegers vurdering av distriktspsykiatriske sentre», gir de distriktspsykiatriske sentrene i Helse Midt-Norge beste score, sammenlignet med resten av landet. Dette gir gode signaler om at gjeninntredelsen av den gylne regelen virker. I undersøkelsen vurderte fastlegene bemanning, epikriser, ventetid, veiledning, akutte situasjoner, kompetanse og henvisninger. På seks av de sju områdene skårer DPS-ene i Helse Midt-Norge høyest, med kompetanse på topp. Lavest score ble gitt på henvisninger. Undersøkelsen viser en positiv utvikling, men at det er rom for forbedring. Dette forventer jeg at regjeringens sterke føringer inn mot helseforetakene og fritt behandlingsvalg vil bidra til.

Jeg har nå vist til regjeringens økte satsing på behandling av rusproblemer og psykiske helseproblemer i helseforetakene og regjeringens tilrettelegging for økt rehabilitering, med større mangfold og fritt behandlingsvalg. Regjeringens satsing på forebygging innen rus og psykisk helse startet allerede ved tiltredelse høsten 2013, da vi reverserte satsingen på psykisk helse i skolen, et tiltak som de rød-grønne hadde fjernet.

Forebyggende helse til barn og unge har høy prioritet i regjeringen, og er i begge budsjettene styrket gjennom økt satsing på områdene rus, psykisk helse, helsesøster og skolehelsetjenesten. Jeg er glad for at budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre bidro til en ytterligere styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. At det nå bevilges 270 mill. kr i 2015, kan innebære om lag 400–450 nye årsverk, avhengig av yrkesgruppe. Dette kommer i tillegg til styrkingen i inneværende års budsjett på 180 mill. kr.

I 2013-budsjettet fjernet de rød-grønne øremerkingen av over 300 mill. kr til kommunalt rusarbeid. Disse midlene gjeninnførte regjeringen for inneværende år, og vi øker bevilgningen for 2015 til over 450 mill. kr, alt øremerket kommunalt rusarbeid. Denne økningen understreker regjeringens tydelige satsing på rus og psykisk helse, en økning som ble forsterket i budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre.

Vi mener at kommunene i større grad enn i dag bør etablere samarbeid med frivillige og ideelle aktører innenfor rus og psykisk helse. Jeg er derfor glad for at tilskudd til frivillige organisasjoner innen rus og psykisk helse ble styrket med 30 mill. kr som følge av forliket.

Regjeringen vil ha økt satsing på forebyggende helse.

Vi vil fremme en folkehelsemelding og en egen ungdomshelsestrategi, som begge vil være viktige i det forebyggende arbeidet og for å få flere unge fra trygd til arbeid. I tillegg vil den meldte primærhelsemeldingen og opptrappingsplanen for rus bidra til å styrke dette viktige arbeidet i kommunene.

Ruth Grung (A) [19:04:38]: Jeg hadde først lyst til å si at jeg synes det i utgangspunktet er et godt helsebudsjett, som bygger på en god helsepolitikk som har vært ført i mange år. Men jeg må være ærlig her og si, til liks med veldig mange andre, at det svarer ikke helt til de forventningene som spesielt Høyre skapte under valgkampen. Da var det i alle fall helt tydelig at sykehusene skulle styrkes, og det skulle bli en langt mer offensiv helsepolitikk også i kommunene.

Det vi registrerer nå, er at mange sykehus sliter med økonomien og å få endene til å møtes. Jeg har hatt kontakt med Helse Bergen, som er det nærmeste for mitt vedkommende. De har bl.a. overtatt alt ansvar for LAR uten at det er kompensert med én krone – det kommer bare inn i den store sekken – så de har budsjettet med 40 mill. kr ekstra bare for LAR-biten.

Arbeiderpartiet velger å styrke både sykehusbudsjettene og ikke minst kommuneøkonomien fordi vi ønsker å stå ved de valgløftene vi ga under valgkampen, og fordi vi ser hvilke utfordringer vi står overfor når det gjelder helse.

Vi ser også at helse utgjør en av hovedkildene når det gjelder sosial ulikhet. Derfor ønsker vi, og det har man sikkert registrert etter de ulike innspillene og den debatten vi har hatt – i alle fall i merknadsutvekslingen vi har hatt i komiteen – å fokusere mer på tidlig innsats, på forebygging og ikke minst på å rette tiltakene inn mot barn og unge. Vi mener at det er en av de viktigste samfunnsinvesteringene vi kan gjøre.

God kommuneøkonomi er helt avgjørende for å investere i gode barnehager. Vi har fått tilbakemeldinger når vi har reist rundt i kommunene, ikke minst i Høyre-kommuner, om at barnehager kanskje er et av de viktigste tiltakene når det gjelder forebygging, men også mat i skolen, mer fysisk aktivitet, breddeidrett og lavterskeltilbud som helsestasjoner og skolehelsetjeneste som treffer alle.

Nye tall fra KS viser at skatteinntektene inn til kommunene ligger an til å bli 2,8 mrd. kr lavere enn budsjettet. Kommuneøkonomien ser ut til å bli enda verre enn det kommunestyrene rundt om i landet legger opp til når de har sine kommunestyremøter i disse tider.

Mens regjeringen prioriterer skattelette, prioriterer Arbeiderpartiet investering i framtiden til barn og unge.

Jeg hørte også at spesielt helseministeren var opptatt av å flytte makt. Samhandlingsreformen var nettopp et slikt grep for å flytte makt mellom spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten for å tilrettelegge for gode helsetilbud til innbyggere som har utfordringer i hverdagen sin. Da trenger man å bruke økonomi som et av de sterkeste incentivene for nettopp å få en vridning. Derfor forundrer det Arbeiderpartiet at regjeringen på så kort tid velger å bruke sin handlekraft til å frata kommunene medfinansiering. Vi vet at den ikke var 100 pst. vellykket, men det pågår et

arbeid for også å se hvordan vi kunne rette den opp. Så hvorfor fjerne den i stedet for å sette inn tiltak for å rette den opp, nettopp for å prøve å få en bedre likevekt mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenestetilbudet.

Så er jeg veldig glad for å høre at både komitélederen og representanten fra Kristelig Folkeparti løfter fram musikkterapi. Det er et område jeg har stor tro på – å tenke nytt og gi nye muligheter kan være med på å videreutvikle tilbudet spesielt til utsatte pasienter innenfor rusbehandling og innenfor psykiatri, noe vi har fått tilbakemelding på at er særst vellykket.

Til slutt vil jeg trekke fram velferdsteknologi. Vi beklager at man snevrer inn og kun vil ha sikkerhetspakker, og at man ikke tør å ha litt større ambisjoner med å rette inn tiltakene for å se på hvordan man kan bruke dem når det gjelder å øke brukermidvirkningen, slik som de to kommunene som har kommet lengst, Lindås og Lista, har fått til. Der trenger vi kanskje nasjonal koordinering i tillegg til å delegerer det ned til Fylkesmannen.

Audun Otterstad (A) [19:09:54]: En fremragende satsing på nordmenns helsetilbud. Aldri har et budsjett grepet tiden vi har vært inne i, så godt. En kraftig og koordinert satsing på data og IKT i sykehusene. Moderniseringen er i full gang. Utdanning har aldri vært tryggere i Norge – flere hundre nye turnusplasser. – Dette kunne ha vært overskrifter tidlig i oktober 2014. I stedet har vi fått regjeringens hovedsatsing som overskrift i landets aviser: Skatteutt til Norges 1-pst.-klubb: de aller rikeste. Vi har kunnet lese at det er flere grunner til at overskriftene har blitt skatteutt til Norges rikeste. Det har vært ondsinnete journalister, det har vært dårlig mediearbeid fra departementene og fra partigruppene. Men min personlige favoritt – det er også statsministerens og finansministerens favoritt – er at folk har misforstått.

I den siste runden fra regjeringen, etter at de nå har gått noen runder med samarbeidspartiene, fikk vi både i plastikkpose og i sekk. Sekkepostene på statsbudsjettet bærer preg av at det er store ord og skjulte kutt. Og vi to, president, vi vet jo at det de trenger, de som har ventet lengst på hjelp, er hjelp og behandling, ikke tomme ord eller triksing med budsjettposter. Derfor må jeg si meg enig med dem som sier at det har vært et taktstykke i helsepolitikken og i styringen av dette landet. Det har vært som å bytte en totaktsmotor med en firetakter: det er halv fart.

Arbeiderpartiet foreslår derfor i sitt alternative statsbudsjett å øke takten betydelig. Vi gir sykehusene handlingsrom til å hjelpe flere som sliter, og som har møtt veggen. Vi ønsker å bygge ut folk flest sitt helsevesen og ha tilbud av høy kvalitet. Det er derfor vi legger fram et helhetlig alternativ fra Arbeiderpartiet – et løfte. Det er et løfte til det norske folk om at vi vil noe annet med Norge enn det Høyre og Fremskrittspartiet vil. Arbeiderpartiet vil at Norge skal være på sitt aller beste, der vi utvikler tilbudet til hver enkelt gjennom et sterkt fellesskap. Det kan vi ved å ha flere kliniske forsøk i norske sykehus, ved å ansette flere leger i turnusstillinger. Med hardt arbeid skal vi bygge kompetanse og flere Center of excellence, som det heter på godt norsk. Vi skal aldri være fornøyd før vi

kan tilby alle i Norge den beste behandlingen som finnes. Flere skal overleve kreft, og innsatsen som pårørende yter i sykdomsforløpet til sine nærmeste, skal bli mer verdsatt og pårørende tatt vare på.

Løsningene på våre utfordringer, på Norges utfordringer, er ikke skatteutt til 1 pst.-klubben i Norge. Løsningene er ikke mindre penger til sykehusene, hvis vi ønsker færre korridorpasienter. Stykkprisfinansieringen øker med Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen. Kravet til å levere penger tilbake til Helsedepartementet i stedet for til pasienten øker etter at samarbeidspartiene har vært i forhandlinger. Derfor er det med stor interesse vi, som den reelle opposisjonen, følger med på hva Høyre og Fremskrittspartiet egentlig legger i pasientens helsevesen, for de borgerlige partienes store budsjettendring i helsebudsjettet, bortsett fra Samhandlingsreformen, er effektiviseringskravet på 625 mill. kr. Det kommer selvsagt i tillegg til at man i budsjettforliket lar skatteuttene nærmest stå uberørt, samtidig som man kutter ytterligere til sykehusene. St. Olavs hospital melder allerede om at man vil kutte i hundremillionersklassen.

Vi har ikke misforstått. Vi har forstått signalene fra det norske folk, for vi ønsker å bygge Norge, ikke å kutte i Norge. Vi ønsker at Norge fortsatt skal være verdens beste land å bo i, at det ikke skal være en tidligere «høydare». Derfor skal Arbeiderpartiet holde løftet om å ha en politikk der vi tar helsen med i alt vi gjør. Det skal være helsefremmende å gå i barnehagen, og man skal bli mer motivert og få gode minner av å gå på skolen. Vi skal ha et trygt og helsefremmende arbeidsliv. Dette er en erkjennelse av at din, min og folkets helse er et personlig ansvar, men det er også fellesskapets ansvar. Vi har målet klart og tydelig i sikte, og det skal vi nå: et mer rettferdig helsevesen som hjelper flere, og er med på å redusere forskjellene mellom menneskene. Da må vi være hensynsløse overfor virkemidlene og tro mot våre mål, for det er resultatene som teller i Arbeiderpartiets budsjett.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Harald T. Nesvik (FrP) [19:15:19]: Jeg tror jeg bare fortsetter på representanten Otterstads innlegg, i og med at han la det igjen her, men han kan få det etterpå!

Jeg er helt enig med representanten som nettopp var på talerstolen, som kunne forklare at Arbeiderpartiet var opp-tatt av resultater, for det viste man da man gikk til valg i perioden 2005–2013 og lovte velgerne 12 000 nye arbeidsplasser i omsorgssektoren. Det korrekte tallet var 567. Det ble resultatet: fra 12 000 til 567. Videre sier representanten at denne regjeringen gir færre penger til sykehusene. Nei, man gir over 2 mrd. kr ekstra til sykehusene, nettopp slik at man skal få pasientvekst. Også der har representanten Otterstad helt rett, for man var veldig god på resultat der og. Da velgerne kastet de rød-grønne ut av regjeringkontorene, sto det altså ca. 270 000 mennesker og ventet i kø. Jeg tror ikke de 270 000 var veldig glad for den politikken som ble ført, og som åpenbart var svært resultatorientert. Problemet var bare at det ble feil resultat ut av det.

Videre: I 2005, ved inngangen til de rød-grønnes regjeringsperiode, ønsket et enstemmig storting at bagatellgrensen knyttet til legemidler skulle økes. Og den skulle ikke bare økes, den skulle økes vesentlig. Så gikk det åtte år uten at noe skjedde. Så fikk vi en ny regjering, og nå blir denne grensen økt til 25 mill. kr, fra 5 mill. kr. Og det er kjempeflott at det er en enstemmig komité, en samlet komité, som mener at dette er på høy tid, som mener at dette er riktig, slik at folk får bedre og raskere tilgang til gode og innovative medisiner.

Ja, resultatet teller, men – som sagt – av og til blir det resultatet man oppnår, feil. Norske pasienter måtte vente i åtte år før man fikk disse tingene på plass.

Det er veldig mye som er bra i norsk helsevesen, men det er også mye i norsk helsevesen som man er nødt til å gripe fatt i. Vi er nødt til å sørge for, og det har denne regjeringen nå gjort, at den gylne regel blir gjeninnført innenfor helsevesenet: at veksten innenfor rus og psykiatri skal være større enn veksten innenfor somatikken, nettopp for å heve dem som har de største utfordringene, og som sitter nederst ved bordet.

Ja, resultat er viktig. Derfor var det trist at det da denne regjeringen tok over, var over 4 000 mennesker som sto i kø og ventet på å komme inn til rusbehandling for å bli fullstendig rusfrie.

Jeg er helt enig i at vi skal jobbe etter resultat. Men da må vi sørge for at vi fører en politikk som gjør det bedre, som sørger for at flere får behandling, at færre må stå i kø, at man kan få lov til å velge. Vi har den rette politikken for å komme videre med dette systemet.

Sveinung Stensland (H) [19:18:47]: Vi vil skape pasientens helsetjeneste for å gi rask behandling og trygge tjenester fremover. Vi vil flytte makt fra systemet til pasienten og vil derfor samarbeide med alle gode krefter for å gi gode helsetjenester. Slik setter vi pasienten i sentrum og lar det prege alt arbeid med utvikling og endring av helsetjenesten.

Dagens Medisin avholdt nettopp en kåring om helsemakt. Der var ikke pasientmakt engang et tema. Pasientene må tas mer på alvor. Litt for ofte opplever pasienter å bli kasteballer i systemet. Det er ofte systemet som svikter når det går galt i helsevesenet. Systemsvikt gir flest feil, dårlig kommunikasjon gir mest frustrasjon. Det er ingen tvil om at vi politikere har makt til å styre de lange linjene, regelverk og bevilgningene til helse. Vi må aldri glemme at det er fagpersoner som driver helsetjenesten fra dag til dag.

Enkelte tror at noe er gjort idet det blir vedtatt. Det er feil, det er da jobben begynner. Får man ikke et godt samarbeid og felles forståelse med dem som har skoene på, blir det vanskelig med overordnet styring av helsetjenesten. Det blir i tillegg vanskeligere å være pasient.

Det er i grunnen underlig at så lite av helsedebatten dreier seg om pasienter og de ansatte som behandler dem. Helsetjenesten følger oss fra vugge til grav, den er med oss i glede og sorg. Det som betyr noe for pasientene, er hvordan de blir møtt i helsetjenesten. Dette er sannhetens øyeblikk, der pasienten møter sin lege, der syke får sin pleie, der den som sliter, møter sin terapeut.

Litt for ofte hører vi om pasienter som opplever tilfeldig behandling, uklare beskjeder og dårlig informasjon. Innen kreftomsorgen er det ekstra ille når slike ting skjer. Derfor er regjeringens satsing på pakkeforløp et godt eksempel på hvordan vi må arbeide framover. Usikkerhet om behandlingsforløp ryddes av veien. Både pasient og ansvarlig lege blir tryggere. Dette sparer åpenbart pasientene for usikkerhet. Det hindrer feil og gir mindre frustrasjon i en ellers vanskelig situasjon. I tillegg sparer vi både personell og økonomiske ressurser.

I debatten er det mye snakk om hvor mye penger som brukes, og mindre snakk om hvordan de brukes. Vi burde være mer opptatt av det siste. Bruker vi ressursene rett, og hva kan vi gjøre for å få et system som flyter lettere, og er mer pasienttilpasset? Vi vil ikke ha et todelt helsevesen, slik som de rød-grønne legger opp til. Vi vil at den som har rett til behandling, skal få det, uavhengig av om det er ved en offentlig, ideell eller privat institusjon. Den delen av debatten koker ned til om en har tillit til at private aktører i helsevesenet har gode intensjoner for pasientene eller ikke, eller om de som arbeider i den delen av helsevesenet, føler seg like bundet av regler, etikk og moral som resten, eller om en aksepterer at folk er forskjellige, og gjerne har forskjellige preferanser.

Høyre har tillit til alle deler av norsk helsevesen. Vi stoler på helsepersonellet i Norge, og vi vet at våre innbyggere kan og vil ta forskjellige valg.

Bente Thorsen (FrP) [19:22:00]: Dette er et godt helsebudsjett. Det inneholder mange gode og gjenkjennelige fremskrittspartisaker.

Jeg må si jeg er glad for at regjeringen og stortingsflertallet setter pasientenes behov i sentrum og tar i bruk alle gode behandlingstilbud, også private og ideelle.

I årevis har vi fått høre fra arbeiderpartihold at med Fremskrittspartiets politikk ville det være den enkeltes lommebok som ville avgjøre når en fikk behandling. Dette budsjettet viser til fulle at det er det motsatte som skjer.

Regjeringen innfører fritt behandlingsvalg i 2015, først for rus, psykiatri og noe somatisk behandling. Fritt behandlingsvalg vil gi pasienter som opplever lang venting i det offentlige, muligheten til å velge å bli behandlet av private og ideelle aktører med ledig kapasitet. Og verd å merke seg er at behandlingen skal skje uten at pasienten selv skal måtte betale, uansett om den skjer på offentlig eller privat behandlingssted.

Regjeringen har med dette budsjettet lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen i våre to første budsjetter sammenlignet med hva de rød-grønne fikk vedtatt gjennom sine åtte år.

For å ha en god helsesektor på alle nivå kommer vi ikke utenom betydningen av å ha gode og tilstrekkelig med helseutdanninger. Helse- og omsorgssektoren er personell- og kompetanseintensiv og krever stadig mer arbeidskraft. En annen viktig utfordring er at mangelen på helsepersonell vil øke i årene framover. Også i dag er det mange som arbeider i sektoren uten relevant fagutdanning.

Jeg er glad for at regjeringen tar helseutdanning på alvor og foreslår en mengde tiltak, som f.eks. tilskudd til

finansiering av fagskoleutdanning innenfor helse- og sosialfag og styrking i legemiddelhåndtering i de kommunale omsorgstjenestene. Dette vil bidra til å øke rekruttering, styrke kompetanse og fagutvikling i omsorgstjenestene.

For å ivareta en helse- og omsorgssektor med god kvalitet er regjeringen i gang med å utvikle et nytt kompetanseløft for perioden 2016–2020. Planen skal bidra til å sikre at omsorgssektoren har tilstrekkelig og kompetent bemanning og bidra til utvikling av en faglig sterk omsorgstjeneste, noe som vil komme brukerne til gode.

For at barn og unge skal sikres god og lik tilgang til viktige helsetjenester, har Fremskrittspartiet i lang tid påpekt behovet for å styrke skolehelsetjenesten. Jeg er derfor glad for at vi i budsjettforliket styrker budsjettet for 2015 med til sammen 450 mill. kr. Dette vil styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten og gi flere elever tilgang til skolehelsetjenesten. Vi vil ikke øremerke bevilgningen, for vi vet at skolehelsetilbudet er veldig variert rundt om i Skole-Norge, men vi kommer til å følge med på at bevilgningen blir brukt til å styrke skolehelsetjenesten. Vi vil sørge for at det blir fulgt opp, og at den får den nødvendige styrken.

Tove Karoline Knutsen (A) [19:25:24]: Da statsbudsjettet ble lagt fram tidligere i høst, hadde regjeringa fjernet bevilgninga til Den kulturelle spaserstokken, som i flere år har gitt flotte kunst- og kulturopplevelser til eldre mennesker over hele landet. Det var et løftebrudd av dimensjoner. Seinest i vår lovte helseministeren at en eventuell borgerlig regjering skulle ta denne ordninga videre – et løfte som best kan karakteriseres som skrift i sand når sjøen flør. Enda merkeligere er forklaringa som talspersoner for regjeringspartia vart opp med, at man nå skal sluse mesteparten av de 30 mill. kr som lå i potten til Den kulturelle spaserstokken, inn på fylkesmennenes budsjetter. Det store spørsmålet er sjølsagt hva midlene hadde der å gjøre. Det oppklarte kulturministeren da hun i en tv-debatt kunne fortelle at pengene skulle gå til musikkterapi. Andre snakket om at nå skulle de ansatte i sykehjem og omsorgstjeneste lære seg å underholde de eldre. Mens jeg sitter med en beklemmende følelse av at det som er problematisk for de blå-blå, er at det var den rød-grønne regjeringa som etablerte denne fine og svært vellykkede ordninga. For hvordan skal man ellers tolke de ytterst pinlige forklaringene som har kommet om alternativ bruk av midlene til Den kulturelle spaserstokken. Ta nå kulturministerens forslag om musikkterapi. Det er jo en helseprofesjon som krever mastergrad, dvs. en femårig akademisk utdanning. Det er per i dag ganske få musikkterapeuter her i landet. Skulle man løfte dette yrket – og det er det god grunn til – burde man styrke utdanninga samt øremerke midler til kommunene, slik at man kunne ansette musikkterapeuter. Retorikken om at de ansatte på sykehjem skal lære seg å synge for beboerne, kan med fordel dempes, før man bringer i fullstendig vanry det viktige arbeidet som foregår mange steder med å utvikle metoder for bruk av sang, billedkunst, film og poesi i omsorgen, f.eks. for demente. Skal man løfte dette arbeidet, bør man heller bevilge noen flere kroner til de 40 utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester som vi har i alle fylkene. Her fins allere-

de mange spennende kulturprosjekter som trenger penger til formidling bredt ut i kommunene.

Og så et ord på tampen: Til alle som tror at Den kulturelle spaserstokken er reddet gjennom budsjettforhandlingene i høst, vil jeg bare si: Drøm søtt! Spaserstokkpengene er sluset inn i rammen til fylkene med ønske om god jul og godt nytt år. De er med andre ord ikke øremerket, noe som i Arbeiderpartiets alternative budsjett fremdeles er tilfellet. Og når vi vet hvordan fylkesbudsjettene ser ut, da skjønner alle at Den kulturelle spaserstokken ikke har nubbesjans. Så derfor, til Kristelig Folkeparti og andre som har sett hvor viktig denne ordninga er for de mest sårbare av oss: Den kulturelle spaserstokken er knekt, ordninga er i realiteten avvirket, i alle fall på sikt. Trist, men dessverre sant.

Presidenten: Neste taler er Kristin Ørmen Johansen.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [19:28:42]: Jeg noterer meg at presidentskapet ønsker at jeg skal skifte navn til Johansen, men jeg beholder Johnsen, foreløpig.

– Det var bare for å vekke dere!

Hva betyr det å sette pasienten i sentrum og utvikle en helsetjeneste rundt pasienten? Det betyr at de store systemene som vi har i dag, må dreies slik at det er pasienten som faktisk får kontroll over sin egen hverdag, sin egen helse og ikke minst når det gjelder behandling. Kreftpakkene er en del av det, de skal både gi trygghet og ikke minst en ramme rundt behandlingene.

Det betyr også at vi ønsker å innføre flere rettigheter. Høyre har alltid vært en pådriver for det, og det var Høyre og Fremskrittspartiet som foreslo fritt sykehusvalg. Det fikk vi også med oss Kristelig Folkeparti og Venstre på, og det var de som foreslo frister for behandling. Det er også derfor vi i dag har statistikk for fristbrudd innen somatikk, og vi får det nå innenfor alle diagnoser. Det er nettopp fordi vi har ønsket å gå foran når det gjelder å få pasientens rettigheter opp.

Der har ikke Arbeiderpartiet gått foran. De har kommet etter. Jeg får inntrykk av i dag at Arbeiderpartiet har en mer ideologisk tilnærming til helsevesenet, og ikke til pasientene som personer. I den forbindelse har jeg lyst til å gå tilbake til det replikkordskiftet som Torgeir Micaelsen og jeg hadde, der det sies at man vil tenke nytt når det gjelder å få flere inn i behandling i rusomsorgen. Det jeg hører, er egentlig at det er snakk om det samme – mer penger. Men noen ganger må man faktisk omstille og prøve nye ting nettopp for å få flere pasienter i behandling. Det ser jeg ikke at Arbeiderpartiet er villig til å gjøre.

Det blir laget et slags skrekkscenario om at her skal man få masse privatisering. Jeg bare minner om at det er under 10 pst. av behandlingen i dag som foregår ved ideelle eller private organisasjoner. Når det er sagt, ønsker vi selvsagt å styrke de offentlige sykehusene, og vi har lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen i våre første to budsjetter sammenlignet med hva de rød-grønne fikk vedtatt. Så det nytter ikke å komme med en fortelling om at her er det dårlig stilt for sykehusene. De får mer midler til behandling, og vi ønsker også å trappe opp det etter hvert.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:32:02]: Den største bevilgningen i helse- og omsorgskomiteens budsjett er bevilgningen til de regionale helseforetakene – 132 mrd. av totalt 174 mrd. kr i utgifter.

Under overskrifta i innstillinga «Redusert helsekø og raskere behandling» heter det fra Høyre og Fremskrittspartiet at de vil

«ta alle gode krefter i bruk for å redusere unødvendig venting og sørge for raskere behandling».

Svaret er altså fritt behandlingsvalg i spesialisthelsetjenesten i 2015, først innenfor tverrfaglig spesialisert rusbehandling, psykisk helsevern samt innenfor enkelte områder i somatikken – bevilgningen er på 150 mill. kr.

Senterpartiet går imot dette og vil videreføre et godt system hvor den statlige spesialisthelsetjenesten har et sørgefor-ansvar, hvor private ideelle og kommersielle selskap i dag får utbetalt om lag 10 pst., eller mer enn 10 mrd. kr, av bevilgningene til de regionale helseforetakene. Men Senterpartiet vil ikke bare videreføre, vi vil også endre. Hva er så Senterpartiets endring for å redusere helsekøene og få raskere behandling? Svaret er bedre ledelse, bedre ledelse i spesialisthelsetjenesten. Det er svært mye å hente. Jeg har her erfaringene fra kontrollkomiteens behandling av en rekke riksrevisjonsrapporter å vise til.

Men regjeringa, med Venstre og Kristelig Folkeparti som støttespillere, satser ikke på dette. Etter å ha fulgt debatten i dag står det for meg som forunderlig at nesten ikke en eneste en har nevnt ordet «ledelse». Ledelse er knapt nevnt av noen av samarbeidspartiernes representanter, og det står for meg som veldig sterkt. Samarbeidspartiene mener at de statlig finansierte sykehusene tvert imot trenger utfordringer fra andre aktører – les private – sjøl om de statlig eide sykehusene skal stå for om lag 90 pst. av aktiviteten også i 2015, altså om lag 120 mrd. kr i statlige utgifter.

Senterpartiet mener det er mye å hente på bedre ledelse i statlige virksomheter, enten det er i Nav, politiet eller sykehus, og vi satser på en såkalt operasjonsbasert ledelse. Det krever at ledelse og ansatte i fellesskap ser hva som er oppgaven, og i sykehusene er oppgaven møtet mellom pasient og behandler. Dette kan kraftig forbedres. Vi har en rekke områder hvor det er god ledelse i de offentlige sykehusene, men der har en gått over fra klinikkbasert ledelse til bl.a. stedlig ledelse. Ledelsen ved Ringerike sykehus har fått pris for det beste lederskapet. Det er med stor forundring jeg erfarer her i salen at det lederskapet ikke blir sett på som et forbilde – at man ikke lærer av det, forbedrer gjennom det gode eksemplet og sparer utrolig mye penger istedenfor å legge opp til det valg som regjeringa her gjør.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [19:35:20]: Etter å ha lyttet til debattinnleggene til representantene Otterstad og Knutsen kunne en jo få inntrykk av at den rød-grønne regjeringa bare kunne fortsette, og at vi ville antatt at eldreomsorgen skinte. Men jeg tror det glansbildet Otterstad prøvde å tegne, ikke er noe pasientene kjenner seg igjen i, pårørende kjenner seg igjen i, eller helsepersonell i omsorgstjenesten kjenner seg igjen i.

Det er mye som fungerer bra – det var jeg inne på i

mitt hovedinnlegg – men det er også svært mange rapporter som peker på store utfordringer i pleie- og omsorgssektoren i Norge. Det kan godt være at representantene fra Arbeiderpartiet ikke har lest disse rapportene. Det burde de gjøre. Det er rapporter som forteller om mangel på oppbygging av kompetanse og kunnskapsutvikling i omsorgssektoren og mangel på kapasitet.

Derfor er det behov for et betydelig taktskifte. Vi er nødt til å ruste kommunehelsetjenesten til å bli faglig sterk og kompetent. Derfor sitter heller ikke denne regjeringa passivt og mottar tilsynsrapporter og meldinger, men iverksetter konkrete tiltak. Det handler om å løfte faglighet, og det handler om å løfte behovet for mer ledelse inn i omsorgssektoren.

Vi har varslet i budsjettet at det kommer et nytt kompetanseløft for perioden 2016–2020, Kompetanseløftet 2020. Dette løftet skal bidra til å sikre at omsorgssektoren har tilstrekkelig og kompetent bemanning. De skal utvikle en faglig sterk omsorgstjeneste.

Representanten Knutsen var inne på Den kulturelle spaserstokken. Det er jo helt riktig at regjeringa foreslo å omdisponere midlene på helsebudsjettet til Den kulturelle spaserstokken, til mer individuelt bruk av musikk som behandling, særlig overfor demenspasienter. Men i budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre ble midlene til Den kulturelle spaserstokken videreført over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, men slik at kommunene kan søke fylkeskommunene om midler til tiltak. Det er jo slik det foregår i dag. Så vidt jeg vet, er ikke disse midlene øremerket i dag heller.

Jeg bor i en kommune som ikke har søkt om tilskudd til Den kulturelle spaserstokken på to år. Men kommunene kan fortsatt søke om midler over KMDs budsjetter. Det som er verdt å merke seg, er at Arbeiderpartiet i sitt budsjett har kuttet 15,4 mill. kr i midler, som vår regjering ønsker å benytte til kompetanseutvikling på bruk av musikk i pleien av demenspasienter – som vil redusere behovet for beroligende medisiner, som vil øke livskvaliteten for den enkelte – hvor musikkterapeutene, som representanten Knutsen var inne på, kan være med og bygge kompetanse i omsorgssektoren på dette området.

Olaug V. Bollestad (KrF) [19:38:36]: Representanten Knutsen sier at dette ligger i rammen. Midlene er merket Den kulturelle spaserstokken over det kommunale budsjettet, altså på Kommunaldepartementets budsjett.

Men jeg vil ta opp en annen sak. Det har vært sagt av mange, og av flere i denne salen ganske mange ganger i dag: pasienten foran systemet. Det er bra. Men for dem som har sagt det, forplikter det også, for til tider er det ikke slik at brukerne, pårørende eller institusjoner opplever at pasienten kommer foran systemet.

I tillegg har vi sagt i denne sal i dag at det er viktig at rus skal prioriteres. Det tror jeg vi alle er enige om. Vi driver avrusning, behandling og ettervern. Da er det en dame som jeg tenker på når jeg snakker om ettervern, som heter Grete Natalie Storm-Johansen. Hun sto som rusmisbruker nede på Plata her i Oslo for 16 år siden. Så fikk hun avrusning, hun kom inn på behandlingsplass – noen ga henne opp og

sendte henne andre steder. Til slutt fikk hun begynne et nytt liv, hun begynte å trene, tok helseutdanning og startet etter mange år et etterverntilbud som kan vise til ufattelig gode resultater. Alle ser at det Grete og menneskene rundt henne gjør, virker. Alt fra sykehus til kommuner sier dette. Folk får et treningstilbud, de får hjelp til jobb, hus og nye venner når de kommer ut og har blitt rusfrie.

Men det Grete og pasientene opplever, er at ikke alle Nav-kontorer og alle kommuner synes at dette er like viktig. Hvis vi skal lykkes med vår rusomsorg, må vi ikke bare tenke avrusning og behandling, vi må også si ja til et vellykket ettervern. At Grete og hennes organisasjon No Limitation fikk 500 000 kr av vårt helsebudsjett, er bra, men jeg skulle ønske at vi fikk et pasientrettet helsevesen som så at det var pasienten som sto først, og ikke systemene, og at ikke Nav-kontorene sier forskjellige ting når pasientene ber om hjelp fordi de ønsker et helt nytt liv.

Kjersti Toppe (Sp) [19:41:34]: Mange talarar frå regjeringspartia har sagt at regjeringa vil skapa pasientens helseteneste og setja pasienten i sentrum. Det synest eg er eit veldig flott mål og veldig riktig. Men det er ikkje pasientens helseteneste å leggja ned akuttfunksjonar i distrikta, og det er ikkje pasientens helseteneste å sentralisera beredskap vekk frå der som folk bur. Det er ikkje pasientens helseteneste å ignorera undersøkingar om pasientopplevd kvalitet, slik som på Rjukan. På Rjukan og i Kragerø vart nyleg pasientens helseteneste lagd ned. Det er ikkje pasientens helseteneste å leggja ned døgnbehandlingsslassar i psykiatrien før tilbodet er bygd opp i kommunane og ved DPS-ane. Å leggja ned Østmarka er ikkje pasientens helseteneste.

Det er ikkje pasientens helseteneste å la vera å førebyggja sjukdom hos barn og unge og ta frukt og grønt frå skuleelevane, og det er ikkje pasientens helseteneste å nekta å innføra ein kommunal opptrappingsplan for psykisk helse, sjølv om behovet er veldig stort. Det er ikkje pasientens helseteneste å sørgja for meir billeg alkohol og utvida opningstider på Vinmonopolet, og det er ikkje pasientens helseteneste å byggja ned det offentlege helsevesenet til fordel for ein ideologisk styrt reform kalla fritt behandlingssval.

Det er ikkje pasientens helseteneste å dreia ressursbruk og tilbod mot behandling av lettare lidingar slik at det går ut over pasientar med langvarige og samansette behov. Det er ikkje pasientens helseteneste å bidra til dyrare og mindre effektiv drift av dei offentlege sjukehusa ved at delar av den elektive verksemda vert overførte til private, mens ansvaret for kuttenester vert att.

Det er ikkje pasientens helseteneste å tappa dei offentlege sjukehusa for nødvendig kompetanse ved at viktige personellgrupper søkjer seg over til privat elektiv verksemd med mindre vaktbelastning, og det gagnar ikkje pasientens helseteneste å gjera det vanskeleg for utdanningssektoren, som har behov for fleire praksisplassar i ei stadig meir oppsplitta helseteneste. Det gagnar heller ikkje pasienten å påleggja offentlege sjukehus å utdanna personell for å måtta bemanna nye private tilbod. Fritt behandlingssval har møtt stor motstand i høyringsrunden, og regjerin-

ga skriv sjølv at den måten å organisera tenestene på har avgrensingar, og at det kan vera – som det står – «vanskeligere å differensiere etter kvalitet og etablere sammensatte behandlingssforløp på tvers av offentlige og private levedandører, enn gjennom vanlige anskaffelser og avtaler».

Freddy de Ruiten (A) [19:44:50]: Denne debatten er blitt en øvelse i retorikk, særlig fra Høyres og Fremskrittspartiets side. Her gjentar en en del mantra om igjen og om igjen. Det minner meg litt om valgkampen. Da hadde Høyre vært i Sverige og lært av sitt svenske søsterparti, og vi fikk høre gang på gang på gang at nå var det «mennesker, ikke milliarder» som var Høyres politikk. Så vant de valget, og da kom fasiten: skatteutt for de rikeste, et budsjett for mennesker med milliarder. Dette er i samme gate. En skal ha pasientens helsetjeneste, pasientens helsevesen, og flytte makt fra systemet til pasienten. Alt dette er vi helt enig i. Men virkemidlet, det er altså fritt behandlingssvalg.

Nå utdypet representanten Toppe dette på en glimrende måte i innlegget før meg, så jeg skal ikke gå i detaljer på det. Men mer marked – hvem tjener på det? Det blir ikke økt kapasitet, sannsynligvis, med mer marked. Det er grunn til å frykte det motsatte. Det er grunn til å frykte at dette *ikke* blir pasientens helsevesen, at det blir det stikk motsatte. Det blir kanskje det for noen pasienter, men hva med alle de andre?

Hvem støtter dette? Det er et interessant spørsmål. Det gjør ikke Legeforeningen, ikke Norsk Sykepleierforbund, ikke Norsk Psykologforening, ikke Helsetilsynet, ikke Helsedirektoratet, ikke flere helseforetak og ikke sykehuset som f.eks. jeg tilhører, Sørlandet sykehus. Dette er snever, ideologisk tenkning på et av samfunnets viktigste områder. Det minner meg litt om Høyres tilnærming til formuesskatt. De aller fleste økonomer i dette landet sier at man ikke bør redusere formuesskatten, men likevel gjør altså Høyre det. Så det såkalte kunnskapsbaserte partiet Høyre, som sier de lytter til faglighet, gjør det stikk motsatte når det gjelder formuesskatten, og de gjør det stikk motsatte når det gjelder helsepolitikken og det veivalget en nå vurderer å ta.

Are Helseth (A) [19:47:52]: Enkeltmennesker gjør en forskjell. Gode helseledere gjør en forskjell. Dagens Medisin har nylig kåret de hundre viktigste lederne og klarer likevel å glemme den lederen som er viktigst for en god helsetjeneste i kveld og i morgen. Den lederen er de mange tusen avdelingsledere i sykehus og kommuner i Norge.

Avdelingslederne er det avgjørende leddet i kjeden fra Stortinget ut til pasienten. Avdelingsledere må få på plass fagplaner, bemanningsplaner, økonomi, og de må få det til å gå opp. Jeg tror ikke avdelingsledere synes en vekst på 2 mrd. kr til sykehusene er det samme som en lovet vekst på 3 mrd. kr. Det er bare langt borte fra pasienten at to og tre er likeverdige.

Derfor: Litt ydmykhet kler oss alle. Hovedinnleggene fra Fremskrittspartiet og Høyre i debatten i dag var kjemisk fri for ydmykhet om dette budsjettet – kjemisk fri. Helseministeren selv hadde en annen tone og uttrykte bl.a. at budsjettet neste år ikke vil løse alle behovene for men-

nesker med psykiske lidelser. Og da vet statsråden at det er han som har ansvaret. Enkeltmennesker kan gjøre en forskjell, enkeltstatsråder kan gjøre en forskjell, og vi måler på handling og på resultat – også statsråder. Ord alene teller ikke, og jeg tror pasientene vil være enig i dette.

Enkeltmennesker gjør en forskjell. Ekteparet Moser får i år nobelprisen i medisin. Vi er stolte, og det er deres bragd, med støtte fra deres universitet, NTNU, og med støtte fra noen rike mennesker – noen rike mennesker i Norge som har verdier på flere plan, og som betaler både formuesskatt og finansierer forskning for fremtiden.

Er det mulig for Norge å vinne en ny nobelpris? Hvordan kan et lite land gjøre en forskjell? Jeg tror det er mulig. Jeg mener vi må sette nye høye mål for demensforskning. Uten gjennombrudd i tidlig diagnostikk og behandling er fremtidens velferd usikker for flertallet. Ekteparet Moser sier at deres forskning kan være et vindu inn mot forståelsen av demens og god demensforskning. Det gir håp, og jeg synes vi bør bruke det håpet.

Presidenten: Tove Karoline Knutsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tove Karoline Knutsen (A) [19:50:58]: Jeg håper alle nå følger med på at spaserstokkpengene blir brukt slik som vi vil at de skal brukes.

Jeg vil benytte anledningen til å ta opp tråden fra min replik til statsråden om saka i Finnmark. Jeg synes det er merkelig og ikke til å tro at statsråden virkelig svarer som han gjør i denne saka. Jeg retter ingen beskyldninger mot helseministeren og heller ikke mot den forrige. Men når det skjer at HELFO inngår avtale med en privat, kommersiell aktør som framstår som fullstendig urimelig og ubegripelig, er det den sittende helseminister som må ta ansvar for å rydde opp. HELFO gjør en viktig jobb i norsk helsevesen, og jeg har ikke hørt at noen vil fjerne HELFO. Men hvis vi har mistanke om at praktisering av regelverk ikke er bra, eller regelverket bør endres, bør vi ta grep. Men helseministeren har så langt vendt blikket vekk for denne saka. Jeg synes ikke det lover godt dersom helseministeren skal være vaktbikkje for at det ikke skjer kommersielle eksesser i fritt behandlingsvalg, eller at det skal utvikle seg til et selgers marked.

Ketil Kjenseth (V) [19:52:11]: Representanten Lundteigen tok opp temaet ledelse, og jeg er helt enig i at det er en debatt vi er nødt til å forsterke i norsk helsevesen, og særlig innenfor sykehussektoren. Men et lite tilbakeblikk på den rød-grønne utviklingen og styringen i åtte år: Europas største sykehus ble skapt på nesten 50 lokasjoner i Oslo. Det er krevende å være leder når man skal drifte nesten 50 arbeidsplasser fordelt over et ganske stort geografisk område. Hvilket grunnlag har Norge som et lite land for å ha Europas største sykehus? Hvilken ledelseideologi var det?

I tillegg har vi en betydelig fragmentering innen norsk helsevesen. På nasjonalt nivå, hvis en ser tilbake på den IKT-styringen som har vært, minner det tilforlættelig mer

om en nasjonal idémyldring. Kontrollkomiteens høring og Riksrevisjonens gjennomgang av elektronisk meldingsutveksling viser hvilke utfordringer som i hvert fall har vært, og som sannsynligvis er der, i mangel av nasjonal ledelse.

Oppdragsdokumentene som er utviklet, og tildelingsbrevene, har inneholdt svært mange mål og ønsker. Det er krevende å være leder med en sånn mengde av ønsker.

Ringerike sykehus er et godt eksempel på lokal ledelse. Ja, kanskje må det flere politifolk til for at vi skal skaffe fram gode ledere i helsevesenet. Vi er nødt til å dyrke flere typer ledere. For Venstres del tror vi at det er mulig å dyrke fram et mangfold og også læring og erfaring gjennom å ha ulike aktører, og i hvert fall ikke skape flere nasjonale mastodonter som det er krevende å lede.

Når det gjelder den nasjonale ledelsen, har i hvert fall den nye regjeringa pekt på nasjonal helse-IKT som ett virkemiddel for å gjennomføre i større grad og skape mer standardiserte løsninger. En annen versjon av det er Sykehusbygg, så de sykehusene som vi skal bygge i framtida, ikke sitter med prosjektorganisasjoner som aldri har bygd sykehus før, og gjentar og gjør feil. Det er behov for å standardisere i mye større grad en del funksjoner innenfor helsevesenet.

Når det gjelder forskning, er jeg enig med representanten Helseth i at vi har noen utfordringer. Vi har noen utfordringer også med å finansiere medisinsk forskning i sykehusene. Når det gjelder Moser som et eksempel, må vi vel dessverre innrømme at medisinen ikke har vært den største bidragsyteren til den forskningen. Det er i hovedsak NTNUs naturvitenskapelige forskning og private midler som har bidratt til den forskningen. Så her har vi en strukturjobb å gjøre.

Presidenten: Kristin Ørmen Johnsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [19:55:38]: Ydmykhet er en vanskelig øvelse. Jeg er enig i at vi alle kan være ydmyke, men det gjelder også Arbeiderpartiet. Jeg savner fortsatt litt ydmykhet i forhold til å tenke nytt og kanskje se litt nærmere på fritt behandlingsvalg. Man kan kanskje klare å se noe positivt også ved den ordningen.

Så til dette med skatt. Det er slik at verdier må skapes før de kan deles. Det å skape verdier i samfunnet gir et større budsjett. Det gjør også at vi kan få flere midler til helse.

Audun Otterstad (A) [19:56:29]: Maken til oppslutning som jeg fikk i representanten Harald T. Nesviks innlegg, har vel Arbeiderpartiet neppe sett på 70 år – kanskje i Oppland? Godt over 70 pst. oppslutning bør man si seg fornøyd med.

Det er sånn – til representanten Nesvik og representanten Ørmen Johnsen, som jeg kjenner fra komiteen – at selv om man gjentar en ting flere ganger, betyr det ikke at det blir mer sant. Jeg er veldig opptatt av resultat, og jeg er egentlig veldig glad for at gruppelederen fra Fremskrittspartiet tok tak i dette, for jeg er helt enig: Favorittperioden i Arbeiderpartiets historie er for meg 2005–2013, så jeg

er veldig glad for at gruppelederen har lyst til å diskutere den perioden med meg. Vi behandlet utrolig mange flere pasienter, vi bygde sykehus så det sang etter – som f.eks. St. Olavs Hospital, som regjeringen med Høyre som det siste den gjorde før den gikk av, sa nei til.

Vi har bygd ut et helsevesen og behandlet utrolig mange mennesker som trengte å få hjelp. Men vi kom aldri i mål, og det er derfor vi i dag har vært enige om at politikken er noe som stadig er i bevegelse og utvikler seg. Det er en av grunnene til at vi fortsatt stiller til valg.

Spesifikt til det om sykehjemsplasser: Jeg er helt enig med representanten Nesvik i at vi har en stor jobb å gjøre. Men la oss ta en tilfeldig valgt kommune som jeg kjenner litt godt, la oss f.eks. si Trondheim. Hvis alle hadde bygd like mange sykehjemsplasser som Trondheim kommune – i forhold til størrelse – hadde det vært bygd 11 500 sykehjemsplasser i perioden vi snakker om, altså nesten helt i mål. Så kan vi sammenligne med en tilfeldig valgt kommune som vi er i nå, f.eks. Oslo, som har lagt ned over 400 sykehjemsplasser. Det er klart at vi som sentrale politikere skal legge til rette for at det bygges sykehjemsplasser, og at våre eldre – menneskene det er snakk om – i kommunene har det godt. Men det er også et ansvar lokalt.

Representanten Nesvik avsluttet egentlig der vi startet, med å snakke om forebygging. Representanten Ørmen Johnsen har også etterlyst det fra oss, dette at vi ikke snakker om pasienten. Men vi snakker om menneskene. Vi tar opp det som Arbeiderpartiet har etterlyst i hele denne debatten, det er den forebyggende biten. Man er jo et menneske før man blir pasient også. Det er derfor vi foreslår å øremerke midler til skolehelsetjenesten, slik at man skal se alle menneskene før de blir en del av helsetjenesten. Det er det folkehelsen handler om.

Harald T. Nesvik (FrP) [19:59:41]: Jeg følte behov for å ta ordet for å prøve å oppklare i hvert fall et par historiske misforståelser. Når man prøver å framstille det som at beslutningene og bevilgningene knyttet til St. Olavs Hospital skjedde i perioden 2005 og utover, har man dessverre ikke fulgt særlig godt med i timen.

Jeg kom inn på Stortinget i 1997 og gikk direkte inn i sosialkomiteen, som hadde ansvaret for sykehusene. Det var i den perioden vi diskuterte St. Olavs Hospital. Det var i den perioden man satte i gang byggingen av St. Olavs Hospital. St. Olavs Hospital var et prosjekt som man arvet fra fylkeskommunene, så beslutningene var der allerede. Så fikk man penger på bordet, og det er rett og slett slik at det tar svært mange år å bygge et sykehus. Det er helt riktig at man fortsatte å bygge på St. Olavs Hospital i denne perioden, men beslutningen var tatt fryktelig lenge før 2005 og under en helt annen regjering. Det er viktig, når man skal bruke Stortingets talerstol, at man prøver å forholde seg til fakta.

Det andre jeg ønsker å ta ordet til, er nettopp framtidens helsevesen. I forliket med Kristelig Folkeparti og Venstre har det også kommet inn noe helt annet viktig, nemlig at man ber om at det skal legges til rette for mer innovative innkjøp også i de regionale helseforetakene. I forlengelsen av det vi snakker om når det gjelder velferdsteknologi, har

man fått lagt inn et eget forslag som handler om at man skal vurdere hvordan man kan bli flinkere til å gjøre innovative innkjøp i helsevesenet. De regionale og ordinære helseforetakene kjøper varer for svært mange milliarder kroner. Da er det viktig at de også er med og bidrar til forskning og utvikling, og at de også sørger for en knoppskyting utover det man klarer å forske seg fram til. Derfor er disse tingene viktig. Jeg vil gi stor honnør til Kristelig Folkeparti og Venstre for det vi klarte å få til i forliket.

Videre vil jeg fra min side helt avslutningsvis – jeg håper i hvert fall at det blir avslutningsvis – si at jeg er enig med representanten Kjenseth når det gjelder innlegget som han hadde om å satse på Radiumhospitalet, om å satse på å få på plass et protonsentert i den forbindelse og sørge for at man får på plass et system der ikke gigantomani skal ta overhånd, men at man rett og slett kan satse på de effektive, gode enhetene til glede for pasienten. Det tror jeg representanten er meget enig i.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset oppad til 1 minutt.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [20:02:45]: Representanten Otterstad nevner Trondheim, og mener at andre kommuner bør se til Trondheim når det gjelder å bygge ut sykehjemsplasser. I sommer var jeg ved St. Olavs Hospital sammen med en medrepresentant. Der ble vi fortalt at kommunen ikke tok hjem nok av de utskrivningsklare, ikke ferdigbehandlede pasientene, altså disse pasientene som skal ut i kommunen, ifølge Samhandlingsreformen som ble innført i forrige periode. Det er en rekke artikler i Adresseavisen de siste ukene som peker på store utfordringer når det gjelder eldreomsorgen i Trondheim, så en viss ydmykhet fra representantens side kunne være på sin plass. Jeg vil f.eks. vise til Ullensaker kommune i Akershus, som ikke har noen eldre liggende på dobbeltrom, og som, etter det jeg har sett, leverer god eldreomsorg i en Fremskrittsparti–Høyre-styrt kommune.

Presidenten: Representanten Audun Otterstad har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset oppad til 1 minutt.

Audun Otterstad (A) [20:03:51]: Hvordan han vrir og vender på ordene, får være opp til representanten fra Fremskrittspartiet. Sannheten er at Ansgar Gabrielsen og høyrepartiene sørget for en så elendig økonomi i helsesektoren at flere sykehus gikk med massive underskudd og utbyggingen ved RiT ble stoppet. Og planene hadde ligget der lenge.

Så til det siste, som kom fra Høyre, om sykehjemsplasser i Trondheim. Jeg er helt enig i at vi har utfordringer, men den saken representanten peker på, er vel at St. Olavs Hospital hadde sendt hjem en gammel dame for tidlig, slik at hun døde da hun kom hjem. Det er trist og svært

beklagelig, men vi har kjempemuligheter for mange nye, store utviklingsprosjekter som vi kan samarbeide godt om framover.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt. Da er det vel håp om at man kan avslutte historieskrivingen.

Harald T. Nesvik (FrP) [20:05:01]: Jeg skal fatte meg i korthet og avslutte med en kommentar til representanten Otterstad.

Det som skjedde, var at man mistet kontrollen med en del av utbyggingen. Man var nødt til å sette ned foten for å få fortgang og framgang i prosjektet innenfor de rammer som var gitt. Hvis det var én ting som i begynnerfasen kjennetegnet byggingen av St. Olavs Hospital, var det nettopp de stadige overskridelser. Jeg tror første gang vi hadde dette til behandling her i Stortinget, skulle sykehuset koste under 5 mrd. kr. Jeg tror ikke at man trenger lang matematikkutdannelse for å skjønne at de tallene som man i dag opererer med knyttet til utbyggingen av St. Olavs Hospital, er av en helt annen størrelsesorden. Jeg tror det er viktig at vi leser hele historien, og ikke bare den historien noen har fortalt oss.

Sveinung Stensland (H) [20:06:00]: Det var interessant å høre Per Olaf Lundteigen og hans perspektiver på norsk helsetjeneste. Han har helt rett: Det er grunn til å diskutere ledelsen av norske sykehus. Ja, det er grunn til å diskutere alle deler av ledelsen i offentlig sektor.

Han kan imidlertid ikke ha fått med seg alt som ble sagt av Høyres representanter i denne debatten. Flere av oss har tatt til orde for å løfte frem pasientperspektivet, og det er nettopp ledelse vi snakker om når vi vil se nøye på hvordan ressursene brukes. Det er et ledelsesspørsmål. Det er ledelse vi snakker om når en ikke får til godt samarbeid og felles forståelse med dem som har skoene på. Det er derfor befriende å si at jeg er enig med Lundteigen: Mye kan bli bedre innen ledelse i offentlig sektor, mye kan bli bedre innen ledelse i norske sykehus. Derfor er vi så opptatt av å se mer nøye på hvordan pengene brukes, og ikke diskutere så mye hvor mye penger som brukes. Men at Stortinget skal beslutte at all ledelse av norske sykehus skal være stedlig – der stopper enigheten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:07:25]: Det er hyggelig at både representanten Kjenseth og Stensland nå kommer inn på spørsmålet om ledelse – endelig. Det blir sagt fra representanten Stensland at pasientperspektivet er et annet ord for ledelse. All right – fint. Det vi altså ønsker, er at vi skal ha en ledelse hvor det er en bedre virkelighetsforståelse mellom ledere og den som er praktiker, at de som utfører jobben, vet best hvordan en skal takle situasjonen, innenfor avtalte rutiner, og at de som utfører jobben, får større ansvar og innflytelse – altså at de som står i situasjonen, blir de sentrale, og at det blir mindre detaljstyring.

Det er referert her til nasjonale mastodonter, det er referert til sentralisering. Ja, la nå det bli en diskusjon videre,

la det bli en diskusjon om vi skal se på struktur, om nedleggelse av akuttmottak er svaret istedenfor å se på en bedre ledelse. Det er det gode møtet mellom pasient og behandler som trenger fagfolk som samhandler og samarbeider på stedet.

Det jeg sa, var at stedlig ledelse var langt bedre enn det som brukes i mange helseforetak, nemlig klinikkledelse. Jeg er enig i det som er sagt her fra flere, om at det er avdelingslederen som er det sentrale. På store sykehus, og på mindre sykehus også, er avdelingslederen sjølsagt sentral, men det er den helhetlige ledelsen som til sjunde og sist er avgjørende – den helhetlige ledelsen som sikrer den faglige kvaliteten, som sikrer budsjettansvaret, og som står for personalansvaret. Alle under sykehusets tak bør ha en leder. Det gir fellesskap, det gir felles ansvar – kall det gjerne patriotisme eller stolthet over sitt sykehus. Den som føler stolthet og patriotisme ved det en driver, yter gjerne bedre og tar større ansvar, også i det offentlige – derfor.

Det er trist at regjeringa da kjører på denne linja med fritt behandlingsvalg og sentralisering av akuttfunksjoner istedenfor å satse på bedre ledelse og se på de gode forbildene. Regjeringspartienes Ørmen Johnsen og Wold burde spesielt ta for seg Ringerikes stemmer i møte med statsråden. Hvorfor det ikke skjer, viser at fritt behandlingsvalg er ideologisk motivert for Høyre og Fremskrittspartiet, for å gi private selskaper større markeder. Det er kostbart, men det er sant – enn så lenge.

Presidenten: Sveinung Stensland har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sveinung Stensland (H) [20:10:34]: Det er i grunnen litt underlig at en velger å møte en grad av enighet med en sånn respons, når jeg sier at det er snakk om god ledelse for å få til nettopp disse gode pasientmøtene. Det sa jeg i mitt hovedinnlegg, og det sa jeg i mitt forrige innlegg. I mitt første innlegg i denne debatten snakket jeg om sannhetens øyeblikk, når pasienten møter sin behandler. Det er det alt handler om, og det er god ledelse som skal til for å legge til rette for flere slike gode møter – kundemøter snakker de om noen steder, i helsevesenet heter det pasientmøter.

Til slutt: Så sa jeg at enigheten stopper når det kommer til at en absolutt må ha en stedlig ledelse ved hvert enkelt sykehus. Det skal selvfølgelig være en ledelse ved sykehuset likevel, men når det gjelder akkurat det siste forslaget der, er vi ikke enige med Senterpartiet. Men jeg vil takke Lundteigen for at han setter ledelse i fokus, for det er en utfordring i alle deler av offentlig sektor. Vi trenger mer og bedre ledelse i alle deler av offentlig sektor.

Presidenten: Da skal representanten Per Olaf Lundteigen få anledning til å gjengjelde den takken. Han har også hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:11:43]: Jeg vil takke representanten Stensland for det han sa. Det som var mitt poeng, er at en enighet må få konsekvens. En enighet må

kunne operasjonaliseres i en ny praksis. Vi har litt for mange eksempler på at en ved mindre sjukehus har gått vekk fra stedlig ledelse og over til en klinikkledelse, slik at ledelsen på det vesle sjukehuset er delt på flere. Da har ikke den flokken som jobber der, det fellesskapet som er nødvendig.

Så har vi i mitt eget fylke et forbilde, Ringerike, hvor ledelsen får pris for beste lederskap. Mitt tankekors er: Hvorfor blir ikke det lederskapet tatt fram som et eksempel til bruk andre steder? Det er det som er poenget. Her er det mye å hente, og jeg håper at representanten Stensland vil diskutere dette videre, for her ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Det må i så fall bli en annen gang, for nå er tiden ute.

Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 10 og 11.

S a k n r. 12 [20:13:06]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Micaelsen, Hadia Tajik, Ruth Grung, Freddy de Ruiten, Audun Otterstad og Tove Karoline Knutsen om at Rettsgenetisk senter i Tromsø kan utføre DNA-analyser i straffesaker (Innst. 59 S (2014–2015), jf. Dokument 8:67 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kjersti Toppe (Sp) [20:14:03] (ordfører for saka): I dette Dokument 8-forslaget vert det foreslått at Rettsgenetisk senter i Tromsø kan utføre DNA-analyser i straffesaker. Det har vore foreslått at rettsgenetiske oppgåver framleis skal utførast av offentlege aktørar, og at Rettsgenetisk senter i Tromsø kan levera frå 10–25 pst. av dei analysane det er behov for.

Det vert vidare foreslått at Rettsgenetisk senter vert lagt inn under Universitetet i Tromsø, slik at det vert eit uavhengig fagmiljø, og at samanhengen mellom forskning, utdanning og praktisk retta analysearbeid slik vert ivaretatt. Oppdraget til Rettsgenetisk senter skal framleis vera direkte underlagt Helse- og omsorgsdepartementet med løyving over statsbudsjettet.

Ein ber regjeringa leggja til rette for at det vert utvikla IKT-løysingar, slik at politiet og Kripas kan kommunisera med to separate leverandørar av rettsgenetiske tenester, altså Folkehelseinstituttet med Rettsmedisinsk institutt og Rettsgenetisk senter.

Stortinget vedtok i 2008 å oppretta eit DNA-analyse-

institutt ved Universitetet i Tromsø som eit supplement til Rettsmedisinsk institutt i Oslo. Det førte til etablering av Rettsgenetisk senter, som i dag utfører forskning og kompetanseutvikling innanfor rettsgenetikk, men det vert ikkje utført analysar i forbindelse med straffesaker.

Ei arbeidsgruppe nedsett av Helse- og omsorgsdepartementet leverte i september 2013 ein rapport, Organisering av rettsgenetiske tenester i strafferettslig sammenheng, som skisserer fire moglege modellar for det rettsgenetiske arbeidet i Noreg. Tre av desse modellane inneber at Rettsgenetisk senter skal kunna føreta DNA-analyser av sporprøver som eit supplement til Rettsmedisinsk institutt ved Folkehelseinstituttet.

Mange har tatt til orde for at Noreg treng eit miljø nummer to når det gjeld DNA-analyser. Den rettsmedisinske kommisjon har i sin rapport av september 2013 streka under at det er viktig at det i Noreg finst uavhengige, akkrediterte rettsgenetiske laboratorium med akademisk forankring som kan utføre DNA-analyser i straffesaker.

Ein samla komité har i innstillinga streka under viktigheta av at det offentlege leverer DNA-analyser av høg kvalitet med dei behandlings- og svartidene som tilfredsstillar politiets behov. I innstillinga vert det vist til statsrådens brev til saka, der det vert slått fast at regjeringa vil opna for bruk av fleire akkrediterte leverandørar av DNA-analyser, også private aktørar. I innstillinga viser komiteen også til høyringsutspelet frå Rettsgenetisk senter, der dei påpeiker at senteret er akkreditert for rettsgenetisk analyse og er godt rusta til å utføre DNA-analyser i straffesaker.

Komiteens fleirtal, medlemene frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre, stør ikkje forslaga til saka, mens medlemene frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti stør nokre eller alle forslag som er fremja til saka.

Senterpartiet vil gi ros til representantane frå Arbeidarpartiet, som har fremja eit svært viktig og svært aktuelt representantforslag. Senterpartiet har òg vore sterkt engasjert i denne saka. Det finst etter vårt syn ingen argument for ikkje å gi Rettsgenetisk senter anledning til å utføre DNA-analyser for bruk i strafferettspleia. Senteret har fått akkreditering for å utføre DNA-analyser, dei har alleie ansvar for utdanning og forskning, og analyseoppdrag vil vera heilt naturleg for eit senter som har ansvar for utdanning og forskning. Manglande IKT-løysingar vert brukte som eit argument. Ja, det trengst oppgraderingar, men eit positivt vedtak om Rettsgenetisk senter som leverandør av DNA-analyser, byggjer på føresetnader om at analysearbeidet startar opp når dei tekniske løysingane er på plass.

Eg registrerer at det er med knappast mogleg fleirtal at Stortinget kjem til å stemma ned forslaga i saka, sidan Venstre vil stemma mot alle forslaga.

Så er eg litt usikker på om eg skal fremja forslaga eller om det er Arbeidarpartiet som skal gjera det.

Presidenten: Representanten Toppe kan godt ta opp forslagene.

Kjersti Toppe (Sp) [20:18:46]: Då vil eg ta opp dei forslaga som ligg i saka.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har da tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tove Karoline Knutsen (A) [20:19:16]: Det er brei enighet om at DNA er et anerkjent verktøy i det kriminaltekniske arbeidet. DNA-bevis kan være egnet både til å knytte en person til en straffbar handling og til å utelukke personer fra slike gjerninger.

Det var Stoltenberg-regjeringa som la fram DNA-reformen i 2008, og som opprettet Rettsgenetisk senter, RGS, tilknyttet Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet. Stortinget bestemte at RGS skulle ha ansvar for forskning og utdanning samt være et supplerende miljø for DNA-analyser til bruk i strafferettspleien.

I forbindelse med DNA-reformen fikk Politidirektoratet i oppdrag fra Justisdepartementet å ta ansvar for et fireårig DNA-prosjekt. Målet for prosjektet var å se på om utvidet mulighet for bruk av DNA i etterforskninga ville bidra til en mer effektiv etterforskning og oppklaring av flere saker. Evalueringa som kom i 2013, konkluderer med at DNA-reformen har hatt en klart positiv betydning for politi, påtalemyndighet og domstoler. Men man understreker også at det trengs økt analysekapasitet og bedre opplæring. Evalueringa viser store geografiske forskjeller: Oslo sender oftest inn anmodning om analyse mens Midtre Hålogaland sender sjeldnest.

Da rettsmedisin i 2011 ble flyttet fra Justisdepartementets til Helsedepartementets budsjett, startet rød-grønne helsepolitikere et arbeid med å se på organiseringa av rettsmedisin, særlig med tanke på at RGS måtte få en framtreddende rolle. Det statlige tilskuddet til RGS ble fordoblet i 2013, og daværende helseminister Jonas Gahr Støre oppnevnte et partssammensatt utvalg for å utrede ulike modeller for det rettsmedisinske arbeidet i Norge. I tre av de fire modellene som utvalget skisserte, ble RGS anbefalt som et nasjonalt miljø nummer to for å levere DNA-analyser.

Dagens representantforslag om at RGS skal få utføre DNA-analyser for bruk i strafferettspleien, har lenge hatt flertall både i Stortinget og i de rettsmedisinske miljøene. I tillegg til Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har både Venstre og Kristelig Folkeparti åpent støttet forslaget, der vi også tar til orde for en høyst nødvendig oppdatering av politiets IKT-systemer for å betjene to analysemiljøer. Argumentet om at vi trenger et uavhengig analysemiljø som nettopp det universitetsbaserte RGS, har også støtte hos flertallet.

Men regjeringa har nok en gang aksla sin ideologiske tvangstrøye og sagt at man vil ha inn private, kommersielle aktører for å gjøre DNA-analyser. Man viser i den forbindelse rørende omsorg for et privat firma i Stavanger, som sikkert kan bestå av bra folk, men som ikke er i nærheten av å ha den kapasitet eller brede kompetanse som RGS i Tromsø har.

Det er også slik at en privatisering av analyseoppgavene kan bety at oppdraget må ut på anbud i hele EØS-området. Hvordan skal man da kunne være sikker på at det biologiske materialet håndteres slik vi i Norge ønsker? DNA er sensitiv informasjon om den enkelte og må håndteres med største grad av sikkerhet. Regjeringspartiene bedyrer

at RGS i Tromsø også skal vurderes som leverandør av DNA-analyser, men da blir spørsmålet: Hvor mange rettsgenetiske miljøer trenger vi egentlig? Skal RGS drives ut på anbudsmarkedet for å få oppdrag?

Førstestatsadvokat i Troms og Finnmark, Lars Fause, advarer mot en slik utvikling og viser til at dette er veldig spissa kompetanse som beherskes av relativt få:

«Jeg vil være meget skeptisk hvis man kan «shoppe» denne tjenesten hos hvem som helst,» sier statsadvokaten til NRK. «I utgangspunktet vil det være mest betryggende at man har noen få godkjente sentere i Norge som utfører denne oppgaven, for eksempel som analyselabben man har i Tromsø på høyeste nivå».

Dersom ikke det flertallet vi faktisk har her i Stortinget, skulle stemme for å gi Rettsgenetisk senter en spesiell plass som aktør for DNA-analyse, er jeg redd for at det brenner et blå-blått lys for hele dette miljøet i Tromsø, som i tillegg til å være akkreditert for å levere DNA-analyser, også trenger nettopp denne praktiske oppgaven for å være det komplette utdannings- og forskningsmiljøet som det faktisk er bestemt at det skal være.

Sveinung Stensland (H) [20:24:08]: Kapasiteten for rettsgenetisk arbeid har vært en utfordring over lengre tid, og det er beklagelig at den forrige regjeringen ikke tok den situasjonen på alvor. DNA-reformen har medført en betraktelig økning i antall sporprøver fra politiet, og saksbehandlingstiden for ferdigstillelse av sakkyndighetsrapporter er altfor lang.

Vi er opptatt av å få flere aktører til å utføre slike analyser på oppdrag fra politiet og er tilfreds med at regjeringen er i prosess for å få til dette. Det har lenge vært vår politikk å legge til rette for bruk av rettsgenetiske analyser fra flere laboratoriemiljøer. Vi ønsker imidlertid ikke å gjøre et kategorisk skille mellom offentlige og private leverandører, så lenge laboratoriene er akkrediterte. Høyre har jobbet i flere år for at flere analyseinstitutt skal kunne bidra for å få oppklart flere saker raskere.

Her har nok Arbeiderpartiet snudd i nok en sak. I statsbudsjettet for 2013 fremkom det at miljøet i Tromsø ikke skulle bygges opp som en produsent av analysetjenester. Den rød-grønne regjeringen sa senest i 2012 at Folkehelseinstituttet hadde god nok kapasitet til å ta seg av DNA-analyser.

Vi mener at det er svært viktig å ivareta rettssikkerheten og personvernet til våre innbyggere. Analyse av DNA er håndtering av sensitiv og personlig informasjon om enkeltmennesker. Arbeidet for å få flere akkrediterte leverandører må derfor gjennomføres på en sånn måte at rettssikkerheten og personvernet ivaretas.

Justis- og beredskapsministeren har nylig mottatt en konseptutredning fra Politidirektoratet om tilrettelegging av sikker kommunikasjon og forvaltning av informasjon ved bruk av flere leverandører av DNA-analyser i straffesaker. Jeg er kjent med at helseministeren, i samarbeid med justis- og beredskapsministeren, skal gjennomgå alternativene og legge en plan for videre arbeid.

For oss spiller det mindre rolle hvor og av hvem sånne prøver analyseres, så lenge det skjer på en sikker måte med

tanke på rettsvern, personvern og analysesikkerhet. Det blir galt å binde seg opp til enkeltinstitusjoner eller til hva slags eierskap laboratoriene har i denne sammenheng. Det må være objektive kriterier som ligger til grunn.

Harald T. Nesvik (FrP) [20:26:48]: I utgangspunktet må jeg bare si at jeg er fullt ut enig med representanten Stensland, som på en fin måte redegjorde for det som er selve saken. Det dette dreier seg om, er sikkerhet for at de prøvene som blir tatt, er korrekte, og at informasjonen som blir gitt og analysen som vi foretar oss, skjer på en slik måte at det er hevet over enhver tvil at disse tingene er gjort på en skikkelig og god måte. Da kan det ikke være slik at vi her i dag lager en debatt av på hvilket sted dette skal skje. Det må skje, som også representanten Stensland var inne på, etter objektive kriterier, der man går inn og ser på hvilke analyser, hvilke muligheter har man, og at man ikke legger seg opp i om det er offentlig eller privat, for det er, for meg i hvert fall, revnende likegyldig, for å si det på godt sunnmørsk.

Det er også interessant å merke seg Arbeiderpartiets engasjement også i denne saken. Mens man uttalte seg veldig bra og veldig positivt i 2012, kunne vi se at det under behandling av statsbudsjettet for 2013, fremkom at miljøet i Tromsø ikke skulle bygges opp som en produsent av analyse tjenester – og det er jo litt interessant. Men jeg er glad for arbeidet som nå pågår, at vi kan få fortgang i denne saken, at vi kan være sikre på de resultatene som kommer, at de analysene som gjøres, er gjort på en skikkelig måte, og at man ikke må begynne å behandle disse manuelt fordi enkelte er veldig opphengt i et spesifikt sted.

Olaug V. Bollestad (KrF) [20:28:42]: Stortinget vedtok i 2008 DNA-analyseinstituttet ved Universitetet i Tromsø, som et supplement til Rettsmedisinsk institutt i Oslo. I dag driver dette senteret forskning og kompetanseutvikling innen rettsgenetikk, men de kan altså ikke analysere – de får ikke lov å analysere – selv om de har både folk og maskiner. For en regjering som er opptatt av effektivisering, er det litt merkelig – når en har både folket og maskinene, men en ikke får lov. Så vet også jeg at det er snakk om et IKT-system. Det må på plass, uansett hvem som skal ha det tilbudet eller få gjøre den jobben.

I september i 2013 ble det levert en rapport til Helse- og omsorgsdepartementet av en arbeidsgruppe som skulle se på organisering av rettsgenetiske tjenester i vårt land, med strafferettslig sammenheng. Der skisserer de fire ulike modeller, hvor Tromsø er nevnt i tre av disse – at Tromsø skal kunne foreta DNA-analyser av sporprøver, som et supplement til Folkehelseinstituttet. Det er mange som har tatt til orde for å få et større miljø til DNA-analyser. Her står altså utstyret og folkene som trengs, men vi kan ikke bruke dem.

Da tenker vi i Kristelig Folkeparti: Når det er kø for å få lov til å analysere, det er lang ventetid, hvorfor bruker vi ikke da de mulighetene som er til stede? Så utelukker jeg ikke det at vi i tillegg faktisk kan ha bruk for private aktører på dette området. Derfor støtter Kristelig Folkeparti forslagene 1–4.

Ketil Kjenseth (V) [20:30:50]: Det rettsgenetiske saks-kyndigarbeidet må være av høy faglig kvalitet basert på robuste og uomtvistelige analyser. Jeg er derfor glad for at Norge har et sterkt rettsmedisinsk og rettsgenetisk fagmiljø ved Folkehelseinstituttet og Rettsgenetisk senter ved Universitetet i Tromsø.

Norge trenger flere miljøer innenfor rettsgenetikken, og vi trenger også flere miljøer som utfører DNA-analyser. Det er sårbart at slike analyser bare gjennomføres ett sted, slik tilfellet er i dag i hovedsak. I Den rettsmedisinske kommisjonens rapport fra 2013 understrekes også viktigheten av at det i Norge finnes uavhengige, akkrediterte rettsgenetiske laboratorier med akademisk forankring som kan utføre DNA-analyser i straffesaker.

DNA-reformen har medført en betraktelig økning i antall sporprøver fra politiet. Etter lang tid med lang saksbehandlingstid ser en i tredje kvartal i år en forbedring i saksbehandlingstida. Vi har det derfor per i dag ikke travelt. Det er nå vi har anledning til å gjøre en helhetlig vurdering av hvordan arbeidet med rettsgenetiske tjenester hensiktsmessig kan organiseres, både faglig, økonomisk og rent praktisk, før en fattet beslutninger om hvilke aktører som får anledning til å utføre analysene.

Analyse av DNA innebærer håndtering av sensitiv og personlig informasjon om enkeltmennesker. Det er derfor viktig at rettssikkerheten og personvernet ivaretas. Før en åpner for flere leverandører av DNA-analyser i straffesaker, er Venstre opptatt av at det tilrettelegges for sikker kommunikasjon og forvaltning av informasjon. Vi mener derfor det er god grunn til å avvente Politidirektoratets nylige konseptutredning knyttet til dette og oppfølging av denne både i Justisdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet.

For Venstre er det viktig at vi har gode offentlige fagmiljøer innen rettsgenetikk, og vi mener både Folkehelseinstituttet og Rettsgenetisk senter er viktige og nødvendige fagmiljøer på området. Vi mener imidlertid ikke at det er grunnlag for å avvise enhver supplering av tilbudet fra private aktører som har faglig kapasitet til å levere tjenester på området.

Audun Lysbakken (SV) [20:33:12]: Svaret er private aktører, men hva er spørsmålet? Slik er det ofte å forholde seg til denne regjeringen. Vi ser også i denne saken at en er på utkikk etter og ser om en kan skape en eller annen form for nytt marked for private tjenester.

Det er en ærlig sak å være overbevist, men det er klokt å sjekke hva man har i kjøkkenskapet, før man går ut for å kjøpe nye ingredienser. I denne saken mener jeg det er godt dokumentert gjennom prosessen at her finnes det et oppegående miljø med tilstrekkelig kompetanse. Det er gjort en grundig jobb for å kartlegge ulike alternativer, og det synes åpenbart at det vil være et trygt valg å gi denne typen kompetanseoppgaver til Rettsgenetisk senter i Tromsø. Det vil være klokt for å ta vare på et kompetansemiljø som det allerede er investert i.

Denne saken retter oppmerksomheten mot et annet ganske systematisk trekk ved den blå regjeringen, og det er nedprioriteringen av Nord-Norge, som kommer tapende ut

når Høyre og Fremskrittspartiet prioriterer i sak etter sak, på felt etter felt. Jeg er helt sikker på at det er noe folk både i Tromsø og i resten av Nord-Norge nå begynner å merke seg veldig, veldig godt.

Argumentene er godt framført av representantene Toppe og Knutsen, og SV vil stemme for samtlige av de forslagene som er framsatt.

Statsråd Bent Høie [20:35:03]: Det er generell enighet om at det er behov for flere akkrediterte leverandører som kan utføre DNA-analyser på oppdrag fra politiet i Norge. Regjeringen skiller ikke mellom akkrediterte offentlige og akkrediterte private leverandører i regjeringsplattformen, slik representantene bak forslaget gjør. Jeg er derfor glad for at flertallet i komiteen er innstilt på endring, uavhengig av om leverandøren er privat eller offentlig.

Som helse og omsorgsminister har jeg det overordnede ansvaret for at underliggende etater under Helse- og omsorgsdepartementet leverer tjenester med høy kvalitet, og jeg stiller derfor krav til virksomheten ved Nasjonalt folkehelseinstitutt. Det gleder meg å se at komiteens flertall har merket seg at instituttets innsats gir resultater.

Som kjent er instituttets virksomhet på dette feltet mer enn rutiner knyttet til DNA-analyser. Folkehelseinstituttet gir også råd og veiledning for optimal sikring og forsendelse av prøver, og driver forskning på områder som er nært knyttet til rutinevirksomheten. Jeg stiller meg derfor undrende til at komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV understreker at det er allmenn enighet om at Rettsgenetisk senter skal ha det nasjonale ansvaret for forskning og utdanning på det rettgenetiske feltet, spesielt sett i lys av den omfattende realkompetansen som Folkehelseinstituttet har innen rettsgenetisk arbeid.

Som forslagsstillerne viser til, innebærer arbeidet med DNA-analyser håndtering av sensitiv og personlig informasjon om enkeltmennesker. Jeg er derfor opptatt av at arbeidet med å åpne for flere akkrediterte leverandører må gjennomføres på en slik måte at de involverte partenes rettssikkerhet og personvern ivaretas på best mulig måte. Jeg merker meg at flertallet i komiteen deler mitt syn på dette. Dette sikrer vi best ved at det til enhver tid finnes tilstrekkelig analysekapasitet, og at man tilrettelegger for sikker kommunikasjon og forvaltning av informasjon fra flere leverandører.

Som nevnt i mitt brev av 5. september 2014 til komiteen har justis- og beredskapsministeren allerede åpnet for at politidistriktene kan bruke andre akkrediterte leverandører i enkelttilfeller, der de mener det er mest hensiktsmessig. Men dagens elektroniske samhandlingssystem begrenser som kjent muligheten for å utveksle sikker informasjon mellom andre enn Folkehelseinstituttet, Kripos og politiet. Dette vil regjeringen gjøre noe med. Politidirektoratet har derfor fått i oppdrag av justis- og beredskapsministeren å utrede ulike konsepter for tilrettelegging av sikker kommunikasjon og forvaltning av informasjon ved bruk av flere leverandører av DNA-analyser i straffesaker. Utredningen er nylig overlevert Justis- og beredskapsdepartementet, og jeg er gjort kjent med at Politidirektoratet har identifisert

seks alternativer. I tillegg til nullalternativet er det fire alternativer som skiller ved at leverandørene har forskjellige roller og ansvar.

Nå vil jeg i samarbeid med justis- og beredskapsministeren gjennomgå alternativene og legge en plan for det videre arbeidet. Jeg setter derfor pris på at komiteens flertall ønsker å avvente spørsmålet om hvorvidt Rettsgenetisk senter kan utføre DNA-analyser til det er gjort en nærmere vurdering av alternativer, logistikk-løsninger og finansieringsmodeller.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Freddy de Ruiten (A) [20:38:56]: Rettsgenetisk senter i Tromsø er akkreditert og klar til å gjøre DNA-analyser for bruk i straffesaker. Senteret har kompetente fagfolk, de skal utdanne rettsmedisinere og forskere på feltet. Et moderne laboratorium for DNA-analyse står klart og kan tas i bruk straks. Det vil bidra til å korte ned responstida og øke kapasiteten, slik at det kan tas flere prøver enn i dag. Under høringen i Stortinget understreket representanter for Rettsgenetisk senter at det praktiske analysearbeidet er avgjørende viktig også for senterets oppdrag med utdanning og forskning.

Ut fra disse opplysningene – vil helseministeren sørge for at miljøet ved Rettsgenetisk senter prioriteres foran kommersielle aktører med hensyn til å foreta DNA-analyser?

Statsråd Bent Høie [20:39:44]: Jeg forholder meg til regjeringsplattformen, der vi ikke skiller mellom private og offentlige aktører på dette området. Det som jo er vesentlig, er at en er akkreditert og holder de kvalitetskravene som stilles, og at en kan ha sikker kommunikasjon med Kripos og politiet for øvrig. Det har vi nå fått utredet ulike konsepter for, og justisministeren og jeg vil følge opp dette i det videre arbeidet. Men justisministeren har allerede gitt beskjed til politidistriktene om at de kan bruke akkrediterte miljøer hvis de har behov for å bruke andre enn Folkehelseinstituttet i dette arbeidet.

Tove Karoline Knutsen (A) [20:40:42]: Bare et spørsmål helt uavhengig av privat eller offentlig: Tatt i betraktning at dette er en veldig spisset kompetanse – vi skal utdanne folk som skal kunne gjøre rettsgenetiske tjenester på en trygg og sikker måte – hvor mange slike miljøer tenker helseministeren at vi egentlig trenger i landet? Eller vil han også gå til EØS-området for å få gjort disse tjenestene? Hva tenker ministeren om det?

Statsråd Bent Høie [20:41:15]: Det er bred enighet om at det er behov for flere miljøer i Norge – det betyr flere enn ett, det kan også bety flere enn to. Det viktigste er at en har de kvalitetskravene som er. Dette er undersøkelser som gjøres i et stort volum, og en må da ha sikker kommunikasjon med Politidirektoratet og Kripos.

Det er også andre krevende rettsundersøkelser som foretas andre steder enn i Norge på oppdrag av det norske politi, men det er mer unntaket.

Freddy de Ruiten (A) [20:41:47]: Det er investert betydelig i miljøet i Tromsø. Det opereres med beløp på et par titalls millioner kroner, som er investert i miljøet for å bygge opp denne kompetansen. Synes statsråden at det er fornuftig bruk av midlene ikke å satse på å benytte seg av det miljøet og den kompetansen som er der?

Statsråd Bent Høie [20:42:27]: Alt ligger til rette for å bruke det miljøet så lenge det er akkreditert, og hvis en får på plass god og sikker kommunikasjon. Men jeg forstår ikke at det skal brukes som et argument mot også å involvere andre miljøer som tilfredsstillere de samme kvalitetskravene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tove Karoline Knutsen (A) [20:42:55]: Det er riktig som en del representanter har sagt, at i en periode, 2010/2011, var det ulike syn på om vi trenger mer enn ett rettsgenetisk miljø i Norge. Det var stor uenighet i de rettsmedisinske miljøene sjøl, og det var slik at det slo inn også politisk.

Så er det ikke riktig, som representanten Nesvik sier, at det ikke ble tatt initiativ i budsjettet i 2013 overfor Rettsgenetisk senter. Det var faktisk slik at det rød-grønne flertallet på Stortinget i budsjettbehandlingen bestemte både å doble budsjettet til Rettsgenetisk senter og å be om at det ble gjort en utredning for å se på hvordan man kunne bruke de totale rettsgenetiske ressursene man hadde i Tromsø og i Oslo. Det var det Jonas Gahr Støre satte ned et partssammensatt utvalg for å få til, og man konkluderte med at i tre av fire foreslåtte modeller skulle Rettsgenetisk senter inn som en analysepart nummer to.

Jeg tror helseministeren tar litt feil når han sier at det ikke er enighet om dette. Dette har hele det rettsmedisinske og rettsgenetiske miljøet – i alle fall det store flertallet – gått inn for, og jeg mener også at det gjennom det arbeidet vi har gjort i Stortinget, er flertall i Stortinget for at Rettsgenetisk senter i Tromsø skal være et miljø nummer to. Da er det ikke flertall for at det kun skal være offentlig – det er det ikke – men for at det skal være et veldig sentralt miljø, og at man eventuelt kan supplere hvis man får behov for flere slike tjenester.

Jeg reagerer litt på at man snakker om objektivitet, og at det egentlig bare handler om å bestille noen DNA-analyser. Det er et bredt sammensatt kompetent akademisk miljø vi har i Tromsø, som skal forske, som skal utdanne rettsmedisinere, og som skal ha et tredje bein å stå på, som er den praktiske analyseoppgaven. De tre tingene henger sammen for at vi skal ha det akademiske miljøet som vi trenger i Norge for å forske, utdanne og gjøre analyser. Jeg må virkelig si at jeg undrer meg over at ikke regjeringa og helseministeren ser hvor viktig det er at denne kompetansen er brei, og at det henger sammen.

Så må helseministeren gjerne mene at vi bør ha andre kommersielle som måtte være akkreditert. Så vidt jeg vet, er det bare ett lite miljø som er akkreditert så langt – og

gjørne det – men hvorfor ikke forstå og skjønne at man må satse på dette akademiske miljøet som vi har i Tromsø, og som kan stå i fare for å forvitne hvis det ikke blir tatt vare på. Det har regjeringa et ansvar for.

Statsråd Bent Høie [20:45:56]: Jeg vet ikke om jeg har uttalt meg uklart, eller hva som er utfordringen, men jeg har på ingen som helst måte uttrykt noe som helst negativt om det rettsgenetiske miljøet i Tromsø og deres muligheter og betydning. Men som andre som skal bidra inn til dette i politiet av et større omfang, må de ha på plass en sikker kommunikasjon med politiet og Kripos. Der har vi et arbeid som er på gang, og som vi nå har fått ulike konsepter for som vi skal vurdere.

Det som jeg reagerer på i innstillingen, er en merknad fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV om at «det er allmenn enighet om at RGS skal ha det nasjonale ansvaret for forskning og utdanning på det rettsgenetiske feltet». Det oppfatter jeg ikke at det har vært gitt uttrykk for. At de kan ha en rolle, er noe annet, men at de kan ha det nasjonale ansvaret på dette området, har jeg ikke oppfattet at det har vært enighet om.

Ketil Kjenseth (V) [20:47:06]: Bakgrunnen for denne debatten er ikke bare det rent faglige og akademiske, det er også en del etiske sider knyttet til den virksomheten som her foregår. Organiseringen av og tilhørigheten for Rettsmedisinsk institutt i Oslo har også vært en del av debatten og en del av grunnlaget for at en ønsket et – kall det – miljø nummer to. Det er ingenting i flertallets innstilling som slår beina under det. Det er viktig å skape et mangfold, og det er ingenting her som sier at Rettsgenetisk senter i Tromsø ikke også skal få drive med DNA-analyser.

Dette er en debatt en må se over et litt lengre perspektiv. Jeg ser fortsatt store muligheter for denne virksomheten. Jeg synes det er bra at vi fordeler og har flere miljøer som utfordrer hverandre og også ivaretar de etiske utfordringene knyttet til et svært krevende og avansert fagområde, slik at det ikke skapes uheldige monopoler i denne virksomheten. Det styrker også muligheten for å ha private aktører. Det er også et felt hvor en har samarbeid – som statsråden var inne på – med andre land, som gjør noen av de aller mest avanserte undersøkelsene og bistår Kripos bl.a. med det. Så jeg tror at dette er en virksomhet som kommer til å øke i tida framover, med den digitale utviklingen vi ser, og at alle de norske miljøene har en tydelig mulighet for vekst.

Presidenten: Tove Karoline Knutsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tove Karoline Knutsen (A) [20:49:05]: Jeg vil bare si til helseministeren at i 2009, da Rettsgenetisk senter ble opprettet, var det bred enighet om – det ble besluttet i Stortinget – at Rettsgenetisk senter ved Universitetet i Tromsø skulle ha det nasjonale ansvaret for utdanning av rettsmedisinere og for rettsmedisinsk forskning. Universitetsmiljøene var bredt inne i den beslutningen. Jeg har sett uttalelsene fra bl.a. Det juridiske fakultet ved Universitetet

i Bergen. Jeg kan ikke minnes at det har skjedd noen endring i akkurat det, så hvis ikke den nåværende regjering har bestemt seg for at det ikke skal være slik, ble det altså besluttet i 2009, ved opprettelsen av Rettsgenetisk senter, at der skulle det nasjonale ansvaret for rettsmedisinsk utdanning og forskning ligge. Og det har vært gjentatt, meg bekjent, i alle budsjettene deretter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [20:50:03]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i tannhelsetjenesteloven (tiltak for å unngå krysssubsidiering) (Innst. 100 L (2014–2015), jf. Prop. 16 L (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil tre minutter.

– Det anses vedtatt.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [20:50:45] (ordfører for saken): Helse- og omsorgskomiteen har raskt behandlet regjeringens Prop. 16 L, om endringer i lov av 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten, tannhelsetjenesteloven. Det er grunn til å berømme komiteen for smidig og effektivt arbeid, slik at denne lovendringen kan behandles inneværende år, og slik at loven kan få virkning fra 1. januar 2015.

Forslagene i proposisjonen er ledd i oppfølgingen av en avgjørelse fra ESA, EFTAs overvåkingsorgan for EØS-avtalen. På bakgrunn av to klager har ESA i en avgjørelse av 12. mars 2014 slått fast at finansieringen av tannhelsetjenester som fylkeskommunen tilbyr voksne mot betaling, innebærer offentlig støtte som ikke er forenlig med EØS-avtalens regler om statsstøtte.

Flertallet i komiteen, bestående av alle partier utenom Senterpartiet og SV, er enig med regjeringen i at forslagene til endringer bringer regelverket for det offentlige tannhelsetilbudet i bedre samsvar med EØS-avtalen, og at forslagene tydeliggjør fylkeskommunens ansvar for å sikre at tjenesteytingen er i tråd med statsstøttereglene.

Komiteen er enstemmig når det gjelder endring av lovens § 2-2, mens komiteens tilråding til endringer av §§ 1-3 og 5-3 fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Audun Lysbakken (SV) [20:52:25]: Uten å sette i gang en lang debatt vil jeg bare kort orientere på vegne av Senterpartiet og SV om vår stemmegiving og begrunnelsen for den.

Senterpartiet og SV vil stemme mot noen av de nye forslagene, og det gjør vi av to grunner. Den ene er prinsipielt knyttet til hva vi mener det er riktig å akseptere at EØS-avtalen skal regulere. Den gangen Norge inngikk EØS-avtalen, var det ikke et aktuelt tema i den offentlige debatt at avtalen skulle gå så langt i å regulere offentlige velferdstjenester og helsetjenester som det vi nå ser at avtalen gjør. Våre to partier er sterkt bekymret for en utvikling der EØS-avtalen i større og større grad griper inn i det vi mener er rent politiske anliggender knyttet til utformingen av den norske velferdsstaten og de norske helsetjenestene.

Den andre grunnen er en praktisk politisk prioritering. SV jobber for at vi etter hvert skal få en tannhelse-reform som i større grad skal legge tannhelsetjenesten inn under den ordinære helsetjenesten, sørge for at det blir et egenandelstak på tannhelsetjenester, og at tannhelsetjenesten blir mer lik helsetjenesten for øvrig. En sårn reform vil forutsette prisregulering av tannhelsetjenester, og vi frykter at den anerkjennelsen som Stortinget nå gir av EØS-avtalens relevans på dette området, kan hindre viktige politiske forbedringer i vår egen tannhelsetjeneste i framtiden.

Senterpartiet ønsker også at tannhelsetjenesten i større grad skal bli en integrert del av den offentlige helsetjenesten. Derfor kommer Senterpartiet og SV til å stemme mot de endringene som følger av ESAs avgjørelse. Det er altså ikke alt som ligger i dette forslaget. I praksis betyr det at gruppene til Senterpartiet og SV vil stemme for forslag til endringer i § 2-2 og mot endring av § 1-3 og mot ny § 5-3.

Statsråd Bent Høie [20:55:09]: Lovforslagene Stortinget har til behandling i denne saken, er nødvendige for å ivareta Norges EØS-rettslige forpliktelser. Forslagene handler primært om regnskapsføringen for de ulike tannhelsetjenestene som fylkeskommunene tilbyr befolkningen. Forslagene tydeliggjør fylkeskommunens ansvar for å sikre at tjenesteytingen skjer i tråd med statsstøttereglene, slik at det ikke forekommer krysssubsidiering av markedsbaserte tjenester. Dette innebærer at fylkeskommunene må føre atskilte regnskaper for de ulike delene av tannhelsevirksomheten.

I tillegg innebærer lovforslagene en klargjøring av fylkeskommunens ansvar for å sørge for et offentlig tannhelsetilbud til voksne i distrikter hvor det er mangel på private tjenesteytere. Forslagene legger til rette for at det i tynt befolkede utkantområder fortsatt vil være slik at fylkeskommunen skal ha anledning til å subsidiere tannhelsetjenester til voksne betalende pasienter. I slike områder kan fylkeskommunen selv bestemme om det skal gis subsidier, og eventuelt fastsette størrelsen på disse. Det må imidlertid ikke skje noen form for overkompensasjon. Det vil i forskrift bli fastsatt enkelte kriterier som fylkeskommunen særlig skal legge vekt på ved vurderingen av i hvilke geografiske områder det kan ytes subsidierte tjenester.

Forslagene er utformet som fullmaktsbestemmelser. Et forslag til forskrift har vært på høring sammen med lov-

forslagene, og vil bli fastsatt så snart Stortinget har vedtatt lovforslagene.

Forslagene er med andre ord ikke til hinder for at fylkeskommunen fortsatt kan ta samme priser for tannbehandling i utkantområder som i sentrale strøk. Det er derfor ikke grunn til å frykte et redusert eller dyrere offentlig tjenestetilbud for befolkningen i distriktene. I områder med et fungerende marked for tannhelsetjenester opptrer fylkeskommunen derimot som en vanlig markedsaktør. Denne delen av virksomheten kan ikke motta offentlig støtte.

Stortingets lovvedtak gjør det mulig å fastsette forskriften slik at det samlede regelverket kan tre i kraft 1. januar 2015. Det vil være en stor fordel for fylkeskommunene at innføringen av krav til separat regnskapsføring følger kalenderåret.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 14, 15 og 16, som er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 9, 10 og 11, behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 14 [20:57:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i matloven (Matilsynets organisering, gebyr og virkemidler) (Lovvedtak 9 (2014–2015), jf. Innst. 69 L (2014–2015) og Prop. 3 L (2014–2015))

Sak nr. 15 [20:57:34]

Stortingets vedtak til lov om endringer i alkoholloven (åpningsdager for salg av alkoholholdig drikk) (Lovvedtak 10 (2014–2015), jf. Innst. 58 L (2014–2015) og Prop. 127 L (2013–2014))

Sak nr. 16 [20:57:35]

Stortingets vedtak til lov om endringer i foretaksregisterloven (gjennomføring av direktiv 2012/17/EU om sammenkopling av sentrale registre, handelsregistre og foretaksregistre) (Lovvedtak 11 (2014–2015), jf. Innst. 56 L (2014–2015) og Prop. 130 L (2013–2014))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 14–16.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Dag Terje Andersen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa koma tilbake med forslag om å likestillta inntektsgrensene for sjukepengar og foreldrepengar med nedre grense for betaling av trygdeavgift.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.06.18)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en gjennomgang av uførereformen for å finne en langsiktig løsning for dem som opplever å få redusert nettoinntekt fra 1. januar 2015.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen reversere innstrammingerne i permitteringsregelverket fra Prop.1 S Tillegg 1 (2013–2014), og dermed forkorte arbeidsgiverperioden fra 20 til 10 dager samt øke perioden hvor arbeidsgiver fritas for lønnsplikt fra 26 til 30 uker.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre feriepengerettighetene for mottakere av dagpenger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 44 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.06.42)

Komiteen hadde innstilt:

A
Rammeområde 7
(Arbeid og sosial)

I

På statsbudsjettet for 2015 bevilges under:

Kap.nr.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
600		Arbeids- og sosialdepartementet		
	1	Driftsutgifter	180 942 000	
601		Utredningsvirksomhet, forskning m.m.		
	21	Spesielle driftsutgifter	67 108 000	
	50	Norges forskningsråd	137 716 000	
	70	Tilskudd	27 710 000	
	72	Tilskudd til Senter for seniorpolitikk m.m.	14 990 000	
604		Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 45</i>	31 300 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	142 500 000	
605		Arbeids- og velferdsetaten		
	1	Driftsutgifter	11 154 507 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	30 610 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	254 378 000	
	70	Tilskudd til helse- og rehabiliteringstjenester for sykemeldte, <i>kan overføres</i>	215 690 000	
606		Trygderetten		
	1	Driftsutgifter	67 458 000	
611		Pensjoner av statskassen		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	13 500 000	
612		Tilskudd til Statens pensjonskasse		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	10 059 000 000	
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	112 000 000	
613		Arbeidsgiveravgift til folketrygden		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 094 000 000	
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	12 000 000	
614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	1	Driftsutgifter	66 000 000	
	70	Tap/avskrivninger	2 000 000	
615		Yrkesskedeforsikring		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	100 000 000	
616		Gruppelivsforsikring		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	180 000 000	

Kap.nr.	Post	Formål	Kroner	Kroner
621		Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering		
	21	Spesielle driftsutgifter	73 436 000	
	63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte, <i>kan overføres</i>	172 720 000	
	70	Frivillig arbeid, <i>kan overføres</i>	68 660 000	
	74	Tilskudd til pensjonistenes organisasjoner mv.	12 280 000	
634		Arbeidsmarkedstiltak		
	21	Forsøk, utviklingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	52 220 000	
	76	Tiltak for arbeidssøkere, <i>kan overføres</i>	6 401 000 000	
	77	Varig tilrettelagt arbeid, <i>kan overføres</i>	1 253 460 000	
	78	Tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser	67 360 000	
	79	Funksjonsassistanse i arbeidslivet	41 200 000	
635		Ventelønn		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	60 000 000	
640		Arbeidstilsynet		
	1	Driftsutgifter	540 620 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, regionale verneombud	10 189 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 500 000	
642		Petroleumstilsynet		
	1	Driftsutgifter	215 185 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	21 276 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 500 000	
643		Statens arbeidsmiljøinstitutt		
	50	Statstilskudd	114 588 000	
646		Pionerdykkere i Nordsjøen		
	72	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	3 300 000	
648		Arbeidsretten, Riksmekleren m.m.		
	1	Driftsutgifter	17 163 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	1 898 000	
	70	Tilskudd til faglig utvikling	4 000 000	
649		Treparts bransjeprogrammer		
	21	Spesielle driftsutgifter – Treparts bransjeprogrammer	2 699 000	
660		Krigspensjon		
	70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i>	109 000 000	
	71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i>	265 000 000	
664		Pensjonstrygden for sjømenn		
	70	Tilskudd	72 000 000	
666		Avtalefestet pensjon (AFP)		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	1 510 000 000	
667		Supplerende stønad til personer over 67 år		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	437 400 000	
847		Tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne		

Kap.nr.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 71</i>	13 841 000	
	70	Tilskudd til funksjonshemmede organisasjoner	178 567 000	
	71	Tiltak for økt tilgjengelighet og universell utforming, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	26 029 000	
	72	Tilskudd	14 968 000	
2470		Statens pensjonskasse		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-650 685 000	
		2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	479 804 000	
		3 Avskrivninger	121 547 000	
		4 Renter av statens kapital	13 495 000	
		5 Til investeringsformål	18 070 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	31 360 000	
2540		Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	90 000 000	
2541		Dagpenger		
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i> .	12 400 000 000	
2542		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.		
	70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i>	710 000 000	
2620		Stønad til enslig mor eller far		
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	2 460 000 000	
	72	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i>	357 300 000	
	73	Utdanningsstønad	52 680 000	
	75	Tilskudd til flytting for å komme i arbeid	300 000	
2650	76	Forskuttering av underholdsbidrag Sykepenger	750 000 000	
	70	Sykepenger for arbeidstakere mv., <i>overslagsbevilgning</i>	35 190 000 000	
	71	Sykepenger for selvstendige, <i>overslagsbevilgning</i>	1 640 000 000	
	72	Omsorgs- og pleiepenger ved barns sykdom m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	554 100 000	
	73	Tilskudd til tilretteleggingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	310 720 000	
	75	Feriepenger av sykepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	1 980 000 000	
2651		Arbeidsavklaringspenger		
	70	Arbeidsavklaringspenger, <i>overslagsbevilgning</i>	33 387 300 000	
	71	Tilleggsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	322 500 000	
	72	Legeerklæringer	400 500 000	
2655		Uførhet		
	70	Uføretrygd, <i>overslagsbevilgning</i> .	78 020 000 000	

Kap.nr.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	75	Menerstatning ved yrkesskade, <i>overslagsbevilgning</i>	115 000 000	
	76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, <i>overslagsbevilgning</i>	59 000 000	
2661		Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.		
	70	Grunnstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 810 000 000	
	71	Hjelpestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 670 000 000	
	73	Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning	122 500 000	
	74	Tilskudd til biler	740 000 000	
	75	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler	2 799 700 000	
	76	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester	256 000 000	
	77	Ortopediske hjelpemidler	1 278 670 000	
	78	Høreapparater	540 700 000	
	79	Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år	56 815 000	
2670		Alderdom		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	63 160 000 000	
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	121 570 000 000	
	72	Ventetillegg, <i>overslagsbevilgning</i>	5 000 000	
	73	Særtilllegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsbevilgning</i>	5 440 000 000	
2680		Etterlatte		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	1 200 000 000	
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	955 000 000	
	72	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> ..	91 000 000	
	74	Utdanningsstønad	800 000	
	75	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i>	7 000 000	
2686		Gravferdsstønad		
	70	Gravferdsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	165 200 000	
		Totale utgifter		406 410 844 000

Kap.nr.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Inntekter				
3605		Arbeids- og velferdsetaten		
	1	Administrasjonsvederlag	22 840 000	
	4	Tolketjenester	2 376 000	
	5	Oppdragsinntekter mv.	54 026 000	
	6	Gebyrinntekter for fastsettelse av bidrag	23 602 000	
3614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	1	Gebyrinntekter, lån	57 000 000	
3615		Yrkesskadeforsikring		

Kap.nr.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Premieinntekter	154 000 000	
3616		Gruppelivsforsikring		
	1	Premieinntekter	98 000 000	
3634		Arbeidsmarkedstiltak		
	85	Innfordring av feilutbetalinger, arbeidsmarkedstiltak	200 000	
3635		Ventelønn mv.		
	1	Refusjon statlig virksomhet mv. ..	27 891 000	
	85	Innfordring av feilutbetaling av ventelønn	600 000	
3640		Arbeidstilsynet		
	1	Diverse inntekter	1 281 000	
	4	Kjemikaliekontroll, gebyrer	6 274 000	
	5	Tvangsmulkt	2 270 000	
	7	Byggesaksbehandling, gebyrer	20 322 000	
	8	Refusjon utgifter regionale verneombud	11 012 000	
3642		Petroleumstilsynet		
	2	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	909 000	
	3	Gebyr tilsyn	50 090 000	
3645		Regional verneombudsordning i hotell- og restaurantbransjen og renholdsbransjen		
	6	Refusjoner/ymse inntekter	12 000 000	
5470		Statens pensjonskasse		
	30	Avsetning til investeringsformål ..	18 070 000	
5607		Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	80	Renter	3 012 000 000	
5701		Diverse inntekter		
	3	Hjelpemiddelsentraler m.m.	55 000 000	
	71	Refusjon ved yrkesskade	907 000 000	
	73	Refusjon fra bidragspliktige	275 000 000	
	80	Renter	1 700 000	
	86	Innkrevning feilutbetalinger	718 000 000	
	87	Diverse inntekter	31 000 000	
5704		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs		
	2	Dividende	187 000 000	
5705		Refusjon av dagpenger		
	70	Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs	60 000 000	
	71	Refusjon av dagpenger for grensearbeidere mv. bosatt i Norge	6 000 000	
		Totale inntekter		5 815 463 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2015 kan:

overskride bevilgningen under

mot tilsvarende merinntekter under

kap. 600 post 1
kap. 601 post 21
kap. 605 post 1

kap. 3600 post 2
kap. 3601 post 2
kap. 3605 postene 1, 4, 5

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 605 post 21	kap. 3605 post 2
kap. 621 post 21	kap. 3621 post 2
kap. 640 post 1	kap. 3640 postene 1, 6 og 7
kap. 640 post 21	kap. 3640 post 8
kap. 642 post 1	kap. 3642 postene 6 og 7
kap. 642 post 21	kap. 3642 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste budsjettår.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2015 kan:

1. omdisponere inntil 40 mill. kroner fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 1 Driftsutgifter.
2. omdisponere inntil 10 prosent av bevilgningen på kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.
3. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen,

post 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 1 Driftsutgifter.

4. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2015 kan overskride bevilgningen under kap. 2470 Statens pensjonskasse, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med inntil 20 mill. kroner mot dekning i reguleringsfondet.

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2015 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøkere	2 534,9 mill. kroner
	77	Varig tilrettelagt arbeid	688,8 mill. kroner

VI

Fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2015 kan ettergi rente- og avdragsfrie lån gitt til arbeidsmarkedstiltak for personer med nedsatt arbeidsevne der dette blir vurdert som nødvendig for å sikre den videre driften.

umstilsynet, post 1 Driftsutgifter, refusjoner av utgifter til fellestjenester.

2. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, postene 1, 21 og 45, refusjoner av kommunenes andel av utgifter til opprettelse og drift av Nav-kontorer.

VIII

Folketrygdytelser

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2015 kan:

1. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 642 Petrole-

Stortinget samtykker i at med virkning fra 1. januar 2015 skal følgende ytelser i folketrygden gis etter disse satsene ¹:

		kroner
1a.	Grunnstønad for ekstrautgifter ved uførhet etter lovens § 6-3 (laveste sats)	7 836
1b.	Ved ekstrautgifter utover laveste sats, kan grunnstønaden forhøyes til	11 976
1c.	eller til	15 708
1d.	eller til	23 136

		kroner
1e.	eller til	31 356
1f.	eller til	39 168
2a-1.	Hjelpestønad til uføre som må ha hjelp i huset ^{2 3}	13 068
2a-2.	Hjelpestønad etter lovens § 6-4 til uføre som må ha tilsyn og pleie ⁴	14 052
2b.	Forhøyet hjelpestønad etter lovens § 6-5 til uføre under 18 år som må ha særskilt tilsyn og pleie ⁴	28 104
2c.	eller til	56 208
2d.	eller til	84 312
3.	Behovsprøvet gravferdsstønad opptil	22 083
4.	Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-11 og 17-9 ⁵	
	for første barn	45 345
	for to barn	59 169
	for tre og flere barn	67 043

¹ Satsene under 1, 2 og 4 er årsbeløp for ytelsene.

² Stønad til hjelp i huset gjelder tilfeller før 1. januar 1992.

³ Fra 1. januar 1997 skilles det mellom stønad til hjelp i huset og stønad til særskilt tilsyn og pleie.

⁴ Gjelder også ved uførhet som skyldes yrkesskade, jf. lovens § 12-18.

⁵ Fra 1. januar 2004 dekkes 64 pst. av dokumenterte utgifter til barnetilsyn. Beløpene i tabellen er maksimale refusjonssatser. Stønaden er inntektsprøvet.

Presidenten: Det voteses først over komiteens innstilling til I og V.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I og V ble bifalt med 63 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.07.08)

Presidenten: Det voteses over komiteens innstilling til III og VIII.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til III og VIII ble bifalt med 62 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.07.34)

Presidenten: Det voteses over komiteens innstilling til II, IV, VI og VII.

Presidenten antar at disse nå er enstemmige.

Votering:

Komiteens innstilling til II, IV, VI og VII ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Dag Terje Andersen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det voteses over forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en utvidelse av styret i Statens pensjonskasse med deltakelse fra flere av de ansattes hovedsammenslutninger i staten.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.08.20)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i lov om Statens pensjonskasse, folketrygdloven og i enkelte andre lover (justeringer i reglene om uføretrygd og ny uførepensjonsordning i offentlig tjenstepensjon mv.).

I

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjø-

menn § 5 nr. 2 skal ordet «uførepensjon» erstattes med ordet «uføretrygd».

II

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 2 andre og fjerde ledd oppheves. Nåværende tredje og femte ledd blir henholdsvis andre og tredje ledd.

§ 5 første ledd tredje punktum skal lyde:

Arbeidstakere som mottar løpende *alderspensjon*, *midlertidig uførepensjon* eller uførepensjon fra Pensjonskassen, er medlemmer også når arbeidstiden er kortere enn dette.

§ 17 andre ledd skal lyde:

Forfalt innskott er tvangsgrunnlag for utlegg. Etter forfall kan det kreves renter etter en rentefot som fastsettes av *Pensjonskassen*.

§ 20 første ledd bokstav e skal lyde:

e) har *midlertidig uførepensjon* eller uførepensjon, unnatt pensjon som ytes etter § 27 femte ledd,

I § 20 femte ledd skal ordet «uførepensjon» erstattes med «midlertidig uførepensjon eller uførepensjon».

§ 20 nytt sjettede ledd skal lyde:

Departementet gir forskrifter om medlemskap og oppfølging når medlemmet har midlertidig uførepensjon og uførepensjon.

I § 22 femte ledd skal henvisningen til «§ 28 fjerde ledd» endres til «§ 31 første ledd». § 23 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Når et medlem som ikke omfattes av tjenstemannsloven fratrer sin stilling, enten fordi den inndras eller etter oppsiing uten egen skyld og han verken har rett til straks å få alderspensjon etter § 21, eller med hjemmel i annen bestemmelse har krav på å beholde sin lønn, kan *Pensjonskassen* gi ham vartpenger hvis det *antas* at det vil være vanskelig for ham å skaffe seg et høvelig arbeid.

I § 26 andre ledd første punktum skal ordet «uførepensjon» erstattes med «midlertidig uførepensjon eller uførepensjon».

§ 31 første ledd andre punktum skal lyde:

Legeerklæring avgis etter et skjema som fastsettes av *Pensjonskassen*.

§ 31 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Har pensjonisten selv krevd ny behandling etter § 30, kan *Pensjonskassen* bestemme at han selv skal betale omkostningene ved legeundersøkelsen.

§ 32 andre ledd andre punktum skal lyde:

Inntil dom eller kjennelse foreligger, kan *Pensjonskassen* gi ektefellen hel eller delvis pensjon i disse tilfellene.

§ 32 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Når særlige grunner taler for det, kan *Pensjonskassen* gi hel eller delvis pensjon i disse tilfellene.

§ 33 fjerde ledd skal lyde:

Finner *Pensjonskassen* det godtgjort at medlemmets død skyldes skade eller sykdom som er en umiddelbar følge av usedvanlig påkjenning eller ulykkestilfelle i tjenesten, skal det ytes full enke- eller enkemannspensjon uten hensyn til tjenestetiden.

§ 33 femte ledd oppheves. Nåværende sjette ledd blir femte ledd.

§ 37 fjerde ledd skal lyde:

Når en enke- eller enkemannspensjon er opphørt å løpe fordi enken eller enkemannen har inngått nytt ekteskap, kan *Pensjonskassen* bestemme at hun eller han skal få sin pensjon helt eller delvis tilbake dersom pensjonistens siste ektefelle på grunn av forhold som er inntrådt etter at ekteskapet er inngått, har mistet ervervsevnen og ektefellene ikke har tilstrekkelige eksistensmidler.

§ 38 første ledd andre punktum skal lyde:

Inntil dom eller kjennelse foreligger, kan *Pensjonskassen* innvilge hel eller delvis pensjon.

§ 38 femte ledd skal lyde:

Finner *Pensjonskassen* det godtgjort at medlemmets død skyldes skade eller sykdom som er en umiddelbar følge av usedvanlig påkjenning eller ulykkestilfelle i tjenesten, skal det ytes full barnpensjon uten hensyn til tjenestetiden.

§ 38 åttende ledd skal lyde:

Pensjonskassen kan gi barnpensjon til den avdødes stebarn og pleiebarn etter bestemmelsene i første til sjunde ledd.

§ 42 andre ledd første punktum skal lyde:

Regulering av *midlertidig uførepensjon*, uførepensjon og enke- og enkemannspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år.

§ 44 andre ledd andre punktum skal lyde:

For øvrig skjer utbetalingen av pensjonen direkte til den som har pensjonsretten, med mindre annet blir bestemt av *Pensjonskassen*.

§ 44 tredje ledd skal lyde:

Restpensjon når en *alderspensjonist* dør, eller når en person med *midlertidig uførepensjon* eller *uførepensjon* dør, utbetales til ektefellen, eller til boet dersom avdøde ikke etterlater seg ektefelle.

§ 46 første ledd første punktum skal lyde:

Med samtykke av departementet kan *Pensjonskassen* treffe overenskomst med en annen pensjonsinnretning eller en kommune om overføring av medlemmer og pensjonister.

III

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 3 nr. 1 skal lyde:

1. Som pensjonsgivende tjenestetid reknes tjeneste som nevnt i § 1, jfr. § 2, etter at pensjonsordningen er satt i verk, og som det er betalt pensjonspremie for, og den tid tjenesten er avbrudt på grunn av pliktig militærtjeneste eller liknende annen verneteneste. *Videre medregnes den tid et medlem mottar midlertidig uførepensjon eller uførepensjon.*

Departementet gir forskrifter om medlemskap og opp-tjening når medlemmet har midlertidig uførepensjon og uførepensjon.

§ 8 nr. 1 fjerde ledd skal lyde:

For alderspensjon kommer bestemmelsen i § 14 første ledd om reduksjon for sykepenges til anvendelse dersom sykepengene er beregnet av inntekter som også har vært pensjonsgivende i pensjonsordningen.

IV

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser skal § 29 nr. 4 andre punktum lyde:

Det er et vilkår at pensjons- og trygdeordningen har informert om meldeplikten etter § 26.

V

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 5 andre ledd første punktum skal lyde:

Ved fastsetting av alders-, ektefelle- og barnepensjon får *pensjonist med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon også regnet* med pensjonstiden som tjenestetid.

§ 5 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet gir forskrifter om medlemskap og opp-tjening når medlemmet har midlertidig uførepensjon og uførepensjon.

I § 30 tredje ledd skal ordet «uførepensjon» erstattes med «midlertidig uførepensjon og uførepensjon».

§ 39 andre ledd første punktum skal lyde:

Regulering av *midlertidig uførepensjon*, uførepensjon og enke- og enkemannspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år.

VI

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal ordet «uførepensjon» erstattes med ordet «uføretrygd»:

§ 8-55 bokstav c, § 14-14 tredje ledd, § 15-14 første punktum, § 17-3 andre ledd andre punktum, § 18-2 andre ledd andre punktum, § 19-2 andre ledd bokstav a, § 19-9 a overskriften og første og andre ledd, § 19-17 første ledd bokstav a og § 25-7 første punktum.

VII

I lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor skal § 8 lyde:

§ 8 *Forholdet til andre ytelser*

Pensjon etter kapitlet her ytes ikke til personer som etter fylte 62 år har mottatt *uføretrygd* fra folketrygden. For personer født i årene 1944 til 1948 ses det i denne sammenhengen bort fra mottak av uførepensjon før 1. januar 2011.

Tidsrom der *uføretrygd* ikke er kommet til utbetaling, men vedkommende har hatt rett til å få tilbake *uføretrygden* etter reglene i folketrygdloven § 12-10 tredje ledd, regnes ikke som tidsrom med mottak av *uføretrygd* som nevnt i første ledd.

Utbetaling av uføretrygd etter fylte 62 år som følge av etteroppgjør for tidsrom før fylte 62 år regnes ikke som mottak av uføretrygd som nevnt i første ledd.

Personer som har rett til, men som ikke har mottatt uføretrygd etter fylte 62 år, har rett til pensjon etter dette kapitlet dersom vedkommende senest ved uttak av pensjonen sier fra seg uføretrygden med virkning fra fylte 62 år.

Bestemmelsen i første ledd første punktum gjelder tilsvarende for personer som har mottatt statlig eller kommunal avtalefestet pensjon eller pensjon fra tilsvarende avtale- eller lovfestede ordninger som angitt i vedtektene etter § 19.

I § 17 første ledd første punktum skal henvisningen til «§ 8 tredje ledd» endres til «§ 8 fjerde ledd». I § 18 første ledd første punktum skal henvisningen til «§ 8 tredje ledd» endres til «§ 8 fjerde ledd».

VIII

I lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre) gjøres følgende endringer:

Endringen av § 12-3 skal lyde: § 12-3. *Fortsatt medlemskap*

Det er et vilkår for rett til *uføretrygd* at vedkommende fortsatt er medlem i *folketrygden*.

Den som ikke er medlem i folketrygden, får likevel uføretrygd dersom vedkommende har minst 20 års trygdetid etter § 12-12 andre ledd (botid). Til den som har mindre enn 20 års botid, ytes det uføretrygd på grunnlag av beregningsgrunnlaget etter § 12-11, men slik at år før uføretidspunktet da vedkommende ikke har hatt pensjonsgivende inntekt over grunnbeløpet, ikke regnes som trygdetid ved beregningen av ytelsen.

Uføretrygd etter § 12-2 tredje og fjerde ledd om unntak fra medlemskap i folketrygden fram til uføretidspunktet beholdes bare så lenge vedkommende er medlem i folketrygden. Det samme gjelder uføretrygd på grunnlag av § 12-13 tredje ledd og fjerde ledd andre punktum om uføretrygd til unge uføre og til flyktninger.

Ved endringer i uføretrygden etter bestemmelsene her skal tillegg til uføretrygd for gjenlevende ektefelle (gjenlevendetillegg) etter § 12-18 endres forholdsmessig.

Endringen av § 12-7 tredje ledd skal lyde:

Ved vurderingen av hvor mye inntektsevnen er nedsatt, legges det vekt på alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på hjemstedet eller andre steder der det er rimelig at vedkommende tar arbeid. Inntektsmulighetene i ethvert arbeid som vedkommende nå kan utføre (inntekt etter uførhet) sammenlignes med inntektsmulighetene som vedkommende hadde før uføretidspunktet (inntekt før uførhet). *Dersom* sykdommen, skaden eller lytet har redusert inntektsevnen gradvis over flere år, kan det tas utgangspunkt i inntektsevnen før sykdommen, skaden eller lytet oppsto.

I endringen av § 12-14 andre ledd andre punktum skal henvisningen til «§ 12-9 første til tredje ledd» endres til «§ 12-9 første og andre ledd». I endringen av § 12-18 skal nytt niende ledd lyde:

Tillegget faller bort når den gjenlevende gifter seg igjen.

Endringen av § 12-19 andre ledd skal lyde:

Uføretrygd gis uten reduksjon i innleggelsesmåneden og de tre påfølgende månedene. Deretter blir uføretrygden redusert og skal under oppholdet utgjøre 14 prosent av uføretrygden. Ytelsen skal likevel utgjøre minst 45 prosent av grunnbeløpet.

I endringen av § 12-19 skal nytt femte ledd lyde:

Uføretrygden under opphold i institusjon må ikke overstige den uføretrygden vedkommende har rett til etter lovens vanlige bestemmelser.

I endringen av § 12-19 skal nåværende femte ledd bli nytt sjette ledd.

IX

I lov 16. desember 2011 nr. 60 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal ordet «uførepensjon» erstattes med «midlertidig uførepensjon eller uførepensjon»: § 2-2 tredje ledd første punktum, § 3-4 andre ledd femte punktum, § 3-4 fjerde ledd og § 4-4 tredje ledd.

I § 2-2 tredje ledd andre punktum skal ordet «uførepensjonen» erstattes med ordet «uføreytelsen».

§ 7-3 overskriften skal lyde:

§ 7-3. *Regulering av midlertidig uførepensjon, uførepensjon og etterlattepensjon*

§ 7-3 første ledd skal lyde:

Regulering av *midlertidig uførepensjon*, uførepensjon og etterlattepensjon til gjenlevende ektefelle under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig med virkning fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten.

§ 8-5 første ledd tredje punktum skal lyde:

Restpensjon når en alderspensjonist dør, eller når en

pensjonist med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon dør, utbetales til ektefellen eller til boet dersom avdøde ikke etterlater seg ektefelle.

X

I lov 7. mars 2014 nr. 5 om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny uførepensjonsordning) gjøres følgende endringer:

I lovens del I skal endringen av § 28 andre ledd i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse lyde:

Dersom inntektsevnen er nedsatt, men ikke i en slik grad at medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, beregnes pensjonen etter første ledd og tillegges 66 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp. *Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d første punktum, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.*

I lovens del I skal endringen av § 30 første ledd i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse lyde:

Det er et vilkår for å få rett til midlertidig uførepensjon og uførepensjon at medlemmet setter fram krav om det. Kravet skal settes fram innen *ti* år etter at medlemmet fratradte med rett til hel eller delvis pensjon eller har fått permisjon fra sin stilling uten lønn eller med avkortet lønn. Krav om uførepensjon etter § 27 femte ledd skal settes fram innen *ti* år etter at uføretrygd fra folketrygden er innvilget.

I lovens del II skal endringen av § 11 andre ledd i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. lyde:

Dersom inntektsevnen er nedsatt, men ikke i en slik grad at medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, beregnes pensjonen etter første ledd og tillegges 66 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp. *Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d første punktum, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.*

I lovens del II skal endringen av § 13 første ledd i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. lyde:

Det er et vilkår for å få rett til midlertidig uførepensjon og uførepensjon at medlemmet setter fram krav om det. Kravet skal settes fram innen *ti* år etter at medlemmet fratradte med rett til hel eller delvis pensjon eller har fått permisjon fra sin stilling uten lønn eller med avkortet lønn. Krav om uførepensjon etter § 10 femte ledd skal settes fram innen *ti* år etter at uføretrygd fra folketrygden er innvilget.

I lovens del III skal endringen av § 13 andre ledd i lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere lyde:

Dersom inntektsevnen er nedsatt, men ikke i en slik grad at medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, beregnes pensjonen etter første ledd og tillegges 66 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp. *Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d første punktum, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.*

I lovens del III skal endringen av § 16 første ledd i lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere lyde:

Det er et vilkår for å få rett til midlertidig uførepensjon og uførepensjon at medlemmet setter fram krav om det. Kravet skal settes fram innen *ti* år etter at medlemmet fratradte med rett til hel eller delvis pensjon eller har fått permisjon fra sin stilling uten lønn eller med avkortet lønn. Krav om uførepensjon etter § 12 femte ledd skal settes fram innen *ti* år etter at uføretrygd fra folketrygden er innvilget.

I lovens del IV skal endringen av § 1-3 første ledd i lov 16. desember 2011 nr. 60 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer lyde:

Alderspensjon etter kapittel 2 er *netto*beregnet ytelse og skal ikke samordnes etter bestemmelsene i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser. *Det samme gjelder midlertidig uførepensjon og uførepensjon etter kapittel 5, med unntak av når den midlertidige uførepensjonen og uførepensjonen er beregnet etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd (bruttopenisjon).*

XI

I lov 20. juni 2014 nr. 24 om endringer i folketrygdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (tilpasninger til ny uføretrygd i folketrygden og ny uførepensjonsordning for offentlig tjenstepensjon) gjøres følgende endringer:

I lovens del IV i endringen av § 35 i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse skal første ledd lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har *alderspensjon, midlertidig uførepensjon* eller uførepensjon fra Pensjonskassen eller fra en annen tjenstepensjonsordning, skal enke- eller enkemannspensjonen fra Pensjonskassen reduseres etter bestemmelsene her.

I lovens del IV i endringen av § 35 tredje ledd i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse skal ordene «uførepensjon» og «uførepensjonen» erstattes med henholdsvis «midlertidig uførepensjon eller uførepensjon» og «den midlertidige uførepensjonen eller uførepensjonen». I lovens del V i endringen av § 18 i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. skal første ledd lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har *alderspensjon, midlertidig uførepensjon* eller uførepensjon fra pensjonsordningen eller fra en annen tjenstepensjons-

ordning, skal enke- eller enkemannspensjonen fra pensjonsordningen reduseres etter bestemmelsene her.

I lovens del V i endringen av § 18 tredje ledd i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. skal ordene «uførepensjon» og «uførepensjonen» erstattes med henholdsvis «midlertidig uførepensjon eller uførepensjon» og «den midlertidige uførepensjonen eller uførepensjonen». I lovens del VIII i endringen av § 23 a første ledd i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser skal nytt sjette punktum lyde:

Fradraget skal også settes ned forholdsmessig dersom enke- eller enkemannspensjonen ikke er beregnet for full pensjonsgivende tjenestetid.

I lovens del VIII i endringen av § 23 a tredje ledd i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser skal nytt andre punktum lyde:

Fradraget skal settes ned forholdsmessig dersom enke- eller enkemannspensjonen ikke er beregnet for full pensjonsgivende tjenestetid.

I lovens del X i endringen av § 20 første ledd i lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere skal bokstav a lyde:

a) *Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har alderspensjon, midlertidig uførepensjon eller uførepensjon fra denne eller fra en annen tjenstepensjonsordning, skal enke- eller enkemannspensjonen fra denne pensjonsordningen reduseres etter bestemmelsene her. Har den gjenlevende ektefellen alderspensjon, skal pensjonene ikke overstige et beløp som svarer til 60 prosent av summen av den gjenlevendes og den avdødes alderspensjoner. Avdødes alderspensjon regnes av samme pensjonsgrunnlag og tjenestetid som er lagt til grunn for enke- eller enkemannspensjonen. Det overskytende beløpet skal gå til fradrag i enke- eller enkemannspensjonen.*

Har den gjenlevende ektefellen midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, skal enke- eller enkemannspensjonen utgjøre det beløpet som framkommer etter bokstav a annet ledd når en benytter en beregnet alderspensjon for den gjenlevende ektefellen med samme pensjonsgrunnlag og tjenestetid som den midlertidige uførepensjonen eller uførepensjonen. Dersom den midlertidige uførepensjonen eller uførepensjonen er gradert, skal den beregnede alderspensjonen graderes tilsvarende.

I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 16-11 andre ledd lyde:

Ytelse etter dette kapitlet gis uten reduksjon i innleggelsesmåned og de tre påfølgende månedene. Deretter blir ytelsene redusert og skal under oppholdet utgjøre 45 prosent av *grunnbeløpet*.

I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 16-11 femte ledd lyde:

Ytelsen etter denne paragrafen må ikke overstige den ytelsen vedkommende har rett til etter lovens vanlige bestemmelser.

Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd. I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 17-13 andre ledd lyde:

Ytelser etter dette kapitlet gis uten reduksjon i innleggelsesmånedene og de tre påfølgende månedene. Deretter blir ytelsene redusert og skal under oppholdet utgjøre 45 prosent av *grunnbeløpet*.

I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 17-13 femte ledd lyde:

Ytelsen etter denne paragrafen må ikke overstige den ytelsen vedkommende har rett til etter lovens vanlige bestemmelser.

Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd. I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 18-8 fjerde ledd lyde:

Dersom barnet har mistet begge foreldrene, skal den reduserte ytelsen utgjøre 45 prosent av *grunnbeløpet*. *Redusert pensjon etter denne prosentsatsen gis også når barnet har mistet sin mor og farskapet ikke er fastslått.*

I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 18-8 sjuende ledd lyde:

Barnepensjon under opphold i institusjon må ikke overstige den barnepensjonen vedkommende har rett til etter lovens vanlige bestemmelser.

Nåværende sjuende ledd blir nytt åttende ledd. I lovens del XIV i endringen av folketrygdloven § 19-20 første ledd skal ordet «uførepensjon» erstattes med ordet «uføretrygd». I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 19-21 andre ledd lyde:

Alderspensjon gis uten reduksjon i innleggelsesmånedene og de tre påfølgende månedene. Deretter blir alderspensjonen redusert og skal under oppholdet utgjøre 14 prosent av alderspensjonen. Alderspensjonen skal likevel utgjøre minst 22,5 prosent av minste pensjonsnivå med høy sats, jf. § 19-8.

I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 19-21 femte ledd lyde:

Alderspensjon under opphold i institusjon må ikke overstige den alderspensjonen vedkommende har rett til etter lovens vanlige bestemmelser.

Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd. I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 20-22 andre ledd lyde:

Alderspensjon gis uten reduksjon i innleggelsesmånedene og de tre påfølgende månedene. Deretter blir alderspensjonen redusert og skal under oppholdet utgjøre 14 prosent av alderspensjonen. Alderspensjonen skal likevel utgjøre minst 22,5 prosent av minste pensjonsnivå med høy sats, jf. § 20-9.

I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 20-22 femte ledd lyde:

Alderspensjon under opphold i institusjon må ikke

overstige den alderspensjonen vedkommende har rett til etter lovens vanlige bestemmelser.

Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd. I lovens del XIV skal endringen av folketrygdloven § 22-16 andre ledd bokstav c lyde:

c) uføretrygd når inntekten overstiger den fastsatte inntektsgrensen, se § 12-14.

XII

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer, med unntak av del VIII, X og XI, som trer i kraft straks.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til II § 20 nytt sjette ledd, III § 3 nr. 1 andre ledd, V § 5 nytt tredje ledd og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, som lyder:

«I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endring:

§ 20 nytt sjette ledd skal lyde:

Departementet gir forskrifter om opptjening tilsvarende reglene i folketrygdlovens § 3-14, når medlemmet har midlertidig uførepensjon og uførepensjon.

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer: § 3 nr.1 andre ledd skal lyde:

Departementet gir forskrifter om opptjening tilsvarende reglene i folketrygdlovens § 3-14, når medlemmet har midlertidig uførepensjon og uførepensjon.

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endring:

§ 5 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet gir forskrifter om opptjening tilsvarende reglene i folketrygdlovens § 3-14, når medlemmet har midlertidig uførepensjon og uførepensjon.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til II § 20 nytt sjette ledd, III § 3 nr. 1 andre ledd, V § 5 nytt tredje ledd og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 61 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.09.06)

Presidenten: Det voteres over II §§ 2, 17, 23, 31, 32, 33 fjerde ledd, 37, 38, 44 andre ledd andre punktum og 46.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til II §§ 2, 17, 23, 31, 32, 33 fjerde ledd, 37, 38, 44 andre ledd andre punktum og 46 ble bifalt med 62 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.09.38)

Presidenten: Det voterer så over resten av II, III og V samt I, IV og VI til og med XII.

Votering:

Komiteens innstilling til II, III og V samt I, IV og VI til og med XII ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringar i folketrygdlova og einskilde andre lover

I

I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs skal § 67 fjerde leddet lyde:

Det skal ikke stilles sikkerhet etter første ledd når konkurs begjæres åpnet av skyldneren eller en arbeidstaker med fortrinnsberettiget fordring etter dekningsloven § 9-3 eller et dekningsberettiget krav etter lønnsgarantiloven § 1 fjerde ledd nr. 1 og nr. 2 første punktum.

II

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett skal § 9-3 første leddet nr. 1 andre leddet tredje punktum lyde:

Når staten har dekket krav på vederlag som nevnt i bokstav c og d etter den statlige lønnsgarantiordningen, jf. lønnsgarantiloven § 1 fjerde ledd nr. 1, eller krav som nevnt i lønnsgarantiloven § 1 fjerde ledd nr. 2, har statens regresskrav mot boet fortrinnsrett.

III

I lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott skal disse endringane gjerast:

§ 4 første leddet bokstav b skal lyde:

b) barnet får rett til *ytelser* etter folketrygdloven kapittel 11, 12, 13, 15 eller 17 som har til formål å sikre inntekt.

§ 9 fjerde leddet andre punktum skal lyde:

Bidragfugden kan innhente nødvendige opplysninger fra arbeidsgiver mv. i samsvar med bestemmelsene i barneloven § 70 sjuende ledd og folketrygdloven § 21-4 første ledd.

IV

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal disse endringane gjerast:

§ 4-12 tredje leddet skal lyde:

Dagpenger inklusive *barnetillegg* kan ikke utgjøre mer enn 90 prosent av medlemmets dagpengegrunnlag.

§ 4-14 vert oppheva.

§ 8-49 fjerde leddet tredje punktum vert oppheva.

§ 22-8 første leddet nytt fjerde punktum skal lyde:

Tilsvarende gjøres det fradrag for differansen dersom forsørgeren på grunn av forsørgelsen har fått utbetalt et høyere pensjonstillegg etter § 19-9 eller et høyere tillegg etter § 19-14 femte ledd enn vedkommende ellers ville hatt rett til.

§ 25-5 a vert oppheva.

V

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd, som endrast ved lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre), skal disse endringane gjerast:

Endringa av § 12-15 tredje ledd skal lyde:

Barnetillegg påvirkes ikke av at uføregraden er lavere enn 100 prosent. *Dersom uføretrygd tillagt barnetillegg utgjør mer enn 95 prosent av inntekt før uførhet, se § 12-9 første og andre ledd, reduseres barnetillegget. Ved flere barnetillegg fordeles reduksjonen likt på alle barnetilleggene. Barnetillegget prøves deretter mot forsørgerens inntekt, se § 12-16.*

VI

I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg skal disse endringane gjerast:

§ 5 skal lyde:

§ 5. *Full supplerande stønad*

Full supplerande stønad skal svare til

- a) minste pensjonsnivå med høg sats for einslege stønadstakarar og for stønadstakarar med ektemake som ikkje har fylt 67 år
- b) minste pensjonsnivå med ordinær sats for kvar av ektemakane når begge har fylt 67 år.

§ 9 skal lyde:

§ 9. *Låge stønadsbeløp*

Supplerande stønad vert ikkje gitt dersom ytinga ville utgjere eit mindre beløp enn to prosent av full supplerande stønad etter § 5 bokstav a.

§ 13 fjerde leddet skal lyde:

Når supplerande stønad er utbetalt i utlandet i strid med reglane i § 4, skal for mykje utbetalt stønad avreknast månad for månad i ein ny stønadsperiode utan omsyn til om vilkåra for tilbakekrevjing etter første leddet er oppfylte.

§ 21 andre leddet skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om tiltak med sikte på å kontrollere at vilkåra i § 4 er oppfylte eller om ein stønadtakar har hatt opphald i utlandet i strid med reglane. Forskrifta kan bestemme at ein stønadtakar skal møte personleg på det felles lokale kontoret inntil to gonger i året og vise pass eller anna reisedokument.

VII

I lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen skal desse endringane gjerast:

§ 16 overskrifta skal lyde:

§ 16. *Behandling av personopplysninger ved det felles lokale kontoret og informasjonsdeling med Arbeids- og velferdsetatens kontaktsentertjeneste*

§ 16 nytt andre punktum skal lyde:

Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at sentrale opplysninger om individuelle kommunale stønadsaker er tilgjengelige for ansatte ved Arbeids- og velferdsetatens kontaktsentertjeneste.

VIII

I lov 20. juni 2014 nr. 24 om endringer i folketrygdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (tilpasninger til ny uføretrygd i folketrygden og ny uførepensjonsordning for offentlig tjenstepensjon) del XVI skal desse endringane gjerast:

Endringa av § 5 andre og tredje leddet vert oppheva.

Endringa av § 6 første leddet skal lyde:

Full supplerande stønad skal setjast ned med inntekt hos stønadstakaren sjølv så vel som hos ektemaken. Der- som begge ektemakane har fylt 67 år, skal inntekt hos den eine ektemaken berre inngå ved prøvinga av ytingane til den andre ektemaken med den delen som overstig full supplerande stønad etter § 5 bokstav b.

IX

Ikraftsetjing. Overgangsreglar.

1. Endringane i del I og II trer i kraft straks.
2. Endringane i del III, VI og VII trer i kraft 1. januar 2015.
3. Endringane i del IV trer i kraft 1. januar 2015, med unntak av endringa av folketrygdlova § 25-5 a, som trer i kraft straks. Opphevinga av folketrygdlova § 4-14 og § 8-49 fjerde leddet tredje punktum får ikkje verknad for ferietillegg som er tent opp før ikraftsetjingstidspunktet. Departementet kan i forskrift gi nærmare reglar om kven endringane gjeld for.
4. Endringa i del V trer i kraft 1. januar 2016. Departementet gir forskrift med nærare overgangsreglar for mottakarar av barnetillegg per 31. desember 2015.
5. Endringane i del VIII trer i kraft straks. Endringa-

ne gjeld for stønadsperiodar som tar til i 2015 eller seinare.

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til VI.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til VI ble bifalt med 68 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.10.27)

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til VIII.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til VIII ble bifalt med 63 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.10.48)

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til IV §§ 4-12, 4-14 og 8-49 samt V og IX punktene 3 og 4.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til IV §§ 4-12, 4-14 og 8-49 samt V og IX punktene 3 og 4 ble bifalt med 62 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.11.16)

Presidenten: Det voteres over IX punkt 2 som omhandler VI, og punkt 5.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til IX punkt 2 og punkt 5 ble bifalt med 67 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.11.39)

Presidenten: Det voteres over I, II, III og VII samt resten av IV og IX.

Votering:

Komiteens innstilling til I, II, III og VII samt resten av IV og IX ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Erlend Wiborg satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut og i eigna form leggje fram spørsmålet om lovfesting av minsteløn.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 69 mot 34 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.12.24)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:74 S (2013–2014) – representantforslag frå stortingsrepresentantane Sveinung Rotevatn, Pål Farstad, André N. Skjelstad og Abid Q. Raja om utgreiing av lovfesting av nasjonal minsteløn – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Dag Terje Andersen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig fremme forslag om oppretting av Nav-ombud etter modell fra pasient- og brukerombudet.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 100 mot 5 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.13.15)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig komme tilbake til Stortinget med en vurdering av opprettelse av et Nav-ombud.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslaget subsidiært.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 69 mot 37 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.13.35)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:75 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentanten Karin Andersen om å gi trygge vilkår og bedre samarbeid mellom Nav og befolkningen ved hjelp av opprettelse av et Nav-ombud – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Fredric Holen Bjørdal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget bed regjeringa leggja fram ei vurdering av konsekvensane for sysselsetting av personar med nedsett arbeidsevne som følge av det svært store omfanget av utanlandsk arbeidskraft frå EØS-området.» Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 96 mot 10 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.14.24)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa utarbeide og på eigna måte leggje fram for Stortinget ein strategi for å sikre betre arbeidsmoglegheiter for menneske med nedsett arbeidsevne og i den samanheng vurdere følgjande:

- Følgje opp og vidareutvikle ungdomsgarantiane for dei under 30 år.
- Vidareutvikle «Jobbstrategien for personer med nedsett funksjonsevne».
- Sikre fleire tilpassa arbeid i offentleg sektor for menneske med nedsett arbeidsevne.
- Utvikle fleire traineeprogram, nye utprøvningsjobbar og opplæringsstillingar, med vekt på grupper som i dag står utanfor arbeidslivet, særleg personar med psykiske lidingar og personar med nedsett funksjonsevne.
- Tiltak for å auke delen graderte sjukmeldingar.
- Utvikle fleire verkemiddel som kan understøtte framleis arbeidstilknytning i sjukepengeperioden og ei meir aktiv og understøttande rolle for arbeids- og velferdsetaten ved sjukefråver.
- Tiltak for å styrkje arbeidsgjevar sine insentiv til framleis tilknytning etter avslutta sjukepengeperiode.
- Sikre sjukmelde utan arbeidsgjevar ei god oppfølging frå Nav.
- Lågare inngangskrav i AAP-ordninga enn dagens krav om 50 prosent nedsett arbeidsevne for personar som har overgang frå sjukepengar.
- Gradering i AAP-ordninga til erstatning for dagens avkortingsreglar.
- Tiltak for raskare avklaring av personar på AAP, og vurdere om maksimal stønadsperiode på fire år er høveleg.
- Eit meir aktivt oppfølgingsopplegg for mottakarar av AAP.
- Arbeidsretta hjelp til personar med gradert uførepensjon.
- Vidareutvikle både tidsubestemt lønstilskot og tidsavgrensa lønstilskot.
- Sikre personar på attføring god individuell oppfølging og attføringsbedriftene føreseielege rammevilkår.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 43 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.14.42)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:73 S (2013–2014) – representantforslag frå stortingsrepresentantane Fredric Holen Bjørdal, Dag Terje Andersen, Anette Trettebergstuen og Lise Christoffersen om strategi for betre arbeidsmoglegheiter for menneske med nedsett arbeidsevne – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Fredric Holen Bjørdal satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stoppe kommersialiseringen av tiltakene innen avklarings- og oppfølgingsområdet i Nav for å sikre kompetansen, gi trygge vilkår og stabilitet og for best mulig kvalitetsutvikling i tiltakene.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 43 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.15.35)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:76 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentanten Karin Andersen om å stoppe økt kommersialisering av arbeidsrettede tiltak for å sikre best mulig kvalitet og resultater i Nav – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
  - forslag nr. 2, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at unge mennesker med uføretrygd gis rett til arbeidsmarkedstiltak på lik linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 102 mot 4 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.16.25)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at unge uføre (20–30 år) hvert annet år gis rett til medisinsk vurdering gjennom Nav, slik at vedkommende ved bedre helsetilstand skal gis rett til arbeidsrettede tiltak på linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 62 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.16.46)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:97 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Heikki Eidsvoll Holmås om å gi unge som er innvilget uføretrygd, tilgang på hjelp og tiltak fra Nav for å komme i arbeid – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre rett til utdanning, kompetansegivende aktivitet og/eller veiledning og arbeidstilbud innen tre måneder for ungdom under 25 år som ikke er i utdanning eller arbeid. Denne retten skal ikke erstatte ordinær studiefinansiering.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 102 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.17.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i den kommende meldingen om livslang læring og utenforskap konkretisere et nytt alternativ som gir arbeidsgivere incentiv til å ansette ungdommer under 25 år som er bosatt i Norge, jf. lov om folkeregistrering, og som verken er under utdanning eller i arbeid, som lærekandidater.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble 57 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.17.55)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:98 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Snorre Serigstad Valen om å gi unge under 25 år som ikke er i skole eller arbeid, rett til utdanning, kompetansegivende aktivitet, veiledning og/eller jobbtildbud innen tre måneder – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 46 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3–20, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 21–25, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 26, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 27 og 28, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 29–35, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 36–39, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 40–46, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 40–46, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak og tilsyn for å stoppe kjønnsbasert diskriminering i tildelingen av omsorgstjenester.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at avgjørende driftsoppgaver i sykehusene, for eksempel renhold, blir ivare tatt som intern drift i stedet for å konkurranseutsette tjenestene.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge helseforetakene å innføre ordningen med avansert hjemmesykehus ved alle sykehus der dette er mulig.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge Oslo universitetssykehus å doble kapasiteten ved avansert hjemmesykehus for å gi alvorlig syke barn og familiene deres et best mulig tilbud.»

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å endre lov om kommunale helse- og omsorgstjenester slik at praksisen i mange kommuner med å tvinge eldre i sykehjem til å bo på dobbeltrom mot sin vilje, blir forbudt.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å innføre kraftige sanksjoner mot kommuner som tvinger eldre i sykehjem til å bo på dobbeltrom mot sin vilje.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at midler som blir bevilget til helsestasjoner og skolehelsetjenesten under kommunenes frie inntekter, går til formålet, gjennom å varsle at rammene vil reduseres med de beløp som ikke kan dokumenteres å ha gått til formålet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 102 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.19.18)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 39, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i apotekavansen som dekker apotekets kostnader med resepthåndtering, basert på en grundig gjennomgang av dagens ordning. Forslag om dette må senest komme i legemiddelmeldingen i 2015.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 99 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.19.35)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 36–38, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse nedlegging av døgnenger i psykisk helsevern inntil kommuner har fått bygd opp sitt behandlingstilbud.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det skal opprettes en tilskuddsordning som stimulerer kommunene til å rekruttere flere ansatte med klinisk ernæringsmessig kompetanse.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at legenes spesialiststruktur og organisering av akuttinntak utformes på en måte som sikrer likeverdige spesialisthelsetjenester for befolkningen i hele Norge.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 99 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.19.55)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 29, 30 og 33–35, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ikke innføre ordningen med nøytral merverdiavgift i staten og i helseforetakene.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens ordning med sykehusapotek som i dag gjennom at ESAs forslag til «formålstjenelige vedtak» avvises.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2015 fremme forslag for Stortinget om å endre takstsystemet for jordmødre for å stimulere til bedre rekruttering av jordmødre til kommunehelsetjenesten.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at reviderte retningslinjer for svangerskapsomsorgen vil omfatte et tilbud om tidlig samtale om livsvaner under graviditet.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om tiltak for å bedre behandlings- og oppfølgingstilbudet for personer som lider av inkontinens, både med tanke på livskvalitet og økonomiske utgifter som er knyttet til helsetilstand.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.20.14)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 31 og 32, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 31 lyder

«Stortinget ber regjeringen omgjøre nedleggelsen av Rjukan sykehus.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene fortsatt ansetter folk i faste stillinger i tråd med dagens arbeidsmiljølov for å sikre kompetanse og trygghet til å ta opp kritikkverdige forhold i sykehusene våre.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 95 mot 11 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.20.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 27, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere den innsatsstyrte finansieringen (ISF) i sykehusene til 40 prosent.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 73 mot 33 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.20.51)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 28, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at det etableres et prosjekt for å bidra til omstilling og ny helserettet aktivitet i Rjukan, ledet av Helse Sør-Øst.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 72 mot 34 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.21.10)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 26, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med stortingsmeldingen for primærhelsetjenesten legge frem en forpliktende opptrappingsplan for skolehelsetjenesten.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 35 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.21.31)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 21–25, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre innlemming av data om hørsel og hørselshemming i folkehelseprofilene og nasjonale folkehelsestatistikker.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innlemme data om hørsel og tinnitus i HUNT 4.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen revidert nasjonalbudsjett 2015 legge frem en opptrappingsplan for strålekapasiteten for kreftbehandling i Norge.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag om fritt rehabiliteringsvalg ved å inkludere alle rehabiliteringsinstitusjoner i Fritt sykehusvalg.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede opprettelsen av et nasjonalt kols-register.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 38 stemmer for forslagene og 68 stemmer imot.

Bente Stein Mathisen (H) (fra salen): Voteringsstavlene virker ikke. Knappen lyser ikke.

Presidenten: Da tar vi voteringen om igjen.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 67 mot 39 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.22.44)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3, 4, 6, 8–13 og 15–20, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av stortingsperioden legge fram oppdaterte stortingsmeldinger innen IKT og kvalitet i helsetjenesten, med tanke på å redegjøre for framdrift og lansere nye tiltak for å oppnå målsettingene i Meld. St. 9 (2012 – 2013) Én innbygger – én journal og Meld. St. 10 (2012 – 2013) God kvalitet – trygge tjenester.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle deler av spesialisthelsetjenesten, herunder også de prehospitaltjenestene, får tilgang til den nasjonale kjernejournalen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre økt statlig satsing på drikkevannsområdet og i løpet av 2015 informere Stortinget på egnet måte om status og tiltak som gjøres for å nå de nasjonale målene for sektoren, jf. «Protokoll for vann og helse».»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med eventuell fremleggelse av proposisjon om «fritt behandlingsvalg», inkludere Helsedirektoratets argumenter for og imot å innføre ordningen.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en arbeidsgruppe bestående av Haukeland universitetssykehus, de regionale helseforetakene, Helsedirektoratet og MS-forbundet, som skal arbeide parallelt med Kunnskaps-senteret for å komme opp med et forslag til et behandlingsbasert forskningsprosjekt som får særskilt finansiering fra Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2015 etter mal fra Ipilimumab-prosjektet.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en overordnet plan for hvordan persontilpassede årsakskorrigerende legemidler kan tilbys barn og voksne med CF og hvordan effekten av behandlingen kan evalueres, og deretter komme tilbake til Stortinget med eventuelle budsjettkonsekvenser i revidert nasjonalbudsjett for 2015.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest iverksette tiltak for å få på plass en høysikkerhetsavdeling for særlig farlige pasienter i tråd med Stortingets tidligere lovvedtak på området.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre de klare målsettingene om å øke antall ansatte som får tilbud om hele stillinger.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at oppgaver som hører til normal drift, blir gjennomført internt i sykehusene, ikke ved bruk av fordyrende konsulenter.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette beslutningen om videre drift av Hysnes Helsefort til resultatet av den pågående evalueringen foreligger medio 2015.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke koordinatorfunksjonen i kommunene for brukere med store behov og deres familier (jf. § 7-2 i lov om helse- og omsorgstjenester) for å sikre tett og samordnet oppfølging.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en samlet oversikt over habiliterings- og rehabiliteringstilbudet til barn og unge for å bedre beslutningsgrunnlaget knyttet til et helhetlig tilbud for gruppen.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor -norske kommuner at mennesker som har behov for heldøgns pleie og omsorg, har en klar lovfestet rett til dette allerede i dag, og at det ikke er noen grunn til å forstå det slik at denne retten svekkes av at regjeringen driver med utredninger på området.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2015 øke bevilgningen til Senter for alders- og sykehjemsmedisin (SEFAS) ytterligere.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi for å redusere sosiale helseforskjeller og forankre dette arbeidet i alle sine relevante stortingsmeldinger på helseområdet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 43 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.23.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5, 7 og 14, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at tilskudd til innovasjonsprosjekter på velferdsteknologiområdet og innenfor rammen av morgendagens omsorg videreføres som en nasjonal ordning i Helsedirektoratet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre ordning med gratis frukt og grønt i skolen.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene går foran i arbeidet for å sikre nok lærlingplasser, både for helsefag og for alle andre relevante utdanninger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 61 mot 44 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 21.23.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2015 fremme sak for Stortinget om innføring av nasjonale krav til kommunenes reaksjoner ved brudd på al-koholoven og økte krav til kommunenes kontroll med bevillinger.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle sykehus i løpet av første halvår 2015 gir tilbud om koordinator til pasienter med behov for komplekse eller langvarige og koordinerte tjenester.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 56 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.23.52)

Komiteen hadde innstilt:

Rammeområde 15 (Helse)

I

På statsbudsjettet for 2015 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
700		Helse- og omsorgsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	209 728 000	
701		IKT i helse- og omsorgssektoren		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	264 514 000	
	70	Norsk Helsenet SF	120 133 000	
702		Beredskap		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	29 797 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	3 656 000	
703		Internasjonalt samarbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	65 596 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	15 803 000	
710		Nasjonalt folkehelseinstitutt		
	1	Driftsutgifter	645 036 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	625 229 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	17 717 000	
711		Ernæring og mattrygghet		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	20 113 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	2 149 000	
	74	Skolefrukt, <i>kan overføres</i>	36 729 000	
712		Bioteknologirådet		
	1	Driftsutgifter	8 779 000	
713		Vitenskapskomiteen for mattrygghet		
	1	Driftsutgifter	22 885 000	
715		Statens strålevern		
	1	Driftsutgifter	77 557 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	30 913 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 000 000	
716		Statens institutt for rusmiddelforskning		
	1	Driftsutgifter	47 182 000	
718		Rusmiddelforebygging		
	21	Spesielle driftsutgifter	79 870 000	
	63	Rusmiddeltiltak, <i>kan overføres</i>	17 011 000	
	70	Andre tilskudd, <i>kan overføres</i>	116 354 000	
719		Annet folkehelsearbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 79</i>	75 246 000	
	60	Kommunetilskudd, <i>kan overføres</i>	22 552 000	
	70	Smittevern mv., <i>kan overføres</i>	21 789 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	79	Andre tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	21 308 000	
720		Helsedirektoratet		
	1	Driftsutgifter	1 091 462 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	28 592 000	
	70	Helsetjenester i annet EØS-land	45 000 000	
721		Statens helsetilsyn		
	1	Driftsutgifter	131 440 000	
722		Norsk pasientskadeerstatning		
	1	Driftsutgifter	160 681 000	
	70	Advokatutgifter	35 180 000	
	71	Særskilte tilskudd	86 654 000	
723		Pasientskadenemnda		
	1	Driftsutgifter	68 600 000	
724		Statens autorisasjonskontor for helsepersonell		
	1	Driftsutgifter	37 335 000	
725		Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten		
	1	Driftsutgifter	171 976 000	
726		Statens helsepersonellnemnd mv.		
	1	Driftsutgifter	13 214 000	
729		Pasient- og brukerombud		
	1	Driftsutgifter	60 941 000	
732		Regionale helseforetak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 101 000	
	70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i>	477 349 000	
	71	Kvalitetsbasert finansiering, <i>kan overføres</i>	509 348 000	
	72	Basisbevilgning Helse Sør-Øst RHF, <i>kan overføres</i>	50 886 836 000	
	73	Basisbevilgning Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i>	17 963 506 000	
	74	Basisbevilgning Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i>	13 580 126 000	
	75	Basisbevilgning Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i>	12 182 401 000	
	76	Innsatsstyrt finansiering, overslagsbevilgning	29 690 870 000	
	77	Poliklinisk virksomhet mv., overslagsbevilgning	3 630 904 000	
	78	Forskning og nasjonale kompetansetjenester, <i>kan overføres</i>	1 124 327 000	
	79	Raskere tilbake, <i>kan overføres</i>	567 694 000	
	82	Investeringslån, <i>kan overføres</i>	697 914 000	
	83	Opptreksrenter for lån fom. 2008, <i>overslagsbevilgning</i>	97 000 000	
733		Habilitering og rehabilitering		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	12 395 000	
	70	Behandlingsreiser til utlandet	119 677 000	
	72	Kjøp av opptrening mv., <i>kan overføres</i>	6 097 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	15 795 000	
734		Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak		
	1	Driftsutgifter	49 599 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	14 136 000	
	70	Tvunget psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket	2 491 000	
	71	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	76 849 000	
	72	Utviklingsområder innen psykisk helsevern og rus	19 041 000	
750		Statens legemiddelverk		
	1	Driftsutgifter	240 034 000	
751		Legemiddeltiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 558 000	
	70	Tilskudd	64 984 000	
761		Omsorgstjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	214 753 000	
	60	Kommunale kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	113 460 000	
	61	Vertskommuner	949 150 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	62	Dagaktivitetstilbud, <i>kan overføres</i>	220 608 000	
	63	Investeringsstilskudd, <i>kan overføres</i>	1 655 641 000	
	64	Kompensasjon renter og avdrag	984 700 000	
	67	Utviklingstiltak	71 277 000	
	68	Kompetanse og innovasjon	259 954 000	
	71	Frivillig arbeid mv.	10 164 000	
	72	Landsbystiftelsen	72 465 000	
	73	Særlige omsorgsbehov	22 206 000	
	75	Andre kompetansetiltak	10 729 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	14 583 000	
762		Primærhelsetjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	40 284 000	
	50	Samisk helse	5 388 000	
	60	Forebyggende helsetjenester	51 101 000	
	61	Fengselshelsetjeneste	142 517 000	
	62	Øyeblikkelig hjelp, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 732 postene 70 og 76</i>	586 319 000	
	63	Allmennlegetjenester	133 411 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	48 262 000	
	71	Frivillig arbeid mv.	6 583 000	
	73	Forebygging uønskede svangerskap og abort, <i>kan overføres</i>	32 177 000	
	74	Stiftelsen Amatheia	18 758 000	
765		Psykisk helse og rusarbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	118 993 000	
	60	Kommunale tjenester, <i>kan overføres</i>	319 308 000	
	61	Kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	52 532 000	
	62	Rusarbeid, <i>kan overføres</i>	448 874 000	
	71	Brukere og pårørende, <i>kan overføres</i>	123 341 000	
	72	Frivillig arbeid mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	219 223 000	
	73	Utviklingstiltak mv.	145 499 000	
	74	Kompetansesentre	298 151 000	
	75	Vold og traumatisk stress	146 861 000	
769		Utredningsvirksomhet mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	18 248 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	758 000	
770		Tannhelsetjenester		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	23 798 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	207 776 000	
780		Forskning		
	50	Norges forskningsråd mv.	337 182 000	
781		Forsøk og utvikling mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	85 549 000	
	79	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	51 160 000	
782		Helseregistre		
	21	Spesielle driftsutgifter	46 984 000	
	70	Tilskudd	37 193 000	
783		Personell		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	28 691 000	
	61	Turnustjeneste	137 669 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	33 911 000	
2711		Spesialisthelsetjeneste mv.		
	70	Spesialisthjelp	1 833 000 000	
	71	Psykologhjelp	259 000 000	
	72	Tannbehandling	2 224 000 000	
	76	Private laboratorier og røntgeninstitutt	860 751 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
2751		Legemidler mv.		
	70	Legemidler	9 911 500 000	
	71	Legeerklæringer	7 000 000	
	72	Medisinsk forbruksmateriell	1 859 400 000	
2752		Refusjon av egenbetaling		
	70	Egenandelstak 1	3 965 590 000	
	71	Egenandelstak 2	168 000 000	
2755		Helsetjenester i kommunene mv.		
	62	Fastlønsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i>	336 000 000	
	70	Allmennlegehjelp	4 526 800 000	
	71	Fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i>	1 955 000 000	
	72	Jordmorhjelp	52 110 000	
	73	Kiropraktorbehandling	148 000 000	
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling	111 000 000	
2756		Andre helsetjenester		
	70	Helsetjenester i annet EØS-land	17 000 000	
	71	Helsetjenester i utlandet mv.	320 000 000	
	72	Helsetjenester til utlandsboende mv.	190 000 000	
2790		Andre helsetiltak		
	70	Bidrag	192 200 000	
Totale utgifter				174 074 295 000

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Inntekter				
3710		Nasjonalt folkehelseinstitutt		
	2	Diverse inntekter	224 084 000	
	3	Vaksinesalg	98 704 000	
3713		Vitenskapskomiteen for mattrygghet		
	2	Diverse inntekter	220 000	
3715		Statens strålevern		
	2	Diverse inntekter	29 040 000	
	4	Gebyrinntekter	4 606 000	
	5	Oppdragsinntekter	1 500 000	
3716		Statens institutt for rusmiddelforskning		
	2	Diverse inntekter	1 897 000	
3718		Rusmiddelforebygging		
	4	Gebyrinntekter	1 255 000	
3720		Helsedirektoratet		
	2	Diverse inntekter	17 809 000	
	3	Helsetjenester i annet EØS-land	45 000 000	
	4	Gebyrinntekter	3 328 000	
	5	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	65 000 000	
3721		Statens helsetilsyn		
	2	Salgs- og leieinntekter	380 000	
	4	Diverse inntekter	2 300 000	
3722		Norsk pasientskadeerstatning		
	2	Diverse inntekter	1 362 000	
	50	Premie fra private	18 290 000	
3723		Pasientskadenemnda		
	50	Premie fra private	2 484 000	
3724		Statens autorisasjonskontor for helsepersonell		
	4	Gebyrinntekter	29 800 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
3725		Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten		
	2	Diverse inntekter	22 645 000	
3732		Regionale helseforetak		
	80	Renter på investeringslån	383 000 000	
	85	Avdrag på investeringslån fom. 2008	257 000 000	
	86	Driftskreditter	2 400 000 000	
3750		Statens legemiddelverk		
	2	Diverse inntekter	14 637 000	
	4	Registreringsgebyr	105 591 000	
	6	Refusjonsgebyr	2 905 000	
Totale inntekter				3 732 837 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2015 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 710 post 1	kap. 3710 post 2
kap. 710 post 21	kap. 3710 postene 2 og 3
kap. 713 post 1	kap. 3713 post 2
kap. 715 postene 1 og 21	kap. 3715 postene 2, 4 og 5
kap. 716 post 1	kap. 3716 post 2
kap. 718 post 21	kap. 3718 post 4
kap. 720 postene 1 og 21	kap. 3720 postene 2 og 4
kap. 720 post 70	kap. 3720 post 3
kap. 721 post 1	kap. 3721 postene 2 og 4
kap. 722 post 1	kap. 3722 postene 2 og 50
kap. 723 post 1	kap. 3723 post 50
kap. 724 post 1	kap. 3724 post 4
kap. 725 post 1	kap. 3725 post 2
kap. 750 post 1	kap. 3750 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2015 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
710	21	Nasjonalt folkehelseinstitutt Spesielle driftsutgifter	180 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2015 kan gi tilsagn utover gitte bevilgninger, men

slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
761	63	Omsorgstjeneste Investeringsstilskudd	7 785,2 mill. kroner
	79	Andre tilskudd	1 mill. kroner

V

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at investeringslån og driftskredittrammen til regionale helseforetak aktiveres i statens kapitalregnskap.

Presidenten: Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 58 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.24.16)

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Det ser ut som om vi har en teknisk feil ved voteringsanlegget som det kan ta litt tid å rette opp.

Presidenten foreslår at voteringen i sakene nr. 11–16 utsettes til i morgen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 17 [21:27:39]

Referat

1. (115) Representantforslag fra stortingsrepresentanten Rasmus Hansson om å trekke Statens pensjonsfond utland (oljefondet) ut av kullsekskaper (Dokument 8:42 S (2014–2015))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
2. (116) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Hans Fredrik Grøvan, Rigmor Andersen Eide og Geir S. Toskedal om tiltak for å flytte mer godstransport fra land til sjø (Dokument 8:40 S (2014–2015))
3. (117) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lisbeth Berg-Hansen, Else-May Botten, Magne Rommetveit og Terje Aasland om mer gods på sjø (Dokument 8:41 S (2014–2015))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Forlanger noen ordet før møtet heves?
– Møtet er hevet.

Sakene nr. 11–16 fra dagsorden nr. 25 ble votert over i møtet den 9. desember, men resultatet gjengis under.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3–5, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet

Det votes først over forslagene nr. 3–5, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordningen Fritt sykehusvalg for å sikre at den fungerer optimalt og så pasientvennlig som mulig.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig fremme forslag om pilotprosjekt ved noen sykehus med konkrete mål for ventetidsreduksjon, samt vurdere finansiering av forslagene gjennom en definert ventetidspott for å stimulere til smartere organisering ved de offentlige sykehusene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i behandlingen av statsbudsjettet for 2015 sikre en aktivitetsvekst i den offentlige delen av spesialisthelsetjenesten på minimum 12 mrd. kroner i denne stortingsperioden for å sikre økt kvalitet og økt behandlingsskapitet til beste for pasientene.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 71 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 10.03.14)

Presidenten: Det votes så over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at ventelistene ved helseforetakene gjennomgås på en hensiktsmessig måte, og at de pasientene som står på ventelistene, blir kontaktet for å avklare om tilstanden er uendret, forverret eller om de har fått behandling et annet sted. Samtidig skal pasientene gis aktiv informasjon om mulighet for kortere ventetider gjennom Fritt sykehusvalg i de tilfellene der det er aktuelt. Stortinget ber regjeringen snarest mulig legge frem resultater fra en slik kvalitetsgjennomgang av ventelistene ved helseforetakene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at helseforetakene finner effektive måter å følge opp pasientene på i forkant av avtalte timer, slik at man kan utnytte ressursene optimalt og til beste for pasientene.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 70 mot 37 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 10.04.02)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:62 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Tove Karoline Knutsen, Freddy de Ruiter, Ruth Grung, Audun Otterstad og Torgeir Micaelsen om økt kapasitet i sykehusene og kortere ventetid for pasientene – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Kjersti Toppe på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslagene nr. 5 og 6, fra Kjersti Toppe på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- Det voteres først over forslagene nr. 5 og 6, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at rettsgenetiske oppgaver fortsatt håndteres av offentlige aktører.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge opp til at Rettsgenetisk senter (RGS) kan levere fra 10 til 25 prosent av de analysene det er behov for.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 10.05.16)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1–4, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig legge til rette for at Rettsgenetisk senter ved UiT Norges arktiske universitet kan utføre DNA-analyser for bruk i strafferettspleien.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Rettsgenetisk senter (RGS) forblir underlagt UiT Norges arktis-

ke universitet, slik at dette blir et uavhengig fagmiljø og at sammenhengen mellom forskning, utdanning og praktisk rettet analysearbeid blir ivaretatt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at man utvikler og utvider dagens tekniske IKT-løsninger, slik at politiet/Kripos kan kommunisere med to separate leverandører av rettsgenetiske tjenester – Folkehelseinstituttet/Rettsmedisinsk institutt (FHI/RMI) og Rettsgenetisk senter (RGS).»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at oppdraget til Rettsgenetisk senter (RGS) fortsatt skal være direkte underlagt Helse- og omsorgsdepartementet, med bevilgning over statsbudsjettet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 56 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 10.05.45)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:67 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Micaelsen, Hadia Tajik, Ruth Grung, Freddy de Ruiter, Audun Otterstad og Tove Karoline Knutsen om at Rettsgenetisk senter i Tromsø kan utføre DNA-analyser i straffesaker – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i tannhelsetjenesteloven (tiltak for å unngå kryssubsidiering)

I

I lov 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten (*tannhelsetjenesteloven*).

§ 1-3 nåværende tredje ledd blir andre ledd og skal lyde:

Gruppene i første ledd andre punktum bokstav a til e er listet opp i prioritert rekkefølge. Hvis ressursene ikke er tilstrekkelige for tilbud til alle gruppene, skal denne prioriteringen følges. Forebyggende tiltak prioriteres foran behandling.

§ 1-3 nåværende andre ledd blir tredje ledd og skal lyde:

I tillegg til de prioriterte oppgavene kan Den offentlige tannhelsetjenesten yte tjenester til voksne pasienter mot betaling etter fylkeskommunens bestemmelser. Departementet kan gi forskrift om at fylkeskommunen skal sørge for å tilby slike tjenester i områder av fylket der det ikke foreligger annet tilstrekkelig tilbud, og om pliktens varighet og geografiske virkeområde.

§ 2-2 andre ledd skal lyde:

For hjelp til grupper som nevnt i § 1-3 første ledd andre punktum bokstav a til c, kan det med unntak for kjeveortopedisk behandling, ikke kreves vederlag.

Ny § 5-3 skal lyde:

§ 5-3. (Plikt til å utarbeide atskilte regnskaper mv.)

Departementet kan gi forskrift om føring av atskilte regnskaper, krav til fordeling av inntekter og utgifter, regulering av overskudd, kontrollsystemer, informasjon og andre krav som er nødvendige for å unngå kryssubsidiering mellom tannhelsetjenester som fylkeskommunen tilbyr der det ikke foreligger annet tilstrekkelig tilbud, og tjenester som tilbys i konkurranse med private tjenesteytere.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Det voteses først over I §§ 1-3 og 5-3.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I §§ 1-3 og 5-3 ble bifalt med 86 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.06.55)

Presidenten: Det voteses så over resten av I samt II i innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av I samt II ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteses over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sakene nr. 14–16

Presidenten: Når det gjelder sakene nr. 14–16, er de andre gangs behandling av lovsaker.

Det foreligger ingen forslag til anmerkninger til noen av sakene. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Møtet hevet kl. 21.28.